הצפה

ב"ה, יום ששי, ט"ו מר־חשון תשל"ה (1.11.1974)
שנה ל"ז — גליון 11815 — המחיר 160 אגורה

עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל המזרחי
מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר־אילן ז"ל

THE LIBRARY – THE UNIVERSITY OF

רבין: עמדת ישראל ברורה וחד משמעית:
עם ארגוני הטירור אין מו"מ

יקבע העולם הערבי, אינטה שותף למו"מ, עם מי לדבר באשר בגבולנו המזרחי".

אמש ראש הממשלה יצחק ... השנתי של המרכז הישראלי במלון "הילטון" בת"א. עם ארגוני הטירור בשום ... מרים, אלא גם לא כשיהיו בתלבושת תוסיינית. ... אין שנוי בעמדה הישראלית היא פשוטה וחד משמעית: עם ארגונ־ אין מו"מ ואתם אין מה ... אמר ראש הממשלה. ... ההחלטות ועידה ראבאט. ... כי מילים לחוד ומעשים ... איכך השאלה המרכזית היא ... תורה מצרים מוכנה ל־ התקדם לקראת שלום בנפרד, אם כי לא בלבד, כפי שעשתה בהסכם הפרדה הכוחות — או לא? ביחס לאפשרות המו"מ עם ירדן עדיין אין להגיע למסקנות סופיות.

ישראל תמשיך לחפש סיכוי להידברות

ישראל תמשיך בדרך של חיפוש סיכויי להידברות, לא בכל תנאי ו־ בכל מחיר, תוך שקידה על התעצמות צבאית. "לא ארבבא אם תהיה מלחמה בעוד כמה חדשים או כמה שנים, אבל המסקנה העיקרית היא שעלינו להתכונן ולהיות נכונים", אמר.

רבין הוסיף, כי אין לאף אחד נוסחת פלא להביא את השלום, אבל בדרך שאנו הולכים בה, נכסית ש־ עשינו הכל כדי לחפשו וכן נוכל להיות מוכנים בצורה המירבית ל־ אפשרות של מלחמה. "חלק משליטי ערב יודעים את האמת על התוצאה ההתמודדות הצבאית במלחמה האח־רונה, ואני מקווה שהם מסוגלים ל־ הבין את המשמעות", אמר.

אין הפתעה בהחלטות ראבאט

לדבריו, לא היתה הפתעה בהח־לטות בראבאט לאחר החלטות ועידת אלג'יר והודעה המצרית—סורית—ערפאתית. לעולם הערבי יש תחושה, שיוכל להמשיך להפעיל את השילוב של שלושת האמצעים של הכנה צב־אית יותר מודרנית, בידוד ישראל בזירה המדינית וניצול הנפט. אנו עומדים כיום בפני עולם ערבי יותר עשיר, הנהנה מתמיכה בינלאומית, שיש לו הרגשה, בלתי מוצדקת, ש־ עבר את מחסום הפחד.

נצטרך לעשות כמה דברים דראסטיים בתחום הכלכלי

בדברו על התחום הכלכלי אמר ראש הממשלה כי "לנוכח צרכי ה־ בטחון נצטרך לעשות כמה דברים מאוד דרסטיים בהטלת יתר עומס על הציבור". ציין כי היום יקיים דיון ראשון עם שר האוצר על בצ־עת התקציב לשנה הבאה.

מר רבין עמד על הצורך להבין תשתית כלכלית להתמודדות המדי־נית־בטחונית, לנוכח אפשרות צמצום ממדי סיוע החוץ. "אינני מתיימר להיות כלכלן, אבל אני מקווה ל־ כמה שינויים, שיתקנו עיוותים ב־ מערכת השכר המיסויי.

"הבעיה איננה בצחק במשקים מוניטוריים, אלא עלינו לבדוק ב־ צורה יסודית מה אנו מייצרים ומה אנו צורכים, מבלי ההתכמה המצ־ אה הזהוב את הממשלה לבוא תוך זמן קצר עם הצעה של תוכנית ש־ אפשר לבצע", אמר רבין.

כל אחד חייב להסיק מסקנות אישיות

בהקשר זה עמד על ההכרה, שכל אחד מבין העסוקים המועסקים יסיק מסקנות אישיות לקראת ה־ תקופה הקשה הצפויה לנו. "לי נב־ אם המדברים בהכללות, יש להגיע למסקנה מה יש לעשות. האם עובדי המדינה, למשל, יהיו מוכנים לעבוד שעתיים נוספות ביום?" שאל.

"שמעתי הרבה פרופסורים, אבל המסקנה היחידה שיש לקצץ את התק־ ציב לאוניברסיטאות, כי הן בזבוד־ דים בבערכת החינוך הגבוה בהקמת מבנים כעל למכוניהם. ההוצאה של המצב לא הגיעה גם לנתבים בנמלים. יש הרבה דברים שטעונים תיקון, וקודם כל במוסדות הממשלה, אב־ לצהים זהו קריצה ים סוף, שמנסים למשל לאחר את הגבייה. מה שקובע הוא לא משרד ממשלתי אחד שהוא, אלא מניעת עיוותים ובפילויות ב־ מנגנון הפירוט בשטח".

(סוף בעמוד 2)

אבדות ניכרות למחבלים בהפגזת מחנה ראשידיה

מאת סופרנו הצבאי

אבדות והרוגים נגרמו ל־ מחבלים באשר ספינות חיל הים הפגיזו בליל אתמול את מחנה הפלשתינאים בראשי־דיה בדרום לבנון.

כמו כן נגרם נזק למבנים. כל ספינות חיל הים חזרו בשלום ל־ בסיסן.

מחנה ראשידיה, משמש כבסיס יס־ של המחבלים וממנו יוצאו חוליות שניסו לחדור לגליל המערבי בדרך הים.

מחנה ראשידיה הופגז בפעם ה־ אחרונה על ידי ספינות חיל הים בחודש אוגוסט.

טילי קטיושה מתחום לבנון לעבר איזור בירנית

בשעות הבוקר המוקדמות נורו מספר טילי קטיושה בני 30 מ"מ מ־ תחום לבנון לעבר איזור בירנית ש־ בגליל המערבי. לא נפגע איש. כפי שמסבירים, היתה זו הפגזת תגמול להפגזה על בסיס ראשידיה.

לבנון: 5 נהרגו בהפגזת של ראשידיה

מחנה הפליטים ראשידיה, דרום לבנון, 31 (ע"ר) — חמישה אנשים נהרגו ו־20 נפצעו כאשר 8 ספי־ נות תותחים ישראליות הפגיזו ה־ בוקר בשעה מוקדמת את מחנה ה־ פליטים הפלשתינאי ראשידייה.

בהפגזה שנמשכה כשעה נהרסו כ־40 בתים. דובר המחבלים טען, כי ההתקפה נהדפה לבסוף על ידי התותחים לבנונים ויחידות של ה־ מחבלים.

ב"ישיבת עבודה" אלון־סובאניארג הולך ומתברר:
אין סיכוי שצרפת תשנה מדיניותה הפרו־ערבית
שר החוץ הצרפתי מודה שעמדת ממשלתו נובעת מאינטרסים של נפט ולא מתוך ראיית הצדק

מאת סופרנו המדיני בירושלים

בפגישת שר החוץ הצרפתי עם יאסר ערפאת שהוא מנ־ היג ארגון טירוריסטי, יפלו אנשי הטירור להבין, כאילו שמדינה כמו צרפת נותנת ל־ גושפנקא למבצעי הרצח שלהם נגד יהודים.

— אמר אתמול שר החוץ יגאל אלון בפגישה שנערכו עם עמיתו הצרפתי ז'אן סובניארג לדיון ב־ שאלות המדיניות.

שר החוץ הצרפתי לא הסכים על דעה זו, והזכהה לדבריו, אמר, כי הערבים מותחים ביקורת על ביקור ראשון של שר חוץ צרפתי בישראל ... בשיחה הראשונה בין ... שנערכה לפני ה־ ... במשרד החוץ בירושלים, ד־ הקדישה לבירור העמדות המדיניות של שני הצדדים הוברר כי קיימים חילוקי דעות יסודיים בתחום המדי־ ני ואין לכסות עליהם. לעומת זו, יש מקום להעמיק את היחסים ב־ תחום הכלכלי והתרבותי.

שר החוץ, מר אלון פתח בסקירת יחסי ישראל־צרפת מאז מלחמת 6 הימים כאשר יחסים אלה עורערו לפתע בעקבות שינוי במדיניות ה־ צרפתית. הוא עמד על טענת דה־ גול בשעתו, כי אשם מי שירה את הירייה הראשונה וחזר על הטענה, כי סגירת המיצרים בפני ישראל היתה למעשה הירייה הראשונה וישראל לא יכלה להרשות לעצמה לח־ כות עד שמצרים תהיה מוכנה להתקפה.

בין היתר התווכח אלון עם הפי־רוש הצרפתי להחלטה 242 שלפיו צריכה ישראל לסגת מהשטחים ולא משטחים, כאמור שהנוסח האנגלי הוא הנכון בנקודה זו והוא קובע משטחים ולא מהשטחים. הנוסח ה־ צרפתי, שישראל צריכה לסגת מכל השטחים, מעודדים את הערבים ש־ לא להיכנס למו"מ עם ישראל, שכן

(סוף בעמוד 2)

"ישיבת עבודה" עם שר החוץ הצרפתי ז'אן סובאניארג (משמאל) בלשכת ראש הממשלה י. רבין בירושלים.

מתיחות במחנות המחבלים בלבנון לרגל הפגישה המתוכננת חוסיין – ערפאת

ביירות, 31 (ע"ר) — במחנ־ נות הפליטים הפלשתינאים שבלבנון הסתמנה היום מתי־ חות מחשש להתנגשויות אפ־ שריות בין ארגוני מחבלים יריבים, על רקע הפגישה ה־ מתוכננת בין המלך חוסיין ל־ בין מנהיג המחבלים יאסר ערפאת.

מקורות פלשתינאים אמרו כי ער־ פאת מהמר הימור פוליטי גדול ב־ הסכימו לפגישה זו, שכן פלשתינ־ אים רבים אינם יכולים לסלוח למלך חוסיין על שהורה לדכא את המחב־ לים ולגרשם מירדן בקרבות דמים ב־1970—1971.

אלפי מחבלים נהרגו או נפצעו או בהתנגשויות עם צבא ירדן.

המקורות אמרו כי אפילו ארגוני מחבלים פורשים מודעים לכך שהתג־ נגשויות כלשהן עלולות לסייע בידי ישראל. אך הוסיפו כי למרות זאת עלולה המתיחות להתפתח לאלימות.

ערפאת אמר אתמול במסיבה עי־ תונאים בראבאט, כי יוועד עם חו־ סיין ברבת עמון, תוך 10 ימים. תהיה זו פגישתם הראשונה מאז ה־ קרבות הנ"ל.

עדיין לא ברור אם יוועדו לבדם או יחד עם נשיא מצרים סאדאת ו־ נשיא סוריה אסאד.

ארבעה ארגוני מחבלים קיצוניים תקפו בחריפות את הצעדים שננ־ קטו בוועידת הפיסגה בראבאט למען פיוס בין חוסיין וערפאת, באמרם, כי צעדים אלה מהווים בגידה ב־ מטרה הסופית של אש"פ לשחרר את כל פלשתין שלפני הכנית החלו־ קה מ־1947 ולהפיל את הכתר ה־ ירדני.

דובר של החזית העממית לשחרור פלשתין של ג'ורג' חבש, אמר היום בראיון כי ארגונו יאבק נגד התהפ־סוס.

ממשלת ירדן דנה ב־ תוצאות ועידת רבאט

רבת עמון, 31 (ע"צ) — הקבינט הירדני התכנס היום לישיבה, כדי לדון בתוצאות ועידת הפיסגה.

הממשלה, שהתכנסה בראשות זעיד אל ריפעי, ראש הממשלה ו־ שר החוץ, קבע דרוה על ועידת הפיסגה ועל "התפקיד הקונסטרוק־ טיבי לכ־לא המלך חוסיין".

בינתיים נמסר כי חוסיין יחד עם אחיו הנסיך יורש העצר חסן בא היום למטה הכללי של כוחות צבא ירדן, ושוחח עם גנרל חאבס אל מג'אלי, מפקד עליון של כוחות המזוינים, גנרל זייד בן שאקר, ראש־המטה הכללי ועם קצינים בכי־ רים.

במהלך פגישה זו סקר המלך "את השלבים ההסטוריים של הבעיה ה־ פלשתינאית בכלל והתפקיד הדיפלו־ מטי המדיני שמילאה ירדן בקשר עם בעיה זו".

נעצר ראש הביון האיטלקי לשעבר

רומא, 31 (יופ"יע) — המשטרה עצ־ רה הערב את ראש הביון האיטלקי לשעבר, הגנרל ויטו מיצלי, באשמה קשירת קשר פוליטי.

מיצלי, שכיהן כראש השרות ה־ חשאי האיטלקי מאוקטובר 1970 עד יולי השנה, הוחזר קודם לכן כי נערכת נגדו חקירה על ניסיון קשר פוליטי ימני בהנהגתו של הנסיך ואלריו בורגזה בדצמבר 1970.

נסיך זה היה בעבר עוזר של הדיקטטור מוסוליני, ומשפחתו מסרה באוגוסט כי הוא מת בספרד.

המשטרה מסרה אז כי נסיבות מותו אינן ידועות. הוא עזב את איטליה לאחר כשלון קשר־הנפל וחי בגלות בספרד.

תחזית מזג האויר

בהיר, עם עליה נוספת בטמפרטו־ רות. טמפרטורות המקסימום החזו־ יות להיום: ירושלים 27, חיפה 28, תל אביב והגליה 27, רמת הגולן 22, צפת 24, טבריה 33, נצרת 29, עפולה 32, נמל התעופה בן גוריון ובאר שבע 30, יריחו 34, עזה 27, אילת ומפרץ שלמה 33 מעלות.

הדלקת הנר

	ער"ש	מוצ"ש
ירושלים	4.14	5.26
תל־אביב	4.32	5.28
חיפה	4.23	5.25
אילת	4.33	5.31
באר־שבע	4.31	5.27

הממשלה תקיים בשבוע הבא דיון כלכלי מקיף

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

הממשלה עומדת לקיים בראש־ שית השבוע דיון כלכלי מקיף שבמרכזו הצעות שר האוצר לקיצוצים בתקציב השנה ה־ שוטפת.

ליום ראשון זומנו שתי ישיבות של הממשלה אשר אחת מהן תוקדש ל־ נושאים כלכליים. עדיין לא ברור אם באותה ישיבה יקויים הדיון על ה־ מדיניות הכלכלית או שבאותה ישיבה יערך דיון על תוכנית החומש של שר השיכון. במקרה השני תתכנס הממשלה לישיבה מיוחדת ביום שני או שלישי אשר תוקדש לדיון ב־ מדיניות הכלכלית.

הנתונים על הגידול בגירעון ה־ מסחרי והירידה ביתרות מטבע החוץ שבידי בנק ישראל במאה מיליון דולר בחודש אוקטובר, ואשר הגיעו לסכום של 930 מיליון דולר בלבד, מהווים רקע מתאים לדיונים.

בדיוני האוצר הורגש שהבעיה ה־ עיקרית של המשק עתה הוא מצב מטבע החוץ.

בסוף השבוע גברו שוב שמועות על פיחות. אלה העלו את שער ה־ דולר עתיד ל־4.96 ל"י (עליה ב־6 אג') ואת שער הדולר החופשי.

התאחדות הרבנים הספרדים בישראל

בנשיאות מרן

הראשון לציון הרב עובדיה יוסף שליט"א הרב הראשי לישראל
חיפה • ת.ד. 5384 • טלפון 721994

אחולי הצלחה וברכה וברכות מאליפות

להאי גברא רבא, המנהיג הדגול איש רב פעלים לתורה ולתעודה — מכובדנו

ד"ר יצחק רפאל יצ"ו

עם שובך לשולחן הממשלה בתפקיד
שר הדתות
שא ברכה כפולה

תפילתנו שיקויים בך מקרא שכתוב ויגדל האיש הלך הלוך וגדל עד כי גדל מאד

ההנהלה

לפורייטר אליהו

יו"ר הנהלת אגודת תו"מ, קרית־אתא

ברכת מז"ט ואיחולים לבביים
להולדת הנכדה הראשונה

הנהלת אגודת תו"מ
קרית־אתא

„קרית יעקב הרצוג"
חטיבת הביניים הארצית של מדרשית נעם
בפקוח משרד החינוך והתרבות — אגף החינוך הדתי
ת"ד 55 • כפר־סבא • טלפון: 927537

מודיעים על

פתיחת ההרשמה לכתות ז' - לשנה"ל תשל"ו

מתקבלים — מסיימי כתות ו' של בתי"ס ממ"ד או מסגרת דומה
- בתנאי פנימיה
- ליום למודים ארוך — ללא פנימיה — כולל כל הארוחות.

המעונינים לרשום את בניהם יעבירו־נא ללא דחוי למשרדנו בכפר־סבא את המסמכים הבאים: 1) תעודות כתות ד'־ה'; 2. צלום תעודת לידה; 3. 2 תמונות.

ברכת מזל טוב

לחברנו, גזבר הוועד

יעקב סמוטריץ ורעיתו ברוריה

לרגל הולדת הנכדה
אצל בנם אבי

ועד קריית שמואל

case
דוד בראון D B
טרקטורים מנועים ומלגזות לחקלאות ועבודות עפר
טרקטודים ומיכון בע"מ
רחוב נחלת יצחק 20, תל אביב • טלפון 252777

„קונדיטון"
היין העתיק ביותר

יקב אשכול מרגא
ירושלים, טל. 526854
בהכשר הרב י. אפשטיין

הצטרף אלי לכוסית 777
777 — ברנדי בינלאומי

כרמל מזרחי
מיקבי ראשון לציון וזכרון יעקב

להבנת תוספות
„מי מנוחות"
מאת הרב נחמן כהנא
בחנויות המעולות לספרים או
המכון להסברת מפרשי התלמוד
ירושלים
ת.ד. 15027 טל. 02-528484

לישיבה תיכונית בירושלים
דרושה
טבחית מקצועית
טלפון 524236 בשעות הערב
ת.ד. 7424, ירושלים

אם תתונה מכובדת
אז אך ורק עם
התזמורת המפוארת
המודרנית־החסידית
מנהלת ברוך שורץ
תל־אביב, שינקין 58
טלפון 284591
— מחירים נוחים —

הסתדרות הרבנים באמריקה

למרן הרב הראשי לישראל

הגאון ר' שלמה גורן שליט"א

ולרעיתו הרבנית
ברכות לבביות
לארושי הבת

דרורית עם ד"ר ישראל תמרי

יהי רצון שיזכו לבנות בית נאמן בישראל.

הרב שרגא שינפלד — נשיא
הרב מנחם הולצר — יו"ר הועדה לענייני ארץ ישראל
הרב ישראל קלעבאן — סגן נשיא האקזקוטיבה

למרן הרב הראשי לישראל

הרב שלמה גורן שליט"א

ולרעיתו הרבנית צפיה
חברת הנהלתנו

ברכותינו הלבביות לאירושי הבת
דרורית עם ד"ר ישראל תמרי

יהי רצון ויקימו בית לתפארת המשפחה ויזכו לראות מהם רוב נחת

הנהלת תנועת
האשה הדתית לאומית

למורנו ורבנו פאר ישראל והדרו
מרן הרב הראשי לארץ ישראל

הגאון רבי שלמה גורן שליט"א

ולרעיתו הרבנית צפיה תחי'
שפע ברכות
לארושי הבת

דרורית עם ד"ר ישראל תמרי

יהי רצון שיזכו לבנות בית נאמן בישראל לתפארת המשפחה הדגולה.

בית המדרש הגדול „קוממיות אברהם" — מועד
קופת גמ"ח „קוממיות אברהם" — ההנהלה
וציבור המתפללים

לחברנו

שלמה מכלוף ורעיתו

חבר הועד הפועל של הפועל המזרחי

ברכת מזל טוב לבבית
בהיכנס בנם אהרון נ"י
לעול המצוות
יזכו לרוות ממנו הרבה נחת אושר וכבוד

הסתדרות הפועל המזרחי — הועד הפועל
המפלגה הדתית לאומית — ההנהלה

אין באפשרותנו להודות לכל המנחמים הרבים שלקחו חלק באבלנו אחרי

הרב ד"ר דוד אוקס זצ"ל

ההשתתפות המבוססת על הערכה והוקרה יקשר אנשי עמוק גרמה לנו נחמה והחזק אותנו בעי"ה גם בעתיד.

בשם המשפחה
גרדה אוקס

גלוי מצבה ואזכרה
על קברו של

הרב החסיד ר' יעקב ליינר ז"ל

בן הרב החסיד ר' חנינא דוד ז"ל מחבר הספר „תפלת מצרית ביזיבות", נין הגבר האדמו"ר איזביצא־רדזין זיע"א נכד הגרי החוקאל מקוזמיר זצ"ל אבד"ק לודז' ונכד הגר' מאיר פרימר זצ"ל, מחבר ספר „בית מאיר".

יתקיים ביום שני י"ט במר־חשון בשעה 3.30 אחה"צ בחלקת הרבנים והחסידים בבית העלמין בנחלת יצחק.

אוטובוסים יוצאים בשעה 2.30 מרח' לילנבלום 19, הפירמה „ליינר", או מביהו, פרישמן—ישראליס מס' 3 — בשעה 3.00 אחה"צ.

המשפחה

בס"ד

במלאת שלושים
לנפילת בננו יקירנו

גרשון ברקוביץ ז"ל

נתייחד עם זכרו ביום רביעי כ"א מר־חשון תשל"ה בשעה 8.00 בערב בבית הכנסת של מושבנו. (6.11.74)

משפ' ברקוביץ
ובית ניר גלים

מפקדי היחידות מתבקשים לשחרר את בניני־חברינו לערב זה

ביום ראשון י"ז חשון תשל"ה (3.11.74) בשעה 3.00 אחה"צ
יתקיים טקס גילוי מצבה
על קברו של

ר' זימו אורנשטיין ז"ל

גלק—רמת־גן

בבית הקברות „סגולה" פתח־תקוה.
הנסיעה באוטובוס 88 מהתחנה המרכזית בפ"ת

המשפחה

איחוד בתי הכנסת בישראל - הועידה הארצית הרביעית
י"ט - כ' חשון תשל"ה (4-5.11.74) היכל שלמה - ירושלים

הפתיחה החגיגית

במעמד כב' ראש הממשלה, כת"ר הרבנים הראשיים,
שרים, אישי ציבור ונציגי בתי הכנסת בישראל,
ביום שני י"ט חשון בשעה 7.30 בערב. הדלתות תינעלנה ב־7.15

هكذا من الأصل

של הצופה

שלימותו של ציבור מאורגן

החלוקה בין רוב למיעוט בעניין ההצטרפות לממשלה עדות היא להתלבטות בקרב המפלגה הדתית-לאומית. חילוקי-דעות עד כדי ויתור על נציגות בממשלה, מוכיחים, שכל צד נאמן לדעתו, גם כשלא הצביעו נגד אלא הסתפקו בהימנעות.

בדברי ימי המפד"ל מצויות הכרעות, שהמיעוט קיבל דעת הרוב ומשמעותו המליאה, ובהכרעה אחת הרוב קיבל את דעת המיעוט כדי למנוע קרע במפלגה. בהכרעה דהיום הרוב הסיק בלוא מסקנותיו למעשה גם כשהמיעוט אינו משתתף בנציגות. בו בפרק הודיע, שימשיך את מאבקיו בפנים המפלגה.

מצב זה, כל עוד יש סיכוי שיווצרו תנאים להשלמת הייצוג, או להקמת ממשלת-חירום לאומית, אין חשש מפני התפתחויות תמורות. האילו מטייארך כמות שהוא, ללא שינוי, יצטרכו הן הרוב והן המיעוט לגלות גבישות רבה כדי למנוע ריחוק עד כדי סכנת פילוג.

ההצטרפות של עכשיו אינה כרוכה בעימות עם הרבנות הראשית, כפי שאירע בהצטרפות לממשלה הקודמת. אם הממשלה תיענה היענות ניכרת לתביעת ההתנחלות בשטחים, שהלוחציה בעיקר מבין המשמרת הדתית-לאומית הצעירה, אין ספק, שבכך תוכיח הבנה למגמת הרוחות בחוגים אלה. עניין זה, בעל חשיבות מדינית-בטחונית כשלעצמו, עשוי לחזק את המסגרת המשותפת לכל חלקי המפלגה הדתית-לאומית. מסקנות ועדת-השרים לענייני גיור, שבהן יהיו הבנה לעקרון של גיור הילכתי ונקיטת אמצעים באותים למנוע תחליפי-גיור, יוסיפו לתגבר את המאוחד במפלגה.

המגמה הראשית של כל החוגים בהכרח שתהיה לשמור בכל המצבים על שלימותה של המפד"ל, גם כשמתנסית במשברים לא-קלים. שכן יש הבדל יסודי בין קרע במפלגה העוסקת אך ורק בעניינים פוליטיים, שכל פלג מנסה להתקיים כמות שהוא או בהתחברות עם גופים קרובים לו, לבין קרע במפלגה העוסקת גם בפעלים חינוכיים, התיישבותיים החברתיים-רוחניים, שהפילוג עלול לקפח קשה את תנופת בניינה והרחבת הישגיה.

בין השיקולים של הרוב להצטרף לממשלה, גם כשנשאר מרחק ניכר לרצוי, הוא החשש הסביר מפני שינוי-לרעה בסטאטוס קוו הקיים בעניינים דתיים ובמערכת החינוך הדתי. בממשלה זו היה קיים גוש אנטי-דתי תוקפני, שבהצטרפו לקואליציה הגיע להסכם כתוב-התתום המקנה לו זכות לדרוש „ביטול כפיה דתית", היינו, לפגוע בראש-וראשונה בחוקי-אישות היהודיים הבלעדיים. גוש זה, שראש המ"ך שלו ר"ץ, ואחריו ל"ע ומפ"ם, ודאי לא הסית את דעתו מהחינוך הדתי-תורני המסרטף, שהוא מקור צמיחה ועוצמה ליהדות בארץ. בימי מיבצע ההתנחלות של הנוער הדתי, שעורר קנאה-שנאה בחוגי החילוניים השמאלנים והניהיליסטים, נשמעו קולות לערער היננך זה, ש„מגדל קלריקאלים-לאומנים", כלשונם הנקיה.

אילו הציבור הדתי כולו, לכל פלגיו, מאוחד בהגנה משותפת על חוקי-אישות הילכתיים, חינוך לתורה ולמצוות, שירותים דתיים וכיוצא בהם, כוחו המרתיע רב מאוד. אך ציבור זה, כידוע, מחולק למפלגות ובכל מפלגה סיעות לא-מעטות, שגורע הרבה מיכולתו. בהעדר נציגות דתית בממשלה צוהלו החילוניים, פרק חדש, ממשלה בלי המפד"ל, והגוש האנטי-דתי המאורגן בפנים הממשלה החל לתכנן הרס ההישגים הדתיים בחוק, בנוהג ובעשייה בארץ. יש להוסיף, שבין צעירי מפלגת-העבודה ישנו חוג נרחב הדורש הפרדה גמורה בין היהדות לבין המדינה.

הציבור הדתי בארץ, שהוא כל הזמן מיעוט בכנסת וגם נתמעט בבחירות האחרונות, הגיע לידי הישגים בהכמה-חיים מתוכננת, שצעדיה לרוב אפורים, יומיומיים, אך המצטרפים יחד לחסיבת-חיים רבת השפעה והשראה. הדור הצעיר, יוצא בתי-הספר והישיבות, שבדעותיו ובהליכותיו טבועות אמונה, תורה ומצוות, מעיד על תוצאות של מאבק ועשייה על-ידי ציבור מאורגן.

עת להיות בפנים, לשמור על הקיים ולהאבק על עמדות ותביעות נוספות, וגם עת לפעמים להיות מבחוץ כאשר נסיבות מחייבות אופוזיציה. בכל מצב יש לפעול בדעה צלולה, במאוחד ובנכונות להלחם כראוי, ולא בהסתבכות עצמית, ביחסים פנימיים רעועים ובחוסר בטחון מלא ביעדים.

לאחר ההצטרפות לממשלה, שריחקה את האיום על הסטאטוס קוו הדתי, בין שיתרכזו בביצורה של המפלגה, במיוחד בחיזוק שלימותה ובהרמת קרנה כציבור מאורגן מרכזי ביהדות הדתית. המפלגה התנגסה בנסיבות, שאפשר היה לחסוך אותם במצב פנימי תקין יותר. עתה יש לחזור לאותה תקינות שהקנתה לה עמדה ציבורית מכובדת, פעלים גדולים והשפעה רבה. מוכרחים להגיע לידי הידברות הדדית וקבלת מקצת מרצון, אמינות בהנהגה ושיתוף מירבי של מיטב האנשים, בכדי שהמפד"ל תתפוס את מקומה הראוי בהכרעה ובעשייה.

כוחות סגוליים מרובים מרוכזים בשורות של רבבות חברי המפלגה הדתית-לאומית, שהנהגה בעלת ראייה מקיפה עשויה להפעילם בשטחים מרובים, גם כשביניהם חילוקי-דעות בסדר העדיפות ובדרך מדינית. יש לבקש את המאחד אותם תחת גג ארגוני משותף. ובאורך-רוח רב לסלק מכשולים בקידום לאבינות הדדית על תוצאותיה החיוביות.

המפלגה הדתית-לאומית כתופעה ציבורית גדולה ביהדות, שהתעצבה בשבעים שנות הגות, מערכה ופעולה, כל חלקיה מצווים לשמרה שלא תפגע בפולמוסים פנימיים על סיבוכיהם. אין לה תמורה. הכול חייבים בכבודה ובמעמדה.

השלב הבא בפעילות של כל חלקי המפלגה הוא צימצום הפער בין הצדדים, טיפוח המאוחד, וגילוי נכונות להסרת המפריד, תוך ראיית היעד המרכזי: שלימותה של המפלגה הדתית-לאומית.

נורווגיה מסרבת להשתתף בארגון מערבי לשיתוף רזרוות הנפט

אוסלו, 31 (יופ"ע, ע"ה, רע"ב) — נורווגיה דחתה היום הזמנה להשתתף בארגון בינ-לאומי לשיתוף מלאי הנפט עם 11 ארצות אחרות כחברה מלאה, אך הודיעה כי היא מוכנה להשתתף „בדרכים אחרות, בלי להיות חברה מלאה".

באגרת שנמסרה ל„קבוצה ההיאום לעניני אנרגיה" בבריסל ציין שר החוץ הנורווגי קנוט פרידלנד, כי ארצו תוכל בקרוב לייצא נפט. ומכיוון שההוכניה לשיתוף מלאי הנפט נועדה למעשה לארצות המייבאות נפט, אין היא מתאימה לארצו.

ההסכם לשיתוף מלאי הנפט נועד להבטיח סיוע אוטומטי לכל מדינה שאספקת הנפט שלה תנותק כתוצאה מאמברגו.

מקורות יודעי דבר אמרו כי הסיבה להחלטה הנורווגית לא להצטרף לארגון הבין לאומי נובעת בחלקה מהחשש שמא תיגרר המדינה לחזית נגד ארצות הנפט הערביות.

אמצעי ביטחון מיוחדים בנמל התעופה של רומא לרגל כינוס ועידת המזון העולמית

רומא, 31 (יופ"י) — המשטרה החלה היום לנקוט אמצעי בטחון מיוחדים לקראת ועידת המזון העולמית אשר תביא לרומא מבקרים בינלאומיים רבים, החל משר החוץ האמריקאי קיסינג'ר ועד כלה במנהיג המחבלים ערפאת.

דובר המשטרה אמר לעתונאים כי כוחות משטרה מיוחדים ישמרו על נמלי התעופה ועל הכבישים המובילים מהם לרומא.

סגן שר החוץ של קובה פלגרין ושר החוץ הארגנטיני וינגס היו הצירים הראשונים שהגיעו ליום לועידה. קיסינג'ר וערפאת עומדים להגיע ביום ב', יום הפתיחה של הוועידה.

אזעקת-שווא במטוס שהטיס את שר החוץ הסעודי

פאריס, 31 (יופ"י וע"ר) — אזעקת-שווא היתה היום במטוס נוסעים שבו הגיע שר החוץ הסעודי עומאר סאקאף לפאריס.

כאשר נחת המטוס בפאריס, פינתה המשטרה בחיפזון את המטוס מקהל נוסעיו, ערכה חיפוש, אך לא מצאה דבר. משטרת נמל התעופה מסרה, כי אלמוני טילפן לשלטונות נמל התעופה על-ידי רבאט, והזהיר כי הוטמנה פצצה במטוס שיצא מרבאט לפאריס.

בנו של עוזר שר החינוך המצרי — הורשע בגניבה בלונדון

לונדון, 31 (יופ"י) — שופט לונדוני קנס היום ב-2000 ל"י את בנו של עוזר שר החינוך המצרי, באשמת גניבה בחנות כל-בו במרכז לונדון.

דובר בית המשפט אמר כי אחמד לאביב דוכאן, סטודנט לשפות בן 21 גנב שתי אפודות הולצה בשווי 220 ל"י.

וילסון מזהיר את שרי ממשלתו: לא יפתחו עוד ביקורת פומבית

לונדון, 31 (יופ"י) — ראש ממשלת בריטניה הארולד וילסון הודיע היום לחברי ממשלתו, כי הם מסתכנים בהדחה מתפקידיהם אם ימתחו ביקורת פומבית על מדיניות הממשלה — אמרו היום מקורות פוליטיים.

שר האוצר: לא יהיה מנוס מצמצום ניכר של הצריכה הפרטית והציבורית

שר האוצר יהושע רבינוביץ אמר אמש כי לא יהיה מנוס מצמצום משמעותי של הצריכה הפרטית והציבורית, כולל צעדי חיסכון למניעת בזבוז בדלק.

בנאום, שנשא בפני מנהלי מפעלים וחברות, בכנס השנתי של המרכז הישראלי לניהול במלון „הילטון" בת"א, קרא השר להפסיק את הבזבוז של הצריכה הגואה. יש קשר בין האינפלציה המהירה לבין מאזן התשלומים. הצריכה הגואה הביאה לכך, שהגרעון במאזן הגיע לשלושה וחצי מיליארד דולר. החוב שלנו בסוף השנה יהיה 6 מיליארד דולר.

„אין ארץ שבה מבזבזים דלק, כפי שמבזבזים אצלנו, וזאת למרות שהדלק עולה לנו כיום 700 מיליון דולר בשנה במקום 100 מיליון בעבר. אני מקווה, שהמודעות לכך תמצא ביטוי במדיניות שנאמץ לקראת התקציב הבא", אמר השר.

מר רבינוביץ הדגיש, כי הפתרון לבעיות המשק לא יבוא ע"י נקיטת צעדים דרמטיים חד פעמיים, אלא בפעולה יסודית ומתמדת להגדלת פריון העבודה, יעול השירותים, קידום ההשקעות והקטנת רמת החיים. כמו כן יהיה הכרח לקבוע מדיניות שכר והכנסות מאופקת מאוד, ולשם כך יהיה צורך לקיים דיון עם המעסיקים וההסתדרות.

מר רבינוביץ ציין, כי לתקציב הבא שהחלו להכינו, תהיה השלכה ניכרת על כל תחומי החיים. אסור להגיש תקציב גרעוני, כדי למנוע הדפסת כסף והזרמתו למשק. כמו כן אין לקצץ בהוצאות הבטחון. לפיכך יהיה הכרח בקיצוץ נוסף בהוצאות אחרות, וזאת למרות שהצרכים גדלים בגלל האינפלציה. כל קיצוץ בתקציב פירושו פגיעה בשירותים חיוניים. יש גם לפתור את בעיית צמצום ההכנסות בחצי מיליארד ל"י ממכירות אגרות חוב, בעקבות המיתון במשק.

„אינני בטוח שנוכל בשנה הבאה להקהל את צעדי הקיצוב לברות שבבחינה הפומס אנו ראשונים בעולם" אמר השר. עם זאת יצא מר רבינוביץ נגד „הנבואות הקודרות" הנשמעות מפי אישים בעשק ומזעזעות את הציבור. הוא סבור, כי נוכל להגיע לשיפור המצב גם ב-1975, אם נדע לסגל לנו אורח חיים אחר. אם הודעה הזאת תחדור לכל בית נוכל להגיע להבראה.

בהשתתפות הראשל"צ הגר"ע יוסף

נפתחה בלונדון ועידת הפדרציה הספרדית-היהודית העולמית

לונדון, 31 (עסט"א) — המושב הראשון של הנשיאות המורחבת של הפדרציה הספרדית היהודית העולמית נפתחה כאן היום בהשתתפות מאה צירים מכל קצווי העולם.

הפותח ליאון טמם הדגיש את חשיבותו של מושב זה שנועד לטפל בבעיות התרבות העליה, אי-השוויון הסוציאלי בישראל ובגולה. הוא קרא לשותפות פעילה בין היהודים הספרדים והאשכנזים.

לאחר דברים מפי הרב הספרדי של יהודי בריטניה החכם ד"ר שלמה גאון נשא את דבריו הרב הראשי לישראל הראשון לציון הגר"ע יוסף. הוא הרשים את הנוכחים בלבושו שהיה מורכב מהגלימה השחורה המסורתית שעליה רקמת כסף של עץ. הרב הראשי קרא לאחדות וציין כי החינוך הוא אחד הדרכים העיקריות שבה אחדות כזאת ניתנת להגשמה והביע את צערו על החוסר שבו עולה לספק חינוך דתי ליהודים צעירים.

„הסכנה הרוחנית הנשקפת לנו איננה פחותה מהסכנה הפיסית", אמר הרב הראשי.

דניאל סבאג מהסט-פיורי, לשעבר נשיא האיגוד העולמי של הפדרציות הספרדיות קרא להקמת מרכזי הרבנות חדשים לספרדים בישראל.

נשיא הועידה הספרדית העולמית ניסים גאון בנ'עוזה הפנה את תשומת לב הנאספים לסבלם של שרידי האוכלוסיה היהודית בארצות ערב וקרא לגייס דעת ציבור בעולם להצלתם. להלן מסר על התקדמותו של איגוד הספרדים בישראל והצביע על המענקים החדשים ותוכניות הליכוד לשנה הקרובה.

בסיום ישיבת הבוקר נערכה מסיבת עתונאים כדי לדון בנושאים שהעלו הנואמים, בוועידה וכמו כן בנוכחות הבלתי צפויה של „הפנתרים השחורים" בישראל שיוצגו ע"י מוני יקים ולוסיין פרינסה (שבא כנציג רשמי מצרפת).

שר הדתות החל את עבודתו בסיור במוסדות תורניים

שר הדתות, ד"ר יצחק רפאל, פתח אתמול את יום עבודתו, עם כניסתו מחדש לתפקידו, בביקור במוסדות התורניים „אוהל" בירושלים. השר רצה להבליט בכך את מרכזיותן של הישיבות בחיי תורה והדת במדינה ובעם.

בשיחתו עם מנהלי הישיבה תיאר השר את הישיבות כמבצר לביטחון הרוחני של העם והדגיש שמדינת ישראל מהווה כיום את מרכז התורה בעולם היהודי.

עובדי המכס מתחילים היום בסאנקציות

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

עובדי אגף המכס עומדים היום לנקוט סנקציות ולא יקבלו קהל. הם נוקטים צעד זה מכיוון שלא נתקבלה דרישתם לדון בעניני הקז. על כוונתם לנקוט סנקציות הודיעו עוד בשבוע שעבר. אתמול הובטח להם לקיים פגישה ראשונה לדיון בדרישותיהם, אולם הם החליטו בכל זאת להפעיל את הסנקציות.

נסתיים התרגיל העל-עוצבתי ברמת הגולן

התרגיל העל עוצבתי של צה"ל ברמת הגולן נסתיים אתמול במסדר חגיגי, שנערך אי שם בשיפולי הרכסה המזרחית לעבר הרי הגולן העזיק, במעמד הרמטכ"ל, אלוף פיקוד צפון ומפקד הכוח המתרגל.

התרגיל החל בראשית השבוע. שולבו בו כוחות שריון מיחידות חי"ר ממוכננה, שנתמכו בארטילריה, בחיל אויר, בחילות ההנדסה והקשר.

בנאומו את האמונים אמר הרמטכ"ל רב-אלוף מרדכי גור, בין השאר, כי בתרגיל יושמו הלקחים ממלחמת יום-הכיפורים והושם דגש מיוחד על שיתוף הפעולה בין החילות השונים. תוך כדי ציין העובדה שצה"ל קולט ציוד חדיש ואין לזלזל בכלי הנשק הנמצאים בידיו — אמר הרמטכ"ל.

בסיום המסדר עבר הרמטכ"ל בהצדעה על גב זחל"ם על פני אלפי הלוחמים האבוקים, מהסדיר ומהמילואים, אשר זכו לדברי שבח מפיו על המאמץ שהשקיעו למען הצלחת התרגיל.

מסדר הסיום של התרגיל העל-עוצבתי ברמת הגולן

קומנדו של הצי פרץ לכנסיה ושחרר את בני הערובה בהולנד

האג, 31 (יופ"ע, ע"ר וע"ס) — 15 אנשי קומנדו של הצי ההולנדי פרצו הבוקר משני צדדים לכנסיה של בית הסוהר בסכוויניגן, עצרו 4 אסירים ושחררו 15 בני ערובה.

בסיום המבצע ... ליחידה ניתנה הוראה להרוג, אם יהיה צורך בכך. אנשי הקומנדו נכנסו לכנסיה כשהם יורים לעבר התקרה.

„לנותנים ניתנה הרשות ואפילו ניתנו להם הוראות, להרוג את החוטפים, אם הדבר יהיה דרוש להציל את חיי בני הערובה" — אמר שר המשפטים ההולנדי אנדריאס ואן אגט. השר ציין כי לא היו אבידות בנפש בקרב בני הערובה, החוטפים או אנשי הקומנדו.

בני הערובה יצאו לאחר מכן מבית הסוהר באוטובוס, כשהם מנפנפים לעתונאים.

צופר שהופעל בשעה 05.00 (לפי שעון ישראל) נתן את האות להתקפת הפתע שנמשכה 15 דקות. המבצע הוכן בסודיות מוחלטת.

שר המשפטים ההולנדי [illegible] את כל פרטי המיבצע, באו[illegible] פעם אין לדעת מתי השלטו[illegible] לים להזדקק למבצע חוזר.

כשנשאל מה יהיה גורל החוטפים, שהועברו לבית הסוהר, השיב ואן אגט „אתם יכולים להיות בטוחים שלעולם לא תינתן הזדמנות נוספת לבצע פעולה [illegible]".

עדנאן אחמד נורי, מתכנן [illegible] שנידון ל-5 שנות [illegible] חטיפת מטוס בריטי בזמן [illegible] שודד בנקים אלג'ירי [illegible] ושני הולנדים — [illegible] השתלטו על 22 בני ערובה [illegible].

הכומר אנטוניוס דה בוט [illegible] סיפר, כאשר ה-4 קפצו ממקומם ידי ידיהם באוויר משני כלי [illegible] „כולכם בני ערובה".

אין סיכוי שצרפת תשנה

(סוף מעמוד ראשון)

אם ישראל צריכה לסגת מכל השטחים לשם מה יש צורך במו"מ? בהקשר זה הסביר השר אלון את הצורך בגבולות בני הגנה באומרו שאילו נערכה מלחמת יום הכיפורים בגבולות הקודמים היתה ישראל נמצאת כעת במצב חמור ביותר.

להלן הזהיר אלון, כי ישראל תנהל מו"מ עם הפלשתינאים אבל לא עם אש"פ. לשם כך הצורך לחפש דרכים. בנקודה זו התווכח עם הדעה שהשמיע נשיא צרפת כי הבעיה העיקרית היא פתרון השאלה הפלשתינאית ולכן יש להכיר באש"פ. לדעת ישראל טעות להבינה שאש"פ אכן מייצג את הפלשתינאים משום שיש לו נשק בידו. לכן המדיניות הצרפתית כאילו מו"מ עם אש"פ יכול לה לפתור את הבעיה היא בדיוק ההיפך מן הנכון. הכרה באש"פ תביא לקיצוניות חדשה, המקרבת את המלחמה ולא את השלום.

מר אלון הדגיש כי במצב של חוסר איזון במדיניות צרפת אין היא יכולה לשמש כמתווך, כשם שגם בריה"מ אינה יכולה למלא תפקיד כזה.

סובניארג מבין את הבעיה

שר החוץ הצרפתי אמר, כי הוא מבין את הבעיה של גבולות בני הגנה. אך יש לצרפת דעה שונה מה הם גבולות בני הגנה. הוא מסכים שישראל אינה יכולה להרשות לעצמה להפסיד מלחמה אחת, אבל לדעתו, אין ישראל יכולה להרשות לעצמה גם להמשיך ולנצח במלחמות. לכן, חיוני להגיע להסכם. לדעתו, אין להעמיד את צרפת בפני הברירה: ידידות עם הערבים או עם ישראל. צרפת רוצה בידידות עם כולם.

בין השאר אמר סובניארג, כי צרפת לא המציאה את אש"פ. העמדה הצרפתית נובעת מתוך אינטרס לאומי, ולא מתוך ראיית הצדק. לצרפת יש אינטרסים של נפט ועליה להתחשב במאה מיליון ערבים ולקיים עמם קשרים.

אין סיכוי לשינוי העמדה

מן השיחות של שני השרים נראה, כי אין סיכוי לשינוי העמדה הצרפתית. יש סיכוי לשינוי בסגנון, אך בכך אין לישראל ענין.

בשיחה הועלתה גם [illegible] כאשר שר החוץ הב[illegible] כדוגמה לכך שאף ישראל [illegible] תשכון את הענין הפלשתינאי. [illegible] יארג ציין כי „תכנית אלון" [illegible] בצרפת כהתחשבות בפלשתינאים.

בשיחות הכלכליות [illegible] הצעדים ציין סובניארג [illegible] להזין את ההסכם עם ישראל [illegible] שית לבנק האירופי להשקעות [illegible] והחוץ הצרפתי הבטיח לבדוק [illegible] זה ניתן.

השיחות בין שני שרי החוץ [illegible] היום בקיבוץ גינוסר, [illegible] שר החוץ הצרפתי.

הפגנה נגד סובניארג

כמאה איש הפגינו אתמול מול בניין משרד החוץ בקריה [illegible] שלום בשמאה על מדיניות הצרפתית — לרגל ביקור סובניארג במזרח התיכון. [illegible] נערכה על ידי התאחדות [illegible] יוצאי צפון-אפריקה. נישאו [illegible] „[illegible] סובניארג שותף", „בלי [illegible]", „למען הנפש הערבי", „ילדי מעלות שנרצחו".

המפגינים נתקהלו במקום לשעה 4 בהמתינם לבואו של שר החוץ הצרפתי. עם בואו בשעה 5 בערך, פרצו בקריאות מביניהם להתקדם לעבר רכב השר. שוטרים שנצבו עצרו אותם אך אחד הצליח [illegible] אגרוף על פניו של אחד [illegible] המכה וחברו נעצרו ע"י המשטרה.

סובניארג ביקר ב„יד ושם"

„הביקור ב„יד ושם" [illegible] צועים אשר הקהילה [illegible] לאנושות אינה יכולה לשכוח" — סיכם שר החוץ הצרפתי סובניארג, את הביקור שלו [illegible] בלווית רעייתו ב„יד ושם" בירושלים.

האורחים נתקבלו ע"י יו"ר הנהלה „יד ושם" [illegible] פתור, חבר ההנהלה, [illegible] מטרתה [illegible] לשואה ולגבורה.

מקורות דיפלומטיים בראבאט:

רוב מדינות ערב מצדדות בהמשך מאמצי השלום של קיסינג'ר במזה"ת

ראבאט, 31 (יופ"ע יע"צ) — מקורות דיפלומטיים בעיר ביים אמרו כאן, כי הרוב הגדול של הארצות הערביות מאמין שלמרות הדיבורים קשים שהושמעו נגד האמריקאים בועידת הפיסגה בראבאט, על שר החוץ האמריקאי מר קיסינג'ר להמשיך בשליחות השלום שלו במזה"ת.

אם כי משלחות מספר מחו בגלוי על הסיוע שמעניקה ארה"ב לישראל, קיימת תמימות דעים כי מאמציו בעבר של קיסינג'ר הניבו תוצאות ועשויים להניב תוצאות נוספות בעתיד.

דיפלומט ערבי בכיר אמר: „מזכיר המדינה כמובן יתקבל בברכה. אם יחליט להצביע את כוונתו [illegible] היה קודם לכן לבקר שוב במזה"ת."

אולם דיפלומטים ערביים שהשתתפו בועידת הפיסגה אמרו, כי שוב התגלעו הבקיעים הראשיים בשורות הערבים, 48 שעות בלבד לאחר ההודעה המרשימה בדבר ההתפייסות בין מנהיג המחבלים ערפאת לבין המלך חוסיין.

הערבים שאבו עידוד מן העמדה המתונה של ארה"ב בעקבות ועידת רבאט, וביחוד הצהרת קיסינג'ר באנגלה-דש. קיסינג'ר אמר כי ההחלטה הערבית איננה נועלת את הדלת בפני מו"מ, וכי יחליט תוך שלושה ימים אם לבקר במזה"ת לסיבוב נוסף של גישושי שלום.

סאדאת דוחה תכנית לנסיגה ישראלית מסיני בלבד

עיתוני קאהיר מסרו היום כי סאדאת דחה תכנית אמריקאית לנסיגה ישראלית משטחים מצריים. העתונים ציטטו את סאדאת שאמר לעתונאים בראבאט כי על ישראל לסגת מכל השטחים הערביים הכבושים.

בהשיבו לשאלות, אם מוכנה מצרים לנהל מו"מ על נסיגה ישראלית נוספת בחזית המצרית בלבד, אמר סאדאת „ישראל רוצה לעורר ריב בין מדינות ערב ע"י יצירת מצבים נפרדים. הנסיגה חייבת להערך בכל החזיתות הערביות".

לדברי העתונים, אישר סאדאת שקיסינג'ר הגיש תכנית, לפיה תבצע ישראל נסיגה טריטוריאלית מצרית בלבד.

חמישים אלף יפגינו בניו-יורק נגד שיתוף אש"ף בדיוני העצרת

מרכז האו"ם, 31 (יופ"ע) — מצפים כי 50 אלף איש יפגינו ביום ב' בחזית מרכז הארגון נגד נוכחותם של נציגי הארגון לשחרור פלשתין בישיבות העצרת הכללית.

ההפגנה מאורגנת על ידי ועידת הנשיאים של הארגונים היהודיים האמריקניים הגדולים. הרב ישראל מילר, יו"ר ועידת הנשיאים, נועד היום עם השגריר ליד האו"ם, ג'ון סקאלי, והבטיח לו כי ההפגנה תהיה שלווה.

בין הנואמים שישאו את דברים בהפגנה יהיו משה דיין ואבא אבן, הסנטורים הנרי ג'קסון ויעקב ג'אביץ, ורוי ולקינס, מנהיג הארגון לקידום הכושים.

מצפים כי משלחת בת 9 חברים של אש"פ תגיע בקרוב לניו יורק כדי להשתתף בדיון על פלשתין.

הדיון יידחה

בינתיים נתבקש היום האו"ם רשמית לדחות עד ל-13 בנובמבר את פתיחת הדיון על שאלת פלשתין בעצרת הכללית.

דובר האו"ם אמר כי המזכיר הכללי קורט ואלדהיים, אשר קיבל את הבקשה ממזכיר הליגה הערבית מחמוד ריאד, בשם המדינות הערביות, יפתח בהתייעצויות על הצעה זו. סבורים כי הבקשה תאושר.

הדיון, הראשון על שאלת פלשתין מזה שנים רבות, עמד להיפתח ב-7 בנובמבר והועלתה הסברה כי ערפאת בעצמו ישא את דבריו בדיון זה.

סבורים גם כי חוסיין מלך ירדן, חסאן מלך מרוקו ונשיא לבנון פראנג'יה ישתתפו בדיון זה.

עיתון לבנוני: בקרוב יוקם פיקוד צבאי ערבי משותף

ביירות, 31 (ע"צ) — הקמתו של פיקוד צבאי ערבי מאוחד תעמוד במרכז הדיונים בועידה המרובעת (מצרים—סוריה—ירדן—אש"פ) העומדת להתקיים בשבוע הבא — מסר היום העיתון הלבנוני „אנהאר".

העתון הוסיף כי שאלה זו הועלתה בישיבה הסגורה של ועידת הפיסגה ברבאט, אולם הדיון המעשי בה הושאר לועידה המרובעת.

לדברי העתון, הסכום של 2,350 מיליארד דולר שהוקצב על ידי ועידת רבאט לארצות שדה הקרב, קרוב להיות יועבר לרשות הפיקוד הצבאי המאוחד המתוכנן.

על פיקוד זה יוטל לפעול לא רק בתחום הצבאי, אלא יידרש גם לתאם את הפעילות המדינית הדיפלומטית של ארבע הארצות נגד ישראל, והוא אף עשוי לשמש גרעין לפדרציה מרובעת בעתיד.

להלן מסר העתון כי השאלה של שיבתן לירדן של „קבוצות מסויימות של פדאיון" הועלתה בהקשר עם הקמת הפיקוד הצבאי המאוחד, וגם נושא זה יעמוד על סדר היום של ועידת הפיסגה המרובעת.

חלוקת הכספים שהוקצבו למדינות העימות

העתון „אל ספיר" מציין כי חלקן של מדינות הנפט העשירות ישולמו בסכומים לפי המפתח הבא: ערב הסעודית 400 מיליון דולר, כווית 400 מיליון דולר, הנסיכויות הערביות המאוחדות 300 מיליון דולר, קאטאר 150 מיליון דולר, עירק 100 מיליון דולר ובחריין 5 מיליון דולר.

טרם נקבעו הכסכות של אלג'יריה ולוב, מציין העתון.

ביקורו של קיסינג'ר באיזור יבהיר את המצב שנוצר אחרי פסגת ראבאט

מאת סופרנו המדיני בירושלים

ביקורו של קיסינג'ר באיזור בעוד מספר ימים, יבהיר את המצב שנוצר אחרי החלטות ראבאט.

חוגים מדיניים בירושלים סבורים שרק אחרי שיחות קיסינג'ר—סאדאת, אפשר יהיה להבין כיצד הערבים רואים את החלטות רבאט. אם פירושן הפסקת כל מו"מ, או שמצרים תתנה את המשך המו"מ בהסכמת ישראל לשיחות עם אש"פ. אם אמנם מצרים תציג דרישה כזו כי אז פירוש הדבר, התמוטטות השיחות. אבל מאחר שאין בהחלטות ועידת רבאט הגבלות על מצרים בעניין זה, ייתכן שסאדאת יראה את עצמו חפשי לנהל מו"מ. המצב יתבהר יותר לאחר פגישות נציגי מדינות העימות לתכנון האסטרטגיה נגד ישראל, בשיתוף אש"פ. ייתכן שאש"פ ינסה לטרפד את השיחות עם מצרים בהציגו דרישה שלא לקיים שיחות אלא במקביל איתו. או יתברר גם הקו של מלך ירדן.

חוליית המחבלים שחדרה מלבנון טרם נתגלתה

מאת סופרנו הצבאי

חוליית המחבלים שחדרה לפני כשבועיים מלבנון לא נתגלתה עדיין והועלתה סברה, כי החוליה מצאה מקלט באחד מכפרי המיעוטים והיא מחכה להזדמנות כדי לבצע מעשה טרור ראוותני במרכז הארץ.

מניחים, כי החוליה שחופשה אחריה באינטנסיביות ולא נתגלתה — הגיעה לאחד הכפרים באזור שם חיכה להם רכב מבני המיעוטים ד הביא אותם למקום מסתור באחד הכפרים הערביים.

גורמי הבטחון הגבירו את המאמצים, בפני אפשרויות של פיגועים בעקבות חדירת החוליה.

21 ימי מחבוש על תנאי ל-4 חיילים שסירבו לפעול נגד מתנחלים

ארבעה אנשי מילואים ביניהם קצין בדרגת סגן נידונו ל-21 יום מחבוש על תנאי באשמת סירוב לפעול נגד מתנחלים.

הארבעה שייכים ליחידת מילואים ששירותה באיזור חברון. היחידה נצטוותה להקים מחסום במבואות קריית ארבע כדי למנוע מתושבי הקריה מלהצטרף למבצע ההתנחלות. אולם הקצין, בדרגת סגן, ו-3 חוגרים סירבו לבצע פעולות נגד המתנחלים ולכן נעצרו בפקודת מושל חברון, שהוא קצין בדרגת סגן-אלוף.

אחרי מספר ימי מעצר הועמדו הארבעה לדין בפני מפקד החטיבה וזה פסק לכל אחד מהם 21 ימי מחבוש על תנאי.

רבין: עם ארגוני הטירור אין מו"מ

(סוף מעמוד ראשון)

אין קליטת עולים דה לוקס

ביחס לקליטת העליה אמר, שאין ליצור ציפיות ולהבטיח הרים וגבעות, שאינם ניתנים למימוש לעולים. „יש לאמר לעולים, שאנו מעריצים את עוז רוחם במאבק נגד השלטון הסובייטי, אבל עם זאת אין קליטה דה-לוקס. בלי יסורי קליטה, ואם הם לא יהיו מוכנים להסתגלות קשה, הם לא יקלטו. יש לאמור את האמת גם אם זה יגרום לירידה", אמר.

בפנותו אל המנהלים, שהשתתפו בכנס, אמר מר רבין, כי השערוריות האחרונות של בנק א"י בריטניה והחברה לישראל היו כשלונות של מנהלים ואלה שמופקדים עליהם, ולא של עובדים. „במקום לבוא בבוקר, חייב כל מנהל להתמודד על מה שהוא מאמין, אחרת לא נשנה דברים", אמר.

קריאה לממשלה לדחות הדיון בבעיות חוץ ולהתרכז בבעיות פנים

מנכ"ל „כור" מאיר עמית קרא לראש הממשלה לדחות לשלושה חודשים את הטיפול בבעיות מדיניות החוץ נוכח החלטות ועידת ראבאט, ולהתרכז בבעיות פנים.

„קיסינג'ר יכול לחכות עד שנתחזק מבפנים", אמר. „ועידת ראבאט דוחה את „מלחמת היהודים" על יהודה ושומרון. עתה יש להתרכז בפתרון רדיקלי של בעיות המיסוי והמשק".

בהקשר זה אמר הדובר, כי הפתרון חייב להיות „במכה אחת" — לא בצורה הדרגתית וחלקית, לנוכח העיוותים המרובים. יש לבצע רפורמה יסודית במערכת המיסוי ולבטל את כל ההנחות, החל מפטורת מקצועית ועד החזקת מכונית. מוטב לדחות את הפיחות ולהכין תכנית כוללת, שאותה יהיו מנהלי המשק מוכנים לבצע.

פרופ' יאיר אהרוני, מאוניברסיטת תל-אביב, אמר, כי כדי למנוע מלחמה, צריך לא רק צבא חזק, אלא שיש להכין את העורף לעמידה כלכלית בתקופה קשה. אנו עומדים בפני סכנה של ירידת יתרות מטבע חוץ ומלחמות ההשה מצד האויב, אמר.

בקשר לכך קרא הנואם לחסל את המערכת, שבמסגרתה „כולנו משקרים ומזייפים".

מר שמחה סורוקר, מנכ"ל משרד התקשורת, אמר כי „כולנו נבוכים מהבעיות של „ורד" ו„החברה לישראל", אבל יש לחפש את המרפא „לא להגיע לאוולה ידי".

אברהם שביט יו"ר הוועד הפועל של התאחדות התעשיינים, אמר כי כל התעשיינים חייבים להשתלב בתכנית של התעשייה לשעת חירום, יש צורך במנהיגות כלכלית, אבל הדבר לא יתבצע בלי עזרה של היצרנים עצמם.

פתח את הדיון ד"ר יעקב ארנון, לשעבר מנכ"ל משרד האוצר, שעמד אף הוא על הצורך להכין את המשק לשעת חירום.

זכו בהגרלת הפיס

זכו בהגרלת מפעל הפיס כמספר 44,74:

בסך 500,000 ל"י זכה המספר: 728358.

בסך 250,000 ל"י זכה המספר: 462033.

בסך 100,000 ל"י זכה המספר: 498526.

בסך 50,000 ל"י זכו המספרים: 705682 ; 713640.

בסך 12,500 ל"י זכו המספרים: 249625 ; 505177.

בסך 6,250 ל"י זכו המספרים: 231968 ; 271492 ; 596225 ; 761242.

בסך 5,000 ל"י זכו המספרים הבאים: 048995 ; 055407 ; 067326 ; 085237 ; 091076 ; 093034 ; 101549 ; 103769 ; 112007 ; 139880 ; 143671 ; 190332 ; 205359 ; 211977 ; 213668 ; 249073 ; 339820 ; 344014 ; 350780 ; 395039 ; 408041 ; 458356 ; 494375 ; 537640 ; 574399 ; 581946 ; 584251 ; 590289 ; 600463 ; 650780 ; 670337 ; 687279 ; 695165 ; 699080 ; 705985 ; 712163 ; 735055 ; 761213 ; 786294 ; 798643.

בסך 1,000 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב-: 1055 ; 1819 ; 3454 ; 7166 ; 8854.

בסך 600 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב-: 19292 ; 32634 ; 35594 ; 52320 ; 59207 ; 62333 ; 67760 ; 72479 ; 84669 ; 89790.

בסך 250 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב-: 12836 ; 15122 ; 17135 ; 28655 ; 28677 ; 33960 ; 35264 ; 42773 ; 47495 ; 49247 ; 52377 ; 53382 ; 55383 ; 62688 ; 62875 ; 64600 ; 70400 ; 83425 ; 84465 ; 86277 ; 86439 ; 88921 ; 89057 ; 93320 ; 99852.

בסך 100 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב-: 0915 ; 1088 ; 1707 ; 5326 ; 6882 ; 8304 ; 8799.

בסך 50 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב-: 0195 ; 0487 ; 2391 ; 2684 ; 2708 ; 2747 ; 2790 ; 3189 ; 3482 ; 3537 ; 3540 ; 3739 ; 4110 ; 4496 ; 4565 ; 4789 ; 5239 ; 5436 ; 5544 ; 5568 ; 5870 ; 5936 ; 6198 ; 6335 ; 6338 ; 6532 ; 7012 ; 7075 ; 7706 ; 7746 ; 8215 ; 8305 ; 8419 ; 8459 ; 8758 ; 8776 ; 8962 ; 9069 ; 9172 ; 9210 ; 9799 ; 9824.

בסך 6 ל"י זכו כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרות: 1 ; 8.

במה ליהדות ורוח
רח' בן-יהודה 38 * תל-אביב * טל. 450360
בשיתוף פעולה עם עיריית תל-אביב, אגף לתרבות, לנוער ולספורט
הציבור מוזמן
להרצאה החודשית
של הבמה ליהדות ורוח
שתיערך ביום רביעי, כ"א בחשון תשל"ה (6.11.1974)
בשעה 8.30 בערב, באולם „בית סוקולוב", רח' קפלן 4 ת"א.
הנושא:
מלחמה ומוסר
לפי תפיסת היהדות
המרצה:
אלוף מרדכי פירון
הרב הראשי של צה"ל
המנחה:
מר מרדכי ח. שטרן יושב ראש הבמה

ארון "מלכה" מפואר בשווי-
425 ל"י חינם!
בקנית מכונת תפירה 'סופר אוטומטי' דגם 702
ל-15 ימים בלבד!! מה-1.11 עד ה-15.11
*או עד גמר המלאי
ארון מכונת תפירה אלגנטי המשתלב בריהוט כל דירה פורמיקה מלאה
*במקום מזוודה
BROTHER 702 סופר אוטומטי
להשיג בתשלומים נוחים
BROTHER איכות·אחריות·הדרכה
לכתובת הסוכן הקרוב טלפני 233227/8/9 ת"א או כתבי לת. ד. 23056 ת"א.

תוכנית להכשרת מסבירים פדרציות של ההסת. הציונית

מאת סופרנו

...בנית כללית להכשרת ...דים בפדרציות הציוניות של ...הודה ותאיזן, שעבדת עתה מר משה גלבוע המגמה על ...ברה בהסתדרות הציונית. ...עוכנית מתבצעת במסגרת ש... ...ברסיטת חיפה.

...ר עתה החלם שהקורס הראשון, ...ה מיועד לדוברי אנגלית ויפתח ...שלים במחצית חודש ינואר. ...דים יוצרכו בארבעה נושאים ...ים: הפלס היהודי, מדינת יש... ...צונות ומתודולוגיה של ההס... ...המנמי יעבור בצורה הרצאות, ...ת, סיורים לימודיים ובפגישות ...אשי מקצוע.

המגמה היא, מדגיש מר משה גל־בוע, לא להכשיר עסקנים קיימים אלא אנשי הסברה מקצועיים שיר־סיתו כוחות רעננים בעלי יוזמה ו־כשרון.

המחלקה להסברה פנתה לכל ה־פדרציות הציוניות כדי שיבינו מועמדים לקורסים אלו.

תחה מועצת מפ"ם

...עצה הכ"ד של מפלגת הפועלים ...חדת — מפ"ם — נפתחה אתמול ...ול" בתל־אביב. במועצה משת־... 743 צירים, המייצגים 81 סניפים ...ליים, 14 קיבוצים וכן כ־45 כפרי ...וכים.

...מועצה תמשך עוד יומיים. ...צירה תדון בבעיות חברה ו... ...ה וכן בבעיות מדיניות ובטחו־... בדיון על הבעיות ההברתיות ... המועצה את ההתפתחויות ה־... ...ציות בארץ תוך סיכום והערכה ... מלחמה יום הכיפורים והשלכו־... ...על החברה.

...הדיון במועצה בעניני המשק ...מי, בעידוד השקעות ופיתוח ...ן, מיצוי הדין על כל גורם ה־... ...י לעקיפת חוקי המדינה, בזבו ... המדינה. הנהלה כושלת ו... ...ר האמון של העם בהנהגת ה־... ...ה הלאומית.

...נאום הפתיחה נשא מר מאיר ...מזכיל מפ"ם.

ארגון עובדי הפלחה מוחה על הבאת כותנה מחו"ל

מאת סופרנו הכלכלי

ארגון עובדי הפלחה האשים אתמול את משרד המסחר והתעשיה בבזבוז שני מיליון דולר, בתקופה של מח־סור חמור במטבע חוץ. להבאת כותנה מחו"ל בכדי לגנה את מגדלי הכותנה המקומיים ולאלצם לוותר על דרישתם להעלאת מחירי כותנה. מועצת הכותנה עומדת על דעתה לספק כותנה למטוויות במחיר ומגי־לשלם מחיר גבוה יותר בעד הכותנה של 7.50 ל"י. כזכור, מסרב שר ה־מסחר והתעשיה לאשר מחיר זה ב־טענה כי הדבר יגרור אחריו העלאת מחירים על מוצרי כותנה.

החקלאים טוענים כי מאזנים של מפעלי טכסטיל, דוגמת „אתא" ו־„פולגת" שפורסמו לאחרונה מראים כי הרווחיות בהם היא גדולה. לכן, יכולים המפעלים, לדעת החקלאים לספק כותנה למטוויות במחיר ומגי־לשלם מחיר גבוה יותר בעד הכותנה.

מנהל מקרקעי ישראל דורש העלאת מסי רכוש על קרקע פנוייה

מאת סופרנו הכלכלי

שיעור מסי הרכוש המוטלים על הקרקעות בישראל הוא נמוך ועל האוצר ליזום צעדים להעלאת מסים על קר־קע פנויה בכדי להניע את ה־בעלים למכור את הקרקע ל־צרכי בניה — אומר מר מ. זו־רע, מנהל מינהל מקרקעי ישראל.

בדבריו המתפרסמים ב„קרקע", בטאון המכון לחקר שימושי קרקע, אמר מ. זורע כי לבעלי קרקע מש־תלם להמשיך להחזיק בה ללא שי־מוש במשך תקופה ממושכת מתוך ציפיה לעלית מחירים בעתיד.

מנהל מינהל מקרקעי ישראל הד־טה את הדעה לאספקת קרקע בשפע תוריד את מחיר הקרקע לבניה. ל־דעתו הסיבה העיקרית לעליה הגי־כרת במחירי קרקע נובעת לא ממח־סור בה אלא בראש ובראשונה. מ־תהליכי האינפלציה ועליית המחירים הכללית במשק. כל עוד נמשך הלחץ האינפלציוני ובידי האוכלוסיה יש כח קניה רב יוסיפו יעלו מחירי ה־קרקע — סבור מ. זורע.

הוא מסתייג מהצעת נשיא מרכז הקבלנים, מר ד. שפרן להקצות קרקע לקבלנים בתנאי שהקרקע תנוטרל ממחיר הדירה ורק אפשר יהיה להחזיל את הדיור. הוא אומר שלמינהל אין רזרבות מספיקות של קרקע להקצאתו לקבלנים פרטיים, כי הובתו הראשונה לספק קרקע ה־דרושה למשרד השיכון. אין זה מ־תפקידו של המינהל לסייע להחשת קצב האיכלוס בה"א וסביבתה ע"י הקצאת קרקע זולה. בהקשר לכך הוא מגלה כי במגרש אביב בת"א הגיע השנה מחיר הקרקע ל־40 אלף ל"י בממוצע לדירה. אולם, מינהל מקר־קעי ישראל מקצה קרקע ברובע זה במחיר של 5,500 ל"י בלבד. האם יש הצדקה שהמינהל יצא בהפסד כה רציני האם עליו להעניק סב־סידיה כה גדולה לרוצים לגור ב־אזור ת"א — הוא שואל, בציינו שגם באזורים אחרים בארץ מפסיד המינהל.

אגודת העתונאים מגנה נסיון ההתנקשות בסילבי קשת

ועדת אגודת העתונאים בתל אביב גינה אתמול בישיבתו נסיון ההתנק־שות בעתונאית סילבי קשת.

בהחלטת ועד האגודה נאמר, כי ציבור העתונאים פונה אל משטרת ישראל לפעול במלוא המרץ לגילוי האחראים למעשה הנפשע.

כן החליט ועד אגודת העתונאים לבקר את העתונאי נתן דונבינ'ק על גילוי תושיה ואחריות למופת, ב־חקירת בלשכת ראש עיריית נתניה, כאשר התערבותו האישית האמיצה מנעה אסון וקרבנות בנפש.

שש שנות מאסר הוטלו על „קובלן"

מאסר שש שנים בפועל ושנתיים על תנאי נגזר אתמול על חיים דהאן („קובלן") בגלל אספקת אישורים מזוייפים לקבלת רשיונות נהיגה, תיווך בשוחד ומתן שוחד.

חיים דהאן, זוכה מאשמת זיוף האישורים.

התובע דן מור, מפרקליטות מ־חוז תל אביב, האשים את דהאן בן ה־39, מבת ים, כי מדצמבר אשתקד עד אמצע השנה הזאת, סיפק 21 אי־שורים כוזבים לאנשים שאינם רש־אים לקבל רשיונות נהיגה. תמורת אישורים אלה קיבל סכומים שבין 700 ל־2,000 לירות לכל אישור. ב־עזרת האישורים יכלו האנשים לגשת לבחינות נהיגה, למרות שלא היו זכאים לכך.

השופט בנימין כהן, הרשיע את חיים דהאן ב־21 מקרים של קבלת כספים במרמה, מאחר ושכן בפני מקבלי האישורים, כי אלה אישורים אמיתיים. כן הרשיעו ב־15 מקרים של תיווך בשוחד ומתן שוחד. ה־שופט קבע, כי לא חיים דהאן זייף את האישורים וכנראה, שעשה זאת בתוך משרד הרישוי בשם מוסקט, שעזב את הארץ ביום בו נעצר דהאן.

מגיב על מסע ההשמצה נגד טיבור רוזנבאום

מאת סופרנו בתל־אביב

מחאה כנגד המסע של ההשמצות כנגד מר טיבור רוזנבאום, הובעה במהלך ישיבת מזכירות יוצאי הארד־צות דוברות הונגרית, שהתקיימה ב־תל־אביב.

חברי החוג בתל־אביב הוקיעו את כלי התקשורת המכפישים את מסע ההשמצות, והיחס הפזיין כלפי מר רוזנבאום, על רקע אישי מבלי לתת לו האפשרות לומר את דברו, כפי שמקובל בכל חברה מתוקנת.

בדיון השתתפו ד"ר ד. רוזנצבי, יו"ר החוג, א. גנץ, ב. צ. גוטליב, ד"ר י. צ. זהבי, ד. זיידנפלד, י. כהן־פרוכטר, ד. סגל, מ. פריד, המהנדס ד. צחור, מהנדס א. רובין ואחרים ציינו כי הם סמוכים ובטוחים שד"ר רוזנבאום שפעל כה רבות לכלל ד־לפרט כאחד, בעניני המדינה והעם וכן לכמן התנועה הציונית ותנועה המזרחי בנוסף למפעלי הצדקה ר־החסד הנודעים שלו, יצליח להיחלץ מהקשיים שנקלע אליהם ובסופו של דבר האמת תצא לאור.

המשתתפים בדיון חיזקו ידיו של ד"ר רוזנבאום לעמוד במבחנים ה־קשים בו הוא נתון כיום.

כן החלט להרחיב את הפעילות האוהדת כלפיו בכל הארץ.

שיטה לחניית רכב ברמת־גן

מאת סופרנו בגוש דן

...ית רכב ברחובות המוסדרים ...הגיה חינם ותיבדק לפי שעו־... במקום המדחנים שהוו קיימים ...גה.

...ור משא ומתן ארוך ובעזרתו ...ה של ד"ר י. פלד ראש העיר ... משרד התחבורה חנייה בחזור ... המוסדרים בר"ג לפי שעונים ...זה הנהוגה בערים הגדולות ב־...

...לך מהרחובות תהיה החנייה ...ת רק לשעה אחת ובחלק מ־...בות לשעתיים. בעל רכב שיחנה ... המותר ישלם ברירת קנס על ... יש לציין כי ר"ג היא העיר ...חנה שיטה שיטת החנייה זו ... התווה נסיון למשרד התחבו־...בת להנהיגה בערים אחרות ב־...

מת על סף המראתו

...שב חיפה, שאתמול בבוקר עמד ...ן מישראל לחו"ל, צנח ומת ב־... ...ו בתא החיפוש בבית־הנתיבות ...מל בן־גוריון. האיש, בן 68, ... את ביקורת הדרכונים והמכס ...ן לתא החיפוש לצורך החיפוש ...רתי שעוברים כל הנוסעים ב־...צלותם למטוס. כאן התעלף ל־... ...ועובד הכמותן שבמקום הזעיק ... את אנשי העזרה הראשונה ד־... ...הולד בעיסויים, ובהגשמה מפה ... והעבירו את האיש במהירות ...החולים, אסף הרופאי אולם שם ...אזר לרופאים אלא לקבוע את ...

...וס מת בנופלו מכסא

...י עבדול כרים בן שנתיים מ־...ן, מת אתמול לאחר שנפל מ־... ...תמצע קשה בראשו.

ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה
ת. ד. 92 ירושלים

מורים ולתלמידים בשטח היהדות ומשפט עברי

הופיעה מהדורה שניה של

פרק בתלמוד

A CHAPTER OF TALMUD

ספר ללימוד עצמי, המקבל בבא מציעא ב־27 יחידות לימוד. טקסט התלמוד, מדרשי הלכה ומשנה תורה לרמב"ם מנוקד. במקביל תרגום ופירוש אנגלי. המחיר — 18.— ל"י

ההפצה בידי

הוצאת הספרים של הסוכנות היהודית, ת.ד. 7044, ירושלים

משרד האוצר
הלשכה לעניני פיצויים אישיים מחו"ל

הגשת תביעות על נזקים ברכוש באירופה המזרחית לפני 31.12.74

לפי החוק הרפרציוני — Reparationsschaedengesetz — הגרמני ניתן להגיש תביעות על נזקים ברכוש שנגרם לנרדפים שהשתייכו לעם הגרמני.

פיצויים ישולמו בעיקר עבור נכסי דלא ניידי, מפעלים, ציוד, עסקים וכיוצ"ב, אך לא עבור מטלטלי בית.

החלק העיקרי של תביעות אלה הוגשו עד סוף שנת 1970 לפי הוראות של חוק שווי הנטל — Lastenausgleichsgesetz — ולכן, הכוונה עתה לקבוצות הבאות:

1. בעלי רכוש אשר לא היו תושבים בשטחי הגרוש הגרמני או הגרו לפני הכיבושים ותביעותיהם הקודמות נדחו סופית עקב חוסר מקום מגורים כאמור.
2. בעלי רכוש שהיגרו אחרי 31.12.52 מהגוש המזרחי, והשתייכו בשעתו לעם הגרמני.
3. בעלי רכוש שנכסיהם לא הוחרמו ע"י מעשי הרדיפות, אלא הולאם עקב המשטר הקומוניסטי.

לאור התקופה הקצרה להגשת התביעות אפשר להגישן בצורה מקוצרת, בה יצויינו פרטי הרכוש אשר עבורם דורשים פיצויים.

על המעוניינים לפנות בהקדם לעורכי דין המטפלים בתביעות אלה או משיידי „אורד". הבקשות חייבות להגיע לפני 31.12.74 למשרד המוסמך בגרמניה־המערבית לפי הכתובת: —

Ausgleichsamt, 28 Bremen, Faulenstr. 68 West Germany.

טפסים ניתן להשיג בלשכותינו:
- בירושלים, משרד האוצר חדר 730
- בתל־אביב, מגדל שלום קומה 24
- בחיפה, דרך העצמאות מס' 23

חשדות המעילה בחברת „עמידר" מתרחבים

מעצרו של ראובן שייבק, לשע־בר פקיד בחברה „עמידר", החשוד במעילה שהיקפה מגיע ל־65 אלף לירות, הוארך אתמול בבית משפט השלום בת"א ל־15 ימים נוספים.

לטענת חוקר המשטרה, רס"ר פ. ברנהרד, נתגלו עובדות חדשות ל־חיזוק החשד בדבר מסירת דירות לאנשים בלתי זכאים תמורת כוחד. שבוצעו בעזר שייבק. לאחר שנת־עורר החשד, כי במירמה הוציא כספים מהחברה. חשדו, כי גבה כס־פים שהביא להברה אולם שילשלם לכיסו.

אתמול, טען איש המשטרה, כי נתגלו ראיות חשדות לפיהן חשוד שייבק במסירת דירות של עמידר המורת שוחד לאנשים שלא היו זכ־אים להן. לדבריו, נגרמו לחברה בדרך זו נזקים של מאות אלפי ל"י־רות ועתה נסקרים עדים רבים ל־צורך בירור ההיקף המדוייק שלהם.

החשוד ביקש שלא להאריך את מעצרו. השופט נחמיה בר, הולים לעצרו ל־15 יום נוספים.

שרפה את בתה

„שרפתי את בתי כיוון שגרמה לנו בושות ופגעה בכבוד המשפחה שלנו" — אמרה אתמול בבית כש־פט השלום בנצרת חלווי עבאד מוסלאח, בת ה־50, שנעצרה ל־15 יום כחשודה ברצח בתה עיסאם מוס־לאח בת ה־15.

יהד עם האם ולתקופה שוה נעצ־רו גם שני בניה וכן בן דודם. ל־צומת האם מכחישים אלה, כי היה להם יד במעשה.

כתב עתיים מוסר, כי הנערה נרצחה יומיים לפני שעמדה להי־ערך סולחה בן בני משפחתה לבין משפחת צעיר מנצרת שיימש כ־מורה לאנגלית של הבת וקיים עמה יחסים.

במפלגה ובתנועה

המפלגה הדתית־לאומית בתל־אביב

מסיבות ליל שבת

מועדון רמת אביב רח' ברודצקי 33 על הנושא: יהודה ושומרון ב־הלכה. ירצה: הרב חיים אלתר פנט שליט"א הרב המקומי.

המנחה: יהודה הולר.

זמירות שבת ושירה בציבור.

במועדון אהבת חסד נוספו 61 מסיבה ע"י שולחנות ערוכים).

על הנושא: פרשת השבוע באור־חיינו. ירצה: מר מרדכי סרוסר. ה־פיתה המנחה: הרב משה ברנשטיין. פרקי הזנה ושירה, ע"י החזן חיים אדלר.

מסיבת מלוה מלכה

בבית צ'פליק רח' הוכי"ז 12 במוצאי שבת בשעה 8.00 בהשתת־פות: הרב ד"ר ש.ז. כהנא הרב בן ציון גשר רב ביהכ"נ גבורת ישראל. הרב יעקב צוקר. המנחה: מר יחזקאל ד"אור. שירה בציבור.

בכל יום חמישי בשעה 8.00 בערב שעור בגמרא מסכת כתובות ע"י הרב כ.י. לאו.

בסניף הפפ"ל חיפה

שיעורי תורה: בביכנ"ס הפהמ"ז בבית התנועה; רח' החלוץ 59 ב־ה בבוקר שיעור בגמרא — מנחם הכר. ב־10.30 שיעור ברמב"ם — מאיר אוריין.

בכל יום רביעי ב־8 בערב שיעור בגמרא ע"י הרב ג. ראשה.

בביכנ"ס בשכון הפהמ"ז בקרית־אליהו בשבת ב־10 שיעור בגמרא — יצחק לבנון, אחה"צ שיעור בגמרא — ישראל פולקבץ, בכל ימות ה־שבוע לפני תפילה מנחה שיעור ב־גמרא במסגרה לימוד דף היומי — הרב בהרב ליבר.

בביכנ"ס המרכזי בקרית־אליעזר: ב־3.30 ברבנים בהדרכת דוד אריר־בד: ביום ראשון ב־17.30 שיעור ב־רמב"ם וביום חמישי 17.30 שיעור עיוני בספרי נביאים בהדרכת — דוד אורבך.

תנועת האשה הדתית הלאומית ירושלים

עונג שבת בבכן הרי פישל פרשה השבוע מר נחום לרדר.

בפנסיון מרגוע פרשת השבוע הרב דוד שפירא.

בחוג גבעת שפירא המרצה הרבנית הנה גרשטיין בבית החברה אלכס־נדרה. רח' בר־כוכבא 6 בשעה 3.30 אחה"צ.

חיפה

ביום א' בשעה 20.00 מתקיים שיעור בתנ"ך בבית הכנסת הכרמל. — המרצה מר שאול יהודה.

ביום ב' בשעה 19.00 מתקיים שי־עור בתנ"ך בבית החברה רח' ירוש־לים 27. — המרצה מר אהרון אפריר־אל.

ביום ג' בשעה 20.15 מתקיים שי־עור בספר החינוך בבית החברה רח' ירושלים 27. המרצה הרב ש. אונא.

תל־אביב

פרשת השבוע

השכון שינקין: בבית ברכה כץ רח' גליפולי 60. המרצה — מר טובורה אברהם.

קרית־שלום: בבית טיבורגר מסלנט 31. המרצה — גבי היה רוטלה.

שכונים: חוג התנ"ך באזור ה־דרום יתקיים כרגיל ביום ראשון ב־שעה 8 בערב בבית הה' שילכה אריכא רח' סלכה 107, ת"א.

הוגים

חוג היבות אנגלית: יפגש ביום שני י"ט מרחשון בבית רות הירש רח' סוקולוב 35 ת"א בשעה 8.30 בערב. המרצה: ד"ר ד. קוליב על מאורעות היום.

חוג טוב: יפגש ביום שלישי בבית רדליך טובה רח' כרביה 9 בשעה 6 בערב.

חוג נתניה: יפגש ביום שלישי בבית אסתר וורצבן רח' ביירון 13 בשעה 8.30 בערב. שיחת חברות ו־ערב שירה.

חוג דורמבוש: יפגש ביום שלישי בשעה 7.30 בערב בבית הה' רבקה דורמבוס רח' ג'ורג' אליוט 12, תל־אביב. בהשתתפות הה' תהלה ליפשיץ — הקראות מפרי עטה.

קרית מצקין — בבית הכנסת ל־נוער בשעה 11 ירצה הרב פוגלמן.

רעננה — בסניף הפועל המזרחי בשעה 4.30 ירצה הרב ישראל רס.

הדרה — ביום שני בשעה 8 בערב. בבית הרבנית ורנר רח' הגיבורים פינת דיבוטינסקי. ירצה: הרב בהרן מנהל אולפנא כפר פינס על הנושא: „לזרעך אתן את כל הארץ הזאת" — שאלות ותשובות.

בני־ברק — במועדון החברה דני־אל מס' 3 בשעה 4.15 המרצה: אליעזר לרבר.

ביום ראשון — חוג לתפירה בבית הפועל המזרחי.

ביום שני — חוג למלאכת יד ב־שעה 8 בבית החברה רח' דניאל 3.

ביום רביעי — בכיעוין החברה דניאל 3 — חוג לתנ"ך. המורה צביה רוזנצוויג.

ביום רביעי — בבית הפועל ה־מזרחי חוג לאנגלית.

— יום עיון למנחות יתקיים ביום רביעי כ"א חשון בבית התנועה ב־ת"א הכרצים: הרב חיים דרוקמן ראש ישיבה „אור עציון" והגבי בלי־הה שפר.

ירושלים

בהיכל שלמה

השיעור ב.פרשת השבוע לאור יכינו", מטעם ארגון והיקי התנועה, יתקיים מחר, ש"ק, בשעה שלש אחה"צ, בהיכל שלמה. את השיעור יתן מר צבי קפלן.

השיעור השבועי של הרב חיים ציגרמן בהלכות מלכים לרמב"ם, יתק־קיים ביום ראשון, בשעה שמונה ב־ערב. סידרת שיעורים זו מאורגנת מטעם ארגון רבנים עולי ארצות ה־מערב, האגף לתרבות תורנית של המחלקה התרבות של עיריית ירושלים והמחלקה להפצה תורה יעמם של היכל שלמה. הקהל מוזמן.

באגודת „אהלישם"

השבת ב־10 י. סברסקי — תנ"ך. ב־11 הרב פרידלנדר: תלמוד.

ב־4 במסיבת „עונג שבת" ירצה: י. אמוראי על הנושא: „מדרש קר־הלה רבאי. המנחה: יו"ר „אהלישם" — משה גולדשטיין. דברי אגדה — ד"ר ש. ז. כהנא.

באגודת „אהבת־הסד"

השיעורים מתקיימים בבית „אהד בת־חסד" רח' נחבני 61 בשעה 8 בערב: ליל שבת פ': מסיבת „עונג־שבת" ליד שלחנות ערוכים, בהש־תתפות רבנים וחונים אורחים.

יום ראשון: שיעור בגמרא — ע"י ר' משה בירדמן.

יום שני: שיעור ב„עין־יעקב" — הרב משה ברנשטיין.

יום שלישי: שיעור ב„תנ"ך" ל־חוג נשים — הרב שמעון פרנקל.

יום רביעי: שיעור „ברמב"ם" — ד"ר ר' יהודה כוריאל.

בבית הכנסת הגדול ברחוב אלנבי

השבת, בבית הכנסת הגדול ב־ת"א, אלנבי 116 יעבור לפני התיבה החזן יצחק שפירא. ערבית 5.00 שח־רית 8.00.

ביום שני שיעור בגמרא ע"י מר מרדכי צבי רובק.

ביום רביעי כ"א חשון (6.11.74) ב־7.30 בערב יתן שיעור בגמרא יו"ר ההנהלה מר אברהם הצרוני. הנושא: „תשיעות הישר והטוב".

הציבור מוזמן.

הילולא של „כנסת יחזקאל"

במוצש"ק פ' וירא, אור לח' מר־חשון, ב־7.30, תתקיים אי"ה הילולא של אדמו"ר רבי יחזקאל הכהן רבי־נוביץ זצ"ל. בעל „כנסת יחזקאל", מראדומסק, בסעודת מצוה לסיום מסכת חולין, בבית החסידים דראדו־מסק רח' בר־כוכבא 31.

שומרי אבותם לחסידות ראדומסק מתמנים לבוא.

הילולא האדמו"ר מהוסיאטין זלה"ה

סעודת ההילולא (מלוה מלכה) של כ"ק אדמו"ר הרה"צ מהר"ר יעקב זללה"ה מהוסיאטין תתקיים אי"ה ב־ביהכ"נ שברחוב ביאליק 19, מחר, מוצש"ק פ' וירא, אור לי"ח מרחשון. בשעה 8.00. העליה לציה"ק בטבריה למחרת, יום א', י"ח מרחשון, מרח' ביאליק 19, בשעה 8.30 בבוקר.

תורנות בתי מרקחת

ירושלים: יום ו': גיבנס — ה־אר"י 12, טל' 33676; אל זהרא, — רח' אל זהרא, טל' 283543. שבת: ד"ר פ־קש — הפלמ"ח 28, טל' 36084. מוצש"ק: בית הכרם — בית הכרם 19, טל' 921009; שעב אל גדירה — בתוך שער שכם, טל' 283401.

תל אביב: יום ו': בני — דיזנ־גוף 174, טל' 222386; פרנקל — המלך ג'ורג' 28, טל' 323721. שבת: גרוסו — שנקין 27, טל' 284791; ככר המדינה — ה' באייר 48, טל' 238046; גורדאן: בן יהודה 183, טל' 242673. מוצש"ק: בני — דיזנ־גוף 174, טל' 222386; המשקוף — המלך ג'ורג' 25, טל' 282650; יפאני — יהודה הלוי 67, טל' 612474.

רמת גן: יום ו': נרמנה — ביאליק 50, טל' 722237. שבת: ע־בית — מודיעין 130, טל' 722954.

בני ברק: יום ו': שפירא — רבי עקיבא 90. שבת: צמית — מודיעין 130, רמת־גן.

בת ים: יום ו': גני בת ים — הנביאים 3. שבת: בלפור — בלפור 90.

חולון: יום ו': דרוד — ההס־תדרות 80. שבת: נאות שושנים — גאולים 44, נאות שושנים.

נתניה: יום ו': נתניה — הרצל 11, טל' 22842. שבת: גבע — שער הגיא 14, טל' 22695.

הרצליה: יום ו': קרמר — הר־צליה, סוקולוב 18. שבת: רנדס יוסף — האוסחקר 7, הוד השרון.

באר שבע: יום ו': יונה — שיכון ב', רח' ביאליק 5. שבת: רמב"ם — שיכון ד' מרכז.

הודעות לציבור

משרד התקשורת מודיע לציבור

על הוזלה בתעריפי שיחות הטלפון עם ברזיל

משרד התקשורת מודיע כי ביום שישי, ט"ו בחשון תשל"ה (1 ב־נובמבר 1974), יוזלו תעריפי שיחות הטלפון לברזיל ויהיו כדלקמן:

3 דקות ראשונות או חלק מהן — שיחה רגילה — 45.90 ל"י.
כל דקה נוספת או חלק ממנה — שיחה רגילה — 15.30 ל"י.
3 דקות ראשונות או חלק מהן — שיחה אישית — 76.50 ל"י.
כל דקה נוספת או חלק ממנה — שיחה אישית — 15.30 ל"י.

לוח הצופה

✡ פליים הקונה רהיטים, אנטי־קות, פריגידרים ריהוט משרדי וכל חפצי בית אחרים. טלפון 864938, 876852 בערב.

● למשפחות דתיות, דירות מרווחות 4—3—2 חדרים בישמה משה (שכונה דתית יפה ליד סביון) 2 חד־רים החל מ־126,500.—, 3 חדרים החל מ־150,000.—. 4 חדרים החל מ־172,500.— אפשרות למשכנתא, במ־קום בית ספר ובן דתי. כניסה: 5 חודשים „אפריקה ישראל להשקעות" בע"מ טלפון 751540—03 50281—03.

● משרד שידוכים „יופי" 220868 דיזנגוף 212 מציעה: דתיה אקד־מאית 27/160 יפה, מליונרית. דתיה 21/173 יפה מסודרת. מורה דתיה, 33 דירה לוקסוס. אלמנה 56 ירוש־לים, דירה + כסף. דתיים/ות מכל הגילים מכל הארץ ומכל העולם.

● מרכז מכונות גילוח חשמליות תקון, מכירה, חלקים, צצקס, ביאליק 12 רמת־גן 736164.

● בהזדמנות! בבני ברק דירת 3 חדרים, קומה ראשונה על עמודים, בסביבת סופרמרקט, ליד רחוב ראשי. 790095.

● בכפר הרואה למכירה 2 וילות עם כל השיכלולים, על שטח של 35 דונאם, —.1,000,000, טלפון: 227968—02.

● דרוש מחסן 100 מ"ר באזור התעשיה בבני־ברק. טלפון 784700, פרט לשבת.

לוח ירושלים

● למכירה דירות בנות 1½ חדר עם שרותים וכל הנוחיות לשומרי מסורת בקרית־איתרי ירוש־לים. לפנות: לאוב־קו־מן בע"מ בעיס רחוב בן־סירא 2 או לאתר הבניה.

● למכירה דירות בנות שלושה וחמישה חדרים לשומרי מסורת ב־קרית־איתרי ירושלים. לפנות: — לאוב־קו־מן בע"מ רחוב בן־סירא 2 או לאתר הבניה.

● ארי־פאי, הופעה נאה, כבוסם. 170/43, מעונין בדתיה אלמנה או רווקה. ת.ד. פרטי 5225 ירושלים.

● למכירה, דירת 2½ חדרים, בבקור־ברוך, בן־מתתיהו 10, אל־הודי. 14.00—16.00.

● דירה 3 חדרים, רח' מן 2 גבעת ברדכי ירושלים להשכיר ל־דתי. לפנות מסלק 91, ה"א, טל. 821474 אחה"צ.

● מסעדה בגאולה בעלת מוניטין למכירה בזול בגבה וציה, טלפון 227968—02.

● בירושלים, בנכ"ס דירה 3½ חדרים ק. ב. צ"י צפניה, טלפון 271511.

● למוכר תרדי גדול בירושלים דרושים: 1) מזכירה (ידיעת כתבי־נות). 2) שליה + קטנוע. טלפון: 261994/24, 263165, 263165.

● בירושלים דרושה עוזרת ל־עבודית אחראית בשעות 10.00—14.00. 37852—02; 35767—02.

● בירושלים דרושה מזכירה דתיה ואחראית לשעות הצהרים לכשרד ב"ס. 35767—02.

● משפחת, רצף + עבודות בית. 3 ימים בש"ע 8.30—1.30 ברובע היהודי. 281738.

לוח חיפה

● דירות למכירה. בנהריה החלה הרשמה לדירות 2½ חדרים 60 מ"ר 160,000 ל"י, 3½ חדרים 75 מ"ר 130,000 ל"י. כניסה בעוד כשנתיים. ח. ה. ב. בע"מ הרצל 29 חיפה. טלפ־נים 642593—668274.

הועדה המקומית לתכנון ולבניה — פתח־תקוה

הודעה

על פי סעיף 149 (1) לחוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965

ניתנת בזה הודעה, כי הוגשה ל־ועדה המקומית לתכנון ולבניה פ"ת בקשה למתן הקלת בניה / שימוש על חלקה 26 בגוש 6717 ברח' הרב כץ 10.

לפי תכנית המתאר החלקה הנ"ל נמצאת באזור מגורים ב' בו מותר לבנות 4 קומות על עמודים במסגרת כללית של 110%.

בקשת בעלי החלקה היא להתיר להם לבנות 4 קומות ודירת גג ב־מסגרה כללית של 121% בהתחשב עם הריסה מבנה ובצוע מעלית.

כל מי שיש לו התנגדות מאיזו סיבה שהיא לבקשה הנ"ל, יואיל להגישה לועדה תוך 15 יום מפרסום הודעה זו.

י. פינברג
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה פ"ת

ירושלים

חיפה

בביהכ"נ „משכנות חיים"

הרב רפאל סוליתאנו ידרוש על הנושא: פרשת השבוע ועניני היום. במשכנות־חיים רח' החלוץ 14 בשעה 4.00 אחה"צ.

ירושלים

עירית ירושלים

הועדה המקומית לתכנון ולבניה

הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965 (להלן: החוק)

ניתנת בזה הודעה בהתאם ל־סעיף 149 לחוק, כי חברת צמידר הגישה לועדה המקומית לתכנון ו־לבניה (להלן: הועדה) בקשה ל־התרה הקלה בנכס גוש 30133 חלקה 71 ברחוב יוסי בן יועזר בירושלים. הדו"ר: הקלה באחוזי הבניה.

את ההתנגדות להתרת הקלה הנ"ל אפשר להגיש תוך עבורים מהאריך הודעה זו לועדה במשרד מהנדס ה־עיר ברחוב הלל מס 23, ירושלים.

ע. יפה
מהנדס העיר
ביו"ר הועדה המקומית

גרשמו לנשואין

רבנות הראשית המקומית

הרבנות — ירושלים

גורן (גרודינצקי) אברהם בן ברוך (גרוס) פולין־ירושלים; כהנא אסתר בלכה בת אברהם (רוקה) גרוזיה—ירושלים.

דרעי רחמים בן דוד (רוק) מרוקו—לוד בוזגלו ברי בת יצחק (רוקה) ירושלים.

כשה אהרן יוסף בן ברוך (אלמן) צ־רפת־ירושלים; דוד בסי בת שבתאי (רוקה) עירק—ברשב רוזה.

רפאלי (רפאל) אברהם בן מאיר (רוק) ישראל—ירושלים; קבינסקי חנה בת יצחק (רוקה) ישראל—ירושלים.

סבלגר ריינהנד בשרי (יחזקאל) בן אברהם (רוק) אנגליה־ירושלים (הייר באנגליה); בשה כרים (אבכפש) בת מנשה (רוקה) עיראק—ירושלים.

כהן משה בן סלומון (רוק) מרוקו־ירושלים; יוסף סבור אליה בת משה (רוקה) ישראל—ירושלים.

פלולי דוד בן יוסף (רוק) ירושלים ביטון מרגלית בת שדלי (רוקה).

סימון נור אריה יהודה בן אברהם (רוק) ירושלים; אפנים (אבנאים) מלכה בת אלברס (רוקה) ירושלים.

עמירי רחמים בן נסים (רוק) ישראל—גבעת־יערים; עזן (עבדו) יוכבד בת עזרא (רוקה) ישראל—ירושלים.

נחום שאול בן כדורי (רוק) ישראל—ירושלים; כוכבי דליה בת משה (רוקה) ישראל—ירושלים.

שבריליינג יעקב ישראל בן צבי (רוק) ישראל—ירושלים; אפריב רבקה (סוחר) בת אשר (רוקה) בגדד—ירושלים.

באסיה (הורוש) שאול בן אליהו (גרוש) ישראל—ירושלים; חלדי (פגיאס) אהה רות בת כרמין (פרגכי) (רוקה) רומניה—ים.

לוי (סהון) (סליימון) כשה (פריז) בן נחום (רוק) סוריה—ירושלים; דלפו (כהן) רינה בת חליק (רוקה) סוריה—ירושלים.

ברכפור סולכה (סלמה) בן לייבה (אריה) (רוק) בריה"מ—ירושלים; יהודית אסתר רחל בת יוסף (רוקה) ישראל—ריב.

יהושע עזרא בן שמואל (רוק) ישראל—ירושלים; ארצי רחל בת אפרים (רוקה) ישראל—ירושלים.

מחלוף אליהו בן יוסף (רוק) החובות—בית־שאן; חיו יפה בת נסים (רוקה) בית־שאן.

בוזאי אברהם בן דוד (רוק) ראש־פינה־בית־שאן; יוספי יוכבד בת אליאס (רוקה) כבריה—הצור־הגלילית.

לפנס דוד בן מסעוד (אלמן) כרוקו—ירושלים; אסיאס עזיזה בת יהודה (אלמנה) מהים—בית־שאן.

דביר בן־יעפר בן דב (רוק) עיר־הנרים—ראשפינה; פנינה כיכל בת אביגדם (רוקה) עיר־הורת—מרום־גולן.

אביגבול יצחק בן יוסף (רוק) מרוקו—בית־שאן; סבן שלכבה בת יצחק (רוקה) טריפולי—בית־ים.

ציון נסים בן יציר (רוק) כרוקו—בית־שאן; קודסיאס שרה בת אברהם (רוקה) מרוקו—צפת.

אביגבול ראפל בן עלוב (רוק) כרוקו—בית־שאן; חזיה ביריביה בת אליהו (רוקה) כרוקו—טבריה.

לשכת הרבנות קריה מלאכי

סימון בן סלמון בלבה (רוק) מרוקו—ק.מלאכי; אסתר בת חיים כהן (רוקה) מרוקו—קרית־מלאכי.

פנחס בן אברהם לונסר (רוק) מרוקו—ק.מלאכי; כירי בת אברם פרץ (רוקה) מרוקו—באר־שבע.

אליהו בן מעתוק לוי (רוק) עיראק—ק.מלאכי; רחל בת אלברט סרסה (רוקה) מרוקו—כהב הצב.

מזולום אסבן בן אוריאל אליקים (רוק) ברה"ב—ק.מלאכי; ריבה בת יעקב אליסוב (רוקה) בריה"מ—כפר־סבא.

דוד בן בכית מגיאן (אלמן) פרס—קרית מלאכי; לאה בת יוסף אריה (אלמנה) פרס—קרית־מלאכי.

פנחס בן יצחק אותנה (רוק) מרוקו—ק.מלאכי; רחל בת יוסף זקניז (רוקה) כרוקו—מרשב תלמי־יחיאל.

אהרן בן דליג בוקבסן (רוק) פולין—מושב גבעתי אסתר בת משה לייס (רוקה) ישראל—כהב גבעתי.

אלי בן יצחק דהן (רוק) מרוקו—קריה מלאכי; צלומיה בת מסעוד ביטון (רוקה) מרוקו—קריה־מלאכי.

דוד בן כמשה סמר (שהרבני) (רוק) עיראק—ק.מלאכי; יונה בת צבי וייזר (רוקה) ישראל—מושבי־סתריה.

לשכת הרבנות — בית־שאן

פתיסה יוסף בן ויקטור (רוק) מרוקו—טבריה; אדירי סיכי בת יוסף (רוקה) מרוקו—בית־שאן.

בתי קולנוע

ירושלים

שעות ההצגה

בימי חול — 900—700—400

אורנע טל. 23232
זכרונות

אוריון
שבוע 2
מגרש השדים

הבירה
שבוע 2
אהבה היא עדינה ואכזרית

ארמון
שבוע 5
חמים וטעים

מיטשל
השיטה האמריקאית

תל־אביב

אסתר
שבוע 5
מגרש השדים
(רק למבוגרים)
בימי חול: 9.45—7.00—4.30

גורדון
סליחה — — —
שמי רוקו פפא לאו

גת
שבוע 6
אמריקן גראפיטי

דרייב אין
בשעה 5.15
פסטיבל טום וג'רי
בשעה 7.15
השוטר מתחתן
בשעה 9.45

2 שבוע
השוחד

פאר
שבוע 2
משחקי בילוש

סינרמה
שבוע 11
צ'רלי וחצי

חן
שבוע 14
ירח של נייר

חיפה

ארמון
שבוע 3
ירח של נייר

עצמון
שבוע 4
מגרש השדים

רון
שבוע 4
הכל למען פיט

חי
צ'רלי צ'פלין

אורלי
שבוע 8
„הזולילה הגדולה"

פאר
שבוע 9
צ'רלי וחצי

אורה
שבוע 3
פרנק סרפיקו

מיר
„דו־קרב הזהב"

אמפיתיאטרון
שבוע 4
הזהרו אנחנו עצבנים

● המעיל האלגנטי לחורף!

הדגמים החדישים ביותר מ־חו"ל • מבחר גדול בקמנרן • בד פנימי כשר באחריות עם הכשר

קוסנר מ.
אלנבי 81 תל־אביב
טל. 621650

בבית המשפט המחוזי בתל־אביב־יפו

תיק עזבונות 4795/74

בענין עזבון המנוחה רוזה מנגזר ז"ל מרחוב בלוקוביס 5, חולון, ש־נפטרה בגרמניה המערבית ביום 20.9.73 ומספר תעודת זהותה היה 811990.

והמבקשת שושנה אליהו ת. ז. 811994, מרחוב יחזקאל 10, חולון.

הזמנה

להוי ידוע כי הוגשה לבית ה־משפט בתיק המפורט לעיל בקשה ליתן צו מכריז על ירושה, והנני מזמין בזה כל אדם הטוען שיש לו טובת הנאה בעזבון הרוצה להת־נגד להכרזה המבוקשת להגיש, תוך המישה עשר יום מיום פרסום הזמנה זו, התנגדות לאותה הכרזה שאם לא כן יתן בית המשפט צו כטוב בעיניו.

דוד דקן, שופט

רשם בית המשפט המחוזי

התיאטרון הישראלי

2.11.74 במוצ"ש

הבימה:
מו, מו יולים —
תל־אביב „אי"ב עגל
משמע יום ארוך
לתוך הלילה —
תל־אביב האולם הקטן

הבימרתף:
„ש פה יש" — ב־9.00

הקאמרי:
בקור הגברת הזקנה —
תל־אביב

התיאטרון העירוני חיפה:
משמעת טוס — חיפה ב־8.30

האופרה הישראלית

מייסדת ומנהלת: א. דה־פיליפ

2.11	דון פסקואלה אופרה מאת דוניצטי הצגת בכורה ה"א
3.11	הרוזנת מריצה אופרטה מאת קלמן
4.11	דון פסקואלה הצגת בכורה בבנייני האומה ירושלים
5.11	ריגולטו אופרה מאת ורדי
7.11	דון פסקואלה הצגה בכורה ארמון, חיפה
9.11	דון פסקואלה
10.11	הרוזנת מריצה
11.11	לוציה די לאמרמור אופרה מאת דוניצטי
13.11	לה בוהם אופרה מאת פוצ'יני
14.11	נישואי פיגארו אופרה מאת מוצרט
16.11	הרוזנת מריצה
17.11	דון פסקואלה
18.11	לה טרוויאטה אופרה מאת ורדי
19.11	הרוזנת מריצה
21.11	הרוזנת מריצה אולם „קרן" באר שבע
23.11	הרוזנת מריצה
25.11	נישואי פיגארו
26.11	הרוזנת מריצה
27.11	לוציה די לאמרמור
28.11	דון פסקואלה
30.11	הרוזנת מריצה

כרטיסים: אלנבי 1 טל. 57227

היום

יום ששי, ט"ו חשון תשל"ה, 1.11.74

פ' וירא

הפרק: שמ"א ג—ד; המשנה: כלים יג, ד—ה; הדף: בכורות כח; ההלכה: או"ח תלג, ד—ו.

בשבת

הפרק: שמ"א ה—ו; המשנה: כלים יג, ו—ז; הדף: בכורות כט; ההלכה: או"ח תלג, ז—ט.

שידורי ישראל

חדשות בעברית — בגלים א, ב, צ — כל שעה.	
09.55 (א) חדשות	באנגלית
10.55 (א) חדשות	בצרפתית
5.55 (א) חדשות	באנגלית
6.50 (א) חדשות	בצרפתית

שידורי תבניות לעולים (ב) עברית — 19.00; יידיש — 19.30; לאדינו — 20.00; מוגרבית — 20.15; רומנית 20.30; רוסית — 20.45.

רשת א'

08.10 „מעדנים מוסיקליים": באך: קונ־צ'רטו ברנדנבורגי מס. 4 במול־ב'ז'ור בליונו: „לילה קיץ", כהזה שירה אר־סוס 7. 09.05 בהקלטה: ההגבורה הסיפור־ית ירושלים — רשות הנידוד (סטראוו). 11.00 ברחמים, בכולסון, טוגר; יהאן סטראוס. 11.00 עבריה לעם: עיקר החדשות. 11.15 שידורים להלבידים בבתים היהודים. 11.30 לקראת שבת — להבות העבודות: „שבת בקבוץ דתי". 12.05 „הקונצרט הלילי". 13.05 „עבותים צהריים": באך: קונצ'רטו בסי־מגיור לפסנתר ולתזמורת: בוצארט: סימ־פוניה מס. 29 בלה־מג'ור, ק. 201. 14.10 לאם ולילד: א) מה שלא מספקתם לשבת. 15.05 „קבלת שבת" — פרשה „וירא": המצורה בשמרנה, קריאה בטעמי המקרא כפי בנוסח מורחי, שיחה על הפרשה. פרקי חזנות, שיחה בהלכות שבת — באת הרב עובדיה יוסף. 16.10 רגע של עברית.

רשת ב'

06.00 „בה שובו אהליך יעקב" השיר של יום. 06.10 התכלה בוקר. 06.20 „שר עון מוסיקלי". 06.55 היום והערב ב„קול דורי ישראלי". 06.59 רגע של עברית. 07.00 חדשות ו„הבוקר הזה". 07.30 ההד־עות על כותבים של רשות השידור. 07.35 „זכר זכר לך". 07.55 „אור יודך" — פינה יומית לכם. 08.10 „החדשות. 08.15 „בוקר טוב". — מוזמנים העיטות. 08.55 „בהגבוהה החדשה". 09.05 „בוקר טוב". 10.05 „כאן בבית". 11.40 לאן הערב — הדרות על בופעי אמנות ובידור ושר מיקה קלה. 12.05 „בקבצ יומי" — מבדר לצהבר ולכיסויק. 12.30 שירים בשלבה. 13.05 „בחצי היום" — מזבבים החדשות. 14.10 „עד ארבע" — עם דליה גוטמן. 15.05 „עד ארבע". 16.10 רגע של עברית. 16.11 „אבטים זמרים" — שירים לפרקי קריאה לבוא שבת.

גלי צה"ל

05.58 „ברכות השחר. 06.05 צלילי בוקר. 07.55 מה נשמע. 08.05 יומן הבוקר. 09.05 ד"ש עם שיר. 09.30 שנה השבת. 09.35 ד"ש עם שיר. 09.55 לעולם לא אשכח. 10.05 חמים סוחים. 10.55 מילה בסלע. 12.05 יומן הצהריים. 12.25 כבכב בצהרים. 12.55 העקודה היהודית. 13.05 „שהוי לך ארצי". 13.55 החדשות לחיילים. 14.05 מעלינו — מצער מגוננים העבריים. 16.05 סעם הקן.

טלוויזיה כללית

תכניות ילדים: 15.00 הקסם השחוד. סם הפרס: „אבות ובנים". 15.52 סלום לבוא שבת — שירים ושיחות על פרשת השבוע „וירא".

טלוויזיה לימודית

08.15 השבת ד' — לוח המרכזי. 09.05 באיאוסטריה ד' — מהוגם וטרגל. 09.25 עבקי סביות ד' — סגלי קריולה. 10.00 בילוגיה ד' — וירוסים. 10.20 אזרחות ד' — יהיר וחברה. 10.45 פרשת ... ההנוך המטבעב התחדך הבישור. 11.05 בלוגיה פ' — אכבונים ופצלווים בתא. 11.25 מוסיקה ל' — דנכ, אפר זהר זאב. 12.50 הבזנה חברה חתרבות.

רשת א'

18.05 „חול במים": מגזי קלוד דביוסי, סדרה בעריכת ענה ברודצקי, ריג „המיה קרובס הרעוזיר". 18.40 רוסבבות ספרי דינה — בעריכה יצחק לוי. 19.05 יומן השבוע — ההעורה שניה. 19.50 פרקי היום בתנ"ך: שבואל א, פרקים ה' וד'. קריאה כפי יעקב בגבי ועיחה כפי עמנן חכם אחרית יפי השבוע כפי שהם כש־הקבים בשבאל. 20.05 „רסיטל" לצ'ילרסולו; חלק א' — באך: כויטה מס. 3 בדו־בניגה חלק ב' — קופאגן. 21.05 „אהבות נשים היודוך, בתור שירים (הבלים: עאכסיו). 21.05 „המבחר", „מלווה מל־כה" — על כוס הבדלה — הקפה. 22.05 „בילים שבכנסות לבנה" — מושבות עם סופרים וקוראים. 23.05 „מוסיקה קלאסית בבכבת: לאונרד ברנשטיין: „קדיש", סימפוניה מס. 3. 00.10 רגע של עברית. 00.13 „התקווה" — סיום.

רשת ב'

21.00 חדשות (+ רשת א'). 21.05 „מקום מבוכרה" — בבצר המזמונים הישר־ראליים הצעתי לסיום שנת המזבבות השלייך, ובחזרת זמר השנה, זמרת השנה ולהקת השנה, עורכת: דליה הלר. 22.05 „בקום בצבורה" — הבשך. 23.05 „מקום בצבורה" — הבשך. 00.10 „בקום בנצורה" — הבשך. 01.05 „התקווה" — סיום.

גלי צה"ל

18.05 ביכה רדיו — „פרוטקי הברה". 19.05 לבנו אליך. 20.00 חדשות. 20.05 ברגבבצ — בוכבים ובערבנים לפי בקש־תה. 21.05 בשורת כסורת. 21.35 מבבים מתוך סרטים. 22.05 מוסבנת. 23.05 בהא זמבר. 23.53 שיחת חצות. 00.05 יומן חצות. 00.30 כבר אחרי חצות. 02.00 מבזק ידיעות (מבזקי ידיעות גם ב־03.00, 04.00, 05.00). 02.05 שעה קטנה של נעימות. 03.05 מוזכנים אל תוך השחר.

טלוויזיה כללית

20.00 המבדיל בין קודש לחול — „מ־בקסותי" — בנגן עדות הבורה לשיר שירי בקשות בלילות שבת בחורף בהשתתפות כלהלה בהדרכת בשה ניסן. 20.30 מבט לחדשות. 21.10 אדרנגסייד: „אהבה בתר־דה". 22.00 סבט סגירה. 22.40 מסוקר של יום (מדברי יחזקאל ב'). — חדשות.

מודעות משפחתיות מאזור חיפה
ניתן להעביר גם טלפונית
חיפה 718018
שירות עד חצות

הצפה
עתון יומי
HATZOFE
DAILY

המייל: הצופה בע"מ. העורך: ש. רוזינוף, מערכת ומנהלה: תל־אביב, יהוד המכבר 66, טל. 35421; היר: 20א; השבון בנק הדואר 4144; סניף ירושלים: יהי ברמוהה 3, הזיר 1148, טל. 528344, בערב טל. 234910; סניף חיפה רח' ארלוזורוב 3, טל. 663528 ישור הסבסר 66, טל. 22334

וזין מבקרים עיתונים לתושב המדרשה ולמבנה

מכנזי מן אלאחל

מדינות במזרח אירופה הגדילו השנה היקף ייבוא ההדרים מישראל

מאת סופרנו הכלכלי

ארבע מדינות במזרח אירופה, הקונות הדרים בישראל, הגדילו את קניותיהן בעונת ההדרים הנוכחית.

יפן הכפילה את קניותיה ולראשונה המדינה של ייצוא ההדרים הישראלי מצטרפת בשנה זו לראשונה, מדינה בעלת פוטנציאל גדול שקניותיה בעתיד ודאי תלכנה וגדלנה עם העליה הגדולה ברמת החיים אצלה.

מר ד. סנדו, יו"ר הנהלת „תנובה־אכספורט", שחזר אתמול ארצה מסיור בשווקי אירופה עם משלחת המכירות של מועצת ההדרים, מסר לסופרנו לעניני כלכלה, כי במכירות הקבועות מכרה המשלחת כמות גדולה בכ־10 אחוזים מזו של אשתקד. המחירים שהושגו גבוהים בכ־10—15 אחוזים מאלו של העונה הקודמת. אולם, למרות עליית מחירים זו לא יכוסו ההוצאות של המגדלים שגדלו השנה בכ־15—20 אחוז, בעקבות התייקרות ההובלה הימית והיבשתית, שכר עבודה, חמרי אריזה וכו'. המרדמים מניחים שגם במכירות בקונסיגנציה יגדלו הכמות והמחירים כמו במכירות הקבועות.

תפנית טובה

המועצה תולה תקוות במצב השורר כיום בשוק הפירות שהוא לטובת ישראל. ההיצע של תפוחים ובננות באירופה הוא השנה נמוך מזה של השנים הקודמות. כתוצאה מכך, התייקרו פירות אלו וכן האגסים, דבר העושה את מכירת ההדרים ליותר נוחה. בקפריסין, המתחרה בישראל באשכוליות, כמעט לא תהיה קטיפה השנה. כמויות קטנות בלבד, ופרי בטיב נמוך יגיעו לאירופה מארץ זו הסובלת ממלחמה בה. בספרד יבול ה„סבוריס" נמוך ואף זה מקל על ישראל.

המכירות במחיר קבוע שבוצעו הן לשוויץ, אוסטריה ויוגוסלביה, פינלנד ואשכוליות לאיטליה. היקף המכירות ליוגוסלביה, רומניה ועוד שתי מדינות במזרח אירופה הוא כ־4.5 מיליון תיבות. ליפן נמכרו אשתקד כ־700 אלף תיבות אשכוליות. השנה מוכרים 1.2 מיליון תיבות שמוטי ו־600 אלף תיבות אשכוליות.

משלוח ראשון של „סבוריס" יוצא השבוע לחו"ל וכבר מתחילים לארוז גם „שמוטי" ובשבוע הבא יצא המשלוח הראשון עם מאה אלף תיבות.

עלייה של 56 אחוז בגרעון המסחרי של ישראל

בינואר עד ספטמבר 1974 הגיע עודף היבוא על היצוא של סחורות (במחירים שוטפים בדולרים) ל־1,806 מיליון דולר וזוהי בו עליה ב־648 מיליון דולר (56 אחוזים) לעומת ינואר—ספטמבר 1973. על כך מסר דובר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בהסתמך על נתונים ארעיים שאינם כוללים את הסחר בין ישראל והשטחים המוחזקים על ידי צה"ל.

נתונים חדשיים מנוכי עונתיות מצביעים על מגמת עליה ברמת הגירעון המסחרי מ־180 מיליון דולר בממוצע לחודש בינואר עד מאי 1974 ל־212 מיליון דולר לחודש ביוני עד ספטמבר 1974.

יבוא סחורות נטו הסתכם בינואר—ספטמבר 1974 ב־3,050 מיליון דולר (במחירים שוטפים בדולרים) לעומת 2,235 מיליון דולר בתקופה המקבילה ב־1973 (עליה ב־37 אחוזים). ללא אניות ומטוסים גדל היבוא נטו ב־45 אחוזים. העלייה בערך היבוא מוסברת על ידי עליית מחירי היבוא בחוץ לארץ (מחירי היבוא עלו במחצית הראשונה של 1974 ב־49 אחוזים לעומת המחצית המקבילה ב־1973).

יצוא סחורות נטו הסתכם בינואר—ספטמבר 1974 ב־1,244 מיליון דולר (במחירים שוטפים בדולרים). בהשוואה ל־1,073 מיליון בתקופה המקבילה ב־1973 (עליה ב־16 אחוזים). עלייה זאת משקפת הן את השינויים במחירי היצוא בחוץ לארץ והן את השינויים בכמות הסחורות שיוצאו. (מדד מחירי היצוא למחצית הראשונה של 1974 מראה על עליה של כ־19 אחוזים לעומת המחצית הראשונה של 1973).

תיכנון פיתוח ואיכלוס הגליל בוועדת העבודה

ועדת העבודה, בראשות ח"כ ש. ארבלי־אלמוזלינו, ערכה דיון מקיף בבעיית תיכנון הפיתוח והאיכלוס של הגליל, בהשתתפות נציגי משרדי הפנים, המסחר והתעשיה, משרד העבודה ונציג מינהל מקרקעי ישראל. הדיון נערך במסגרת הצעה לסדר־היום, שהעלו בנושא זה חה"כ אברהם גיבלבר ואמנון לין.

סמנכ"ל משרד הפנים, מר ש. רוזם, אמר בוועדה, כי בתכניות פיזור האוכלוסיה ניתנה עדיפות גבוהה לפיתוח הגליל, ומבחינה שרותים של הרשויות המקומיות יעשה מאמץ להקציב את כל הדרוש בישובי הגליל.

מר חנוך סמית, שהופיע בוועדה בתוקף אחריותו לאיסוף וניתוח נתונים למען ועדת השרים לאזורי פיתוח, הגיש שורה של ממצאים המעידה, כי הפניית אוכלוסיה בעלת רמה השכלתית מתקדמת תורמת להתפתחותם החיובית של ישובים כעיירות, לעומת התופעה של פיגור ונסיגה בהתפתחות בישובים, שבהם שכבת אוכלוסיה כזאת היא קטנה. מר סמית ציין, כי בשנים האחרונות היתה „הגירה" מסויימת של אוכלוסין מאיזור הגליל לעומת הגידול באוכלוסיה בנגב ובדרום הארץ.

מר י. שחם, סמנכ"ל משרד השיכון מסר, כי אחת הבעיות המרכזיות בהגשמת תכנון הבניה בגליל קשורה בהגדרות יעודי הקרקע, כפי שנקבעו עד כה בתכנון הממלכתי. לפי ההנחיות קיימת עתה עתודה של כעשירית מהקרקע הדרושה לצורך הבניה בגליל, אם לא ישונו יעודי הקרקע לא יתכן לעבוד בתכניות הבניה החדשות.

התכנית פיתוח — עד שנת אלפיים

מר י. קניג, הממונה על מחוז הצפון במשרד הפנים, סקר בוועדה התכנית המפורטת לפיתוח הגליל עד לשנת אלפיים, תוך תיאור תיכנונם של מרכזי תעשיה וציון התחזיות לגידול האוכלוסיה בישובים הקיימים. מר קניג העלה בפני חברי הוועדה שורה של קשיים הקשורים בבעיית פיתוח הגליל, בהם קשיים הכרוכים בחקיקה וכד' וניוד חברתי. חברי ועדת העבודה גילו התעניינות מרובה בתכניות שהוצגו בפניהם והציגו שאלות רבות לגבי הפעילות התכנונית והביצועית הנדרשת לקידום נושא זה.

בעת הדיון נמסר, כי לאחרונה עלתה יוזמה מעניינת לעידודה של העיירה חצור, אליה עברה קבוצה של חסידי הרבי מגור, שהתיישבו במקום והצליחו להתערות בקרב האוכלוסיה המקומית.

יו"ר ועדת העבודה, ח"כ ש. ארבלי־אלמוזלינו, הודיעה, כי הוועדה תמשיך בליבון הבעיות הקשורות בפיתוח הגליל ואיכלוסו, ותזמן לצורך זה את כל הגורמים הממשלתיים והציבוריים הקשורים בנושא הדיון.

זוג מורים מבני ברק נהרג בתאונה בדרום

בתאונת דרכים משולשת שאירעה אתמול בכביש הדרום, נהרג תושב בני ברק בן 37 ואשתו בת 32 בנסעם ברכבם הפרטי. לבקשת המשטרה ובהתערבות רבני מרכז שפירא, טרם מסרה המשטרה לפרסום את שמות ההרוגים. האסון גרם לאבל כבד במרכז שפירא המשמש קריה־חינוך אורית לכל ישובי שפיר בדרום.

התאונה אירעה כאשר משאית נהוגה בידי אליעזר גלם, בן 22, ממושב שדה עוזיה שנסעה אף היא דרומה, ביקשה תחילה לעקוף את הפרטית שבה היו בני הזוג, ליד הק"מ ה־23. ברם, כאשר הופיע משאית ממול, נרתעה המשאית הראשונה ובנסיון לחזור למסלולה התנגשה בכל כוחה בפרטית. אותה שעה הגיחה המשאית השניה שנסעה צפונה ומול פני התאונה המתרחשת, איבד כנראה, נהגה נחום ישראל, בן 23, ממושב אחתם את השליטה ואף משאית זו התנגשה בפרטית. מעוצמת ההתנגשות נמחצה הפרטית כליל ושני בני הזוג תושבי בני־ברק שהיו נוסעים יום יום ללמד במרכז שפירא נהרגו במקום.

הגיעה משלחת „ראש הממשלה" מטעם המגבית בבריטניה

משלחת „ראש־הממשלה", מטעם המגבית היהודית בבריטניה, בראשותו של מייקל סקר הגיעה אתמול לישראל, בין חברי המשלחת, לורד גיינר, נשיא הפדרציה הציונית הבריטית, לורד שינול חבר הפרלמנט היהודי הראשון מטעם הלייבור בשנה 1922, מר אדוארד זיו נשיא המגבית, שהחלים מנסיון ההתנקשות בחייו לפני חדשים מספר.

המשלחת תשהה בארץ ארבעה ימים ומתחילה סיורה בחיפה ובצפון הארץ, כולל קרית־שמונה ומעלות. היא התקבלה במוצ"ש על־ידי ראש עירית חיפה י. אלמוגי ובהמשך השבוע על־ידי ראש־הממשלה י. רבין, שר־הבטחון ש. פרס, הרמטכ"ל מ. גור והרב הראשי לצה"ל אלוף הרב מרדכי פירון.

הפולשים באור יהודה פינו בניין דירות

עשר משפחות ברוכות הילדים שאתמול לפנות בוקר פלשו לבנין דירות חדש של משרד השיכון באור־יהודה פינו בנין זה בו ביום עם ערב לאחר שהובטח להם מטעם משרד השיכון לדון בהקדם במצב הדיור שלהם.

ההבטחה ניתנה לאחר שמפקד משטרת כפר אונו, רב־פקד ברוך יפה, תיווך בין הפולשים לבין אנשי משרד השיכון. סוכם כי בשבוע הבא תיערך ישיבה בנידון ובה ישתתפו נציגי הפולשים, משרד השיכון וראש המועצה המקומית.

לפנות בוקר פלשו 10 המשפחות לדירות הרשומות על שמן לאחר שמשרד השיכון החליט לשנות את יעד הדירות, שבבניין הושלמה לפני מספר חודשים לאיכלוס משפחות עולים. המשפחות הפולשות מתגוררות בדירות קטנות של 40—48 מ"ר.

סנ"צ ע. בן־ישי — למנוחות

במעמד נשיא מדינת ישראל הובא ביום ה' למנוחות עולמים סגן־ניצב עקיבא בן־ישי, ראש המדור לקרימינאליסטיקה במטה הארצי של המשטרה, שנהרג ביום ד' בתאונת דרכים.

ההלויה נערכה בבית העלמין בחולון ובבד הנשיא, שהוא בן דודו של המנוח, השתתפו בה אנשי צמרת המשטרה, אישי ציבור ובני משפחה.

טכס זכרון לחללי הנח"ל
במחנה נח"ל־חוף

יערך
ב־5 לנובמבר 74, כ' חשון תשל"ה בשעה 15.00

סדרי ההסעה:

תל־אביב — היכל התרבות, בשעה 12.30
ירושלים — מהתחנה המרכזית, ליד משרד מנהל התחנה, בשעה 12.15
חיפה — בתחנת הרכבת, בשעה 12.00

הורים שכולים שטרם קבלו הזמנות — יראו במודעה זו — הזמנה אישית.

שר הסעד: הקמת משרד לשרותי רווחה – צו השעה

שר הסעד, מר מיכאל חזני, אמר אתמול, כי על אף הבעיות הקשות מולם אנו ניצבים בימים אלה מבחינה מדינית ואולי דווקא משום כך, אנו חייבים להקצות חלק רחב ביותר של מחשבה ומשאבים לבעיות החברתיות.

הצעד הראשון, אשר יש לעשותו הוא הקמת משרד לשרותי רווחה כאשר משרד הסעד מהווה את הבסיס לכך. לשם כך, יש לבדוק באופן יסודי את מערכת השירותים הסוציאליים בישראל. אמר שר הסעד מר מיכאל חזני, בישיבת הנהלת משרדו עם שובו למשרד.

השר חזני חזר לעבודתו אתמול בבוקר, ללא כל טקסים רשמיים, נפגש עם מנהלי היחידות במשרד והביא לפניהם תכנית עבודה ומשימות עיקריות, העומדות בפני שירותי הרווחה בישראל.

מנכ"ל המשרד, ד"ר מ. א. קורין, אשר פתח בדברי ברכה, עמד על הרגשת הרוח של משפחת העובדים הסוציאליים עם שובו של השר חזני למשרד הסעד.

אישים ומוסדות

— נשיא המדינה והגב' קציר קיבלו אתמול קבוצה של 100 איש מדגניה ב' שעלו לרגל לירושלים במסגרת „יום הותיק" של הקבוצה.

— רעיית הנשיא, הגב' נינה קציר, קיבלה אתמול לפגישת היכרות את הגב' גליינר, רעיית שגריר צ'ילה, הגב' האסיבה אורטיז, רעיית שגריר אקוודור.

— שר התיירות, מר מ. קול, קיבל אתמול בלשכתו בירושלים את שגריר ברזיל בישראל. מר מ. פ. ג'. פ. דה סילבה פראנהוס דן ריו בראנקו.

שעון של חייל פצוע במלחמת יוה"כ נמצא ברמת הגולן

שעון יד של חבר קיבוץ שער העמקים שניתק בידו בעת שנפגע בקרבות הבלימה ברמת הגולן נתגלה ע"י אחותו כעבור שנה, במקום בו נפגע.

עופר דגן, בן ה־22, היה מראשוני חיילי המילואים שעלו לרמת הגולן כדי לבלום את הסורים. בשעת העליה לרמה פילח כדור את ידו השמאלית, ושעונו נפל. הבריח העבירוהו לבית חולים, שם נותח והוצאו חלקים משרשרת השעון שחדרו לידו. מפקדו, שגם הוא נפגע בשלב מאוחר יותר, הביא לו לבית החולים חלק נוסף מהרצועה, אותה מצא בשטח.

כעבור קצת למעלה משנה, ביקר במקום בו נפגע ביחד עם אחותו יעלה. להפתעתם, תוך כדי סיור בשטח מצאו חלק נוסף של הרצועה. החייל שהתרגש מהמציאה, אמר: „כאן בסביבה מוכרח להיות השעון". יעלה החלה לחפש מסביב ועל סלע מרוסק מצאה את השעון. המחוגים הורו כי נעצר בדיוק בשעת הפגיעה, שעה שהיחידה עלתה לרמה.

מתפללי ביהכ"נ בתל־חנן יתפללו השבת בחוץ

לאות הזדהות עם המתפללים שהוצא נגדם צו־סגירה

מתפללי בתי הכנסת בתל־חנן יתפללו ביום שבת מתחת לכיפת השמיים ליד הכביש הראשי לאות הזדהות עם מתפללי בית הכנסת של פאג"י, שנותרו ללא מקום תפילה.

רבה של נשר ותל חנן, טוביה בהריר מסר לכתב עתי"ם, כי עד עתה טרם נמצא פתרון סביר למתפללי בית הכנסת לאחר שמהנדס המועצה הוציא צו סגירה למבנה שהוכרז כמסוכן.

המרתף שהוצע למתפללים אינו מתקבל על הדעת, משום שאי אפשר להתפלל בו.

לכתב עתי"ם נודע, כי בשבוע הבא ייפגש ראש המועצה המקומית עם נציגי משרד הדתות בנסיון למצוא פתרון.

הרב בהריר מסר כי מתפללי תל חנן ונשר יפתחו במאבק להקמת בית כנסת מרכזי בישובם, משום שלא ייתכן כי ישוב כה גדול יהיה בלי בית כנסת ראוי לשמו.

שלישיה לעולה מרוסיה בנהריה

לראשונה בתולדות בית החולים הממשלתי בנהריה נולדה בו שלישיה. האם המאושרת היא בסי קודז' מהעיירה כרמיאל, עולה מרוסיה בת 28 הנמצאת שנתיים בארץ, ואתמול ילדה שלוש בנות. זו לה לידתה השניה ומלידה קודמת יש לה עוד בת, בת 7. הלידה היתה לידה רגילה — מצב התינוקות וכן מצב האם טוב אם כי אחת התינוקות היא במשקל ירוד ונחשבת פג.

שליח הסוכנות הודה במעילה

שליח הסוכנות לשעבר בתורכיה, גבריאל מרץ (מרקוביץ') הודה אתמול בבית המשפט כי מעל בכספי הסוכנות בסכום של כ־100,000 לירות. הוא הורשע בעבירה. מתן גזר דינו נדחה.

התובע, עמירם סנגברג מפרקליטות מחוז המרכז, האשים את מרץ, בן 52, מרחוב אנגסי בפתח־תקוה, בגניבה בעת שהיה עובד בשירות הציבור. מאז 1971 עד יוני השנה היה מרץ שליח הסוכנות בתורכיה ובדצמבר אשתקד קיבל על עצמו את ניהול קופת הסוכנות היהודית.

הנאשם ביקש להשמיע עדי אופי לפני גזר דינו וכן הודיע, כי יחזיר את הכסף לסוכנות.

נעצרו בחשד מירמה מנהלי חברה קבלנית

חוקרי המטה הארצי של המשטרה עצרו לחקירה שני מנהלי חברה קבלנית לביצוע עבודות ביוב ושרברבות. הם חשודים בכך שהוציאו במירמה מידי משרד השיכון ציוד בשווי כ־900 אלף ל"י. כן הם חשודים במתן שוחד לעובדים במשרד כדי לקבל העדפה בעבודות. השניים הובאו לפני שופט שלום בתל־אביב ביום ה' אשר ציווה לעצרם לחקירה. אך לבקשתם אסר בשלב זה את פירסום שמם. גם המשטרה הטילה איפול על החקירה הנמשכת.

בעזה"י, יום ג' י"ג מרחשון תשל"ה

קריאה להצלה

אנו קוראים בזה לאחינו בית ישראל ולמתנדבים בעם לבוא לעזור ולסייע לאיש צנוע ומעלי אשר יד ה' נגעה בו והוא חולה ומטופל בבנים וביתו ריקם ואין לו מחיליה, והוא זקוק לניתוח לב שאי אפשר לעשותו בארץ ויש הכרח להטיסו לחו"ל.

הנסיעה לחו"ל והטיפול בבית חולים והניתוח עולה לסך עצום, ומצוה רבה להציל נפש אחת מישראל ובפרט שתלי בית טפלי, וכל העוזרים והמסייעים יבורכו מפי עליון באושר ועושר ויקויים בהם והסירותי מחלה מקרבך אכי"ר.

עובדיה יוסף — ראשון לציון, הרב הראשי לישראל
יהודא צדקה — ראש ישיבת „פורת יוסף"
מרדכי אליהו — חבר ביה"ד הגדול

תרומות לשלוח לפי הכתובת:
ישיבת „תפארת יוסף", ת. ד. 5268, ירושלים

אוניברסיטת בר־אילן

הציבור מוזמן ל־
טקס חנוכת הספריה לחינוך
ע"ש המגיד מקאמיניץ
הרב חיים זונדל מכבי

שיתקיים אי"ה ביום ראשון י"ח בחשון תשל"ה 3.11.1974 בשעה 12.00. האורחים יתאספו ליד בנין המנהלה.

נדפס ונמסר למכירה

מכתב־יד שהיה גנוז כ־120 שנה

בהר ייראה
הרב אליעזר ברגמן
„איש ירושלים"
חידושי־תורה
שאלות ותשובות
הלכות התלויות בארץ

ערך
הרב שלמה מן ההר
התקין והביא לדפוס:
אברהם ברטורא
ירושלים

עירית דימונה

י"א בחשון תשל"ה, 27 באוקטובר 1974

מכרז מס' 38/74 — בניית מקלטים

עירית דימונה מכריזה בזה על קבלת הצעות מקבלנים לבניית 15 מקלטים לפי הפירוט כדלקמן: —

א. 4 מקלטים לפי תכנית מר/4 של המתכנן מהנדס פרידמן.
ב. 7 מקלטים לפי תכנית מש/134 של המח' הטכנית בקיבוצי הנוער הצעיר.
ג. 3 מקלטים לפי תכנית מפר/190 של המחלקה לתכנון.
ד. 1 מקלט לפי תכנית מפ/210/74 של המחלקה לתכנון.

את חומר המכרז אפשר לקנות בשרותי הנדסה תמורת תשלום של 300 ל"י לתכנית מס' א
200 ל"י " מס' ב
200 ל"י " מס' ג
250 ל"י " מס' ד

את חומר המכרז יש לשלוח בדואר רשום אל מזכיר העיריה בציון מס' המכרז ובצירוף ערבות בנקאית בגובה של 5% מסכום ההצעה אשר הקבלן מגיש. קבלן רשאי להגיש הצעות לכל סוג מקלט בו הוא רוצה להשתתף.

התאריך האחרון להגשת ההצעות הוא יום רביעי ו' בחשון תשל"ה, 20.11.74.
העיריה תהיה רשאית לפצל את העבודה למספר קבלנים.
אין העיריה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.
הצעות יתקבלו אך ורק מקבלנים רשומים כחוק.
סיור קבלנים יתקיים ביום רביעי כ"ח בחשון תשל"ה, 13.11.74, בשעה 11.00.

בכבוד רב,
עמרם הדדי — ראש העיר

נעצרו שלושה חשודים בפרשת רצח החיילת

צוות החוקרים המיוחד שהורכב לפיענוח רצח החיילת רחל הלר הביא אור ליום ה' למעצרם של שלושה חשודים. שניים מהם תושבי חיפה כבני 30 וגבר אחר כבן 28, תושב עכו אשר הכיר את המנוחה.

המשטרה הטילה איפול על המעצר אך לכתב עתי"ם נודע, כי מעצרם של שני התימנים ומעצרו של תושב עכו אינם קשורים זה בזה. בד בבד מתנהלת החקירה בכיוונים שונים.

ראש צוות החקירות, סגן ניצב חנא חדד, אמר כי הפרסום בעתונות אשר שיחזר את תנועותיה של הנרצחת ביום ד' שעבר לא הביאו עדיין לתוצאות. הוא חזר ופנה לציבור לסייע בידי המשטרה. כל מי שנתקל במנוחה ביום ד' שעבר ליד התחנה המרכזית בתל אביב, במרכז חיפה וכל מי שראה מכונית חשודה באותו לילה בכביש המהיר חיפה תל אביב בכיוון מחלף זכרון־יעקב—קיסריה, מתבקש למסור על כך למשטרה.

המעבדה לזיהוי פלילי משלימה עתה בדיקות חשובות שיהיה בהן כדי לקבוע אם המנוחה הותקפה ע"י איש אחד או יותר.

הסכמים כלכליים בין רומניה וישראל ייחתמו היום

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

ישראל ורומניה יחתמו היום על פרוטוקולים הסכמים כלכליים בעניני סחר והקמת פרוייקטים משותפים.

בידיעות שנתקבלו בירושלים נמסר כי בשיחות המתנהלות שם ע"י המשלחת הישראלית בראשות שר המסחר והתעשייה חיים בר־לב ישנה התקדמות על פי המתוכנן.

ראש הממשלה מר יון פציאן ערך שלשום ארוחת ערב חגיגית לכבוד המשלחת. מר בר־לב ביקר אתמול אצל שר הכימיה מר פלורסקו ושר התעשייה הכבדה מר אברם. כמו כן ערך ביקור במפעלי תעשי"ה כבדה שם מייצרים: מיכליות ומשאיות, טרקטורים, טורבינות ומדחסים.

הוזלו ביצי הקירור

הנהלת המועצה לענף הלול החליטה להוזיל את ביצי הקירור החל מתחילת השבוע הבא. הביצים תוצאנה לשוק כשהן מוחתמות בסימן אדום מיוחד.

מר י. דורון, מנהל המועצה לענף הלול מסר כי ההוזלות הן משמעותיות. מחיר ביצת קירור סוג 1 לצרכן יהיה 34 אג' במקום 38 אגורות ביצה טריה מאותו סוג. סוג 2 — 18 אגורות במקום 37 אג' ביצה טריה לאותו סוג. וסוג 3 — 16 אגורות לצרכן, לעומת 26 אגורות ביצה טריה. הדובר יצא בקריאה לציבור עקרות הבית לשים לב לביצים המוחתמות ולא לשלם עבורן כאילו היו ביצים טריות.

למכובדינו השרים

ד"ר יוסף בורג שר הפנים
ד"ר יצחק רפאל שר הדתות
מר מיכאל חזני שר הסעד

עם כניסתכם לתפקידיכם הרמים

מיסב הברכות והאיחולים

הרבנות הראשית והמועצה הדתית — באר־שבע
מ. גבאי — יו"ר

בית הכנסת המרכזי ביפו — שד' ירושלים 36

ב"ה

ברכת מזל טוב חמה
אנו מאחלים לכבוד שר הדתות הנערץ
ד"ר מר יצחק רפאל נ"י וב"ב
ולבנו הרב שילה רפאל נ"י וב"ב
לרגל הולדת התאומות שיחיו לאויוש"ס
יה"ר שיזכו לגדל אותן בקל מתוך נחת והרחבת הדעת דקדושה, אכי"ר

ההנהלה
ומתפללי ביהכ"נ המרכזי ביפו
הרב משה זאב פרידמן רבה של יפו

ב"ה

ברכת מזל טוב חמה
אנו מאחלים לכבוד שר הדתות הנערץ
ד"ר מר יצחק רפאל נ"י וב"ב
ולבנו הרב שילה רפאל נ"י וב"ב
לרגל הולדת התאומות שיחיו לאויוש"ס
יה"ר שיזכו לגדל אותן מתוך נחת והרחבת הדעת דקדושה אכי"ר

הנהלת בית־הכנסת הגדול והציבור המתפללים
ע"ש ר' מאיר בעל הנס, שכון צהלון — יפו
גבעת עליה — יו"ר עמוס בובליל

הישיבה המקצועית־תיכונית
„פורת יוסף — דברי ירוחם"
אורט — ישראל
נוסדה ע"י הרה"ג א. מ. קובנר זצ"ל
רחובות, רח' בר־כוכבא 8, ת.ד. 31, טל. 951919

בשם ההנהלה, הרמי"ם, המורים, המדריכים, העובדים והתלמידים הרינו לאהל בזה למעלת ידידינו הנכבדים — השרים

ד"ר יוסף בורג הי"ו שר־הפנים
ד"ר יצחק רפאל הי"ו שר־הדתות
מר מיכאל חזני הי"ו שר־הסעד

עם כניסתם לתפקידם הרם

יה"ר שיזכו להשל ולהרחיב את מוסדות התורה והחסד ותתאפשר להם היכולת להשקיע את זוקי התורה בלב האומה, ויקום בנו — „יהי שלום בחילך שלוה בארמנותיך"

כ ע ת י ר ת:
הרב מרדכי קוקיס — ראש הישיבה
הרב יובל אורדנפליך — המנהל הכללי

ישיבת בני־עקיבא — נתניה

לידידנו ומכובדנו
ר' דב טנא ורעיתו
יו"ר המועצה הדתית וסגן ראש העיר
עטרת ברכות שמיים לנשואי הבת
צביה עב"ג
בורא עולם בקנין שלם ישלים זה הבנין

הנהלת הישיבה
רבנ"ן ותלמידיה

ברכת מזל טוב נאמנה
לחברנו פנחס רוט
ורעיתו אהובה
לאירושי בנם
שמואל יצחק עב"ל נצחיה תיק
יהי"ר שתרוו מהם רוב נחת

הנהלת „בית ישעיהו"
ועד בית הכנסת
לומדי השעורים
הנהלת קופת גמילות „אהרן יצחק"
הועדה לטהרת המשפחה

ברכת מזל טוב נאמנה למכובדנו
ר' שמואל ירוסלביץ וביתו
לרגל שמחת הבר־מצוה של נכדם
אייל נ"י
יזכו לרב נחת ועונג

„הצפה" — מחלקת המנויים

איחוד בתי הכנסת בישראל
הועידה הארצית הרביעית
י"ט — כ' חשון תשל"ה 4—5.11.1974

עצרת פתיחה חגיגית
תתקיים אי"ה ביום שני
י"ט חשון תשל"ה (4.11.74),
בשעה 7.30 בערב

● בתכנית: דבר ראש הממשלה מר יצחק רבין
● ברכות: מרן הרב הגאון שלמה גורן שליט"א, הרב הראשי לישראל
ד"ר יצחק רפאל — שר הדתות
מר טדי קולק — ראש עירית ירושלים
● דבר האיחוד: ד"ר משה א. יפה — נשיא האיחוד
● הרצאה: פרופ' ע. צ. מלמד
ישתתפו מקהלת היכל שלמה ומקהלה בהדרכת משה נתן
הדלתות תיפתחנה בשעה 7.15 בדיוק
• ההזמנה זוגית •

ביום שלישי, כ' חשון תשל"ה (5.11.74),
בשעה 5.00 אחה"צ
● בהשתתפות: כת"ר הרבנים הראשיים לישראל
שר הבטחון מר שמעון פרס
הרב הראשי לצה"ל אלוף הרב מרדכי פירון
● ברכת חבר המועצות הדתיות: מר פנחס שיינמן — סגן יו"ר הכנסת ויו"ר חבר המועצות הדתיות
● דברים לסיכום הועידה: ד"ר משה א. יפה — נשיא האיחוד

הדיונים, ההחלטות והבחירות למוסדות האיחוד יתקיימו ביום שלישי ב„היכל שלמה"

עירית ירושלים
מחלקת התרבות
האגף לתרבות תורנית

מרכז ההסברה

היכל שלמה
המחלקה להפצת תורה לעם
איחוד רבנים עולי ארצות המערב
עונג שבת
(באנגלית)

הערב, ליל שבת, פ' וירא (נובמבר 1), בשעה 8.15
ב„היכל שלמה" ירושלים

בהשתתפות:
הרב שמואל נתן: ממשרד התיירות
„הצדיקים של סדום"
*
מר זאב דובר ממשרד החוץ
„ישראל בין העמים"

זמירות שבת בציבור
בהדרכת החזן אריה גולדברג

מסיבת „מלוה מלכה"
תתקיים מחר, מוצש"ק, בשעה שמונה, בהיכל שלמה: בהשתתפות:
מר יששכר בן־יעקב, ממשרד החוץ: „סקירה מדינית",
החזן יהודה לנדאו: בתוכנית של זמירות ושירים
סרטון: על החיים הדתיים בישראל.

הקהל מוזמן

מדינת ישראל
משרד הפנים / מינהל מחוז תל־אביב

תאריך: 25.10.74
מספר: 8881/99

לכבוד
מר ברודיא חיים
יו"ר האגודה „אוצר הקרנות שליד ארגון ותיקי התנועה של המפד"ל"
רח' ארלוזורוב 190
תל־אביב

א. נ.,

הריני מתכבד לאשר קבלת הצהרתכם מיום 21.10.74 בדבר הודעה לפי סעיף 6 של החוק העותומני לאגודות לשנה 1909, על יסוד האגודה הבאה:

1. שם האגודה: „אוצר הקרנות שליד ארגון ותיקי התנועה של המפד"ל"
2. כתובת האגודה: בית התנועה של המפד"ל, רחוב אבן גבירול 166, תל־אביב
3. המשרד הרשום של האגודה: כנ"ל
4. מטרות האגודה: א. להקים ולקיים קרנות, שיוקדשו למתן הלוואות גמ"ח ומלגות לתלמידים, למוסדות דתיים, לסופרים דתיים ולכל מטרות ציבוריות דתיות חינוכיות ושל חסד וצדקה; ב. לנהל קרנות שונות שהוקמו ושיוקמו ע"י ארגון ותיקי התנועה, או ע"י אנשים שונים, שיביעו רצונם להצטרף לאגודה ויקבלו על עצמם תקנות האגודה ובהתאם להסכם עם התורמים; ג. לפקח ולנהל עזבונות של ותיקי התנועה ושל אחרים, בהתאם להסכם, הוראות והנחיות המורישים, או אלה שנתמנו ע"י המורישים בצוואתם להיות מבצעי הצוואה.
5. חברי ההנהלה:
1. אברהם מברך, חיפה
2. ישעיה ברנשטיין, תל־אביב
3. ישראל ברינק, חיפה, נוטר
4. נתן גרדי, פתח־תקוה
5. קלמן גולדריך, פתח־תקוה — יו"ר המועצה
6. אהרן וליצקי, תל־אביב
7. גבירצמן נסים, ירושלים
8. פנחס קוהוי, ירושלים
9. ישראל פסקר, ת"א, נוטר
10. אלכסנדר שחור, תל־אביב

בכבוד רב,
ד. רוניק
הממונה על מחוז ת"א

תנועת האשה הדתית לאומית
לציבור רוכשי ההגרלות

הגרלת הפרסים תתקיים אי"ה ביום שלישי כ' חשון תשל"ה 5.11.74 בשעה 4 אחה"צ בבית התנועה רח' אבן גבירול 166 ת"א. קומה ד'.

הציבור מוזמן

ימין אורד
בית ספר תיכון דתי עיוני ומקצועי
ד. נ. חוף הכרמל • טלפונים: 942081, 949033

דרושים:
1. מורה לאנגלית — למשרה מלאה
2. מורה לתלמוד — לחצי משרה

המעוניינים יפנו בכתב או טלפונית

שר הפנים ד"ר יוסף בורג:

חתור להקמת ממשלת אחדות לאומית

אשר הוצגה לפני כחמישה חודשים ממשלת הששים ואחד, הגדרתי- זה כפרדוקס טראגי, באשר תקופה של האתגרים והמבחנים ה-בים ביותר איננה סובלת הצגה ממשלה מצומצמת — מצומצמת ים שלה, בהרכביה ותמיכה. הערכה זו היתה נכונה אז ולדעתי ה גם היום ועוד יותר. הקטנב בין מזרח ומערב נשאר בשיווי של העניין העיקרי שלו; מדינות ערב נמצאות בתהליכי התארגנות בות ביותר, ובשעה כזאת זקוק העם לממשלה של אחדות לאומית, כלפי פנים והן כלפי חוץ. הצטרפות המפלגה הדתית לאומית שלה זו, היא צעד חשוב, לדעתנו, להרחבת הבסיס הפרלמנטרי.

ו. לעד זה איננו שומר אותנו מ-לשאוף למקסימום של אחדות ה תוך חילוקי הדעות הקיימים ובתוכנו. משבר של דמוק- מסוכן יותר ממשבר של פר- המפד"ל תמשיך לתבוע מס- אחדות לאומית לא מתוך חש- במפלגתיים אלא מתוך הצו של יסוד ית הערכית והרציונית של מש-ייבות הדתית.

דבות זאת אני מסתייג בכל מהניסיון של הפניית חיצי-ית לעברנו דווקא, שכן האומה רית היא שהליכוד הוא צעקר של עצמו בעצתו, ובגינבוד ל- את עבירת ממשלת האחדות ית על ידי פרישתו ממנה, ר ל היתה של הכרעה פנימית ת אחר. אני מציע לכן, לחברי להפסיק את הטפת המוסר גו שהכריעה בנושא, הכרעה ושה, לא קלה, מרה, אכזרית, בזרה חותכת, דמוקרטית הב-

המפד"ל איננה רק מפלגה פוליטית

א. זו היתה מלחמה התלבטות אלים אין אנו רק מפלגה פר- אלא תנועה בעלת ערכים ר- ו ומנוקדת מבט שלנו. מזוית של התנועה הדתית לאומית.

ראינו את ביצוי המחלוקת על רקע הנושאים היסודיים של האומה; גי-צנים של מחלוקת שעלולה היתה ליהפך לתבערה בכל קהילות ישראל. וכשראינו אצל ראש הממשלה את הרצון להיכנס מבנות לבירור הסוגייה למציאת פתרון לה, החלטנו לקבל ידו המושטת ולעשות את המאמץ המחודש למנוע גיתוק וקרע בתוך בית ישראל כולו.

אני מביע את התקווה שעבודה מ-שותפת עם כלל מחנה העבודה תעשה ותתרום לחידוש השותפות ההיסטו-רית, שאין אנו מתכחשים לה ואנו באים על היסגתה. זאת אמרתי בשעה שפרשנו ועל זאת אני חוזר בשעה שאנו מצטרפים. וזו אבן יסוד באמת של הביטחון הדתית. בעשה לחזק את המחנה המשותף.

בשבועות האחרונים היינו עדים לנסיונות של התערבות והכתבה על ידי מנהיגי מפלגות אחדות, תוך ני-סיון להתערב בויכוחים הפנימיים שלנו ורצון ברור לעודד קרע בשר-רותינו. אני דוחה בכל תוקף את הנסיונות האלה. הנוער שלנו הוא פרי הילולים של תנועה עמוקת שר-רשים; הנוער הזה צמח בחצרות תנועה תורה ועבודה; זה נוער תפ-ארת של המדינה כולה, שהעם ה-יהודי, בתקופה המודרנית החומר-נית, יכול להתפאר בו, בשלמותו של הנוער הזה, במסירותו וברצונו התנ-שבה האישית שלו, אין שני לו. אך לם יחד עם הגאווה על הנוער הזה — שצמח בחצרות תורה ועבודה, אנו חשים כלפיו אחריות, ובהבגיות ובר-חביבות בתוך המפלגה נעלה את ה-הבגיות התביעות להתנהלות כב-לכהות ונפתח לפני הנוער מסלולי הגשמה. וכאן אני קורא לנוער הדתי לאומי להיזהר מפהיגות של פתרו-נות קלים. במאבק על דמות המדינה ועל טוהר העם היהודי ותוך רציפות הדורות, אין לנו בני בריה רבים במחנות האחרים, ובזה אין הבדל בין ימין לבין שמאל. וכלפי שניהם אני אומר: הסטטוס קוו לא ניתן כ-מתנה למפלגה; הסטטוס קוו הדתי המובטח בהסכם הקואליציוני לא ניתן למפד"ל, אלא לעם היהודי כולו.

מאבקנו בנושא הנקרא „מיהו יהודי" אינו ענין מפלגתי. השאלה לכשעצה איננה „מיהו יהודי", אלא כיצד מצטרפים לאומה היהודית ההס-טורית הנקראת „הבא היהודי" שיש בה אלמנט של דת ואלמנט של לאום גם יחד. השאלה סבוכה: כיצד, ב-מציאות יהודית פלורליסטית, למצוא דרך, וזה יהיה האתגר האינטלקטו-אלי, המוסרי, היהודי לוועדת השרים, כדי שנוכל להבטיח את רציפות קיום עם ישראל.

השמירה מן הנשירה ומן ההסגרה היא מצווה שכולנו מצווים עליה.

דרושה הערכה מדינית מחודשת נוכח החלטות פסגת רבאט

תוצאות מתקיים בשעת שעדיין אנו צריכים הערכה מחודשת, תהדרה ועמוקה על התוצאות שנתקבלו ב-ועידת הפיסגה ברבאט. מדינת יש-ראל מצווה על הערכה מחודשת, ה-ערכה מדינית בטחונית לאור השקפה ברורה, ברומאליה ואכזריה של ה-כוונה האפיזיות של שכנינו. ומת-ברר — כך אני מרגיש — שחלק גדול מן הוויכוחים הפנימיים הוא מוקדם, מיותר, וייתכן שאף מזיק. יש לרכז את המאמץ הלאומי לביסוס עוצמת המדינה, לביסוס עוצמת כ-גיני המדינה. בשעה זו שאנו במאבק גם על זכות הקיום שלנו וגם על עצם הקיום שלנו זו האמת המרה של השעה הזאת, כי רק ישראל חזקה תוכל להשיג שלום שיהיה שלום צודק.

(נאום בכנסת)

לאחר פסגת רבאט

מאת יעקב אדלשטיין

ההחלטות ועידה רבאט, לפיהן מוסר ארגון המרצחים אש"ף כנציג העם הפלשתינאי ולא ירדן, יש בהן כדי לשבש את מסעו של ד"ר קיסינג'ר. אמנם ביקורו במזרח התיכון ייערך כמתוכנן, אבל הוא ייצטרך לעשות הערכה חדשה של מדיניותו, נוכח התמורות שחלו במחנה הערבי בעקבות הועידה. תמורות אלו מעידות כי הקו הסיבוני הערבי נחל ניצחון, אם כי אינן מבטלות לגמרי את האפשרות של מו"מ בין ישראל למצרים אבל מכבידות עליו לאין שיעור. הוועידה רבאט נתקבלה למרות שמנהיגי ערב הבטיחו לקיסינג'ר לתמוך בהחלטות מתונות שיוגשו לוועידה.

לפי תכנית קיסינג'ר צריך היה המו"מ להתחיל עם מצרים, ומקביל עם ירדן. המו"מ צריך היה להתנהל באיזור או בוואשינגטון ולא בג'נבה. היסוד למו"מ היה צריך להיות הסדר חלקי, שמפסדים היתה מגדירה אותו כאיזה צבאי נוסף להפרדת כוחות וישראל היתה מגדירה אותו כהסדר מדיני. החוזה עבד לקבוע תאריך קבוע עבו ייכנס להוקמו האף מדינה איננה ראשית להפר אותו. אכנם הה-לטות ועידת רבאט אינן כובלות את ידיה של מצרים אבל יש בהן כדי להפריע למו"מ. שכן מו"מ זה לא יוכל להתנהל, בלי שיתופה של מ-דינה ערבית נוספת. סוריה לא בצה בחשבון לכן עכשיו ירדן להיות ה-שותפה. אבל אם ירדן יורדת מעל הפרק, כי אז מכביד הדבר על מצרים לנהל מו"מ. אם כי היה מוסכם עם קיסינג'ר שההסדר עם מצרים יעשה בפני עצמו ולא יהיה תלוי בהסדר אחר, הרי מעמדה של מצרים נחלש עתה בעקבות ועידת הפיסגה, למרות שניסתה כל הזמן למנוע את קיום הועידה אם איננה מרכזה כל צרכה בחשש שמא החלטות הועידה יכבלו את ידיה במו"מ.

עגלגל התותב איפוא השבוע ב-כיוון של מלחמה יותר מאשר בכיוון של שלום, אם כי ברור למדי כי מצרים איננה עשה למלחמה. סוריה יוצאה בהתלקחות, כשום שהיא ידעת שאין לישראל מה להציע לה עוד. התאבכותה של סוריה במלחמה, הי-תה עבאה ממילא להסתבכות מצ-רים. מכסן המאבק הוושאי הנצרך בין דמשק לקאהיר. סוריה איננה יכו-לה לפתוח במלחמה לבדה בלי מצ-רים שכן היא יודעת שתסבול ק-שות. אך יש בידה לסבך את מצרים במלחמה. מתהלך כזה חושש סאדאת, ולכן עבד בוועידת רבאט מן הצד ולא הפסיד למבחן את הוצגה כלו להמשך המו"מ עם ישראל, באמצעות ארה"ב, מחשש שהוועידה שנמחה ל-קיצוניות, עלולה לכבול לא ידיו. לכן גם היה לו שהוועידה לא תת-ליש כלל בענין המגעים של מצרים להסדר.

ניצחון לאש"ף

ההחלטה ועידת הפיסגה יש בהן משום ניצחון לאש"ף, לא פחות מאשר התחלטה להזמין את אש"ף לאו"ם, ויש בה גם משום ניצחון לקו הסוב-ייטי, הגורם הקובע של העמדות ה-

ז'אן סובאניארג — שר החוץ הצרפתי

ערביות, כדי למנוע שלום ולצמצם את ההשפעה אמריקנית. אבל ברגע שהערבים עשו מהלך באו"ם, להביד באש"ף שוב, לא יכלו הם עצמם להמנע מלהכיר בו כנציג יחיד של הפלשתינאים.

אמנם האחדות הערבית נתחשלה בוועידת רבאט, אבל מצד שאחר הע-פרקה. ירדן עומדת מן הצד. היא לא תשתתף במו"מ ולא במלחמה. עד עתה היתה סכנה שירדן תצטרף אל סוריה, כדי ליצור חזית שלישית במערכה של מלחמה אבל החלטות רבאט מנטרלות את ירדן משום שהן אומרות שכל שטח משוחרר יימסר לפלשתינאים. יש להניח לכן שירדן תבא מן התמונה של המו"מ וגם של המלחמה, אם לא תהיה בטוחה ש-השטחים יוחזרו לשלטונה. את עמדה ירדן מסבירים בהנחה שחברה ב-אש"ף תכשיל את ועידת ג'נבה ר-משום כך יכול המלך חוסיין להכות. בידי חוסיין יש קלף נוסף: קשרי הכלכלה בין שתי הגדות. אין מדינה פלשתינאית יכולה להתקיים בלי קשרי כלכלה עם ירדן, בלי גשרים פתוחים.

צפוי לחץ על ישראל להגמיש את עמדתה

צפוי לחץ על ישראל להגמיש את עמדתה ביחס לאש"ף. אם קיסינג'ר ייוותה שעמדת ישראל שלא לנהל מו"מ עם אש"ף היא אבן הנגף לכל מו"מ, ייתכן שיינץ לשנות את עמדתו זו. עד עתה היתה עמדת ארה"ב נגד אש"ף, משום שישראל וירדן התנגדו לכך. אבל אם ירדן יורדת מעל סבלת המו"מ, ייתכן שקיסינג'ר יגיע ל-מסקנה כי יש להציל את השלום, על ידי שינוי עמדת ישראל. העמדה הישראלית נגד אש"ף נובעת מהגיון פשוט. הקמת מדינה פלשתינאית נר-ספה, פירושה אויב קיצוני בשערי ישראל; פירוש הדבר, עמדות רוסיות בגבול ישראל, נוסף על צבאות ער-ביים מכל העולם שיבואו לה. על המדינה החדשה מול הסכנה שתתוק-פים הישראלים יבקשו לחסלה. מצד אחר נוכח סאדאת, שהקמת הגולם הזה ששמו אש"ף, לאחר מלחמת ששת הימים. מפריע לניהול מדיניות מתונה. משום שגוף כמו אש"ף הוא תמיד קיצוני ודוחה את אחדות ה-עולם הערבי. קיצוניות היא תמיד באופנה בעולם הערבי.

באשר לקיסינג'ר ייתכן שיבוא עם „רעיונות חדשים", כגון מו"מ עם אש"ף על הגבלה הנשק, על הגבלה בצבאות הערביים שבתחומה, על בי-טרולה של מדינה פלשתינאית, על שיתוף פעולה. מדינאים אינם עומ-דים על מקום אחד. יש להם תמיד „רעיונות". על אחת כמה וכמה מדי-נאי מבריק כמו קיסינג'ר, שלא ה-עקרות מנחים אותו אלא האמצעים להשיג את המטרה. ולדעתו, מטרת השלום היא חשובה מכל. ואין זה השוב באיזו דרך יושג השלום, גם אם היא עוברת דרך המרצחים של אש"ף. רמזים על כך באו דווקא מן הציפתים שבדליפים כי שר החוץ שלהם סובאניארג נפגש עם יאסר ערפאת בברכתו של קיסינג'ר.

לוח הפעילות המדיניות באיזור, שובש לאחר ועידת רבאט. עכשיו צריך לעשות הערכה מצב חדשה. התברר שמדינה כמו סעודיה שהיא בהשפעה אמריקנית, נתגלתה ב-רבאט תומכת קיצונית בהכרה בא-ש"ף. למרות קרבת הדעות בין פייסל למלך חוסיין הרוך מסעו על קיסינ-ג'ר לסעודיה, למתן אותה. היה עשוי לבוא דווקא בתחום אחר: הד-רדת מחירי הנפט. אבל בתחום ה-מדיני באה הקצנה. קיסינג'ר בשעל גם בשבוע אלג'ירה לבהג מתינות. מסתבר שהנשיא בומדיין, היה ה-קיצוני בוועידה בכל הנוגע לאש"ף.

מתברר לכן כי הכרת העצרת כ-אש"ף „גרמה בעקיפין להחלטות קי-צוניות בוועידת רבאט. אותן מדי-נות אירופה שהצביעו בעד ההחלטה, נוכחו לדעת כי במקום מיתון ה-עמדה הערבית, השיגו התוצאה הפו-כות. ככל שאש"ף מקבל הכרה בינ-לאומית, כן מקבלת עמדת מדינות ערב, כיוון קיצוני יותר.

יחסי מצרים—ירדן הדרדרו. מצרים חזרה בה מעבודה קודמת של הכרה בירדן כמייצגת את הפלשתינאים ה-חיים בירדן ולכן יש לה כה להגיד ליד שולחן הדיונים. העבודה הבכריה היא זיבגינית. פעם למען אש"ף כדי להודהיה עם הרוב, יפעם עם ירדן

לצורך ניהול „ריאל-פוליטיק", מכל אותן, בוועידה רבאט לא הופיעה מצרים כמסייעת בידי חוסיין. הלה נשאר מבודד אבל בוודאי אומר: „בבקשה, תנסו אתם להחזיר את יהודה והשומרון מידי ישראל. תן ידוע לכם שישראל מוכנה לנהל מו"מ רק אתי. החלומכם תשאיר את יהודה והשומרון בידי ישראל." חילוקי הדעות אינם שליליים לגמרי מבחינתה של ישראל אך יש לזה השפעה שלילית על המשך המו"מ עם מצרים ואין זה סוד שמצרים היא המפתח לשלום במזרח התיכון. כל ההסכמים שבוצעו עד עתה, נח-תמו תחילה עם מצרים ורק אחר כך עם יתר מדינות ערב. אף מדינה ערבית לא תעז לזהות על הסכם נפרד, בלי שמצרים תהיה הפותחת במו"מ ובחתימה.

במורת ביקורו של סובאניארג

ביקורו של שר החוץ הצרפתי ה-שבוע, ז'אן סובאניארג, יש בו משום תוספת לאותו מצב שהתפתח מסביב להכרה באש"ף. הוא היה שר החוץ הראשון של מדינה אירופית, שנפגש עם ראש המרצחים. מדיניות צרפת במזרח התיכון שקיבלה מפנה של מאה ושמונים מעלות עם פתיחת מל-חמת ששת הימים, לא השתנתה, לא בימי הנשיא פומפידו ולא בימיו של הנשיא החדש ז'יסקר ד'אסטן, למרות ציפיו לשינויים. יסודות המדיניות הזו מבוססים, על התזרות חזקה עם ארה"ב על עבודה השפעה בבירה התיחון ובמדיניות העולמית. מכאן עמדה מסתייגת של צרפת בענין שי-תוף פעולה של מדינות צרכניות נפט, תוך תנחה שתוכל לעקוף את האספקה המוגבלת בהסכמים נפר-דים. עד עתה נכשל הקו הזה. צרפת לא קיבלה נפט במחירים מוזלים. המשבר הכלכלי פקד גם אותה. הקו המדיני לא הצליח ליצור לצרפת עמדה של מעצמה במזרח התיכון.

אף למרות הכשלונות, נבשכה מ-דיניות זו, משום שאין לה, כנראה, אלטרנטיבה. ביטול האמברגו על יצוא נשק למזרח התיכון, הוא ענין שנבע מכורח המציאות ולא מקו מ-דיני חדש. הפגישה עם יאסר ערפאת מטרתה לא רק להכביד את ישראל, אלא להביך גם את בריטניה ואת ארה"ב. צרפת מורשת את המירוץ הכושל על השפעה בעולם הערבי למרות שמירוץ זה לא נחל עד עתה הצלחות מרשימות. ממשלת הנשיא החדש תלויה בגוליסטים, שלהם ה-רוב בפרלמנט. לכן אין ז'יסקר יכול ליצור לו קו מדיני, שאינו תואם את הקו הגוליסטי. יש להניח כי בשיחות דיפלומטיות אומרים הצר-פתים לישראלים: הן אמרנו לכם, הזהרנו אתכם שלא לצאת למלחמה ב-1967, כי המלחמה לא תביא לכם את השלום. לא שמעתם בקולנו ר-הסתבכתם. עכשיו אנו מזהירים אתכם, כי עליכם להכיר ביאסר ערפאת. הוא המפתח לפתרון הבעיה באיזור. אנו חוזים מראש מה שאתם לא מ-סוגלים לראות.

מה שחשוב לנו להבין הוא, שאין שינוי במדיניות צרפת, למרות חי-לופי נשיאים. במידה כסויימת יש אף הקצנה. ביקורו של שר החוץ ה-צרפתי הוא השלמה לפגישתו עם יאסר ערפאת.

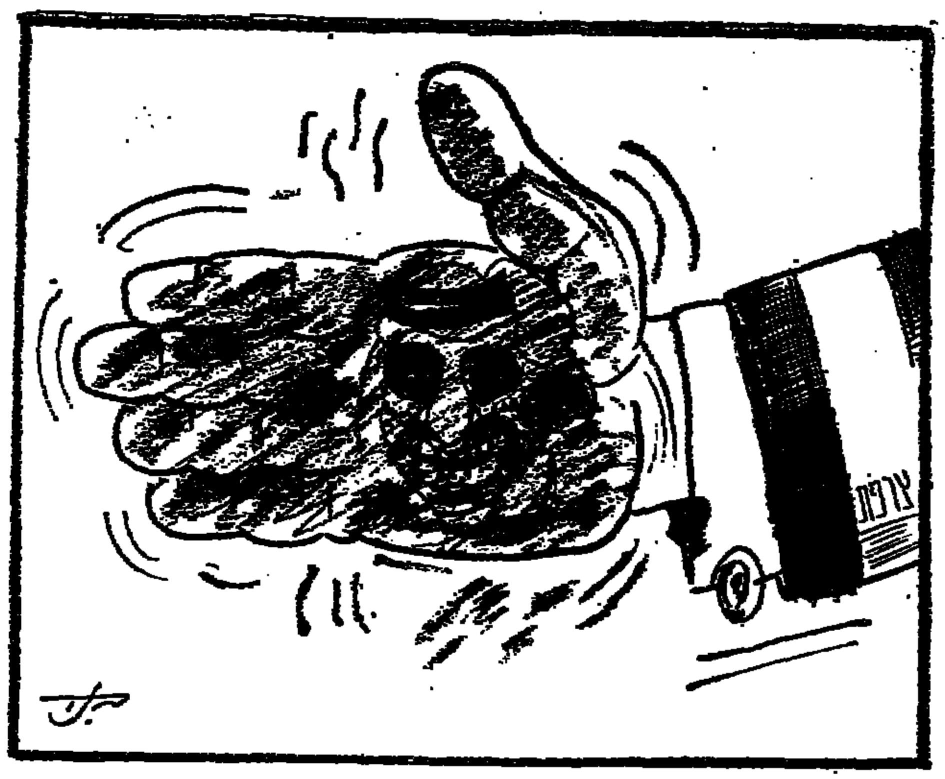

יד להסדר במזה"ת...

תוך ההסכם הקואליציוני

מאת סופרנו יונה כהן

זר בכנסת ומוצגת לה אמר שהושג ברור אחד יש בכ-ספ"ל לממשלה — יציאת הממשלה, הדכ"ה מוכאת ממקיה ובזה חל שינוי ש-יימותו בסיפוק רב.

להזכיר ולדעת מה יש ב-הקואליציוני איפא — ה-

הצבעות על חוקים

קואליציה המבקש לתקן או יף בהצעת חוק מודיע על-ר הוועדה או למרכז הקו- אם הוושב ראש שלה אינו אליציה, על היו"ר או המר- את ההצבעה על הסעיף ה- ום ישיבה של מתכנסים ואליציה בוועדה ומכריעים ה הוויכוח הוא סעיף בעל איהודות, הרשות בידי סיעת גיע את התיקון או השינוי חוק, להבטיע כי הענין יובא הנהלה הקואליציה, בהש- שר הנוגע בדבר.

— אין חברי הקואליציה מצבעה בכל שלוש הקריאות 8 שהובאו לכנסת על ידי

ם אשר לגביהם ניתן לסי- ליציה במסגרת חוק המעבר 1961, הנשם ההצבעה או מבעית, תקוים הידברות ב- אליציה לפי דרישה סיעה

יש הצבעה מתי?

המפורסים להלן יצהבו

הצבעה בענין חוקי בחי- ולרשויות המקומיות. הצבעה בבחירות הנערכות בחירת נשיא המדינה, ינה חברי הוועדה למינוי ינים וקאדים. הוקיסוד של חבר כנסת הצעת חוק פרטית בכנסת קבון הקואליציה בכנסת.

דה מהושיים ומעלה, או חידוש, יובאו לאישור ועדת השרים הנ"ל.

(סוף בעמוד 8)

„חוקי סדום ועמורה"

מאת משה גלידאי

„האנשי סדום רעים וחטאים לה' מאוד"...

בנביאי ישראל, משה רבינו, ישעיהו ירמיהו ואחרים פיה, כשהיו מוקיעים את פשעי העם וחטאיו, היו מרמים אותם לפשעי סדום ועמורה כי רבו מאוד. ושואלים: מדוע השוו אותם דווקא לסדום ועמורה ולא לחטאי „דור המבול" שהיה מושחת לא פחות ואולי אף יותר מאנשי סדום ועמורה. שכן, „בדור המבול" עברו — כפי שאומרים חז"ל — על שלוש העבירות החמורות ביותר: עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים. „והימלא הארץ חמס מהם", „כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ", לא רק האנשים ובעלי חוי השחיתו את דרכם אלא הטבע כולו היה מלא חמס וגזל.

מדוע אם כן ציינו נביאינו את סדום ועמורה כמשל וכדוגמא לחברה מושחתת ולא את „דור המבול"? התשובה היא: „דור המבול" היה אמנם מושחת מאוד מלא גזל חמס, הרג שפיכות דמים, זנות ועבודה זרה. אבל שחיתות זו אפיינה את החברה בלבד, יחידים וציבור. אבל השלטון וחוקיו לא היו מושחתים ומעשי הדור היו אף בניגוד לחוק ומשפט שלהם עצ-מם. החוק היה ניטראלי להלוטין, איש כל הישר בעיניו יעשה, לא כפו עליו דבר, ומי שרצה להיות הגון ישר והמנע מעשות פשעים — החוק לא הפריע לו בכך. והא ראיה, נח ראשי היה להתנהג כצדיק וכתמים ולהתהלך עם האלוקים ובזכות התנהגותו זו אף ניצל מהמבול, ואיתו ניצל קיום המין האנושי.

לא כן אנשי סדום ועמורה. כאן השלטון בעצמו היה מושחת, וחוקי המדינה הרשמיים היו חוקי רשע ובתי המשפט ודייניו ציוו על גזל וחמס והמדרשים מביאים דוגמאות רבות לכך. אחת מהן למשל אומרת כי לפי חוקי סדום אדם שפצע את חברו והקיז לו דם, חייב הנפגע לשלם לתוקף דמי הקזת הדם. כשמע מכך שכאשר החברה משחתה אין המצב כ"כ חמור כמו שחיתותו של השלטון הפועל לפי חוקים שרירו-תיים שהוא עצמו הנהיג.

אי-הוקיותם של ההתנחלויות

נזכרנו במאמר זה על ההבדל בין דור המבול לסדום ועמורה ששמענו אותו מפי אחד הרבנים — עתה במעשי המתנחלים ביהודה ובשומרון שהשלטונות פינו אותם בכוח בטענה שהם „מפירים את החוק והסדרים לסדר", ומכל הצדדים התפרצו על המתנחלים בשצף קצף כל הדואגים לשמירה על החוק ודרשו להעניש בכל חומר הדין. ואתה עומד ושואל: הכיצד ייתכן חוק או צו שכזה שיאסור על יהודים להתנחל בנחלת אבותיהם? יתר על כן: כל הממשלה הקודמות ואף זו של ממשלת רבין קבלו החלטות — והכנסת אישרה אותן לעודד התנחלויות בכל השטחים המשוחררים ומעולם לא קיבלה הכנסת חוק שאסור להתיישב ביהו-דה ובשומרון. ואם מישהו הפר את החוק הרי זו הממשלה עצמה שנתנה הוראות לצבא להחרים את דרכי המתנחלים שנהלצו במסירות נפש ובגבורה עילאית ליישב את שטחי ארצנו הריקים מיהודים.

סודן ראש הממשלה ואחריו כל יושבי קרנות שבאלמנים שיש סדר עדיפויות להתנחלות, והחלה יש ליישב את פיתחת רפיח ואת השטחים השוממים ב-נגב ובערבה. ואם אמנם מתכוונים אנשי „גוש אמו-נים" להתנחלות רצינית ולא ל„פיקניקים פוליטיים ראוותניים" — כי אז יתחילו להתנחל בשטחים הללו שהוצבו בסולם העדיפויות. ולא חשו ולא הרגישו כמה צביעות ודו-פרצופיות יש בטענה כזאת. כי אם אמנם יש חשיבות, עדיפות הכרח להתנחל עתה בנגב דווקא — מדוע לא יעשו זאת הם עצמם אותם „הגיבורים החלוצים" החל מהמיזדי לובה אליאב ויוסי שריד, ב-מפלגת העבודה וכלה באנשי מפ"ם, ל"ע מוקד שייח וכל הרייצים לפיניהם. אדרבה, יהיו הם מופת ודוגמא למבצעי ההתנחלויות העומדים ראשונה בסדר העדי-פות. אלא שטענתם איננה אלא זריית חול בעיני הציבור ולכל היותר מסוגלים הגיבורים הללו להתנחל במשרדי „גוש אמונים" ויושבת „מרכז הרב" אם כי זוהי הדירה רשות פרטית ולכל הדעות יש בכך משום עבירה על החוק.

הצר מאוד שמושל יהודה ושומרון נגרר אחרי הצע-קנים השמאלניים הללו ומוציא צווים שאפיים מתאים מאוד לחוקי סדום. יתר על כן אפילו לפי צווים אלה מותר לכל ישראלי, יהודי ולא יהודי לשהות ללא רש-יון 48 שעות בתחומי יהודה ושומרון, ואילו השלטונות הודרו לפנות את המתנחלים עוד לפני תום הביוצע הזה לשהותם במקום.

„הסדר חוקי" למשכורת צוותי „אל על"

חוק אחר הנושא עליו תווית של „חוקי סדום" — הוא החלטת ועדת השרים לעניני כלכלה לתת גושפנקה חוקית להסדר הפסוד מפס הכנסה הנהוג ב-משכורותם של צוותי האוויר של „אל על". עובדים מיוחסים אלה מקבלים חלק ממשכורתם בלירה שטר-לינג, נהוג שהתחיל עוד בשעה שהלירה שטרלינג אחת היתה שווה לליורה ישראלית. ואם כי מאז ירדו הרבה מים בירדן ושער הלירש"ט גדל לפי עשרה מהלירה הישראלית, הרי לצרכי מס הכנסה — נשאר נוהג זה בתוקף ולירה שטרלינג אחת נחשבת כלירה ישראלית אחת. אולם המדובדים ב„אל על" ידעו שהסדר זה הוא בלתי חוקי וניתן ל„מתחת לשולחן" והם דרשו בתוקף לעגן אותו בחוק — אחרת ישבתו. תחת איום השבי-תה נכנעה הממשלה ונתנה תוקף חוקי לעיוותים אלה שיש בהם משום הפליה בולטת בשוואה לגבי עובדים מסקטורי המשק האחרים. הרי משכורתם של צוותי האוויר של „אל על" לפי עדות עצמם היא הגבוהה ביותר במדינה 4,100 ל"י נטו להודש פלוס הטבות אחרות ופריווילגיות שבהם מקן בעצם היותם משר-תים ב„אל על". טענתם שעובדים בזיבה במיסודים האוויריות הזרות וכי הם כמישהם מטבע זר למדינה בהכנסה ארצה תיירים ועולים — היא אולי נכונה. אולם הגאם מצם... הם הפועלים העובדים במפעלים המייצרים לייצוא ומכניסים מטבע זר לקופת האוצר כגון פועלי היהלומים, פועלי ההקלאות בכלל ההדרים בפרט, פועלי הטקסטילים, כספלי אשלג, הרושת העץ התעשייה האווירית ועוד יצוד מפעלים המשווקים את תוצרתם בחוץ לארץ ומכניסים למדינה מאות מיליונים של מטבע זר? ויש מהם שגם מסכנים את עצמם, אם כן מדוע לא יזכו גם הם למין הסדר כזה שרק עשירית במשכורתם תיחשב כהכנסה ריאלית לצרכי מס הכנסה? אמנם הם מקבלים את שכרם בלירות ישראליות ולא בדולרים או בשטרלינגים אך האם קשה על מנהלי החשבונות לחשב שאם שכל עשר לירות הכנסה נחשבה לצרכי חיוב במס הכנסה — כלירה אחת בלבד? אכן גם הסדר כזה יש לו „אופי סדומי"...

בזבוז משוע בימי הידוק החגורה

ביימים אלה יוכב שר האוצר „שוטר לעצמו את הראש" כיצד לעצור בעד הידרדרות נוספת של גירעון במאזן התשלומים, איך לקצץ את התקציבים של מש-רדי הממשלה ואיך לצמצם ולו רק במשהו את ההו-צאות הציבוריות. ישנם תחומים כמו עליה קליטה, צרכי ביטחון ועוד שהקיצוצים בהם בלתי אפשריים אם לא רוצים להסתכן בנפש המדינה. אבל ישנם תחו-מים שהוצאה בהם מיותרת להלוטין והבזבוז הוא ממש משווע דוקא את השר. אחד התחומים הללו הוא שירותי השידור הבבלכתיים הרדיו והטלוויזיה. באן ניתן לקצץ עשרות מיליוני לירות לשנה והציבור לא רק שלא יחסר דבר בהקיצוצים אלא אף יצא נשכר. רשות השידור היא גוף עצמאי והחוק כצביק לו חופש פעולה ללא כל התערבות של גורמים ממשלתיים ו-צווים מגבלות. והבתוקף עצמאות זו רשאית רשות ה-שידור לגבות אגרות רדיו וטלויזיה. כאה האזרחים אף להטיל קנסות על המפגרים בתשלום האגרה, וזאת בין אם האזרח נזקק לשידורים הללו ונהנה מהתכניות ובין שהם מרגיזים אותו וממררים את רוחו. בשוק הסחורות שולט הכלל של הצע וביקוש ואם האזרח אינו רוצה סחורה מסויימת אינו חייב לקנותה וב-וודאי שאינו חייב לשלם בעדה כאשר הסחורה רקובה או פגומה. לא כן בתחומי הרדיו והטלויזיה. אותם המתקוממים בכל נפשם ומאודם נגד כפיה דתית ואחרת — כופים עליך את חובת תשלום האגרה, אעפ"י שתמען, שאינך נזקק כלל לתכניות הבידור הקלוקלות שלהם ואינך רוצה בהם כלל.

וזהי דוגמא נוספת של „חוקי סדום".

„ניקוי ראשי" זקוק לניקוי מהמסך

ואם אמרנו שאפשר לקצץ הרבה בהוצאה של רשות השידור, והבגיות רבות הבשדוה ברדיו ובטלוויזיה מיותרות לגמרי ואינן מביאות שום תועלת לציבור, לא להשכילו ולא לבידורו — בציין שאחת התכניות המיותרות לחלוטין היא ללא ספק התכנית „ניקוי ראש". תוכנית זו משודרת אמנם רק אחת לשבועיים, אבל היא עולה לקופה הציבור הישראלי רבבות לירות לחודש. מפיקי התכניות, הסקציים והתמונות מחברי המלל ומבצעיו אמנם מתיימרים להוות אותך בסטירה עוקצנית הוחשפת כביכול את פגעי השלטון ועיוותי החברה וזאת באובייקטיביות וללא משוא פנים. למ-עשה זוהי פינה מושחתת שהתכצרו בה כל פיג-שמאלנים ניהליסטים, שונאי דת והמסורת פורצי עול ומוסר — אנשי „הצולה הזה". ובעלי „דבר אחר". אלה שלדעות תבוסר הפופקרות שלהם, יש אך אחיזה אפסית בציבור הישראלי, וכל הפלל שלהם בצד בגרות תרבותית ואינו כלקקולות הם שפיהם השודותיהם מלוכלכים ומגובלים —מתיימרים ל„נקות את הראש" של השלטון של מנהיגי ציבור ושל מפלגות חשובות. הם בעלי התכניות הללו מחב-ריהם ומפיקיהם, הזוקים בעצמם ל„ניקוי ראש" ר-ל„שטיפת מוח" יסודית מעיזים ללעוג על כל דבר יקר וקדוש בעמנו. מי הירשה להם לבזבז כספי ציבור ולהתעבד כגסות על האבות ועל ההנהיך ועל מורשת הדורות? האמנם בשעה שכל אזרחי המדינה נקראים להדק את החגורה מותר להוציא כספים הרובים על תכניות קלוקלות אלה ולהסור לקבוצה מופקרים מנוולה בלצדי ליצור לעצמם פינה פרטית, לעשות ככל העולה על רוחם, ולהגיש בידור שרוב רובם של תושבי המדינה מתנגדים להם וסוהדים מהם?

וישנה עוד תוכנית, שבאשר מדברים על קיצוצים בתקציב, אפשר בהחלט לוותר עליה. באשר תרצלתה הציבורית — כפוקפקה מאוד. כוונתי להבניה „סו דר". שעורכה שאינו מסתיר כלל את דעותיו הניהיליסטיות — נוהג בה חופש גמור. במרבית תכניותיו הוא מביא אל הבסך הקטן אנשים משולי החברה, שבכמעשיהם דעותיהם והשקפותיהם הפרטיות אין בהן שום ענין לציבור. הם המוצגים במסך. אולי נהנים ההעובדה שהבציאום כאלמוניותם — אבל התכנית איננה כדאית שיוציאו עליה מכספי ציבור. ואם אבנם יש הצדקה בראיונות כאלה עם ה„איש הקטן" אתה עומד ומש-תומם מדוע דווקא, אנשים אלה ולא אחרים זוכו ל-השווחה ליבו של בעל ה„זו דר".

„שידורו של שר האוצר לאומה"

אזרחי ישראל

הגיע הרגע של אמת. עלי להביא לידיעתכם את המצב האמיתי של המשק. נדע מהי המציאות הקיימת ובפני מה אנחנו עומדים. אם נתמהמה בראיית הדברים כמו שהם אנחנו עלולים להתעורר כאשר יהיה כבר מאוחר מדי.

מאת יצחק דויטש

במשך שנות המדינה התקיימנו לא מהתכנסת שלנו בלבד. אלא באמצעים שגייסנו בדרכים שונות מחו"ל: סיוע היהודות בעולם, שי-לומים ופיצויים, תמיכות של מ-דינות ידידותיות והלוואות ש-השגנו. בדרכים אלה גייסנו כ-עשרים מיליארד דולר אשר ביסו את ההפרש בין מה שהוצאנו לבין מה שהכנסנו.

מכיוון שהיתה לנו ההזדמנות לגייס כספים אלו — אפשר היה לצרוך יותר ממה שהכנסנו. קיימ-נו רמת היים אשר לא היה לה כל כיסוי. בייצור שלנו. אילו יכולנו להמשיך ולגייס סכומים לכיסוי אותם צרכים אפשר ש-היינו ממשיכים לכסות בדרך זו על פני מצבנו האמיתי. אולם ה-געו לקצה הגבול.

לא ארבה כאן במספרים ונתו-נים בכדי שהדברים יהיו מובנים לכל שומעיהם — לכל אזרח ו-אזרחית בישראל, הייבוא שלנו לכל הצרכים מגיע ביום ליותר משבעה מיליארד דולר לשנה. ה-ייצוא שלנו הוא כשלושה וחצי מיליארד דולר. על כל דולר ש-אנחנו מוציאים יש לנו איפוא כי-סוי של חצי דולר בלבד.

בכל המאמצים שאנחנו עושים היום לגייס כספים בחו"ל אין סיכוי להגיע לסכום הענק של שלושה וחצי מיליארד דולר לש-נה. יש לזכור שכבר כיום רובץ עלינו חוב חיצוני של למעלה מ-שישה מיליארד דולר. מי שמל-וה לנו כסף מסתכל אף הוא על המאזן שלנו. ישנו משבר כלכלי בעולם — ואף הוא משפיע עלי-נו. גם היהודים הטובים שהר-בו לתת בעבר מתקשים היום ל-הגדיל את השתתפותם ואף לשמור

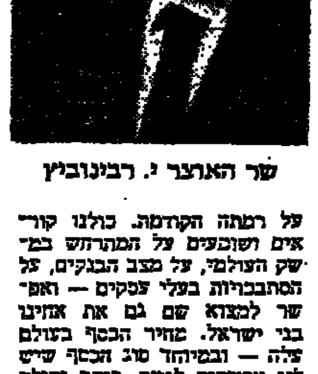

שר האוצר י. רבינוביץ

על רמתה הקודמת. כולנו קור-אים ושומעים על המתרחש במ-שק העולמי, על מצב הבנקים, על הסתבכויות בעלי עסקים — ואפ-שר למצוא שם גם את אחינו בני ישראל. מחיר הכסף בעולם עלה — ובמיוחד סוג הכסף שיש לנו אפשרות לגייס. פוחה הולך חלק הכסף המסובסד הזול ש-אנחנו מקבלים. עלינו לשלם רי-בית בממוהים של כסף בנקאי בעולם. זאת כאשר המקבל אותו הוא גורם — ואין זה חשוב שזו מדינה — אשר מכניס רק החצי ממה שהוא מוציא ויש לו כבר חוב השווה לשתי שנות ייצוא שלו.

מלאי מטבע החוץ שלנו פוחת והולך

עד כה יכולנו גם להבין על חשבון ניצול מלאי מטבע חוץ שהיה בידינו והקרוי „הרזרבות במטבע חוץ". אולם כאן בראשית השנה ירד סכום זה באופן הלול מ-1,7 מיליארד דולר ל-900 מיל-יון דולר. השתמשנו בכמאה מיל-יון דולר לחודש כדי לכסות על מה שהיה חסר לנו. אם בהמשך בקצב זה, תהיה ביולי 1975 ה-קופה שלנו ריקה. לא נוכל להבר-טיה את מימון הייבוא החיוני ש-לנו. נצטרך כמובן קודם לכ-צור על הייבוא הבטחוני. אך לא נוכל או למכן את ייבוא הקמה, השמן והסוכר.

וזוי ההכוונה של המצב, אין בה שום הגזמה.

אפשר לבקר אותנו על שלא דיברנו אמת פשוטה זו עד כה ר-לא נהגנו על פי ההתבקש כמצה. ניתן לייסר אותנו על החמצת זמן רב לפעול לשינוי פני הד-ברים. כך גם יהיו רבים שיזכירו לנו כסף שירד לטמיון בשל מע-שים ומחדלים שלא היו צריכים לקרות.

כל אלה לא ישנו את המצב כיום. החלטנו, לפחות בשעה זו, לעשות את המתבקש מהמצב. ב-שם הממשלה הריני מביא בזה בפניכם את הכניה הדרום הכל-כלית לתקופה של שלוש השנים הבאות.

*

הריני מודיע בזה כי החל מ-הלילה בחצות תפחת הלירה ה-ישראלית (והצמד על שער של 5 לי' לדולר.

כיום ניתן תבריך של 35 אחוז לייצוא וכוטל היטל של 35 אחוז לייבוא. התבריך והיטל יוקטנו ב-5 אחוזים בלבד. התוצאה תהיה שהפיחות יגדיל את כדאיות ה-ייצוא ויייקר את הייבוא — אך ב-שיעור קטן יחסית.

„פיחות קטן"

בהרנו בדרך זו של ביצוע „פיחות קטן" מכבה סעבים. הני-סיון לימדנו כי לאחר פיחות גדול וזדם לארץ מטבע זר פצר-בב זמן רב וישנה הפרה של כס-פים שהוקפאו מתוך ציפיות ש-היו לשינוי השער. פיחות בשי-עור שהחלטנו עליו עדיין איננו מפריע המרה שכזו, האבונו כי-קוים שלא נרגיש בה בצורה ה-מחוה איום אינפלציוני רציני. ב-מהלך שלנו יש גם מעום לקח לאותם אנשים המבקשים להת-עשר מצרותיו של עם ישראל. כוונתו לספקולנטים שרכשו דו-לרים בשער של יותר מ-5 לירות בטענה שירוויחו מהפיחות. הא לכם הוכחה שהדבר איננו כדאי, אף כאשר מתבצע הפיחות.

ועוד מלה אחת בעניין זה: גם המצב העניני חייב לנקוט צעד שנקטנו. אולם היה עלינו להזה-יר כי הציפיות רק מפוזרות אגירה. קנ"ה מוגברת הגורמת ב-עצמה לאינפלציה ואי-שקט כללי במשק.

ביטול כל הסובסידיות

הממשלה מודיעה בזה על בי-טול כל הסובסידיות למצרכים, פרט לאותן הסובסידיות שבמתן איהן עוגתו כל המחירים. כל המחירים בשוק יותאמו לרמה ה-מחירים הבינלאומית עפ"י השער והוטילים שעליהם הודענו. ה-דבר יביא לכך שנחשב את צרי-כתנו על פי מחירים אמיתיים; נחשוב היטב, כל אחד לפי צור-כיו ועריכו, במה להשתמש יותר ובמה פחות. מתוך כך יימנעו בז-בוזים של מצרכים ושימוש בהם בשל היותם זולים באופן מלאכו-תי.

אין לנו ברירה אלא לפגוע ה-פעם גם בהסדר הקיים שנים רבות של תשלום תוספת יוקר אוטו-מטית. נמשיך לקיים הסדר זה בעיקרון גם בעתיד, אולם להקר-פת שלוש השנים הבאות לא יכ-לול תשלום תוספת היוקר את ה-מרכיבים הבאים: עליה מחירים בחו"ל, הלאות בכסים והתייק-רויות הנובעות משינוי שער ה-מטבע.

במקביל יינתן פיצוי לבעלי הכנסה נמוכה ולבעלי הכנסה ה-מתקרבת לבינונית. לבעלי הכ-נסה נמוכה יינתן הסיוע באופן ישיר, בדרך שיהיה בה פיצוי מלא על השינויים במערכת המחירים. לבעלי הכנסה המתקרבת לבינו-נית יינתן הסיוע באמצעות מער-כת מס הכנסה. תונהג השיטה של מס הכנסה שלילי, כאשר על הממשלה להבטיח לאדם העובד הכנסת מינימום. פרטי החישו-בים שייעשו יהיו כאלו שעד ל-הכנסה המתקרבת לבינונית יהיה פיצוי מה"ע אך לא שלם, על ה-שינויים שהלו במערכת המחירים כתוצאה מצעדי הממשלה.

יופעלו אמצעי ספיגה נוספים

יופעלו אמצעי ספיגה מהון ש-הצטבר. מפעלים אשר הרוויחו מהשקעות במלווה צמודים ישלמו הלק מהפרשי ההצמדה לקופת האוצר.

הממשלה תניח היום על שול-חן הכנסת הצעת חוק הבאה לא-סור הכרות שביתה במפעלים ה-יוניים למשך שלוש שנים, בין שביתה מלאה ובין שביתת האטה או בדומה לכך. יוקם מוסד מיוחד ליד הממונה על יחסי עבודה אשר בפניו יובאו סכסוכי עבודה. הוא יטפל בעניינים שיובאו בפניו תוך מינימום זמן והכרעותיו תחי-ייבנה, אלא אם כן יוגש ערעור, בערכאה נוספת שתיקבע.

תקציב הממשלה יוקפא

הממשלה איננה פוסדת את עצ-מה ואת עובדיה מהשתתפות במא-מץ המוגבר. בהתאם לכך החלט על הקפאת התקציב בסכום הנו-מינלי של השנה השוטפת. למרות כהצרך הריאלי של הסכום הנ-סמכם יבוצעו בסגרתו פעולות הממשלה בהתאמה נכונה, מתוך מירב היעול והחיסכון. במסגרת הצמצומים החלטנו לבטל את כל הסידורים הקיימים לרכב ממשלתי לשרים, מנבליים ולפקידים בכי-רים, נדרשים וכדומה. תחת כל אלה יוקם מאגר רכב ממשלתי, אשר יזאג לשירותי ההסעה של העובדים, בתוך ניצול יתר של התחבורה ציבורית (אותה נש-הדל לייעל בעקבות הורדת כלי רכב רבים מהכבישים) וכן של הסעה משותפת במכוניות של ה-מאגר. הסידורים שייעשו יבטיחו כי השרים והמנכ"לים ובעלי תפ-קידים דומים לא יפסידו מזמנם מהמת העובדה שלא יעבוד לר-שותם רכב צמוד כל העת.

הצעת החק שהונחה היום על שולחן הכנסת קובעת אחריות אישית של בעלי תפקידים על נז-קים שהם גורמים למדינה בשל תוסר שהר בידוד, רשלנות והז-נחה באיזה הולמת את מעמדם. בדרך זו נשים קץ למה שקרה בתחום התחבורה הממשלתית וא-סר עלה למדינה הון עתק.

*

אזרחי ישראל

בכל הנוגע להסדרים בתחום יחסי העבודה, השינויים בהסדר

(סוף בעמוד 8)

פ. ס. הערה של הכותב: שידור זה כמובן שלא שודר. פרגע של אמת כנראה טרם הגיע.

יצחק דויטש

סבלנות וסובלנות

מאת אהרן הלוי פיצניק

ראיתי מזכר של הישראלי המצוי שקובע כי אין לישראלים הסבלנות הדרושה ברחוב ובדרכים, בעמדה ב-תור ובנהגו במכוניתו. בעיקר מתאו-ננים על הנהגים בדרכים שגורמים תאונות בעקיפתם זה את זה ובהחפזם להגיע למטרתם בלי לחשוב על ה-תוצאות.

יש אולי לדון אותם לכף זכות באשר רוב הישראלים, הם או הו-ריהם, היו קרבנות השואה שסבלו או שמוצאם מארצות נידחות שידעו רדיפות השפלה נגד יהודים והסי-מנים האלה מופיעים עברו, עדיין עליהם.

ככל זאת קשה להבין את פיזיותם וחוסר סבלנותם של רבים מאיתנו הרוצים דווקא להתקדם בתור לכרית שבאו אחרונים, או לעבור בדרך ב-„אור אדום" ולסכן את חייהם; אם לא, שנאמר שיש בטבע היהודי קצת אי-סבלנות בסיסית, כפי שמצינו ב-חז"ל שקראו לנו „עבא פזיזא" ב-אשר הקדמנו „נעשה לנשמע" עוד בשעה מתן-תורה...

נזדמן לי בחג הסוכות שעבר לש-הות בקריה-ארבע וירדנו בימי הול-המועד להתפלל בבוקר, במניין ה-קבוע של המתנחלים במערת המכ-פלה (ע"י קברות אברהם ושרה). הנה לפני גמר התפילה כבר מגיעים מבקרים במערה מכל הארץ וצריכים היו להכות בביקורם ע"י קברות אב-רהם ושרה, כעשר דקות בערך עד גמר התפילה, וראיתי את אי-הסב-לנות של המבקרים והתפרצותם ב-צעקות והפרעות, עד שאפילו החיי-לים השומרים על הסדר לא יכלו לעצור בעדם...

*

במדינת ישראל, בקיבוץ גלויות נורא וגדול זה מארבע כנפות הארץ, מוכרחים אנו ללמוד וללמד על שני הדברים הללו — סבלנות וסובלנות עד כמה שהדבר לא יהיה קשה עלי-נו. כי מצווה עלינו להיות בנוחוא כעם אחד בארץ, ובלי סבלנות ו-סובלנות לא נוכל, חלילה, להאריך ימים על האדמה הזאת.

כי גם בנידון הסובלנות, לסבול דעות אחרים, עד כמה שלא יהיה קשה לנו, אנו צריכים עוד ללמוד הרבה כדי לרסן את עצמנו ולהבין שהחופש הדעות הוא דבר כל כך בסיסי שאין להשלים בלעדיו בכל חברה מתוקנת, בכל משטר דימוק-קרטי הראוי לשמו. אמר מי שאמר: אני מתנגד לדעותיך בכאות אותה ואלחם נגדן, בכל התוקף אולם ב-אותו תוקף אלחם שתוכל להביע אותן ולפעול בעדן בחופש מלא.

פועתה אני כפעם לפעם, כשאני רואה יהודים ואפילו דתיים שאינם יכולים לסבול דעות אחרים עד כדי כך שמביעים שנאה עזה לנושא ה-דעות הללו ואפילו מגיעים לקיצו-ניות של „לו יש חרב בידי כי עתה הרגתיך". כבר לימדו אותנו חכמי המוסר כי מותר לשנוא את הדעות הנפסדות, אבל חלילה לשנוא או לנ-גוע באיש בעל הדעות הללו... יש לחוס עליו כעל איש חולה ולבקש מאת ה' שיפנה את ליבו לטוב.

חז"ל עשו הרבה לשכנע אותנו על הצורך לכבד את הבריות, יהיו מי שיהיו, ולתאר את יקר תפארתו של האיש שנושאו ומתנו עם הבריות הוא בדרך טובים. כי נסתרים דרכי ה' ולא עלינו להחליט אם האיש טוב או רע, וידוע מאמר הזוהר: „אסור להתפלל על מיתת הרשעים, שאל-מלא תרח לא נולד אברהם"...

*

משליח אחד שאחד המוסדות הרש-מיים שלח אותו לעבוד בתחום הנוער בארצות הברית — שמעתי סיפור מעניין בנושא הסובלנות. לפני עזבו את הארץ נפגש עם קבוצה שלמה של צעירים מחוגים שונים שגם הם עמדו לנסוע בשליחות לארצות ה-ברית. המארגנים נתנו ככה שיחות לקבוצה זאת ואחת השיחות היתה ב-נושא הסובלנות.

המרצה האומן שיש חוסר סבלנות וסובלנות בנוער הישראלי העיר, שאדם שלא יוכל להתגבר על חילוקי הדעות — עלול להיכשל בארצות הברית באשר שארץ זו נוסדה ונבנ-תה על בסיס של סובלנות הדדית, ואם רוצים ליצור מגע עם הנוער היהודי בארצות הברית. כורכים לסבול כל מיני דעות ולהתגבר על יצר אי הסובלנות. הוא גם הזכיר שבסמינריון ההכנה לנסיעתם יחזור גם בבעיה זאת.

ואמנם בסמינריון ההכנה נערכה פגישה בין קבוצת השליחים לבין קבוצה של נוער אמריקאי ששהו ב-ארץ. מצד הנוער האמריקאי היו שתי בחורות ושלושה בחורים. הם התחילו לספר ולתאר את „רסטיהב-מהארץ. בחור אחד נראה היה שהוא מחוגי השמאל הוא התחיל להתריע שמדינת ישראל היא מדינה קולונ-יאלית המשעבדת את המיעוטים, ש-הספרדים הם אזרחים מכדרגה שניה בארץ, שהחברה חולה כאן, וכולם רודפי בצע ומחוררי מלהכה, ועוד ועוד...

מובן שקמה צעקה גדולה באולם. הפסקנו את דברי הבחור הזה בקרי-אות ביניים התפתח ויכוח לוהט שהרקיע שחקים. המארגנים לא יכלו להשתלט על הוויכוח עד ש„הקבוצה האמריקאית" הציגה את עצמה: הם באמת עולים מארה"ב חברי קי-בוץ, הם כולם ציונים נלהבים, אלא שביקשו אותם בכיוחד להראות לנו איך שעומדים אנו להיכשל אם נת-ייחס לדעות אחרים בצעקות ובאי-סבלנות, ואיך שאין לנהל ויכוח עם נוער בארצות הברית...

*

לנוהל ויפה, אפילו בנושא בוער ומכאיב, צריכים גם כאן בארץ-יש-ראל, ולא רק בארצות הברית, ל-התייחס אליו באופן מכשי, בלי צע-קות ובלי רוגז. אנו מוכרחים ללמוד איך לסבול אחד את רעהו ולהתייחס בשקט ובהגיגנה לדעות אחרים, לכ-בות התנגדותנו להן. סיפר לי אדם שנסע עם ידידו במכוניתו מתל-אביב לירושלים. בכל הדרך השתדל ידידו לעקוף את המכוניות שהיו לפניו ואם קרה שנהג אחד עקף אותו פעם, קילל אותו קללות נמרצות. בהצטלבות רחובות צבר ידידו ב-מהירות ב„אור אדום", וכשביקשוהו העיר לו על זה, צעק לנהגו שאין זה מעניינו...

אכן, נושא הסבלנות והסובלנות, כראי הוא שנשים אליו לב, בוודאי שיש הרבה בה להגן בארצנו מלבד הנושא הזה, אולם גם הוא מביא לנו בושה; וכאב לב, ולא קשה ה-דבר בהשתדלות מועטת להקן את המצבות ולהפסיק לנו מבשת-פנים עם בושת פנים.

مكنز من الاجيال

עיטורי
סופרים וספרים

שירת הדווי

מאת יעקב תורגין

הצער הוא מן הרכיבים היסודיים במערכת האמוציות של האדם, ך בכלילא גם מקור השראה חשוב בשירה. ברם, צער זה, שמשתורר בשירה כמעט מאז היותה, איננו לרוב אלא הלך־רוח פיוטי־פילוסופי, ולא הדם של יסורי גוף אישיים. רק בשוררים מעטים, אצלנו ואצל אומות העולם, עלתה להם להגיע בדרך הסובלימציה עד הביצוי הפיוטי של הדוות הגופני. וזה — משום שהמוזות שותקות לא רק בזמן מלחמה, כי גם בזמן של יסורים. קשה ביותר למשורר להתרומם מעל לאגוצנטריות, ש שנכפית עליו בעטיו של חולי קשה, ולהשתעות עם המוזות.

ומן המעטים נתגלה לאחרונה ה־משורר אברהם ברוידס בחוברת ה־שירים החדשה שלו, שכבר שמה „כל עוד עודי", כרמז על תוכנה ועל הלכי רוחו של המשורר בזמן כתיבתה. שירים אלה שבחוברת נכ־תבו כולם בלחץ מחלהו, ומהכה הלחץ בשמעים הדברים מקוטעים, מגומגמים, ספוגים פחדים וזעקות בבושות, כמי שנתון במחנק. הצער בכללו הוא בן בית במסכת שירתו של אברהם ברוידס. לבו פתוח תמיד לשמל ולדך מסביב לו, ולעגמות הקטנות עם הגדולות שבחיי יומיום מבית, הטון האלגי, שכולו ריתור לירי, הוא כמעט דומיננטי בסולם צליליו. ואולם במדומני, שזאת ה־פעם הראשונה, שהמשורר הופך לו יסודי גוף שלו למקור של שירה. בגילוי לב מפעים מתוארים היסורים בעירומם המדושע הקהה — ואתה, הקורא, מוצא את עצמך פנים אל פנים עם הגורל האכזרי, באין עליו הסיעורה המכחיקה והמורכבת של קי־שוט פיוטי כלשהו („ — — — אף אם אוסיף לגלגל אל קרבי גלולות רגיעה / וסמי מרפא אנמע / לא ידפני לחן העוגמה").

„חרוזים מבית לוינשטיין" — זהו שם משנה לחוברת; שם קל וסלחני מדי לגבי הבראות, שמקיפים על המשורר בפנימו ומסביבו: מראות איפים של מכבי גורל, תפוכה של מופין הדויים („ — — — עם ה־כשותק, עם האילם העוור / בתוך לוכח הכוכבים אני עובר / יהבו מפעמי ולא אבכא שלווה / כי הגורל האלוקי כה באכזר פוגע ושולב". הרבנות אדם ב„בית לוינשטיין", שבאמצעות „המכאוב המלכדי" חברו יחד „בברית המכאוב"; ברית של כאבים, שהבדידות שרויה בה ומכ־פילה את הכאב; אותה בדידות מרה שהיא מנת חלקו של האדם בחולין, כשהוא ניצב חסר ישע מול הגורל האכזרי („ — — — בלי אח ובלי אחות / באפיסת כחות / עזוב לאנ־חות / איך זכר ממרורי לשכוח ולמחות ? — — — ").

בדרך כלל לא ניתן למשורר מפנה לשון אויבי, אם כי יש רגעים ב־חולין, אותנו „חלולה איזבית". הוא איננו מתמרד, אינו קורא תיגר, עם שלפולם אינו משלים עם העושק הרע; הוא רק מתנה את המעיק על לבו. לעיתים רחוקות מהפריח הסון המינורי, שהוא אופייני לשי־רתו, אבל גם ברגעים כאלה אינו מגיע לקריאה בגרון של המוכיח בשער. ברם, בשירת הדווי שלו יש וכיח הסבל שלו פורץ בזעקה משי־חלולה, עד לבלי להכירו („בגבור בי מצוקה יום ולייל / אפרוץ פריע, רוחהי ובשתולל / לדעק את הבאי־בן המובר / בלבבי של היסוד הדוי — — "). וראה, בעיצומם של הדויים הפתהים, אותות פתאום רוה השירה בציצית ראשו של המשורר ומעלה אותו לשיא לירי בשירו ה־מצויין „יש נקודת מכאוב"; במציין בריכותו, ב„קולי קריעות בשעת מע־מקים", בבאמץ הפנימי המושקע בכיבוש הסון הגיב. המשורר מודע היטב לתוהי של דרך האדם, כי יש „תחנה סופית, שבה בעצרים". ואולם עד אותה התחנה מתנחם המשורר באשליות, בהתוודות „עם סגל מחפשי עקבות חלום אבדו", ולבסוף — הנחמה הגדולה בשיר, באשר „יש נקודת מכאוב מבנה מוהזים / רשפי גילוי למקור תולדות ההרהרים"

*

זכה המשורר הגורל העויין לא מיצה עמו את כל חומר דינו הקש־לגי, וברוגזו זכר גם מעט רחמים והשאיר לקרבנו ארבע אחיזות, כש־הוא „תלוי על בלימה, בשוק אלא תהום". האחיזה הראשונה הוא בוראו, האלוקים הטוב והמיטיב על אבא וסבא, שעמו הישע הפדות. נכון, שרגש רליגיוזי מצוי גם בכלל שירתו של ברוידס, שהיא שירה הר־מנית בהבניה ובתכליתיותה, והרי בצלם אבנת האדם טמונה ההכרה בצלם האלוקים שעליו, הכרה זאת היא מכילא גם הודאה בבעל הצלם. ברם, בשירת הדווי של המשורר נע־שיה הכרת חביה זאת גלויה ומפור־רשת יותר, השמים נעשים יותר קרו־בים, לא עוד דימוי פיוטי, כי אם פתח תקוה, הדרך לישועה. תמורה זאת ניכרת כבר בשיר הפתיחה של החוברת — „תפילה" (אגב, גם שיר זה מצויין באכיתו, בהשתפכות תוי ליטיה !), צדיין דרך התפילה היא בעקיפין, שכן הוא פונה ל„אלוקי בת השיר", ל„ריבונו של הלב". ואולם בהמשכה של שירת הדווי מתקרב המשורר בדרך היסודית אל בוראו, שהוא הדרך הקצרה ביותר אליו, הוא אז „אב הנפלאות" „אבי הכל", וממנו הוא מצפה לנס, ל„מו־פת עתיק יומין" („ — — — השקי־פה. עליון, כל־יכול מני שר — — פלא אות ישעך בעיפעוף האוחר").

האחיזה השניה, לא פחות חזקה, היא הרעיה, שחוליו של המשורר בהזק את הקשר אליה לתלות נוגעת עד הלב של ילד חסר ישע. קירבתה של הרעיה מבערת מתוכו את הגי־כויים הרגשניים והרכים ביותר — („ — — — אהובת ימי, העושה לכבני / בלעדיך מה ביתי ומה אני ? — — — ", שכן הרעיה היא הרבה יותר מ„האחת והיחידה"; היא לו חסות ומיבסה, היא הגשר המתוח בעל תהום היסורים לשוב אל „כל כה שאבד"; היא מוצא השיר ויעוד („מיבולי הרזים שבגלוי ובהסתר בצרפים בעבורך מאור נפש וקלסתר"

ועוד אחיזה — הריעות, ושיר מיו־חד מוקדש בחוברת לשיבחה בשם: „בקיבתי הריעות". רק מי שאיתרע בזלו להיות צמוד אל ערש דווי — רק זה יכול לחוש עד מה קולעת אימרת חז"ל: „כל המבקר חולה נוטל אחד מששים בחוליו" („יפה ריעות מהענפת, מודהרת / כאמירי אילן סלול באביבו / אשרי החומר ומורתף / אל בוסתן הריעות כי — —

אבואי, „בוסתן הריעות" — סמל הרווחה הטובים, הפריחה, התקווה, למבודד ביסוריו! הרלים והבקרים מביאים אתם הדים מן החיים שמע־בר לכאב ולפחד המות — אותם פכים שיגרתיים של חיי יומיום, שמתגלגלים לאשליה של רציפות בל־תי פוסקת, של מחוסנות מפני כל רע. וכשבא הטוב בריעיו „הידיד בנפשי לדרוש בשלומי" — „וכה ידו כי נחה ויכות / על גבי הכאובי" — מעלה מגע זה בזיכרונו של המשורר את זיכרה „הלוטף" של אמו.

האחיזה הרביעית היא השיר: הוא נחמה למשורר בצר לו, הוא מרפא ליסוריו („אפרוש חופש שיר על קרעים ומכוויהו"; או: „ולסול המאבק המשורר בקדרות אכזב / נאחז בקו השיר תאכף אל תרוויהו"). ארבע האחיזות האלה מתמזגות ויוצרות במיזוגן את שיר התחוה של שירי הדווי, שעל שמו נקראת חוברת ה־שירים כולה: „כל עוד עודי". זה שיר ההשלמה וההתפייסות עם ה־גורל. המשורר המיוסר מכריז: כל עוד עודי, אפילו בחולי ובכאב — „הכל טוב ויפה".

צרור שירים שורה בקדרות מפ־חידה. אבל מתוך הקדרות מאירה נפשו של משורר, הנאבק על קיומו, ותוך המאבק ההירואי הוא אינו מר־פה מ„קו השיר", והוא משתוקק להיאסף אל תרוויו...

*) „כל עוד עודי" — שירים, הוצאת „עקד", תשל"ד.

משנת איזביצה־ראדזין בחסידות

(מאה ועשרים שנה לפטירת בעל „מי השילוח")

רבים נבוכים ההיהים: האומנם החסידות היא מקשה אחת של השקפת עולם ודרך חיים בעבודת הבורא. או שהיא איגוד של שיטות שונות המאוחד ועושה אותן אגודה אחת, אבל לא מקשה אחת ? איגוד זה הוא המושג של הצדיק. הדביקות בו וההשתתפות בצילו.

מאת ש. ז. שרגאי

משנה אחת

אין בחסידות תורות שונות, קיי־מת משנת החסידות אחת. מקשה אחת של אמונה ושל הודה ה' תבי־מה שבכתב ושבע"פ השכיבה כל נפש מישראל, המצרפת כל חלק מישראל וכנסת ישראל כולה ל־שורשם, לאבינו שבשמים. למען גאולתנו ופדות נפשנו ולמען שלמות השם והכסא. אלא השונה הנראות לכאורה אינן אלא הדרכים השונות הנראות לכאורה אינן אלא הדרכים השונות כיצד להגיע לשורש הדבי־רים. כאמור, לא הכל מסוגלים ללכת באותה דרך ובאותו קצב. לפעמים, הזקנים עושים מעשיהם בלהט, במרץ ובקצב מהיר הצעירים הולכים לאטם ולפעמים להיפך. אולם כל הדרכים מוליכות להתאחד לעילא ולתתא ב־רזא דאחד. ועל ידי מעשיהם של כולם, כל אחד לפי סגולתו הנפשית, מתגדל ומתקדש שם שמים.

הרי זה פשוט : כשם שהבריאה כולה חטיבה אחת היא אף על פי שהיא מורכבת מיסודות רבים־רבים, וכל חלק מן הבריאה מגלה כבוד שמים, „השמים מספרים כבוד א־ל ומעשי ידיו מגיד הרקיע", וכל הדברים הקיימים בעולם אומר שירה ומכורים יחד אנו מגיעים לשירת „מה רבו מעשיך ה'", שלכרות רבורים הם מאוחדים ברזא דאחד; כשם שכל בנין בהגמרו אנו רואים יחידה אחת, אבל ליחידת בנין זה, לשלימותו, מגיעים רק על ידי כך שכל חלק הרם מילו להקמתו — כך גם בעבו־דת ה', על ידי כך שכל אחד מיש־ראל וכל חלק מישראל וכנסת יש־ראל כולה נותנים חליקם בבניית מקדש השם בעולם הזה, יהיה השם שלם והכסא שלם.

מפני, שהתורה כולה שייכה לכל פרט מישראל, אף על פי כן, יש לכל אחד ואחד מצוה מיוחדה ה־שייכה לו לפי שורש נשמתו (ראה: „מי השלוח" חלק א, עמ. נא, ד"ה „אלה המשפטים", וכן „בנתיבי החסידות איזביצא ראדזין" חלק ד, עמ' 15, ד"ה „האדם מחויב") — כך גם משנה החסידות של הבעש"ט עם שהיא שייכת בכללותה לכל ה־תלמידים המנהיגים שבאו אחריו. אף על פי כן יש הלכות יחידות במשנת הבעש"ט המתייחדות לתלמיד ותלמיד לפי שורש נשמתו ולפי שורש נש־מתם של חסידיו הבאים אליו ונדבקים בו. ויש שהצדיק הליכותיו הם לפי תלמידיו־חסידיו הנדבקים בו, וזה שמורגל בפי חסידים: „חסידים מאכן א רעבין" (חסידים עושים רבי).

רב אחד לתלמידים רבים

היוצא לנו מזה : החסידות משרשה אחת היא, וכל השתלשלויותיה הן דרכים שמובילות אליה. וכך אומר „ארחות חיים" בהקדמתו ל„בית יע־קב" (עמ' ת, ד"ה „אכן"):

„...כמעט כל תלמידיו (של הבעש"ט) היו גאונים וקדושים וכל אחד בשכלו דברי רבו זללה"ה הוסיף ללכוד בו דעת, ובזה עסק כל אחד לפי תבונת נפשו ורוחו — — — אכן הם לקחו להם דרכים בתורה ה' כל אחד לפי בחינתו — — — יש שלקחו דרך עבודה מתוך התורה, בהתלהבות עצומה והתבטלות במסי־רות התעצמות בתפילה, וכן למדו לתלמידיהם דרכי ה' בעניניהם. ויש שבחרו להם דרך התורה לפרשה לטובה מתוך אהבת ישראל להמשיך לישראל שפע ברכה, ובגודל אהבתם לישראל גברו חיל לאחד לבבות יש־ראל, ולהסיף עליהם בדברים המתו־קים לבבות, להטותם ללכת בדרכי ה' ולזה שמו שורש ויסוד בלימודם, ויש אשר הכינו לבבם לדרוש ולהעי־סיף דברי התורה ברמזים ובגמטרי־אות וראשי תיבות ולהוציא שמות וצירופים בכתובים. וכן גם יש בהם שיסדו התורה בלשון סתר. ואף (ואב, כי היו מתלמידי רבותיהם אשר כל עיקר מגמתם לפרש ולבאר ולקרב פירוש התורה לגבול השגת האדם, אכן (אלא) הם כפי שורש נשמתם, גם מקומם אשר הרבו שם תלמידים הרבה, לא נשאו (נפשם) לפרש הדברים בלשון גלוי כיראתם מן יהרסו"...

אכן, דרכי החסידות, שכל האדם מישראל וכנסת ישראל כולה ללכת בהן, רבות הנה וכל אחד צריך לבחור לו ללכת בדרך המיוחדת ומיוחדה לו, לשורש נשמתו.

אור מאופל

הדרכים השונות נסתרות הן לפעמים ונדמה לבריאה צין שאין כולן עולות בקנה אחד, ושיש כאן עליות וירידות. ברם, גם הדרכים שנראות כירידות אינן אלא משום ההסתר מעין כל רואה, ובתוך הכ־יוונן הרי הן עליות אל האדם לפי השגתו לתכלית המבוקשת לע־בוד את ה' ולקיים מצוותיו. לפיכך, כשם שבכל הנעלמים הנסתרים בעולם גם בשעת ההעלם גנוז בתוכו הטוב והוא מתגלה כשמגיע שעתו; כשם שגם במעשי האבות קיימים נעלמים ונסתרים ורק במשך דורות מתגלים לפנינו סודם של נעלמים אלה וכוונתם העליונה, גם בבחינת „טהור בטמא": וכשם שאין אדם עומד על דברי תורה אלא אם כן נכשל בהם תחילה — כך אין ירידה מוחלטת בשום דבר בעולם, ומכל שכן שאין ירידה בבחינה זו בחסי־דות. הירידה היא לפעמים צורך העליה, לצורך העליה.

וכך לימדונו באיזביצא־ראדזין, שגם באפלה ובחושך ממש, שלא נראה כל ניצוץ של אור, אף משם יתבקע אור ה' ויאיר. שכן אפילה זו, חושך זה, עילה בהם מלכתחילה לגלות את האור ביתר תוקף וביתר עוז.

וכך גם רמז הבעש"ט באמירתו שהרע הוא כסא לטוב.

וכך אומר ר' משה קורדובירו:

„...עיקר השכינה השכינה בתחתונים הוא כענין האילן שהשרשין נטועים ממש בביצות וטיט כדי להצמיח מוצא הפרי היפה. וכך שכינה אינה מתגדלת למעלה אלא כה שהיא מושרשת למטה, ושרשיה כמש במ־קום הביצות והטיט, בתחתונים, שהם בני אדם אשר בעפר יסודם שוכני בתי חומר. האלמלא כך לא היה מוציא הפרי, שהרי שכינה עם צדי־קים בגיע ובכלב צדיקים, ובפני שאינם בחומר וטיט הזה המאוס אי־נם כגדולים שכינה ואינם מיחדים אותה, וזיש (יחזקאל ה, ה): „זאת ירושלים בתוך הגויים", שהם החי־צונים, „שכהיה" כבית שכהיה ני־נטעתיה שם, כדי שיוציא פרי למע־לה" (תיקוני זהר עם פירוש „אור יקר", כרך ב, ס"ג, ד"ה „הנה").

שורש וענפים

תהייה־תהייה זו היא פרי שיבוש ראיה והסתכלות ביסוד היסודות של החסידות. משראו שתורת החסידות, שמיסדה היה הבעש"ט ואין שני לו, נתחלקה למגילות מגילות, מגילה־מגילה ומשנתה, טעו לחשוב שמגי־לות אלו אינן ענפים המסתעפים מגזע אחד משורש אחד, אלא כל ענף עולה משורש אחר. והרי לאמי־תו של דבר כל הענפים מושרשים בשורש אחד מבראשית החסידות כפי שלימד אותנו הבעש"ט, בחינת „רעין דלא מתפרשין", וכולם מתאחדים ברזא דחסידות כפי שעלתה במח־שבתו של הבעל־שם־טוב.

יתר על כן, הללו שטועים לראות בהשתלשלותה של החסידות לענפיה כגילות־מגילות, אף מרחיקים לכת במחשבתם, שהענפים השונים ענ־הם לעליות וירידות בחסידות.

ולא היא: משנת החסידות אחת היא בשרשיה ובענפיה. אלא החסי־דות כמהלך נפשה הכירה שהפרצופים והדיעות של בני אדם אינם שוים, ולא כל העתים שוים אצלם, ומן־לא מן המוהגנה היה בה ששורשה יצמיח ענפים שיתאימו לכל אחד מישראל לפי שיעור קומתו הנפשית בכל התקופה ובכל הזמנים, ומתוך כך הנאחזים בענפים אלה יעלו ויה־עלו ליניקה מהשורש העיקרי של החסידות, שאחד הוא עם הענפים ללא הפרד.

החסידות מגמתה להביא כל אדם מישראל לעשות רצון קונו, לפי כח השגתו ויכולתו הנפשית, וכך למדנו באיזביצא־ראדזין שהשער לדברי ה־תורה, כפי שלימדנו קדמונינו נע"ל היה לגבי צמצום תפיסת האדם; „עתה בזה (בנתיב החסידות של איז־ביצא־ראדזין, שהיא המשך משנת ה־בעש"ט, כפי שמתגלה ב„בית יעקב") ויפתח שער שיתקרבו דברי התורה לגבול השגת האדם — — — וסוסר השכל ליישר לבבות בני ישראל ומי־דות טובות — — — איך כל דברי תורה שייכים לכל אדם, וכל המא־רצות הנזכרים בתורה שייכים לכל אדם ועוברים על כל נפש, ומפנה (ומהם) יקח לעבוד את ה' לכלל דבריו במשפט בכל תקופה וזמן מראשית ימי הייו — — — עד אשר ישאב מי ישע להשיג לשורש נפשו" (הקדמה ל„בית יעקב" עמ' יא, טור ב. ד"ה „והנה").

עם צמיחת ענפים שיתאימו לכל נפש מישראל לפי השגתו, ההוויה החסידות דרכים כיצד להביא את כנסת ישראל לקיים יעודה, לעשית רצון קונו להכליכו בעולם והכל יכירו וידעו כי אין עוד מלבדו.

כתר תורה וכתר מלכות

אמנם „גדולה היא הכבשה שעו־מדת בין שבעים זאבים" והיא בחי־נה „כי יעקב בחר לו יה, ישראל לסגולתו". ברם, „בעטים של הזא־בים אין השם שלם ואין הכסא שלם, והלא „כתר ה' בציון אווה למושב לו", ורק כשישראל ישוב לציון, יחזיר אותו גם השכינה למשכנה והקב"ה יבוא בירושלים של מעלה לאחר שיבוא ישראל בירושלים של מטה.

כדי שיהא כל אדם מישראל יכול לעשות רצון קונו ולעבוד את ה', הירבה לנו הקב"ה תורה ומצוות המ־קיפים כל אורח חיינו ביום ובלילה ומחזיקים את האדם עשרים וארבע שעות בספירת האמנה ההורה, ללא היסח הדעת מלקיים „שיויתי ה' לנגדי תמיד", ובכך יינצל מאחרי סו־סורי דעבירה, „העינים והלב", שלא ישלטו בו.

לפיכך יתקדש ויתאהב שם שמים על ידי כנסת ישראל והכל יראו כי שם ה' נקרא עלינו, „וילכו לאורנו", בהיות כנסת ישראל שוקדת על קיום חלקי התורה המיועדים לכלל ישראל, לכנסת ישראל כולה, כחטיבה אחת. דבר זה ביד ישראל לקיים רק בשו־בו לציון לחדש בה את ממלכתיותו וכתר התורה בראשו, לקיים כל הלי־כות מלכות ישראל הגאולה לאורה של האמונה הטהורה.

מכאן כיסופי הגאולה שבחסידות, השאיפה לקרב את הגאולה, הרצון התמידי לעלות ולבוא לארץ. כל אלה הם שיא השיאים במשנת ה־חסידות מראשיתה עד היום הזה, ועד בכלל.

„ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחדיו" — רק „שמה ישבו כסאות למשפט". בעבר, וכך גם בעתיד, אם נזכה לאחד את כתר התורה וכתר המלוכה בארץ ישראל.

זהו יסוד היסודות במשנת החסי־דות: סלילת דרכים לכל יחיד מיש־ראל לעבוד את ה' לפי דרגתו, לפי יחודו ושורש נשמתו, וכן סלילת הד־רכים לכל חלק וחלק באומה להיי־שותף, לפי יחודו ויכולתו הנפשית, להתאחד יחד בחטיבה האחת: בכנסת ישראל של ספירת הכתר וספירת המלכות ברזא דאחד.

„קאנט וחידוש המיטאפיסיקה"

מאת מ. ז. סולה

הגותו של קאנט משמשת עדיין מוקד בלימוד הפילוסופיה ותול־דותיה. ספרות עצומה הצטברה כבר בלשונות אומות העולם המתייחסת לשיטתו הפילוסופית. מספר החבורים בעברית במקור. בתחום זה, עדיין צנוע למדי.

רק ביומינו הושלם התרגום של שלושה ספרי יסוד שבשיטת קאנט, היינו, שלושת ספרי הביקורת של התבונה הטהורה, של התבונה ה־מעשית ושל כוח השיפוט. הספרות על קאנט בעברית עדיין לוקה ב־חוסר, להוציא את ספרו של ש. ה. ברגמן על הפילוסופיה של קאנט, שאזל מזמן מן השוק.

על כן יש לברך על הופעת הספר החדש „קאנט וחידוש המיטאפיסי־קה" מאת ד"ר ירמיהו יובל (מוסד ביאליק, תשל"ג, 365 עמודים). ה־מחבר, ראש חוג הפילוסופיה באוני־ברסיטה העברית, מעיד על עצמו ב־הקדמת הספר, שהוא לא כתב את החיבור מתוך הזדהות עם תורת קאנט אלא „ספר זה בא לטעון בין השאר, כי ביסוס ההכרה היה בשביל קאנט רק אמצעי למטרה כוללת, ומטרה זו היא חידוש ה־ביקורתי של המיטאפיסיקה". מכדי להוכיח תיזה זו של המחבר הוא בא לגולל את הפרשיות שבמשנת קאנט בביסוס פילוסופי מדויק ההולם את ניסוח הגותו של קאנט עצמו.

הספר מחולק לחמישה שערים. ה־שערים לפרקים והפרקים לנושאים משניים. בכל פרק מתיחס המחבר לנושא העיקרי, היינו, למיטאפיסיקה שלפני הפיסת קאנט ורק בפרק ה־אחרון בדונה השלכותיה והשפעו־תיה של פילוסופיה זו על משנות ההוגים שבאו אחר קאנט, שאכנם הלקו על משנה רבם, אך הקשר ההדוקי בדרך הגותו והתלות הגני־זית באורות מוחשבות זו נוהקו ה־תלות זו מורגשת בהתפתחות ה־מחשבה הפילוסופית עד ימינו. לפי דברי המחבר : „השפעתו של קאנט אינה מצטמצמת לתחום הפילוסופיה בלבד. כמעט כל ענף של תולדות הרעיונות וכל תחום של היצירה ה־רוחנית ספוג בו במעט או בהרבה. עד שאפשר לומר כי הבנת קאנט היא היום חלק של הבנתנו את עצמנו" (הקדמה).

כמו כל הפילוסופים אף קאנט עדיין לא אמר את המילה האחרונה בפילוסופיה. מכאן התייגעותו של ה־מחבר משנת קאנט, קבע תחומים לתבונה האנושית הקשורה למערכת של צורות ודפוסים של החשיבה ש־היא פעילות דינאמית סובייקטיבית. המחבר רואה באן כעין סתירה. מצד אחד סוגר קאנט את התבונה במערכת של צורות נתות ומצד שני הוא מעניק לה כוח חריגה מן המערכת הסגורה הזאת. „הניסיון לכלוא אותה בתוך מערכה סופית, האמורה למצותה, יוליך בדיוק אל ההפך, כלומר להחטאת קו־האופי היסודי של התבונה (כוח־החריגה המתמיד שלה)".

המחבר אינו מסתפק בהסברת ה־פילוסופיה של קאנט מתוך השוואות וניתוחים העיוניים, אלא מצביע גם על הליקויים של שיטה זו על ידי חשיבה ביקורתית שזוא לפי מדרך החשיבה של קאנט עצמו.

כל תלמיד במקצוע הפילוסופיה ו־כל משכיל עברי שרוצה להרחיב את אופקו במחשבה הפילוסופית צריך לעיין בספר חשוב זה הנותן יותר ממה שמבטיח, הוא אינו מקיף רק את משנתו של קאנט אלא מרחיב ה־דיון על כל הבעיות שהתעוררו ב־עולם הפילוסופי באותם הנושאים בהם פעל קאנט.

סיפורים מחיי המיעוטים

מאת י. עמוס

מנחם קפליוק, סיפורו של ג'משיד, סיפורים, ספרית פועלים, תשל"ד.

מנחם קפליוק התמחה במדעי ערב והאיסלאם והכיר את הודים בכפרים הערביים ופרסם כמה ספרים על נושאים ערביים. בספר שלפנינו עוסק המחבר בדמויות של בני מיעוטים אחרים דרוזים ואחגיים, הודים בארץ, ואשר ידיעותינו עליהם מעטות ביותר. גיבורי סיפוריו הם בהאי, שני שומרונים, בדואי־נוצרי וסודאני־ישראלי.

לוי (תיקוני זהר עם פירוש „אור יקר", כרך ב, עמ' סג, ד"ה „הנגה").

כל סיפור הדמות שלו, ומסביב לדמות נרקמת תמונה הודי מורחות, המשפעת מן המציאות היהודית כ־ארץ ישראל ומן המציאות הישראלית. הסכסוך היהודי־ערבי מקרין מתח רב על חיי בני המיעוטים האלה ב־תהומים רבים, ולפעמים עוקר אותם ממקום שרשם, שבו נולדו הם ו־אבותיהם, ומסכן אותם ואת גורלם. קפליוק חי, כעתונאי וכסופר המקורב לבני המיעוטים, את האימה הגדולה, הפוקדת אותם מימי בראשית של הסכסוך היהודי־ערבי, והוא מתאר את סבלותיהם בחליפות העתים וב־מצוקת המאורעות והמלחמות.

האמת היא, כי צד זה בקרבנות המערכה היהודית ערבית אינו ידוע לנו. אנו שקועים כולנו בבעיה ה־ערבית ואין אנו נותנים את דעתנו על הקרבנות הנוספים של המאבק, שאינם יהודים ואינם ערבים. אך עינו של המחבר תופסת את הקרבנות האלמונים ומספרת על גורלם ועל קורותיהם.

סיפורו של בהאי

ג'משיד הוא בהאי, שנולד על גדות הכנרת למשפחה של בהאיים, שנמל־טה מפרס בתוקף רדיפות דתיות, ש־מקורן בחילוקי דעות באמונת אבות. הייו זרמו בכפר קטן בגליל התחתון בשובה ונחת, והנה קפץ עליו רוגזו של הסכסוך היהודי־ערבי, וסופו שכל צד ראה בו מרגל של הצד השני. הכך הוא מתאר ומתנה את מר גורלו, שלא די לו בחקירות ובעינויים, אלא שהוא ובני עדתו גורשו מכפרם, ש־מקומו ב„איזור האסור" בסעמי בס־הון. לאחר שקיבל הוא ובני משפחתו רשיון מיוחד לבקר בכפרם ההרוס, ראה בחדרי חברי הקיבוץ, השכן ל־כפר, ואשר סיפח עם בני הכפר ידי־דות של שנים רבות, את האוצרות האמנותיים הפרסיים, שנשמרו על ידי הבהאיים בכמה דורות. והחפצים ה־יקרים והאמנותיים ביותר נמצאו דוד קא בחורה של חברת הקיבוץ, יוצאת וינה, אשר בביקוריה בביתו היתה מתפעלה מהם ביותר וג'משיד מסיים את סיפורו כך, שכאשר ראתה אותו אותה ארוגה חברת הקיבוץ, מסתכל דרך החלון, בחפצים שלו, מיהרה להיעלם, ואילו הוא לא הרגיש כלל ברגשות צורבות של הימה, עלבון ובוז. „אני מזה בצה הרגשת רחמים על ארגה."

סיפורו של ג'משיד כתוב ברגשות חמים ביותר. הסגנון של המספר מעורר תהודה אנושית, וכל קורותיו וסבלותיו נראים קרובים כל כך ל־לבנו. איזה גורל מר סחב אותו לתוך המערכה ועשה אותו לקרבנה. אלא שקפליוק מרחיב את היריעה ועושה מסיפורו של יחיד פרשה גדולה, שיש ללמוד ממנה על הכלל. ידיעותיו ה־רבות ובקיאותו בדרכי החיים של הכפרים מגוונות את האירועים הא־שיים ומעשירות אותם בהרחבות ה־הסברים של הזמן ושל המקום.

בני העדה השומרונית

בשני סיפורים עוסק המחבר בבני העדה השומרונית, מלפני מלחמת ה־שחרור ועד לאחר מלחמת ששת ה־ימים. הוא מעלה דמות של משכי־לים מבני הכהנים (כרבע מארבע מאות השומרונים נמנים על הכהנים) ומתאר את יחסיהם ליהודים ולערבים. גם בסיפורים האלה משקיע המחבר ידע רב ביותר על חיי השומרונים ואורח חייהם, ניסוסיהם ומנהגיהם, מסורת אבותיהם ודבקותם בדתם. ב־יחסים עם היהודים מציג המחבר את הגישה מצד השומרונים, ואינו נגע כמעט בגישה היהודית, אלא מעט מ־זעיר. שפע הידיעות, שכלל בסיפוריו הם אוצר בלום להיכרות ההוי הדתי, החברתי והכלכלי של תושבי הר גרי־זים.

סיפור מיוחד עוסק בשבט בידואי־נוצרי, ששמם שבאם, כלומר חודש שבט, והרי זה חזיון נדיר, כי שבט יקרא על שמו של חודש מחודשי השנה, ובמיוחד על שם חודש שבט, הנמצא בין המצרים של ימות הגש־מים וימות החמה. משלי עם ערבים נוהגים דופי בחודש, בגלל היעדר ה־יציבות שבו. ברוב ימי החודש אין לסמוך על שמשו המופיעה ונעלמת ולא על ענניו המאכזבים. בין אנשי השבט מתהלכות שתי אגדות על מוצא שמם. האחת אומרת, כי במשך החודש זה נולד פעם במשפחה אחת עשרים בנים זכרים, ועובדה זו הג־דילה את יקרתו של חודש שבט, וה־שבט כולו החליט להתכבד בכבודו. האגדה השניה מספרת על אחד מרא־שי האבות שנמלט מן החורן אל הר הלבנון, ומשם הגיע לכפר והקים מש־פחה. הוא היה מסור הבטחות ולא מקימן, היה הסתן והמתמם מהול־לות. לאחר שהכירוהו אמרו עליו, שהוא דומה לחודש שבט בחוסר היציבות שבו, ואין לסמוך על חמתו ועל צלותו, וכל כולו כמשענת הקנה הרצוץ. נושא הסיפור אהבה נכזבת של צעירה, שביאושה אבדה עצמה לדעת בשרפה חיים, אך מסביב ל־עלילה ולדמויות המעטינות רוקם קפליוק מסכת הווי שבטי־נוצרי, ש־ביריים כמוה בסמרוגות, עלילות אהבה, קנאה, יחוס אבות ואמונות תפלות מסתבכות יחד לכדי עלילה אחת, המלמדת הרבה על אורח חיי־הם של שבט בידואי, המסגלים את אמונתם הנוצרית למראות המדבר ולהרגלים, בדומה לשבטים המוסל־מים.

סודאני מישראל

הסיפור האחרון דומה לראשון, אלא, שגבורו הוא סודאני, שנולד בעכו, גדל בה והקים משפחה, ול־אחר כיבוש העיר בידי הצבא הישר־אלי מצא עצמו במחנה שבויים מצרי, ולאחר הקרבות של מלחמת השחרור עמדו להחזירו, בתוך כלל השבויים, לסבבים. בקושי רב עלה למחבר להשאירו בארץ ולהשיבו לחיק משפ־חתו. הסיפור מוצוע בטראגדיה של אנשים, אשר נתקעו בסבך היהודי־ערבי ונסתבכו בין גלגלי המאבק ר־המכו לכעין אבק אדם, המלוה את מרכבות המלחמה והדמים. לצדקה יחושב למנחם קפליוק, שהקדיש את כתיבתו לאנשים האומללים האלה, והעלה את מר גורלם לפני הקורא העברי. הוא מילא בכך שליחות מוס־רית חשובה, שנתקיימה על ידיו ב־מיטב הכשרון הסיפורי התיאורי.

* יצא לאור *

— עדות נאמנה, שירים על מאבק השחיטה באירופה, קובץ־שאלות ותשובות וגילויי־דעת מגדולי הדור ורבני המדינה, בעירוך קונטרס ה־שחיטה וצער בעלי־חיים כבהלכה רפואית, חלק ראשון. החומר ההל־כתי הובא לאור משארית הארכיון של המרכז לעניני השחיטה באש־כנז, כמצבת זכרון לרב צורי־אל־צורא הכהן מונק, זצ"ל, ראש המר־כז. נערך על־ידי בניו אליהו ויחיאל אריה מונק. החומר המדעי נערך ע"י ד"ר ישראל־מאיר לוינגר כמצבת זכרון לד"ר שלמה־מנחם ליבן, הי"ד בפראג. בהוצאה בית־המדרש בנ־אריה ע"ש המהר"ל ז"ל, ברוקלין ניו־יורק, ירושלים תשל"ה, 354 עמ'.

— „יערי", בספרי הבמה להיהדה וחית. מוקדש לזכרו של הסרן יערי „יעקב־אריאל" שטרן, הי"ד, שנפל במלחמת יום־הכיפורים בחזית ה־תעלה. הספר כולל הרצאות, דיונים ציבוריים ודברים של יערי ועל יערי בעריכת מרדכי ה. שטרן, 112 עמ'.

— אהרן, חוברת־זכרון לאהרון ב־אלישקוק, זצ"ל, קבוץ יבנה, 65 ע'

— השיעור, וכתרגומים אחרים, מאת איז'ן יונסקו, מצרפתית אריה לרנר, הוצאת אריאל, 80 עמ'.

— במאון ארגון יד־לבנים, פלון עיבוי למשפחות השכולות, העורך יהודה גולבס, מן התוכן: מאמרים, הורים ורעיות כותבים, מצוזבן ה־בנים, דברי כודעים, 132 עמ'.

— סודה־בונה (1974־1924), מאת אליהו בילצקי, עם־עובד, תרבות ו־חנוך, 522 עמ'.

— היהדאלי כיהודי, מתוך דברים בכנסי עיון לזכר סגן ישי רון, הקרן לזכר סגן ישי רון, — גבעתיים, תשל"ד.

לפרשת השבוע

וירא

והוא יושב פתח האהל (י"ח—א)

פירוש: שפתח פתח העולם העליון, שיראו בני־אדם ויעבדו את ה'. וגם פעל שיפתח הפתח לדופק בתשובה, ולרוצים לעבוד את ה'.

(חי חיים)

*

ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר תעבורו (י"ח—ה)

אברהם אבינו, שהוא פתח ה[illegible] [illegible] להשפעות מרובות, אף שאין בו [illegible] בדוקים במצות [illegible] והוא שאמר: „ואקחה פת לחם" שה' יתן לנו לחם לסעוד לבם — „אחר תעבורו" — [illegible] לעשות [illegible] של מצוה [illegible] הטעם הוא כי „על כן עברתם" — בזה שאנו עוברים על מצוה והוא בגלל — „על עבדכם" — שאנו עבדיו, ולכן [illegible] אותנו. וכבר אמר ר' לוי יצחק מברדיטשוב, לפרש: „למשפטיך עמדו היום כי הכל עבדיך" (תהלים קיט) עם ישראל [illegible] דינך ולמשפט, כביכול, עם ה' „הכל" — כל מה [illegible] הוא בגלל — עבדיך.

(דמשק אליעזר להאדמו"ר ר"א מויז'ניץ)

*

כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו... למען הביא ה' על אברהם את אשר דבר עליו (י"ח—יט)

לכאורה, זהו פליגא על פרש"י ? ויבואר לפי המשנה באבות (פ"ב) : שמצוה גוררת מצוה, [illegible] ושכר מצוה מצוה, ושכר עבירה עבירה. [illegible] נה: שמדת הקב"ה להטיב, [illegible] וקבלת השכר הוא בזה מצוה, שעושה [illegible] בזה שמדם הוא במצוה [illegible] ישפיע עליו טובות. [illegible] אם הרשע ההפך [illegible] ודומים למדת הדין [illegible] רה. ולפיכך אם כוונתו שכרו, לא להבאה [illegible] לעשות נחת־רוח לקונו, [illegible] טובתו — הרי הוא כעושה — לשמה, וזהו שאנו אומרים „לא על צדקותינו אנחנו מפילים תחנונינו לפניך, כי על רחמיך הרבים" — כלומר: מבקשים שתעשה עמנו [illegible] ביל טובתנו, אלא כדי להשפיע חסדיך. וזה למען הביא ה' על אברהם — שישפיע מדת החסד, ולא [illegible] התהא מגיעה [illegible]

(פנים [illegible])

*

וילך ה' כאשר כלה לדבר אל אברהם, ואברהם שב למקומו (י"ח—לג)

בספר ליקוטים יקרים מובא למה יש צורך במדת היראה, ולא די באהבה משום שאם לא היה לאדם אם אהבת ה' בלבד, היה תמיד עם ה', והיתה נפשו נעשית לו טבע. אך [illegible] עצמה, הוא ירא לבוא אל ה' [illegible] היתה בבאה [illegible] להיות [illegible] רק כדי [illegible] להתדבק [illegible] הבדלה [illegible] וכאשר [illegible] גבוה [illegible] שב [illegible] אשר נכנס [illegible] הגלוי [illegible] להתנשא עוד במעלה [illegible] ה' שהצדיק צבר [illegible] ליכולת לנקודה האהבה [illegible] באהבה, [illegible] ואשר בחיים — בשיר [illegible] ויבואר רק ביראה, ויצמא אורו בתוך הכלי — [illegible] ההוק הצדיק שבא למבול [illegible] הקבלה הראה [illegible] יתירה לאברהם, והכמים [illegible] בהרים החמישים צריך ארבעים — שלושים — [illegible] עשרה — ילכה למה. [illegible] בו לההר — נתוספה של אברהם אהבה [illegible] הגיע לגבול ביטולו [illegible] על כן: „וילך ה' [illegible] לדבר אל אברהם — [illegible] נפשו של אברהם [illegible] ואברהם שב למקומו — [illegible] הראשון [illegible] נפש.

*

אל נא אחי תרעו (י"ט—ז)

„היהודי הקדוש" היה [illegible] מאת המתנים [illegible] „אל נא אחי תרעו". [illegible] „נא" בתורה הוא [illegible] תאכלו ממנו נא (שמות י"ב) כאן: אל נא אחי תרעו [illegible]

(ש. ש. פ. [illegible])

*

ויאמרו גש הלאה ! האחד בא לגור וישפוט (י"ט—ט)

יודעים דברי חז"ל שב[illegible] מנהגו שסט עליהם. [illegible] מבער אכסנאים [illegible] הם ; שלא יתישבו בקרב[illegible] לו עליהם. וכבר קרה [illegible] זה בלוט, שנתמנה שופט [illegible] ומה שאמרו: „גש הלאה" נוכל להסכים להכניס [illegible] הרי רואה אתה — „ה[illegible] לגור וישפוט שפוט" ! יבואו עוד אורחים וישפ־טו בנו.

(אברי ספר)

*

ונשתחוה ונשובה (כ"ב—ה)

רמז בזה שכוונת הש־[illegible] להורות, [illegible] ונשובה אליכם — להשפ־יע על בריאים ביוצא בזה האורים של [illegible] העליונה, [illegible] במקדש [illegible] הרהבת היה לא־ל ה' ; [illegible] להבדה ולמעלה אתם.

(הראי"ה קוק, [illegible])

מסכת ברכות עם תרגום עברי

הננו מביאים להלן מהקדמתו של ר' מרדכי בן דויד לבנון, יקיר ירושלים, לספרו הרב: תלמוד בבלי, מסכת ברכות, עם תרגום עברי, הלכה, הערות וביאורים. בהוצאת ראובן מס.

מאת מרדכי לבנון

...לפני כשלושים וחמש שנה קבע הרב שמחה אסף, זכרונו לברכה, שיעור גמרא בכל שבת בביתו הקטן והצנוע בשכונת רחביה, ירושלים. השיעור משך אליו אנשים מחוגים שונים וממעמ־דות שונים; מהם מתרפקים בנעוריהם, לקבוע עתים לתורה, מהם מתרפקים בנעוריהם, על גירסא דינקותא, מהם תאבי לימוד וקניית דעת ועוד ועוד. בין השומעים הותיקים היו מר (אחר־כך נשיא ישראל) יצחק בן־צבי המנוח, זכרונו לברכה, שופטים, אישי מדע וגם „עמך". לכולם קסמו רוחב הידיעה והבנות השכלית, רצי־נות הגישה אל הנושא, ועל הכול, ההסברה הפשוטה, העממית של מגיד השיעור.

כשחלה הרב אסף ונאלץ לנסוע למרחקים לשם טיפול רפואי, נתבקש המחבר להמשיך, בלא התסכמה, אבל לא להמשיך מהמקום שעמדנו בו, אלא ללמוד, באופן זמני, במסכת ברכות, שמיסודה הלכה ורובה אגדה : בי בחשון תשי"ד נלקח מאתנו הרב אסף, ושוב נתנו שומעי השיעור עיניהם במחבר. התחלנו מהמקום שהפסקנו בו, במסכת ברכות : והיתה השתדלות וההאמצות רבה ללכת, כמידת היכולת, בעקבותיו של הרב המנוח. השומעים הקבועים והמזדמנים ניתוספו גם חדשים. אלה כללו את מר (אחר־כך נשיא ישראל) שניאור זלמן שזר, זכרו לברכה.

כעבור איזה זמן התחילו אחדים מעוררים ומאיצים לקבוע את הדברים בכתב. או צף ועלה הרעיון להתקין לכל המסכת תרגום עברי בצירוף ביאור קל חורם.

אולם עד מהרה נתגלה כי האימרה המקובלת „כל ההתחלות קשות" לא תמיד מתאימה למציאות. גבריה ההכרה, כי ככל אשר אתה מתקדם בעבודה היא נעשית קשה ומסובכת יותר. ותכופות רבות היו התקופות של חולשת הדעת ורפיון ידים.

ואף על פי כן, אחרי התגברות על המון קשיים ומעצורים, חיצוניים ופנימיים, ואתרא הת־קרבות לקץ המלאכה בצה ועלתה המחשבה של הלבשה כל התלמוד הבבלי כולו, וסתם תלמוד הוא התלמוד הבבלי, לבוש חדש : לשון עברית חיה.

מטרות העבודה והיקפה

מובן מאליו שמלאכה כזאת — אם רצונך שתבוא לידי גמר תוך זמן מתקבל על הדעת, (שנתיים־שלוש), ושתהיה יחד עם זאת יסודית ושלמה ככל האפשר, כמעט שלא תוכל בשום פנים להיעשות, ואולי גם לא טוב שתיעשה, על ידי איש אחד. יהי מי שיהיה, כי אם על ידי צוות אנשים על בסיס של חלוקת עבודה. כמובן יהיה צורך בעריכה מתאימה אשר תפקידה להשי־גיח בעין פקוחה על השיטתיות, והתיאום וה־אחידות.

ידוע הדבר שהרעיון כשלעצמו, תרגום התל־מוד לעברית, אינו מקורי ולא חדש. אדרבה, קרוב הוא להיחשב ישן־נושן. וכבר עסקו לו אישים גדולי תורה ורבי מעש כרבי ישראל סלנטר (ליפקין), זכרו לברכה, ואחרים בדורות קודמים. יתר על כן, נעשו גם נסיונות מנסיונות שונים של העתקה הרעיון מן הכוח אל הפועל. (ייזכרו פה לטוב תרגום מסכת ברכות על ידי יוסף פרומקין בשנת תרצ"ה־ט בורשה, פולין, תרגומי שלושת הבבות של נזיקין בשנים האח־רונות על ידי המלומדים הירושלמים, ד"ר עזרא ציון מלמד: בבא קמא ובבא מציעא, וד"ר שרגא אברמסון : בבא בתרא — מתלמידיו המצוינים של חכם התורה המנוח פרופסור רבי יעקב נחום אפשטיין, זכרו לברכה).

אם יש פה חידוש כל שהוא, הריהו — בניסיון שנעשה, לברך בפעם הראשונה — את השאלה העקרונית : עבודה רבה וקשה זו על שום מה ? לשם מה ? לאיזו תכלית ?

כאן יש קודם־כול לעקור את הדיעה כאילו מיועד התרגום לבוא במקום המקור. וזוהי דיעה מוטעית ונפסדת. ידוע יפה ששום תרגום — ואף המשובח והמעולה ביותר — אינו יכול לעמוד במקום המקור ממש, ובמיוחד כשהמדובר הוא ביצירה לאומית מונומנטאלית יהודית ומיוחדת שאין כמותה הן מבחינה הכמות, הן מבחינת המהות והן מבחינת הצורה הלבוש. הרי בין אם תגש ליצירה זו כאל המיסתורין של ישראל, תורה שבעל פה, הכרוכה ואחוזה בתורה שבכתב, ובין אם תביט אליה כאל פרי חכמתם ובינתם, של קדושי עליון, גיבורי כוח ועתקי רוח, במשך מאות בשנים, בודאי ובודאי ששום תרגום בעולם לא יוכל למלא את מקומה (עיין בספרו של השופט פרופסור משה זילברג „כך דרכו של תלמוד" ובספרו של הסופר אליעזר שטיינמן „באר התל־מוד").

ועוד, הרי דברים קל וחומר בן בנו של קל וחומר — אם התקוה והמשאלה שתלה הרמב"ם במפעל חייו הגביר („ובכלל שלא יצטרך עמו" וכולי, כנאמר בהקדמתו לספר המצוות של „משנה תורה"), ששם הכול עברית במקורה, יפה וברורה, אם התקוה־משאלתו שלו לא נתקיימה לא בחייו ולא אחריו, מה יעשו איזובי קיר ודגי רקק למיניהם ?

תלמוד זה, אף אם אינו כתוב על טהרת שפת עבר, ואף אם לשונו איננה כלשון המשנה, ויש בו גם תערובת של לשון העם המדוברת (ארמית־מזרחית) ואף המון יסודות־לשון פרסיים, יווניים, רומיים ואחרים, ועל אף המרחק העצום בזמן ובמקום, תנאי החיים והחברה, רמת המדע והידע וכולי, עוד עתיד הוא לפרנס דורות רבים רבים בישראל. לא יתלישנו העם ולא יעזבנו בשום תרגום שבעולם, כי אכן חש העם היטב, כמעל או מתוך לסף הכרתו, שספר זה הוא אחד היסודות היציבים, הבדוקים והמנוסים ביותר לקירוב לבבות ולמיזוג גלויות.

עד כאן השלילה. אשר לצד החיובי, הרי הוראתו ולימודו של כל מקצוע, יש להתוד לעבודה עצמית, ללא זיקה לעזרת מלמד או מורה דרך מן החוץ, עבודה עצמית שהביא בסופו של דבר להתבססות והתעמקות באותו מקצוע לשם ההקדמות והתמחות עצמאית בו. כך נהג גם המורה והמלמד בלימוד התלמוד. בבתי ה„תלמוד תורה" וכישיבות השונות היתה מאז וכעולם התכ־לית הקרובה והחשובה ביותר של כל הלימוד שיגיע הלומד במוקדם או במאוחר, למדרגה שבה יוכל להבין או ללמוד דף גמרא בעצמו.

כלל זה היה גם לפני עיני המחבר.

א) מטרתו האחת של הספר המוגש בזה להקל היא איפוא להקל על המעיין, לקצר לו את דרך הגישה אל המקור, בקיצור : הספר כהגבון לשמש פרוזדור לעבור ולהיכנס דרכו, ובהקדם האפשרי, אל הטרקלין.

מובן מאליו, שבירור החומר וסידורו, הבו־רת וההכרעה מה להקדים ומה לאחר על פי העק־רונות היסודיים של „מן הקל אל הכבד", „מן הקרוב אל הרחוק" וכולי וכולי, כל אלה הם מעניינם של מורים ופדגוגים מומחים לדבר. ואמנם כבר נעשו בשטח זה, נסיונות שונים, מהם מוצל־חים למדי. כפי שיבואר להלן, ימצא פה המורה הטוב המסור והנאמן לתפקידו, כר נרחב להדרכת התלמיד לעבודה עצמית, להכנת שיעורי־בית, הכנה ממש, פשוטה כמשמעה. ולמותר להדגיש ששיטה זו של הכנת דף גמרא עשויה להעמיק ולהגביר בלב המתחיל את חשק הלימוד, להלהיב בו את התשוקה להמשיך ללמוד בכוחות עצמו, בלי סיוע אחרים.

ב) אולם לפני עיני המחבר ריחפה ומרחפת עוד מטרה גדולה אחרת. בהקופתנו זו יש צורך כפול ומכופל לקירוב התלמוד אל העם וקירוב העם אל התלמוד. אין שום ספק בדבר שאחרי תרגומי התלמוד לגרמנית, לאנגלית, לצרפתית ואף לאידית ואחרי שבזמן האחרון, החזל בהכבות רבות והשקעות עצומות לשם תרגום ספרי יון ורומי עתיקים לשפתנו — הגיעה גם שעתה של יצירת המופת הענקית שלנו יצירה זו שהיתה ועוד תהיה, במשך שנים רבות הרבה יותר מביטוי ספרותי של תרבותנו הלאומית, הגיעה השעה שתופיע כולה בשלמותה בלבוש עברי שלם וחדש.

תקות המחבר היא ששתי המטרות האמורות תושגנה על ידי :

א) עצם התרגום לעברית קלה (על כך עוד ידובר להלן) המסלק את הקשיים הלשוניים ה־מכבידים כל כך על כל מתחיל — אם נער אם מבוגר ואם קשיש — ומרחיקים אותו מגשת אל הקודש ; ב) הפיסוק המלא, כפי שהוא נהוג ומקובל כיום ברוב הלשונות הלועזיות וההדישות; ג) ההרחבות וההשלמות בסוגרים מרובעים [ ] — עיתים רק מלה אחת ועיתים יותר — הבאות להקל את הבנת האמרות המתומצתות, ולפעמים — מוצת הקיצור המגרץ — אף בלתי מובנות לגמרי כמעט ; ד) הכנסת מלים שאין צורך בהן הקראה כיום מיותרות, וכן — להעיף — ביאורים קצרים למלים ולביטויים לא רגילים והבקשים על מהירות ההבנה ההפיסת, לתוך הסוגריים העגולים ( ) ; ה) ולבסוף ; ההערות הפירושים והביאורים המבוגנים במספרים בגוף הכתוב ובדפוס בשולי הגליון.

בספר זה באו גם הערות והסברים המיועדים בעיקר למתחילים, והלומד או המעיין השייך לפי סמכן ידיעותיו, לסוג המתקדמים או יותר מזה, יוכל בנקל לעבור עליהם ברפרוף או אף לדלג עליהם לגמרי.

המיבנה

שתי המטרות או : המטרה הכפולה שעליה דובר לעיל, והשאיפה להשוות לספר אופי של „ספר ידי" ושל „דבר השוה לכל נפש" שיהדור לכל בית בישראל הכריעו את הכותב לבצע את הפעולות הבאות :

(א) להעתיק את הכתיב המלא, לא רק מפני שכתיב זה נראה כתופעה טבעית של תהליך התפתחות הלשון אלא בעיקר, מפני שהוא מקיל את הקריאה ואת ההבנה ;

(ב) לעשות עבודת ניכוש במידה מירבית של הראשי תיבות, הנוטריקונים והקיצורים ;

(ג) להכניס בתרגום, כנזכר לעיל, פיסוק מלא ;

(ד) לסמן בהקפדה רבה כל פיסקה הקובעת ענין לעצמה, שאינה קשורה קשר הדוק עם מה שקודם לה, על ידי התחלה בשורה חדשה.

לשון התרגום והביאורים

ייאמר פה ששתי המלאכות האלה, התירגום והביאור, אם גם נראו בתחילה קלות מאוד, נתגלו אחר כך כקשות ביותר. ולא לחינם הותקשו בהן הרבה עבל ורבינה. והיה צורך לשקול יפה לא רק כל משפט וכל מאמר אלא גם כל מלה וכל ביטוי, להתרחק מאריכות דברים מזה ולהימנע מקיצור מופרז מזה. לנסח ולשוב ולנסח, לשקול ולשפר וללטש עד התקבל הצורה הסופית הרצויה וזאת כדי שלא לחטוא לאמיתותה של כוונת הדב־רים כדי להגיע למידה מירבית של נאמנות למקור. הדביקות בו, יחד עם זאת לשמור על טהרת הלשון וגם על פשטותה וקלותה. אומנם לא דווקא „למען ירוץ קורא בו" (חבקוק ב ב) או כדברי הרמב"ם : „עד שירוץ כל הקורא בהן" (הלכות תפילין א יט), כי לימוד זה, מטבע אופיו — גם אילו היתה העברה כתובה כולה מלכתחילה עברית קלה ורגילה — דורש עיון והצבקות מתוך צלילה הדעה היכוך המחשבה.

בתוך נאמנות לבוגמה הכללית של עשיית הספר ל„דבר השוה לכל נפש", ובעיקר לבני נוער, הקדיש המחבר מאמצים השתדל להתקרב — במידת האפשר — אל העברית המדוברת.(*)

אין צורך לומר שמתוך השאיפה והרצון להכיר בכבוליים של קשיי לשון מדורך הלומד, נמנע המחבר, עד כמה שאפשר, מתרגום מילולי ואף לא נרתע מללכת לפעמים אחר מהיר. עד כדי הכנסה בכתיב שלוש מלים במקום מלה אחת, ובלבד שלא תעורפל הבהירות וגם לא יבולע לקלות הקריאה. כך, למשל, תורגמה המלה התלמודית הקצרה „מכדי" (דף ב א ; דף לג א ; דף נב ב) „בעיין בא בדברי", אף על פי שבודאי ובודאי אין זה התרגום המדויק או המילולי המדויק של „מכדי". והוא הדין אף בהרבה מלים שהן עבריות טהורות לפי מקורן וצורתן, הן תורות תשנות בתלמוד לפעמים קרובות מאוד; כגון וכן להיפך.

„תדיר", „לעולמי" ועוד ועוד.

כתולים הביטויים הארמיים הושארו רק תרגילים, המקובלים והמושרשים ביותר, אותם שנטמעו ונבלעו זה כבר בתוך הלשון העברית במידה שאי־אפשר, וממילא אין צורך עוד, לעוקרם ; כגון : ניחא, ממילא, אדרבא וכדומה. לעומת זאת היה הכרח לסגנת אחר ולוותר על ביטוי כל כך מצוי ושמור בתלמוד וכל כך בולט ובהיר כמו, למשל, „בשלמא" („בשלום"), הניצב כרגיל בראש, לפני החכם, הדבר או ההגהה שעליהם אין שום תמיהה („הכול בסדר" בשפת הרהוב), ולה־סתפק בתחליף הדל במקצת של „ניחא" או „שפיר", וכמובן תמיד בסוף המאמר.

המתרגם ראה לפעמים צורך או הכרח לעצמו, לסטות פה ושם מלשון חכמים ואפילו מלשון המשנה וטעמיו ונימוקיו עימו : ראשית, שלא יתחד של הלומד העממי, ובמיוחד המתחיל בשום אבר גוף של צורה לשונית הצורמת את עיניו ואת אזנו בזרותה כגון : „הכוס הזה", „הבקל הזאת", „הדלת הזה", „לכלי" (=לאכול, ירושלמי, דוגמה לזמר), או שכמעט איננה מצויה עוד כיום בעברית, לא בלשון המדוברת ולא בלשון הספרותית, כגון „קירטר", „לקרות". ושנית לשמור על האחידות והעקביות בשימוש הלשון.

הערות שימושיות

לשם שמירה על הקיצור ועל הבהירות גם יחד הושמטו בציוני מקורותיהן של המובאות המלים „פרק", „פסוק", „מסכת" וכולי. וככה : דברים ו ז פירושו : חומש דברים, פרק ו', פסוק ז' ; סוטה ב ד = משנה, מסכת סוטה, פרק ב', משנה ד' ; לעומת זאת : זבחים דף פט ב = גמרה מסכת זבחים, דף פ"ט, עמוד ב' ; רמבם שמע א ב = „יד החזקה" לרמבם, הילכות קריאת שמע, פרק א', הלכה ב'.

מקף ארוך אחרי נקודה מציין, בדרך כלל, כי המשפט שאחריו הוא תשובה לשאלה או לקושיה שבמשפט הקודם.

ק גדולה פירושה קושיה, ש גדולה פירושה שאלה ו־ת גדולה פירושה תשובה, וש"ת גדולות או ש"ת גדולות פירושן שאלה ותשובה בתוכה וכן להיפך.

*) לדוגמה : הביטוי הארמי „ולית דמשגח בן" (דף כ א) תורגם בתחילה : „ואין (מי) שמש־גיח בנו". כאמור גם במקומות אחרים (ישעיה יד כ, תהילים לג יד) ואף במסכתנו זו עצמה : „אין משגיחים בבת קול" (דף נב א), אולם לאחר המגנה האמורה הוחלף הביטוי הספרותי הזה ב„אין (מי) שישם לב אלינו", ועוד רבים כאלה.

אורו של נשיא שבבה

(שלושים לפטירתו של זלמן שזר)

מאת גבריאל חיים כהן

זלמן שזר לא היה רק נשיאם של תושבי ישראל, אלא — וזהו דבר ... רגש לאחר מותו שוב ושוב — נשיא העם היהודי כולו. יתירה : ניתן לומר שבתקופת כהונתו — הרגיש שהנו מייצג לעתים הקיום היהודי כולו.

...חת ההזדמנויות בה נתן ביטוי ... זשה זה, קשורה לביקורו של ... ביפיור פאולוס השישי בארץ ישר־ ... בקשר למעמד זה אמר שזר, ... א חש שאין הוא מייצג רק את ... ת ישראל בתוהו אלא שהוא ... עם כנציג העם היהודי של ... תיו.

... הוי האורות שהאירו את דרכו ... ם — דרך שהביאתו מן העיירה אל מרכז הקיום היהודי בימינו :

אור הדורות

...ור הראשון — אור הדורות. ...ותו של שזר במקורות היהדות ... אותו מן המתבנות שעשה עם ...ל בדרכו ההיסטורית יצרה ב־ ...ותו קשר בר קיימא אל התורה

ביתו לשזר, כיצד בעובר מקום צי־ בורי, כגון תפילה בבית כנסת או כנס לימודי, התעכב כמעט ליד כל אחד מן הנוכחים והחליף עמו מספר מלים אישיות.

אותה תכונה של קשר מיוחד אל כל אדם ואדם איפיינה גם את יחסו לכל חוג וחוג בעם היהודי. כמעט בכל חלקי העם היה „בביתו" וכל חוג הרגיש שהוא אחד משלו. כך היה בחוג תלמידי חכמים ובחוג חוקרים מדעיים, בחוג של חסידים ובחוג של סופרים, בחוג של אנשי חינוך ובחוג של פועלי „עבודה". בשזר ונתקיימה האימרה התלמודית „הרבה מאורות יש באורי" (ברכות נב, ע"ב).

שזר תמיד השתדל ללמוד מכל אדם וכל שיחה שקיים היתה לו גם מקור לידע ולימוד. אך יחד עם רצונו ללמוד מידידיו ומכריו התבטא אצלו הרצון ללמד ולהעשיר את עולמם של מקורביו. בתוך לבו הי־ תה תושתית־רצון עזה לקשרי־ידידות שורשים עם רעיו. רצון זה בא לבטוי גם באחד משיריו.

עת נפשי נראבה
ללא חיים, ללא נחת
לו נחם בעצב
התפוללה
הלואי ומחשבה
פורית, לוא אחת,
לאוהי חייני
אנחולה...

(ברלין תמוז תרע"ד לזה
ב"ב הוצ' עקד הי"א, תשל"ד)

3. תהילתו של קשר זה בבית ... — שנה שכילד עזר לאביו ... הסטריה לפני חג הפסח. כאן ... זכרות ראשונה עם המקורות ... ם ; כאן ראה לנגד עיניו את ... מים בהיסטוריה היהודית ל־ ... , עדים שנבעו כולם מ־ ... זה.

...בת השנים אין כמעט תחום ... ביצירה היהודית, לתוכו לא ...ר בגישתו המקורית. פרסומיו ... בתחום המקרא, בתחום התל־ ...אל, בתחום השבתאות, ב־ ...חסידות ובתחום הציונות כר־ ...בם בשנים האחרונות. אחד ... האלה כינה אורי הדורות ...ה במקורות את היסוד לקיום

...המיוחדת של שזר לספר ... ולימוד תורה ליהודה אותו ... ישו. תמיד המשיך ללמוד, ... וכפי במלוא מובן המלה. ...בין בכל פעילות לימודית — ...ה הזן מוקרית. הוא עצמו ... קביעות בשלש מסגרות לי־ ...נות : בחוג לתנ"ך, בשיעור ... בעיונים בספר התניא. בכל ... האלה לא היה רק שומע ... במפגשים האלה היה מש־ ...דבר — ודבריו היו תמיד ... מקוריים. בביתו התקיימו ... בירור קבועים, למשל ... הקשורים ליהדות זמננו, ... כינס בביתו אנשי רוח ... דע מסוים, כדי לכבד ב־ ...ים את אחד מהוגי העם. ... במיוחד המפגש רב ההוד ...ל הנזיר, הרב דוד הכהן ...נרך לרגל הוצאת ספרו של ...ר"על־פי ששזר היה איש ...גידה מסוימת גם איש ה־ ... מעולם לא חפץ לעסקן ...ר איש רוח והגות. שזר ...ר — וסיפור זה משמש ... לאופיו הרוחני — שכאר־ ... ללמוד על שימוש בנשק ...ך זה בספרון ששמו „ללמוד ... קשותי גילה, שהספר ...בר מצוה הלומדים דיני ...ו התפילין (ראשי תיבות).

אור אישים

...אני שהאיר את דרכו של ...חסו האישי־הלבבי אל כל ... אור אישים קרא לספר ...זי אזכרה על קשת מבור ...שי רוח ואישי ציבור. הוא ...אהד את אורו אך לא רק ... האומה קיים קשר אישי ... גם עם עמך בכל אתר

...לשזר היתה התענינותו ...ת. כל אדם קיבל בסבר ... והפנים מאירות. עשרו ... איפשר לך למצוא נושא ...אל אדם אתו נפגש. זכור ... בבית אבא בבוא שד ... כששזר בא לבקרנו (ל־ ... ציוני או כנס ציבורי ...אחר מביקוריו היה לבו ...בליט לקשור קשר מיוחד ... כל אחד מבני הבית וכל ... שאכן „ידידי בא לביקור ...ים בודאי תמונה אופי־

ואכן במזרח אירופה, באשכנז ול־ בסוף בישראל שימש מקור עידוד ובעיקר מקור השראה לרבים בראשי העם הוגיו.

אור ישראל

האור השלישי שהאיר את דרכו היהודית כל זלמן שזר ז"ל היתה אמונתו העמוקה בעתידו של עם ישראל. משחר ילדותו, כך הוא מספר בספרו כוכבי בוקר, נהג להתגנב עם דמדומי ערב אל כתלי הבאר העמוקה במרכז החצר של בית ה־ כנסת „להסתכל לתוכה ולדלות מ־ מעמקיה את תפארת הכוכבים" ה־ שטים ענוגות על פני הרקיע מכלי" (כוכבי בוקר, הוצ' עם עובד, תש־ תשי"ז). דרך האוצרות היהודיים הוא ראה את אורם של כוכבי הבוקר, בוקר שהתחיל להאיר לעם היהודי.

על אף עיסוקו בענייני יום־יום — כעורך „דבר", כשר החינוך והתר־ בות, כראש המחלקה לחינוך יהודי לגולה בהסתדרות הציונית ואף ב־ נשיא המדינה — נשאר שזר תמיד איש חזון: מי שמפיע בהתבונו זהו שעל דבריו בכל שלושת התחומים בהם עסק ואותם איחד: יהדות, ציו־ נות וסוציאליזם נסוכים אור חזון העתיד ואורה המשיחיות. לכיסופיו הוא נותן ביטוי נאמן גם בשיריו, הן אלה באידיש והן אלה בעברית. שמחת החיים שאפיינה את שזר, ושבאה לבטוי למשל בשעה ששר או זכום זמר יהודי, נבעה אף היא במדה רבה מתודשתו את המשכיות הקיום היהודי על כל גילויו ר־ רוחניו — המשכיות שתוביל לגאולה.

בקשר לכך מן הראוי להזכיר את נסיונותיו להקים יחד עם מרטין בובר עוד בגולה תנועה בשם „צבתי" — תנועה שתפקידה יהיה לפעול בצורה על־מפלגתית לשמירה על טו־ הר הערכים היהודיים, הלאומיים ו־ הסוציאליים בתוך המאבקים המדי־ ניים. שם התנועה ניתן לה מראשי התיבות „ציון במשפט תפדה". אך השם נבחר גם כזכר לצבת שלפי האגדה הקבלית היתה מכשיר בברי־ את העולם. שזר חש שיש לפעול לחידוש החברה היהודית ולהכוונת דרכה באותם הכלים ולפי אותם העקרונות שנקבעו במקורות ישראל.

עד כמה שרצה לחדש תוך כדי שמירה על נכסי העבר ניתן להבין מתוך מאמר בו הוא דן במשמעותו של תשעה באב בימינו. הוא ראה ביום זה בטוי לתודעה ההיסטורית שנהפכה לחלק מן הקיום ה־ יהודי ושאין לבטלה על אף הנסי־ בות שהשתנו. בדבריו הוא מתאר את מסורת הזכרון שהקים עם ישר־ אל ללא חומר ולבנים — אף ביגון, בתקוה ובאמונה. את חג הפסח תיאר כאנדרטא לרעיון החירות והוא הרגיש שגם בימי גלות ושעבוד בש־ אבו את מאור החירות המסומל בחג הפסח. „וכשם שהגגנו את הפסח בימי יגון ושעבוד — כן נצרוך הש־ עה באב בימי עצמאות ושחרור" („דבר", תשעה באב תשי"א).

*

כשבחר זלמן רובשוב כשמו ה־ עברי את השם שזר לא חשב רק על ראשי התיבות של שמו (שניאור זלמן רובשוב), אלא הוא רצה ב־ אמצעות שמו לבטא גם את רצונו לשזור בחייו ובעבודתו את כל חלקי העם היהודי של דורותיו וחלקיו. ב־ צורת שלושת האורות שהאירו את דרכו — מקורות העבר, אישי ההווה וכיסופי העתיד — אכן הצליח לשזור את הקיום היהודי למסכת אחת.

על עקידת יצחק

מאת מיכאל ששר

פרשת העקידה (בראשית כ"ב) שאנו קוראים השבת, היא ללא ספק אחד השיאים שבמקרא ובאמונה הישראלית. עם זאת נראה כי הבהבנו אנו את פרשת העקידה טעונה בדיקה. אנו רגילים לראות את גדולתו של אברהם במעשה העקידה בזה שהסכים להקריב את בנו ובכך גילה עד היכן אמונתו מגעת. בתקופתנו, ועל פי מושגי החברה והדת המקובלים עלינו נתפסת העקידה כמעשה יוצא מגדר הרגיל ובכך עצם גדולתו.

אך דא עקא: תפיסה זו נכונה רק לבני תקופות באנושות יחסית בהיס־ טוריה של עם ישראל. בימי אברהם, ועוד כמאות שנים לאחר מכן, היה מעשה הקרבת בנים לאלים דבר שכיח בקרב אומות עברים, ועד לו אנו מוצאים אף בישראל. די להזכיר את צווי התורה „ומזרעך לא תתן להעביר למלך" (ויק' יח, כא), „לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש" (דבר, יח, י) ועוד, שבודאי לא באמ־ רו בחלל הריק וכן את מעשה בת יפתח ומאוחר יותר את האזהרות ה־ זהרות והנכתות של הנביאים „ובנו במות התפת אשר בגיא בן־הנם ל־ שרף את בניהם ואת בנותיהם באש" (ירמ' ז, לא) „האתן בכורי פשעי פרי בטני חטאת נפשי" (מיכה ו, ז) ועוד, כדי לראות שפולחן קרבנות אדם היה הויון נפרץ למדי.

גם הטענה שכאן לפנינו מקרה מי־ וחד, מאחר שאברהם היה כבן מאה שנה כשנצטוה להקריב את בנו, ו־ שיצחק היה לו בן יחיד, אינה עומדת בפני הביקורת, שכן יצחק לא היה לאברהם בן יחיד. ישמעאל אף הוא בנו ולא זו אף זו, אלא שבאותו מע־ מד שבו מודיע הקדוש ברוך הוא לאברהם „וגם נתתי ממנה לך בן" (בראי יז טז), עונה אברהם: „לו ישמ־ עאל יחיה לפניך" (שם, יח). לא־ מר, לו די שיהא ישמעאל יורש אותי ואין אני מרגיש צורך בבן אחר. טע־ נת הבן היחיד נכונה במלואה רק ביחס לשרה, ולכן בודאי אין זה מק־ רה שבכל פרשת העקידה אין שמה של שרה נזכר וכפי הנראה לא יד־ עה כלל על המעשה. לכן כה קולעים דברי רש"י „ונסמכה מיתת שרה לע־ קידת יצחק, לפי שעל ידי בשורת ה־ עקידה שנזדמן בנה לשחיטה וכמעט שלא נשחט, פרחה נשמתה ממנה ומתה" (שם, כג, ב).

גדולת נפשו של אברהם שהסכים להקריב את בנו, עם שבנמרו רומזי על בנו שהוא לקבל את הצו, ניתן ללמוד מתגובת אברהם. הוא מקבל את הצו ומיד נאמר „וישכם אברהם בבקר" (שם, כב ג). לאמר, אין כאן תשובה נוסח „הנני, שלחני" אלא שתיקה, המעידה על עוצמת הכאב, שבעקבותיה באה עם זאת מיד הע־ שיה, אבל לא בנפש חפצה, שכן ב־ עסקי נפשות עסקינן.

מיסודות האמונה

מדוע אם כן מהווה ספור העקדה אחד מיסודות האמונה הישראלית ו־ אברהם — ולא משה — הוא לנו „אבי המאמינים"? לכאורה משונה הוא שעל מנת להוכיח את גדולת אמונתו של אברהם, מספרת לנו התורה ספור שהוא, בראיה ראשונה, הורג כת־ פיסת היהדות. עמד על תמיהה זו מדרש הגדול לבראשית כב א. „...ב־ שעה שאמר לו (לאברהם) הקב"ה שחוט בנך והעלהו לפני, מיד קבל עליו והלך לשחטו. קדמו השטן ל־ דרך ואמר לו: זקן לאיזה מקום אתה הולך? אמר לו... לעשות רצון אבי שבשמים. אמר לו: ומה אמר לך? אמר לו: להעלות את בני לפניו לעולה. אמר לו: זקן שכמותך יטעה בכך, לא אמר לך אלא להטעותך ול־ הלאותך, הרי כתוב בתורה „שופך דם האדם, באדם דמו ישפך" ואתה טועה הולך לשחוט את בנך? ...תזור בך. אמר לו: איני שומע לך שלא לע־ שות רצון אבי שבשמים". אולם אם נתעמק, נראה שהנסיון בו עמד אב־ רהם גדול כל כך דוקא משום שהיה כרוך במעשה שהוא לכאורה אלילי.

מותר להניח שלו היה הקדוש ברוך הוא דורש מאברהם עשיית מעשה מוסרי גדול, או מצוה דתי גדול, השונה במהותו מן הדרישות האלי־ ליות שרווחו בתקופתו של אברהם, היה עושה זאת מעשה ללא פקפוק, ובכך רק היה נוכח אברהם בצדקת אמונתו. הן כל הזמן הכיר בייחודו של אלהיו, השונה מבחינה מהותית מכל שאר האלים, והנה בא ד' ודורש ממנו לקיים מעשה „הראוי" לאלקי אברהם לפי תפיסתו אותו. על כן קיום הצו אך טבעי הוא וכמעט מ־ חוייב המציאות. אך בספור העקדה מתגלה בדיוק הפוכו של דבר. הד־ רישה שאותה נדרש אברהם למלא, ושהיא בודאי אינה „ראויה" לאלקי אברהם לפי תפיסתו אותו, דווקא היא היא שהעמידה אותו בפני הנסיון הגדול. בגלל אופיו של הצו, הועמד אברהם בפני ברירה שכלל לא קל היה לבחור בה את דרך הישר.

משמעות נצחית

הגיונות אלו אך טבעי הוא שעלו במוחו של אברהם ברגע שקבל את צו העקדה. אולם הוא הוכיח את גדו־ לת אמונתו דווקא בכך שלא נתפתה לשקולים הגיונים על האלקות, כפי שחייב היה להבינה ולא הלך בדרך הטבעית השכלית שאותה מייצג ה־ שטן במדרש שהבאנו לעיל, שעלולה היתה להרחיקו שוב מן האלקות בה הכיר. גדולת הנסיון היא אפוא דוקא משום היותו — לפי תפיסתו של אב־ רהם ובודאי גם לפי תפיסתנו אנו — כה פרדוכסלי. ואף על פי כן לא פק־ פק אברהם וקיים את צו העקדה. בכך גם מקבל מעשה העקדה את מש־ מעותו הנצחית והוא כה קרוב אלינו. גדולת אמונתו מתבטאת בהתמדה ש־ גילה, בכך שלמן הרגע שבו הכיר את אלהיו, כשקיבל את הצו „לך לך מארצך" (בראי יב, א) ועד לצו „לך לך אל ארץ המוריה" (שם. כב, א וכבר הצביעו על הקשר בין שני הצווים שהם המקומות היחידים במק־ רא בהם מופיע הלשון „לך לך") שוב לא פקפק באמונתו הזאת כל שקו־ לים הגיונים ביחס לאמונתו. אפילו במקרה כה מכריע וכה פרדוכסלי שבו נדרש להקריב את בנו.

דומה שכאן גם נוכל למצוא את ה־ סיבה לכך מדוע בחר הרמב"ם דוקא באברהם כבסמל למאמין הגדול. הרמב"ם מדגיש שאברהם עשה מה שעשה מתוך מחשבה צלולה „כי אי־ לו היה רוצה לעשותו לשעתו, בבוא המצוה אליו, היה פעולת בהלה בבל־ תי הסתכלות; האמנם עשותו זה אחר ימים מעת באה המצוה אליו, היה מעשה במחשבה ובהסתכלות אמיתי ובחינת חוק מצותו יתברך" (מו"נ ח"ג כ"ד). ללמדנו מתוך שהאמונה האמי־ תית אינה זו הבאה מתוך „פעולת בהלה", אך מאידך גם לא זו המבו־ ססת על השכל האנושי בלבד. השי־ קול השכלי מקומו רק עד גבול מ־ סויים וברגע ששיקול זה מתנגש ונו־ מד בסתירה עם הדרישה האלוקית, או עם „היראה" בלשון הרמב"ם, יש לד־ חות את ההשגה מפני היראה תוך „הסתכלות אמיתי ובחינת חוק מצותו" ואמנם זה מה שעשה אברהם ובכך נתן דוגמה פילאית למאמין האמי־ תי.

מלחמה באלילות

אך דומה שלספור העקידה מגמות נוספות, אחת מהן היא ללא ספק המלחמה באלילות ובפולחן הקרבת האדם. קסוטו, בפרושו לבראשית, העיר על כך שברבים מספורי ה־ תורה, וביחוד בספר בראשית, יש מגמה אנטי־מיתולוגית ואנטי־אלי־ לית. ביחוד נתכוון לפרשת בריאת ה־ עולם, אך נראה שהוא הדין גם ביחס לפרשת העקדה.

כבר קבענו כעובדה היסטורית נתו־ נה — על פי המקרא עצמו ובודאי על פי העדויות החיצוניות — שפולחן הקרבת אדם לאלים, היה מעשה רווח בתקופתו של אברהם ואף אחר כך. ברור שהתורה לא יכלה להתייחס ב־ שוויון נפש לפולחן זה אפילו לו רווח רק אצל העמים האלילים, אך מ־ אלף עד כמה נוקבים הם האמצעים שבהם נוקטת התורה במלחמה ב־ פולחן זה. נוכל למצוא במלחמה לל־ חום בפולחן הקרבת אדם — שמעשה העקדה הוא אחד הביטויים לו — גישה פסיכולוגית מבוקשת, החודרת לעומק נפשו של האדם כפי שניכר הדבר גם בפרשיות רבות אחרות ב־ תורה (למשל בפרשת שבויית מל־ חמה). התורה, ברצותה להשיג תוצ־ אות של ממש בענין זה, גם בקרב העמים האליליים לא נסתפקה, בש־ לב זה, בחקיקת חוק או צו האוסר קרבן אדם. תחת זאת היא מספרת ספור, אך דוקא בדרך זו היא מכה את האוייב בכלי נשקו הוא.

מותר להניח שמעשה העקדה לא נשאר ללא הד, אפילו עוד לפני ש־ נכתב בתורה. ספור המעשה נתפשט בודאי והגיע לידיעתם של השבטים שחנו או גרו בסביבתו של אברהם. כך נכנס מעשה העקדה לתודעה של אותה תקופה. אולם ברור ש„רשות כניסה" זו ניתנה לו רק משום שלא התנגד ברוחו לתודעה זו. לא היה שונה בתוכנו בצורה קיצונית מן ה־ ספורים הדומים שרווחו באותה תקו־ פה על הקרבת אדם לאלים, היה נד־ וה. לא כן במקרה של ספור העקדה. התורה מספרת על צו ה' למאמינו ש־ יקריב את בנו. ספורים דומים רווחו אצל שאר העמים השבטים ומשום כך הוא מושך, אולם דוקא בנקודת השיא, כאשר כבר אין השומע יכול לסגת, בא המפנה המכריע והמזעזע ההופך את מעשה העקדה מספור אלי־ לי לסמל האמונה באלוהי ישראל.

השומע האלילי מצפה כמובן שב־ סופו של דבר יקריב אברהם את בנו לה', אבל לא כן הוא. מעתה יודע האדם שיש אף מציאות בה אין מק־ ריבים את הבן לה', ובכל זאת נש־ ארים נאמנים לו. ספור מעשה מעין זה, אין ספק שהוא שקול כנגד כל חוק וכל צווי. האדם בתקופת אברהם לא יכול היה לקבל הסבר מוסרי ל־ איסור הקרבת אדם. בשבילו ספור מעשה שייכנס מעתה לתודעתו הו־ מסתיים בכך שהמאמין הוא דוקא זה שאינו מקריב קרבן אדם, חשוב ו־ משפיע הרבה יותר כצו סתמי. חוק האוסר הקרבת אדם יכול היה לבוא רק בשלב מאוחר יותר.

איל הפשרה

לאור דברים אלה גם יובן באור אחר „האיל האחור", הנאחז בסבך ב־ קרניו, בו מסתיים מעשה העקדה. על פי מה שניסינו להציע, נוכל אולי לומר שלולא היה מעשה העקדה מס־ תיים ללא הקרבה כלל, היה מתקדם מדי לגבי תקופתו. שאפשר לעשות את רצון ה' ללא הקרבה כלשהי, דבר זה הוא כמעט בלתי אפשרי על פי דרך מחשבתו ועולם מושגיו של ה־ אדם בתקופה העתיקה. כדברי ה־ רמב"ם „אי אפשר לצאת מן ההפך אל ההפך פתאום. ולזה אי אפשר לפי טבע האדם שיניח כל מה שה־ רגיל בו, פתאום (מו"נ ח"ג, ל"ב, ב־ הסבר פרשת הקרבנות !) ולכן בא ה־ איל במעשה העקדה כמעין פשרה. מטרת הנסיון הושגה אמנם גם בלי הקרבת האיל ה„עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה..." היה נאמר לאברהם גם לולא הקריב את האיל, אך מט־ רת המלחמה בפולחן הקרבת אדם לא היתה מושגת באותה מידה לולא הס־ תיים ספור העקדה בהקרבת האיל, כי אז „היה זה מה שלא יעלה בלב ל־ קבלו, כפי טבע האדם, שהוא נוטה תמיד למורגל, והיה דומה אז כאילו יבוא נביא בזמננו זה שיקרא לעבו־ דת ה' ויאמר: ה' צוה אתכם שלא תתפללו אליו..." (מו"נ, שם).

אך ראוי לציין — מנקודת מבט אחרת — שהאיל בא לאברהם כאילו בהיסח הדעת ולא נאמר שהלך אברהם לחפש איל על מנת להקריבו תחת בנו. ואולי מותר לראות בכך ביטוי להשקפה המאוחרת יותר, של כמה מן הנביאים, בדבר חשיבותה המשנית של עבודת הקרבנות והקדמת החסד ודעת אלהים עליהם, שאת אחד ה־ ביטויים המובהקים לה נתן שמואל בדבריו לשאול: „הנה שמע מזבח טוב, להקשיב מחלב אילים" (שמ"א טו, כב).

מנימוקי ועדת השופטים לפרס בר־שאול תשל"ה

הספר „הדרת אפרים" ומחברו הרב כ. פ. טכורש

ועדת השופטים לחלוקת פרס ע"ש הרב א. בר־שאול, זצ"ל, תשל"ה החליטה פה־אחד להעניק את הפרס כפרס־כבוד להרב כ. פ. טכורש, על ספרו „הדרת אפרים" להדרנים ועל שאר מפעליו.

והרי מנימוקי הוועדה :

כתר תורה

תלמיד חכם שתורתו אומנותו, תו־ רה תרהי משמע למוד תורה וכתי־ בת דית והחידוש תורה למכביר. מאמריו בהלכה ובהגות יהודית מת־ פרסמים בירחונים ובכתבי עת „התו־ רה והמדינה", „שבילין" ועוד. צי־ לת הכותרת בחבוריו התורניים, ספ־ רו „כתר אפרים", הכולל בתוכו שלו־ שה מדורים בירור הלכה, מחקרו הל־ כתה בסוגיות ובנושאים אקטואלים שונים לאור ההלכה, וכן שאלות ו־ תשובות בענינים חשובים העומדים על הפרק. מן ההדרנים למדים על גדולתו והיקפו בתורה שבע"פ, בנג־ לה ובנסתר. מלבד הדרנים על הש"ס בבלי וירושלמי מופיעים הדרנים על ספרות מדרשית, פרשנות מקר־ אית וספרי.

כתר מפעליות

הרב טכורש אינו רק איש המד־ רש, אלא גם איש המעש. פעילות ענפה ומבורכת בהרבצת תורה ב־ רבים, ובעיצוב החיים הארצישרא־ ליים ברוח התורה. מראשוני מחוללי תנועת תורה־ועבודה ומהגלחמים ל־ טוהר דגלה. משמש כיו"ר חבר ה־ רבנים חבר מועצת הרבנות הראשית לישראל. מפעלו החביב של טכורש, הוא מפעל ירחי כלה בימי הקיץ והאביב, לשם הפצת תורה ודעת אלוקים בשכבות הרחבות של הצי־ בור.

כמפעליו בשדה המעש, כן מפעי־ ליו בשדה הרוח. מלבד חידושי תורה והמאמרים בהגות תורנית־יהודית, הנו עוסק בעבודות ספרותיות רבות ו־ מגוונות: פרסום מונוגרפיות על אי־ שים דגולים, וכן העריכות והבקורת על יצירות שונות וספרים תורניים היוצאים לאור.

כתר שם טוב

הרב טכורש מצטיין בהליכות חיים בבהליכות עולם. מדות המצטיינים חז"ל בתלמידי חכמים מאפיינות את דמותו: דמות הנביבה והלבבה. תמיד שמח ורענן, מלא תנופה ורוח חיים, אוהב את הבריות ומקבל את כל אדם בסבר פנים יפות. איש חי רב פעלים.

את הפרס על שם הרב בר שאול זצ"ל, מקבל הרב טכורש על ספרו „הדרת אפרים" ב' חלקים. ספר ה־ משלים את הכתרים הנ"ל, והרי לך כתר שבהוד הדר שבכתר.

מתוך סקירה ועיון בחלק האגדה של ההדרנים, מתגלית דמות של יצירה ורעננות, שירה והגות, אהבה ונועם לכל. הקורא מתרשם מן ה־ מקוריות שבדבריו, דברי חכמה.

תכונות רבות מאפיינות את ההדרנים

א. מגוון רב של נושאים בתחומי החיים השונים. למעלה מחמישים נושאים, חמישים שערי בינה נתלבנו בהדרנים אלה בצורה מעמיקה ומ־ קיפה כאחד. קצת גוונים של נוש־ אים: יסוד השלום, טהרת החיים וקדושתם, חיי הרוח וחיי המעש, יסוד האופטימיות בחיים, כחות ו־ רגשות המתרוצצים באדם, בנין ה־ ארץ, תחית העם, בעיות חינוך הדו־ רבה, וכו'.

ב. בכל המאמרים בולטים שני יסודות : בירור רעיוני מובהק לדעת אמתתה של תורה, תוך הדגשת יסוד שני, חשוב ועקרוני, יסוד האקטו־ אליות. אין הרב טכורש פוטר עצמו כמעט באף מאמר מלדון בשאלות מחיי היום יום לאור הרעיונות שנת־ בנו. בשילוב שני יסודות אלה, חש הקורא בדבקותו באוצרות ההודהה ובמכמני הספרות התורנית לכל ענפיה וחלקיה, עם זה נשמה הקשובה ל־ צלילי החיים הישראלים. רוח אהבת ישראל נושבת בכל הדיונים.

ג. ההדרנים מצטיינים בסממני של יצירה ספרותית מובהקת: סג־ נון רהוט, עשיר ומלבב. שימוש במקו־ רות מכל חלקי התורה, ספרי הגות, מוסר וחסידות. טכנות בהסברה. ארי־ גון הנושאים בסדר עיוני המתיישב על הלב, תוך הדגשה עניינים פרט־ דים המקילים על הקורא.

ד. בשילוב ההדרנים מזדוגים ברוח־ בי הספר „הידודים" — חידושי תו־ רה, בצורת פרפראות חכמה, ונובלות חכמה. דבר המעשיר את הספר ו־ מוסיף לו הדר ויופי.

בשל כל אלה — החליטה ועדת השופטים בהרכב הרבנים : 1. הרב א שהרבני. 2. הרב יהודא ליב מגי"ש. 3. הרב זכריה הבצמי, לז־ כות את הרב טכורש בפרס ע"ש הרב בר שאול זצ"ל. כיאה ובאה לה־ שהוא כמעין המתגבר כפורה ומפרה אחרים ביצירותיו, ברוח אהבת ישר־ אל, תורת ישראל וא"י. שכן שלוש אהבות הללו בבירור יסוד הקודש המהרה — הין אבני היסוד במחש־ בתו־השקפתו של הרב אלימלך בר־ שאול זצ"ל.

המבקרים למיניהם

מאת ש. בן־שמן

איני יודע אם הכריעו חכמים בשאלה : מה תכליתה של הב־ קורת הספרותית שבעתונות. בכל אופן ידוע לי שאין הוראות ברו־ רות מצד המערכת כיצד ינהג. הכל תלוי, איפוא, בטיבו של המבקר ובאפיו. איש הישר בעיניו יעשה, ולא תמיד הישר בעיניו הוא הישר בעיני אלקים ואדם.

מכיון שהכל תלוי באישיותו של המבקר אף אופי הבקורות שונה. אפ־ שר בדרך כלל לחלק את המבקרים לשלושה סוגים. יש מי שאינו רואה את תפקידו אלא כמצליף. אלו הם רעי הלב וצרי העין שמתוך תכונתם זו הם באים, ברוב המקרים, לבקורת קטלנית, הורסת ומייאשת. הרי הם כמלאכי חבלה שעומדים בפתחו של אולם התרבות, ומנפנפים בלהט ה־ חרב המתהפכת של קיסם ונרתעים על ימין ועל שמאל. כדי למנוע, חס ושלום של כל שנראה בעיניהם כפסול.

הפסדם מרובה מתועלתם

והאיל שעוסקים בדיני עין, מסב־ עם שהם מטיבים לראות את המו־ מים ובני מומים, ואינם מבחינים בין הגדולים ובין הקטנים שבהם, הממומים שהם מגלים, כשהם מנופ־ חים ומוגדלים בזכוכית המגדלת, מסתירים מעיניהם את הטוב והיפה שביצירה. האם נתמול לו לאותו מב־ קר שיודע ספר הוא מסגל לו סגנון חד וחריף כאמול הנתחת שבידו. ואלו בקיאים גדולים הם בעיני עצ־ מם. הכל תלוי וידוע להם, ובכל הם מומחים; הם אינם זקוקים לעיון של ממש בספר, די להם לקרא את ה־ הקדמה ולרפרף בקלות בראשי הפר־ קים ובין הדפים והרי הכל פרוש לפניהם כשלמה. וכל שבילי הספר נהירין לפניהם כשבילי דנהרדעא. הסופרים הצעירים והמתחילים עלו־ לים להפגע מבקורתם, ליפול ברוחם ולהתייאש. ומי יודע כמה כשרונות הלכו לאיבוד בגלל מבקרים מעין אלו. והותיקים שבסופרים שבידם להתגבר על השפעתם ואינם מתייא־ שים. אף על פי כן מלאי מרירות הם, ושמחת יצירתם נפגמת מרעל הביקורת. על מבקרים מסוג זה אפ־ שר לומר: אל תקרי מבקרים אלא מקברים, שתיקתכם יפה מדבורכם, וטוב אילו לא נולדתם משנולדתם.

טובי עין

יש מבקרים רחבי לב וטובי עין. הם רואים לנגד עיניהם את היוצר כשהוא משקיע עמל רב ביצירתו, עושה לילות כימים עד שאוסף את החומר, או עד שהדוה והוגה את רעיונותיו ומעלה אותם על הכתב. כמה טרחות טרח עד שמצא את המ־ לים המתאימות, וכמה יגיעות יגע עד שסיגנן את הלשון וציבר את הצורה. מבקר כזה משתדל למצוא את הטוב שביצירה ואת היפה שבה, את האידיאה של המחבר ואת רצונו הכן. המבקר תותר להעלות את ה־ מעולה ולשטוח את מבטאיו לפני הקורא למען יהנה אף הוא מן ה־ יצירה. עליהם נאמר: ברכה להם וברכה לעולם.

ויש מבקרים הנוקטים לפי הכלל: אחוז בזה וגם מזה אל תנח ידך. אלו מזווגים את הטוב ואת המזיק באחד. הם דולים את היפה והטוב שביצירה וביחוד עם זה מעידים על הפגמים והלקויים. אולם מתוך ש־ עינם יפה הם מציינים את החסרו־ נות ברוח טובה, כדרכו של בעל נפש עדינים, וניכר מדבריהם שכל תכליתם לעורר את היוצר שיתקן את הניתן לתקון להבא. אלו מעודדים את הסופר ופוקחים את עיניו כאחד. ביד אחת הם מעודדים וביד השניה אוחזת בבקורת. ובקורתם ני־ כרת בכינותה ובישותה העיונית, ד היא מדריכה מלמדת ומשפרת. מבק־ רים אלו — אשרי ילדותם.

הצד השווה המחייב את כולם הוא שהם צריכים להיות אוביקטיבים. הוא גישתם אשר תהא הם חייבים לדון בנושא בלי השפעות צדדיות. היצירה עצמה צריכה לעמוד לנגד עיניהם. לא יחסם לאדם היוצר ולא טובת הנאה הקשורה בה, ולא קשרי משפחה ולא קשרי ארץ המוצא. שאם לא כן נמצאת הבקורת מסולפת. ההשפעות הצדדיות הללו מעוורות עיני פקחים ומסלפות דברי חכמים. והבקורת שלהם יש בה משום משוא פנים. נוחה לזה וקשה לזה, שכן איפה ואיפה ביד המבקר.

איפה ואיפה

שמעתי מרננים שיש מבקרים כא־ לה ומהסס הייתי בדבר. לא תארתי לי שבני אדם המשמשים בתפקיד אחראי יפרו מוסר. עד שבא מעשה לידי ונוכחתי שאכן יש גם מבקרים כאלה. אני מבקש סליחה מן הקו־ ראים שאביא לפניהם דוגמא שאני מעורב בה אישית. אבל ההכרח לא יגונה.

והמעשה שהיה כך הוא : לפני שנים כשיצאה לאור המסכת הראשונה עם תרגום עברי מפורש. מסכת „תענית", כתב עליה אחד מבקר במדור „מן הספרות התורנית" בעתון נפוץ ב־ יותר, בין השאר : „עם כל הכבוד, דומה כי עתידה המציאות להכזיב את הכוונות הטובות שהלה המחבר בחיבורו. מאז ישיבות סורא ופומב־ דיתא למדו יהודים גמרא, ללא סימני פיסוק מלאים, ללא אותיות גדולות („תורה חדשה" „אבגאדי בלעז") בכל פיסקה ופסקה, וללא אוהב להפוטים טיפוגרפיים ש„תפניתו" של מר בן־שמן משופעת בהם. כי במה נפסק : מי שלומד בדרך המקובלה בדורי דורות, האל מילדי ה„חדר" ועד בני הישיבה הגדולה, אינו זקוק לקביים בצורת „תוכן העניינים", סימני פיסוק ו„תרגום — פירושי" החוזר על פירושו של רש"י (הבדל אחד : הוא מאריך שלא לצורך, ב־ מקום שרש"י מקצר), ואילו מי שלא קרא ולא שנה, לא יוכל לשחות לבסוף בים התלמוד. גם כשגלגל הצלה מסוג זה. ברוך על צוואריו".

ובכן, חד וחלק : השיטה כולה פסולה, בטלה ומבוטלת כעפרא דאר־ עא מן הטעם ה„הגיוני" של „מנה נפשך".

והנה ביום ששי, ב' בחשון, כותב אותו מבקר, באותו מדור, ובאותו עתון, על „מסכת ראש השנה", מנו־ קד מפוסק, מפורש, מעורך אליהו ר־ בין, הוצאת האגודה לאיחוד התל־ מוד ת"א : בין השאר : „בבתי הספר התיכוניים המצב טוב יותר, אך לא במידה הראויה. האם יש לשפר את המצב (הכוונה למקצוע התלמוד ש־ הוא „המקצוע השנוא ביותר" — ש.ב.) בבתי החינוך הישראליים לסו־ גיהם וגונותיהם על ידי שיפור הכלים, האמצעים, הספרים ? מסתבר שיש. תשובה מעשית על כך נותנת האגודה לאיחוד התלמוד, בראשותו של ה־ מהנדס אליהו רובין, שהוציאה זה עתה את הכרך השני (מסכת „ראש השנה") של התלמוד המנוקד, המ־ פוסק, המפורש, ומעוטר בתצלומי ריאליה ומשופע הסברי מושגים ב־ אוגרפיים של „הנפשות הפועלות". תנאים ואמוראים וכן שאלות מנחות המסייעות בידי התלמיד להתמצא ב־ חומר ולשחות ב„ים התלמוד".

ובכן, כאן אין הטעם ה„הגיוני" של „מנה נפשך" קיים. כאן ה„יהו־ מוסים הטיפוגרפיים" כשרים, והם עלולים לשפר את המצב של למוד התלמוד ע"י שיפור הספרים, ע"י השכלולים המודרניים, על ידי „גלגלי הצלה" אלו יוכלו „לשחות בים ה־ תלמוד".

ביד אחת פוסל / וביד שנייה משבח

אין עיני צרה במהנדס אליהו רובין, כשם שאין עיני צרה בכל העוסקים בשטח זה והמבקשים ליצור ולשפר את הכלים, האמצעים, הספ־ רים, כל אחד לפי דרכו, כדי לקרב את התלמוד ללבותיהם של התלמי־ דים ולכל יהודי, ולו מן הטעם של קהלת : „כי אינך יודע אי זה יכשר הזה או זה ואם שניהם כאחד טו־ בים". אף לא חששתי לבקרתו ה־ צינית של אותו מבקר. מאז ועד היום עזרני השם והוצאתי לאור את המסכתות : מגלה, מועד קטן חגיגה. ואחר כן הוציאה הוצאת „אוצר ה־ מורה" את מסכת בבא קמא, ומדפי־ סה עכשיו את מסכת בבא מציעא, ויש הנה ידי מוכנות לדפוס : מסכ־ תות בבא בתרא והסנהדרין ומתקרב, בעזר השם, לסיום סדר „נזיקין".

אלא על מה לבי דוי ? — על ה־ דרך השיטה של המבקר. ביד אחד הוא פוסל ספר מסבה מסויימת, ומ־ אותה סבה עצמה הוא משבח ומפאר ספר מאותו סוג ובעל אותה שיטה ואותה מטרה. וזהי דוגמא בולטת של מבקר שאינו לא אובייקטיבי ולא עקבי. מבקר שלא זו בלבד שבקרתו לגלגנית וצינית אלא שעושה מלא־ כתו רמיה. שכן איפה ואיפה בידו.

הדים

המחזאי פ. דירנמאט

(לביקורו בישראל)

מאת ד"ר א. פירשטין

ממשלת ישראל הזמינה את המחזאי השוויצי הנודע לביקור אצלנו : דירנמאט מוכר לנו יפה. רק לאחרונה הוצגה הסאטירה „ביקור הגברת הזקנה" על במת „הקאמרי" אחר שכבר הוצגה בהצלחה על במת „הבימה". ה־ קאמרי העלה על קרשיו את ה־ „מיטאורי" ו„הבימה" את „נשו־ אי האדון מסיסיפי" ואת „הפי־ סיקאים" בחיפה הוצג „פראנק החמישי". המענין והמוזר שדו־ קא מחזותיו התנכיים של המח־ בר כגון „כמו שכתוב" (1946) שהיה מחזהו הראשון ומחזה תנכ"י שני : „מלאך בא לבבל" (1953) שוב הועלו אצלנו.

דירנמאט הוא ללא ספק אחד המחזאים החשובים של דורנו. בנו של כומר שלמד אף הוא תיי־ אולוגיה התחיל את הקאריירה שלו במחזות תנכיים כגון „כמו שכתוב" ו„העיוור" מיד אחר סיום המלחמה העולמית השניה כשהוא בסוף שנות העשרים של חייו. ב„מלאך בא לבבל" הוא מתאר מאבק על השלטון בין נב־ וכדנצר ונושא זה חוזר אצלו שוב ושוב. תחילה רצה לכתוב טרילוגיה שחלקו השני צריך היה להיות מחזה בשם מש־ תפי פעולה אך הוא לא הגשים את התוכנית. הוא רצה לדון בבעיה שמשכה אותו מאז ומ־ תמיד : השפה. נושא שני היה : אין איש מעונין במגדל בבל, אולם הכל משתפים פעולה ב־ הקמתו...

נושא „רומולוס הגדול" אף הוא קשור לעוצמה ולהשלטה פוליטית. קיסר רומי מתפשר עם הכובש הגרמני אודואקר שאין הוא רוצה להכנס להיסטוריה כגבור במחיר השמדת עמו. מחזהו המצליח הוא „ביקור ה־ גברת הזקנה" בו הוא דן בבעיה מרכזית בחיינו : התירה ותחת כח ההתנגדות המוסרית בהשפעת פיתוי כלכלי. מחזה שנכתב ב־ שנת 1955 אקטואלי יותר היום מאשר אי פעם. בחשוב רגע על הצבעת מאה וחמשה חברי האו־ מות המאוחדות בעד כניסת רו־ צחים. המחזאי תיאר את העיירה גאלן שירודה מנכסיה שאינה מו־ כנה להקריב את עתידה הכלכלי הוורוד בעד נבל. וזהי גרוטס־ קה באהבית על מכירה בלוית של דעת הקהל ושל המצפון. דירנמאט הכחיש כל כוונה שבתור דוגמא שימשה לו גרמניה המערבית. אופיינית היתה תשובת דירנמאט כשהוא נשאל כיצד היה מגיב הוא עצמו בסיטואציה של מח־ זהו. השיב שאין הוא בוטח ב־ עצמו במידה מספקת. הוא חושד בכל גבורה הרואית.

הוא הקף את החברה של ימינו גם במחזה שני שהוצג אצלנו ב„הבימה" וגם ראינו אותו כאן בבצוע נהדר של להקה אורחת משוויץ, הצגה שדירנמאט עצמו ביים אותה. נושאו בעית פצצת האטום, עליה אמר פעם דבר נפלא :

— את פצצת האטום אין עוד לתאר מאז שאפשר לייצר אותה. (בגרמנית, לשון נופל על לשון : „דארשטלן" ו„הרשטלן") כל אמ־ נות מאכזבת מולה בתור יצירה אנושית משום שגם היא עצמה — הפצצה — הנה יצירת אדם... שתי מראות המשתקפות זו בזו הנן... ריקות...

אין דירנמאט רוצה לחולל מה־ פכה, אם כי הוא מתייסר בייסורי האדם המודרני שהגיע לדעתו ל־ מבוי סתום. הוא חי את משבר ימינו בעוצמה בלתי רגילה. הוא בז לקהל אך הוא גם מעונין בו. מסקנתו שלאור מאורעות ימינו אין להמשיך לחיות עוד כאילו לא קרה דבר ויש להסיק מסקנות. יש לשחרר את האדם ממצוקתו הנפשית. אין להתייאש אלא להתייצב למבחן גורלי מול העולם המציאות בה אנו חיים. הבמה אינה בעיני דירנמאט מקום להשמעת השערות, השקפות והצהרות. הבמה בעיניו מכשיר, כלי, בו הוא משתמש ואתו הוא משתעשע. „מאליו מובן — המשיך — שב־ מחזותי מופיעות גם דמויות ש־ נתבררו באמונה או בהשקפת עו־ לם. אין לי כל ענין להעלות על הבמה כסילים בלבד. אלא שה־ מחזה אינו קיים בגלל הצהרו־ תיהם — נהפוך הוא. המסתת־ פים נותנים קיום להצהרות. מח־ זותיו מסמלים בבני אדם המזי־ שבה האמונה והפילוסופיה הן חלק מהמצב האנושי. אך ה־ בעיות שאתן אני נאבק במחזאי הן בעיקרן בעיות מעשיות. ה־ במה מסמלת בעיני את העולם."

אנו שמחים לקבל פניו של סופר גדול שהוא גם ידיד.

14 כרכים

האנציקלופדיה התלמודית

שהופיעו עד עתה

מכילים למעלה מ־1000 ערכים־ענינים, עד אות ח"ית, בכל שטחי ההלכה ; ברכות ותפילות, זרעים ומועד, נשים ונזיקין, שופטים ומשפטים. ארץ ישראל והמקדש. טומאה וטהרה איסור והיתר תקנות ומנהגים (כרכים ט"ו—ט"ז בהכנה לדפוס).

מחיר כל כרך 38.— ל"י

ניתן להחליף כרך א' הישן במהדורא חדשה ומושלמת — עב 10 עמודים חדשים, במחיר — 18.— ל"י.

רק אצל :

האנציקלופדיה התלמודית, בית־וגן, ירושלים

מכירה ראשית לא"י :

חיים גיטלר, רחוב ביליו 4, תל־אביב.

מוסד הרב קוק

ת. ד. 642 ירושלים

יצאה לאור חוברת תשרי־חשון של

„סיני"

ירחון לתורה ולמדעי היהדות

בעריכת

ד"ר יצחק רפאל

*

בתוכן :

„בקשתו" רבנו בחיי והשפעות רס"ג והרשב"א עליה / יהודה רצהבי ; קטעים מספר ליקוטים כ"י / הרב משה הרשלר ; קובץ מעשיות בכתב־יד על הרמב"ם / פרופ' יוסף דן ; כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש / פרופ' שמואל אטלס ; משנת החסידות בספר „מאור ושמש" / ד"ר גדליה נגאל ; ויכוח „גמראי" למסכת מקוואות להרב אליעזר ברגמן ז"ל / אברהם ברטורא ; עיוני תפילה ומקרא / יעקב אורבך ; בדבר פירושו של רבנו בחיי ביד אשר למסכת אבות / טוביה פרשל. ספרים חדשים.

דמי החתימה לשנה : 16.—

משרד ההפצה : תל־אביב רח' אלנבי 87, טל. 615036

...ה במכונה ... הושב ב־12 שעות ... הספר למסחר ... מון ... ...גוף 85, טל' 281985 ...רת • פיקוח ממשלתי

مكبر من الاصل

مكتز من الاحل

לקראת הנהגת מס ערך מוסף

מאת ברוך אדלר

למערכת המסים הכבדה המוטלת על אזרחי ישראל יתווסף בקרוב עול חדש ואם הכל ילך כשורה ישלמו אזרחי ישראל בשנה הבאה גם מס ערך מוסף. מס זה, בניגוד למסים הקיימים, יוטל על כלל האוכלוסיה העני והעשיר כאחד ישלמו אותו מס בקנותם מוצר כלשהו או בקבלם איזשהו שירות.

ההכנות להנהגת מס זה, שרבים רואים בו תרופת פלא למחלות המשק הישראלי, — נמשכות מזה כמה שנים, אך עד כה נדחתה ההפעלה משנה לשנה, הן מחמת קשיים פוליטיים של עצם הנהגת המס והן בגלל קשיים טכניים של ביצוע. עתה התגברנו כבר על רוב המכשולים ואם לא יהיו תקלות של הרגע האחרון ואם המתנגדים למס וקבוצות לחץ שונות הדורשות להכניס בו שינויים לא יפריעו יותר מדי, — יוגש בקרוב החוק לאישור הכנסת. לאחר האישור תידרש עוד תקופה של ארבעה חדשים עד להפעלתו המעשית של המס. על כל פנים ברור כבר עתה כי אי אפשר יהיה להפעיל את המס באחד באפריל 1975, כפי שתוכנן אלא, במקרה הטוב, כמה חדשים לאחר מכן. הממונה על מס זה, מר מ. ברקת, סגן מנהל המכס, מודע לכך שאי־אפשר יהיה להפעיל את המס באחד באפריל אולם לדעתו התאריך להתחלת הגבייה אינו קובע ואפשר להתחיל את הגבייה גם באמצע השנה.

המס — הוא חדש

מס ערך מוסף הוא מס חדש יחסית וגם בעולם הוא קיים רק מספר שנים בלבד. מס זה, הנגבה מכל מוצר ושירות, בכל השלבים של קנייה ומכירה, יתרונו הגדול הוא בפשטות שלו ובאפשרויות הכספיות הגדולות הטמונות בו. המס נגבה לפי אחוז מסויים הנקבע מראש והוא חל על המוצר בהתאם לערך הנוסף שלו. למשל, אם יצרן מייצר כסא ישלם מס על ערך שנוסף לכסא זה בהפיכתו מעץ פשוט לרהיט. הסיטונאי מצידו ישלם מס על הערך שנוסף לכסא בדרכו מהיצרן אליו ואותו דבר לגבי הקמעונאי. בכל אחד מהשלבים הללו אפשר לנכות את ההוצאות שהיו. ניכוי זה של ההוצאה הוא אמצעי טוב לשמירה על התשלום אמת של המס. הקמעונאי, למשל, ירצה לקבל קבלות מהסיטונאי על הסחורה שנמכרה לו ובכך יוכל לקזז את המחיר ששילם. אותו דבר אמור לגבי הסיטונאי, היצרן וכו'. כלומר, בכל הדרגים יהיה צורך לנהל חשבונות מסודרים כדי שאפשר יהיה לנכות את ההוצאה. בשל הפשטות שבגביית המס ניתן להעלותו באחוז מסויים ובכך לקבל הכנסה גדולה מבלי להתקבל בקשיים בכל שינוי של מס או מכס. הנהגת מס זה באה לאחר שהאוצר הכיר בכך שנטל המסים הגיע לשיעור כה שכבר אי־אפשר להעמיק במסים הקיימים מבלי להסתבך בהעלמות מס גדולות מאלו של היום ומבלי לגרום לאובדן הרצון לעבוד.

ישראל הגיעה לשיא עולמי במסים

„אנו מודעים לבעיות החמורות שהמיסוי הנוכחי גורם — אמר הממונה על הכנסות המדינה, מר מ. גוידרפר, בהדגישו כי ישראל הגיעה לשיא עולמי במסים ומערכת המסים מהווה כיום 65 אחוז מכלל ההכנסה הלאומית. זאת בשעה שבאירופה מגיעה מערכת המסים ל־30 עד 35 אחוז בלבד. אפילו שוודיה מדינת הסעד שאין דוגמתה בעולם — הגיעה למיסוי של 44 אחוז בלבד מההכנסה הלאומית. ב־1974 גובים בישראל מסים פי שמונה מאשר ב־1967, מציין הממונה על הכנסות המדינה, למרות שהתוצר הלאומי עלה בתקופה זו לפי ארבעה בלבד.

אם רוצים לפתח את המשק ולהביא לחיסכון הכרחי להוריד את שיעורי המס הישיר הכבד — אומר מר גוידרפר, בעמדו יחד עם זאת על הצורך בכיסוי הצרכים הגדולים של ישראל בגמל הבטחוני, סעד, חינוך, בריאות וכו'. משום כך מתכוונים עתה להוריד את שיעורי המסים הישירים ולקבל את החסר ממס ערך מוסף.

ההכנסה — 4 מיליארד לשנה

לפי ההצעה המתגבשת יהיה שיעורו של מס ערך מוסף 10 אחוזים. והוא יכניס ארבעה מיליארד ל״י לשנה. כל אחוז במס זה פירושו, איפוא, תוספת הכנסה של 400 מיליון ל״י. אם הממשלה תרצה הכנסות נוספות יהיה עליה לשנות רק את אחוז המס ולקבל ע״י כך הכנסות גדולות מאד. שינוי השיעור לא יחייב חישובים וסיבוכים מסובכים הקיימים כיום כשרוצים לשנות, למשל, את שיעור מס הקניה, השונה ממצרך למצרך.

שלטונות המס מעוניינים שהמס יהיה אחיד ויחול על הכל. האחידות היא תנאי חשוב ביותר להצלחת המס. כל סטייה מעקרון זה, מסבירים אנשי המסים, תביא ללחצים של גופים וגורמים שונים שירצו לפטור את עצמם מהמס. שיעורים שונים של המס יסבכו את הגבייה ויסרבלו אותה. עדות לסרבול האפשרי — מביא ד״ר ש. מיסל מאוניברסיטת תל־אביב המצביע על צרפת שבה נחל המס כשלון בשל הסיבוך שנגרם עקב שיעורים שונים שהוטלו והוצאו מהכלל שנקבע.

כבר עתה מופעל לחץ חזק מצד גורמים שונים המתנגדים באופן החלטי למס ושל אחרים המבקשים להוציא מכלל המס מוצרים ושירותים שונים. שלטונות המס קובעים, עקרונית, כי מהמס לא ישוחררו גם מוסדות ממשלה ומלכ״ר (מוסדות לא כוונת רווחים), אוניברסיטאות, בתי־כנסת, מפלגות וכו'). אמנם, הטלת מס על גופים אלה היא בעצם העברת כספים מכיס לכיס, כי הממשלה שתצטרך לשלם את המס תצטרך בהתאם לכך להגדיל את תקציבה. אולם, מינהל הכנסות המדינה רואה אלמנט חשוב בעצם קביעת העובדה שאין יוצאים מהכלל שווים כלפי מס זה.

היוצאים מן הכלל

עם זאת נקבעו כבר כמה יוצאים מהכלל ה־14 המוצרים החיוניים — אלה שהממשלה התחייבה לשמור על מחיריהם היציבים ע״י מתן סובסידיות, יוצאו, כנראה, ממסגרת המס. הוצאת מוצרים אלה נועדה למנוע עליית מחיריהם בעקבות הטלת המס. עם זאת עדיין ישנם כאלה שכבר התייאשו והם מציעים כי המס יוטל גם על מוצרים אלה ובמקביל לכך תגדיל הממשלה את הסובסידיה בהתאם להתייקרות שתחול עם הנהגת המס. בהוצאת המצרכים החיוניים הולכת הממשלה לקראת ההסתדרות שהתנגדה תחילה לעצם הטלת המס ועתה מסירה את התנגדותה.

בעיית התוצרת החקלאית

טרם נפתרה בעיית התוצרת החקלאית. שר החקלאות מערער על ההחלטה לחייב גם ענף זה במס והוא דורש להוציא אותו מהמסגרת או לפחות להטיל עליו את המס בשיעור מוקטן. ערעור יש גם לשר הבריאות והוא דורש להוציא לגמרי את רפואת השיניים מכלל המס. התנגדויות אלו יועלו באחת הישיבות הקרובות של הממשלה והיא תחליט אם לקבלן או לדחותן.

התנגדות עקרונית לעצם המס יש לכמה גופים כלכליים. שני ארגוני הסוחרים ובעלי מלאכה. הללו מנהלים עתה מאבק קשה נגד המס התאחדות הסוחרים, החברה בלשכת התיאום של הארגונים הכלכליים, אף איימה לפרוש מגוף זה לאחר שנתקבלה בו החלטה חיובית לגבי המס החדש.

בעלי המלאכה והסוחרים מתנגדים למס

היועץ הכלכלי של התאחדות בעלי מלאכה ושל האיגוד הארצי למסחר הוא אותו אדם — מר י. פרנק והוא מעלה נימוקים כמעט זהים, בהרצאה את טענות שני הארגונים נגד המס. לדבריו מלמד הנסיון בעולם שאין להטיל מס ערך מוסף על משק הנמצא בתהליך אינפלציוני ואין ספק שיגרום להתייקרויות רבות במשק היקף ההתייקרות יהיה לפחות לפי שיעור המס שיוטל. לדעתו, הכוונה של מינהל הכנסות המדינה שההתייקרות תהיה קטנה יותר משיעור המס, משום שיורדו או יבוטלו מסי קניה קיימים, — אינה תוספת במשק הנמצא בתהליך אינפלציוני, כאשר כל שמועה על העלאת מס גורמת לעליות מחירים כללית במשק. מצער יהיה הדבר שדווקא לאחר שהמשק הצליח בקושי עצום ובמאמץ גדול של ספיגת כספים להאט במקצת בחדשים האחרונים את האינפלציה הדוהרת ולהעמידה על שיעור מתון, — שוב ימשיכו המחירים לדהור באופן מואץ ביותר בגלל הנהגת המס.

מר י. פרנק קובע, כי הנהגת המס גם לא תפתור את בעיות ההכנסות של המדינה. כמחצית מהסכום צריך לבוא ממוסדות ממשלה, עיריות ומוסדות ציבור. לגביהם למעשה אין הכנסה כי יצטרכו להחזיר להם את המס שנגבה. לגבי המוצרים השונים קיים חשש חמור שרבים שעד כה העלימו הכנסות ימשיכו לעשות זאת גם בעתיד וסכום המס שייגבה במציאות יהיה, לדעתו כמיליארד ל״י בלבד. בהשוואה לתקציב חוזי של 40־45 מיליארד ל״י אין הכנסה צפויה של 2 אחוזים מצדיקה מהפכה כה חמורה.

ראשי איגוד המסחר מוסיפים כי גם אין לשכוח שהנהגת המס החדש וההתייקרויות שיבואו בעקבותיה יעביטו על הממשלה והמעסיקים תשלום נוסף של תוספת יוקר לפיצוי השכירים, כך שההכנסה נטו תהיה למעשה קטנה עוד יותר.

קשיים טכניים בגביית המס

בעלי המלאכה והסוחרים מעלים גם שורה של קשיים טכניים בביצוע המס. הם אומרים, כי קיים מחסור חמור במשק של בעלי מקצוע בענף הנהלת חשבונות והנהגת מס ערך מוסף תחייב רבבות מפעלים ועסקים לנהל ספרים ורישומים ולא יהיו בעלי מקצוע לבצע זאת.

הממשלה לקחה בחשבון שלא הכל יוכלו לנהל ספרים ונוסף לכך שפטורה לגמרי ממס בעלי עסקים זעירים (מוכרי גרעינים למשל) היא גם קבעה שבעלי עסקים קטנים, עם מחזור של מאה אלף ל״י לשנה ישלמו במקום מס ערך מוסף — מס מחזור. בעלי המלאכה ובעלי־החנויות סבורים שאין בכך משום פתרון, כי לפי הצעת החוק יוטל מס המחזור על בעל העסק בלבד והוא לא יוכל להעבירו הלאה, כי אין לקזז סכום זה. פירושו של דבר כי בעלי עסקים ומפעלים גדולים הקשורים בקבלני משנה קטנים לא יוכלו להמשיך ולהתקשר עמם משום שלא יוכלו לקזז מחשבונותיהם את התשלומים של מס מחזור שהעסק הקטן משלם. הם ייאלצו לכן לפנות לעסקים המשלמים מס ערך מוסף.

עוד טוען איגוד המסחר כי הסכום של מאה אלף ל״י איננו ריאלי והוא דורש להעלות את הסכום ל־500 אלף ל״י, אם יוחלט בכל זאת להנהיג את המס.

הדיונים עם הגופים המתנגדים לעצם הטלת המס — נמשכים, אך ברור כבר עתה, כי התנגדותם לא תתקבל. לכל היותר יהיו מוכנים ללכת לקראתם בהקלות אחדות. דוגמה לכך יכולה להיות הנטיה להיענות לדרישה להעלות את התקרה של בתי עסק שמהם ייגבה מס מחזור. גם לשלטונות המס ברור, שהצעה של מאה אלף ל״י שהועלתה עוד לפני כמה שנים, כשרק החלו לדבר על המס, — איננה ריאלית כיום, וההכרעה יהיה רק על השיעור החדש.

אעפ״י שטרם נסתיימו הדיונים עם הארגונים ולמרות שהחוק לא הובא עדיין לכנסת נערכות כבר הכנות מינהליות מקיפות לביצועו תוך השארת „חורים" לבעיות שטרם מצאו את פתרונן. את ההכנות המינהליות מרכז מר מ. ברקת לשעבר סגן מנהל המכס לארגון. הוא יודע להצביע על מספר עקרונות מינהליים שכבר נקבעו. לפי ההצעות שהתגבשו יהיו מספר קבוצות של עוסקים. לקבוצה אחת ישתייכו עסקים שיהיו פטורים לגמרי ממס כי המחזור שלהם אינו מגיע למינימום מסויים שטרם נקבע. קבוצה שניה תתחייב במס מחזור. שלטונות המס מעוניינים שלקבוצה זו ישתייכו עסקים מעטים ככל האפשר. לכן ייעשו המאמצים לאלה שיעדיפו להיות במסגרת של משלמי מס ערך מוסף ולא במס מחזור. הקבוצה הגדולה ביותר תהיה של משלמי מס מחזור לפי הנהלת חשבונות פשוטה. שלטונות המס יסתפקו בדיווח משותף ביותר של ההכנסות וההוצאות שאותו יוכל כל בעל עסק לנהל לבד. לקבוצה האחרונה ישתייכו עסקים המנהלים ספרים מסודרים.

בעלי העסקים ידווחו לשלטונות המס אחת לחודשיים, כך שבכל חודש אפשר יהיה לטפל בקבוצה אחרת של עסקים. מי שלא יעורר שום בעיות ולא יוצא להעלים מסים לא יהיה לו כל מגע עם שלטונות המס, כי את החישוב של המס יעשה כל אחד בעצמו. את המס ישלמו בבנק ולא יזדקקו בכלל לגובים.

עתה מארגנים גם את המינהלה של המס ולפי ההערכה יזדקקו ל־800 עובדים. מחציתם יבואו מקרב עובדי מס קניה שיבוטל ומהיתר ישתחררו פקידים.

החדירה הערבית למועצה האירופית

מאת ד״ר י. נפתלי

נתבשרנו לאחרונה, כי משלחות פרלאמנטריות רבות דרשו לזרז את קבלת לבנון כמשקיף במועצה האירופית, בדומה למעמד המיוחד שיש לישראל בה. בביקורו האחרון בבירות אמר שר החוץ הצרפתי ז'אן סובאניארג למארחיו, כי הטיפול בענין נמצא בידים נאמנות ויש לקוות לתוצאות בקרוב.

משהו על המועצה האירופית

המועצה האירופית אשר מקום מושבה הקבוע הוא שטראסבורג, נוסדה בשנת 1949 על ידי הארצות: אנגליה, צרפת, דניה, אירלאנד, איטליה, לוכסמבורג, הולאנד, נורווגיה ושוודיה.

המטרות העיקריות של הארגון הן: לפעול לכינון איחודה של אירופה, לשפר את מצבה, לחזק את עקרונות הדימוקרטיה וזכויות האדם, בעלות משטר סוציאלי.

במשך הזמן נתווספו כחברות במועצה האירופית: מערב גרמניה, יוון, טורקיה, שוויץ, אוסטריה, קפריסין ומאלטה. יוון נאלצה לעזוב את המועצה האירופית בעת משטר הקולונלים אבל הוחזרה לאחרונה אליה עם חיסול המשטר הרודני.

למועצה שני מוסדות והם: מועצת הפרלמנטארים ובה מאה וארבעה חברים שאינם שליחי הממשלות אלא של הפרלמנטים שבארצותיהם, 2) מועצת השרים של ארצות אירופה.

לישראל נקבע מעמד מיוחד במועצה האירופית ושנים מחברי הכנסת משתתפים בקביעות במושבי המועצה. גם ארגונים יהודיים עולמיים מקיימים יחסים הדוקים עם המועצה האירופית ומשתתפים בוועדותיה השונות והם הקונגרס היהודי העולמי, בני ברית, המועצה העולמית של נשים יהודיות והמועצה הבינלאומית היהודית לענינים סוציאליים. בין ראשי הממשלות מארצות לא אירופיות שהופיעו במועצה האירופית — היתה ראש ממשלת ישראל הגברת גולדה מאיר.

יצויין כי אנגליה אשר נמנעה מלהצטרף לשוק האירופי המשותף בעת היווסדו היתה בין מייסדי המועצה האירופית. הוא הדין לגבי שוודיה, נורווגיה (לאחרונה הצטרפה לשוק האירופי) שלא הצטרפו לשוק האירופי, כדי שלא להרגיז את רוסיה, שהתנגדה לו. גם אוסטריה לא הצטרפה לשוק האירופי המשותף, כי בעת שיקומה אחרי מלחמת העולם השניה התחייבה להיות ניטראלית ועם התנגדותה של רוסיה לשוק האירופי נמנעה מלהיות חברה בו, בכל זאת הצטרפה למועצה האירופית, בדיוק כפי שעשתה זאת שוויץ הניטראלית. ההסבר לכך הוא: פרט לישיבות ולהתייעצויות אין המועצה האירופית מחייבת למעשה לשום דבר, כי אין לה הכלים להטיל משמעת על חבריה. מה שאין כן לשוק האירופי המשותף המחייב את חבריו בחוזים ברורים ומוגדרים הלכה למעשה. לכן, גם ארצות ניטראליות כגון אוסטריה ושוויץ, או ארצות סקאנדינביות המעוניינות להיות ביחסים טובים עם רוסיה — הרשו להן להיות חברות במועצה האירופית.

אשר למאלטה ולקפריסין, שנתקבלו כחברות במועצה הזאת — הרי זה מפני שאיים אלה נחשבים כהמשך לאירופה וקשורים מאד אתה. לישראל ניתן מעמד מיוחד של משקיף קבוע במועצה האירופית, כי ישראל טענה בימים ההם, שרוב תושביה הם יוצאי אירופה והיא קשורה ביחסים הדוקים עם ארצות מערב אירופה בבחינה תרבותית ומסחרית.

היחס המיוחד לארץ הארזים

העולם הקאתולי מתעניין במיוחד בלבנון בגלל המספר הגדול של מרוניטים שהם קאתולים. מכאן הקשר המיוחד של לבנון עם צרפת, אשר לפי חוזה ה„קאפיטולאציון" עם טורקיה היתה צרפת המגנה על זכויות הקאתולים והמקומות הקדושים במזרח התיכון.

הוואתיקן מודאג מאוד בימינו מן המצב בארץ הארזים ומאז קום מדינת ישראל הוא משתדל להשפיע עליה, שלא תפגע ביותר בארץ הזו, כי פגיעות קשות בלבנון עלולות למוטט את יחס הכוחות שבין נוצרים לבין מוסלמים הקיים כיום. המוסלמים יתנפלו עליה ואז יסבלו המארוניטים קשה. בפרט כשההשתלטות של המוסלמים על הלבנון תיעשה בעזרת הרוסים, העושים כל זמן מאמצים להיות גורם בארץ הזאת.

כזכור, נתקבל לפני כחמש שנים שר החוץ שלנו לשעבר, אבא אבן על ידי האפיפיור בכל הכבוד כיאות לנציגה של מדינה ריבונית אף על פי שבקורו הוגדר אז כפרטי, כי אין להוואתיקאן יחסים תקינים עם ישראל. אבן לא גילה אז על שיחתו עם האפיפיור, אבל מידיעות שנתקבלו ברומי נודע שדובר בעיקר בפגישה זו על שלימותה של ארץ הארזים. מה עוד, שמר אבן בשובו מביקורו זה אמר: „אמריקה יודעת שאנו גורסים כיבוד עצמאות הלבנון ואין לנו שום רצון להתערב בענייניה הפנימיים, מה שחשוב לנו הוא שקרית שמונה לא תופגז". דבריו אלה של אבן הן הראה על מה שדובר עם האפיפיור.

הוואתיקן הרואה את עצמו אחראי לגורלם של הקאתולים, לא הסתכל בעין יפה על העובדה, שצרפת לפי הסכמים מיוחדים עם טורקיה הפכה להיות המגן של הנוצרים במזרח התיכון. בהזדמנות הראשונה, עם ביטול הקיסרות העותמאנית אחרי מלחמת העולם הראשונה, דרש הוואתיקן לבטל את הפרוטקטוראט הצרפתי על הנוצרים והמקומות הקדושים במזרח התיכון. בפרט, כשמדובר בצרפת החילונית שהפרידה בארצה בראשית המאה הנוכחית בין הכנסיה לבין המדינה. הוא נעזר בכך על ידי האנגלים, שהיו מעוניינים להחליש את מעמדה של צרפת במזרח התיכון וגם על ידי איטליה, שטענה במשך שנים, שכארץ קאתולית מובהקת גם לה הזכות להגן על הנוצרים ועל המקומות הקדושים במזרח התיכון.

אחרי מלחמת העולם השניה, עם הקמת לבנון העצמאית, הונהג בארץ הזאת משטר מיוחד לפיו חולק השלטון בארץ בין הנוצרים לבין המוסלמים. אולם, קיימת הסכנה שעל ידי הריבוי הטבעי ההולך וגדל אצל המוסלמים, עלולים הם להיות הרוב בארץ, ירצו לשלוט בעצמם בלבנון ואז יבוטל ההסכם המיוחד, שנקבע בעת הקמת לבנון העצמאית. לכן, דאגת איזון הכוחות בלבנון היא בראש דאגותיו של האפיפיור ולדעתו תגובה חריפה מצד ישראל על מעשי המחבלים — גם היא עלולה להביא לידי הדרדרות המצב שם. עד כמה שהמצב רציני שם. תעיד העובדה שראש מפלגת הפלאנגה בלבנון, הקאתולי פייר גמאייל מציין את הנוצרים הנוצרי בנשק להיות מוכן לעת מצוא. בפרט, כשהנוצרים לסוגיהם השונים בארץ הארזים לא שכחו את הטבח וההרס שנעשה להם בעבר ואין כיום צבא צרפתי שיגן עליהם.

אגב, גם המוסלמים העשירים בלבנון יודעים שאם יחולו שינויים בסטאטוס הממשלתי הקיים בין העדות הדתיות — יביא הדבר לזעזועים חמורים בארצם, שלא תהיה עוד בה האווירה החופשית, שהיא נהנית בה כיום. אולם, בזמננו הרי זה ידוע, שלרוב ידם של הקיצונים היא על העליונה, בפרט כשפורצים מאורעות דמים.

הוואתיקאן הידוע בגישתו הריאלית לבעיות העולם, עוקב במיוחד ומנסה להשיג הבטחות מכל הצדדים. ביחס לישראל, כאמור מבקש האפיפיור לנהוג בחסד עם הלבנון. מצד אחר, במגעים של שליחי הוואתיקאן עם המוסלמים, אחרי הקמת יחסים טובים בין הכנסיה והאיסלאם, כפי שהדבר בא לידי ביטוי בהשתתפות משלחת חשובה של הוואתיקאן בלאהור לפני כחצי שנה וכשלוחת הוואתיקאן בסעודיה הערבית לפני כמה חודשים, ביקש האפיפיור מראש המוסלמים לדאוג לשלומה של הלבנון ומניעת מלחמה בין העדות הדתיות שבארץ הזאת.

ישראל סוללת הדרך לערבים

מכאן גם היחס המיוחד במועצה האירופית ללבנון. בל נשכח, שהארצות האירופיות המשתתפות במועצה זאת הן נוצריות, וברובן הגדול קאתוליות ולאפיפיור השפעה עליהן, במיוחד על הפרלמנטארים הקאתוליים המשתתפים בישיבותיה של המועצה.

למעשה סוללת ישראל את הדרך לערבים למוסדות האירופיים. כך היה בשוק האירופי המשותף וכידוע שטענת היסוד שלנו לשוק הזה היתה מוסרית ביסודה. אמרנו שאירופה האחראית למה שקרה ליהודים שם בעת השואה, האם בדעתה להחניק את ישראל מבחינה כלכלית אשר פליטי השואה מצאו בה מקלט? הלא יחסי המסחר שלנו עם ארצות מערב אירופה מגיעים לשליש מהיצוא שלנו ואם יוטלו עלינו מגבלות המכס החדשות לפי החלטת השוק האירופי, הרי הכלכלה שלנו תסבול קשות ומכאן דרישתנו לקיים אתנו הסכמים מסחריים מיוחדים.

אלא אחרי, שישראל התחילה לקיים קשרים הדוקים עם השוק האירופי השיגה כבר אי־אלה הקלות בענייני מכס ויש תקווה שנגיע בקרוב לידי הסכמים מיוחדים נוספים שאין להגזים ביותר בערכם כפי שעושים זאת הצעדות הרשמיים שלנו — החלו בשוק האירופי לקיים משא ומתן כקביל עם שתי ארצות במזרח התיכון: לבנון ומצרים. כל זאת תוך נימוקים מדיניים, כדי לקיים איזון משקל בין ישראל לערבים, כי מבחינה כלכלית אין לשתי הארצות האלה להציע הרבה לאירופה המערבית.

הוא הדין לגבי המועצה האירופית. אחרי מאמצים רבים הצליחה ישראל להשיג מעמד מיוחד בארגון זה וניתן לשני חברים מהכנסת להשתתף באופן קבע כמשקיפים בישיבות המועצה הזו, בנימוק שרוב תושבי המדינה הם יוצאי אירופה ויש לנו יחסים הדוקים עם ארצות מערב אירופה.

כיום באים פרלמנטארים חברי המועצה האירופית לבקש מעמד דומה ללבנון תוך הנימוק, שרוב תושביה של ארץ הארזים הם נוצרים (מחשבים בסטטיסטיקה מלפני שנים רבות ומאז לא היה מפקד התושבים שם), מקיימים יחסים תרבותיים עם אירופה, לכן גם לה הזכות להיות מיוצגת במועצה האירופית במעמד של משקיף בדומה לישראל.

יתר עם זאת ניתן לשער, שכעבור זמן מסוים, אחרי שלבנון תשיג את המעמד שהיא מבקשת יגיע תורה של מצרים במועצה האירופית, כי סדר זה היה גם בשוק האירופי המשותף. תחילה דובר עם רק על הלבנון ואחרי כן הוסיפו גם את מצרים.

„קומה בלתי חוקית" המוקמת על אחד הבתים בשכונותיה של תל-אביב

„עת להרוס" - בתל־אביב

מאת חיים פיקרש

ביקשה הנהלת עיריית תל־אביב להתמודד עם אחת מבעיותיה החמורות — הבניה הבלתי חוקית בתל־אביב, שהגיעה לממדים מדהימים, בהיקף של אלפי מקרים חריגים ולא מצאה את כוח האדם הדרוש להתגבר פקחי הבניה. כשפנו לגורמים שונים, מוסדות וארגונים, לא מצאה היענות להוציא אולי את התאחדות הסטודנטים, שהעמידה מיד, כמה עשרות אנשים. בצורת הסטודנטים סבורים היו אנשי ההנדסה בעירייה „להזיז דברים". הם הפעילו קורסים ופעולות הדרכה ל־20 הסטודנטים, תופעה שלא נראתה משום מה ל„מניף" הפקחים העירוניים, שתפקידם לאתר את הבניה הבלתי חוקית. התוצאה? דין ודברים, שגלש חיש מהר לתגרות ידים, אזעקת המשטרה, עצירתו של פקח מהפרע, שיחד עם חבריו מנע את יציאתם של הסטודנטים־הפקחים לשטח.

להזעיק את המשטרה? עוד לא נשמע כדבר הזה — קבלו נציגי ועד־העובדים, שעקרונית, מסתבר, התייחסו בחיוב להעסקתם של הסטודנטים בהתאם לחוזה מיוחד שנחתם עימם. אך הם לא יכלו להשלים עם התערבותה של המשטרה, ולכן החליטו לקיים השבוע, אסיפת מחאה והשבתת העבודה, למשך 7 שעות!

אלא שהתקרית עם הפקחים העירוניים, והגובתם הקיצונית של חברי ועד העובדים בעיריה, אינן יכולות עוד לחפות על אחת הבעיות החמורות ביותר המטרידה את העיר הגדולה. בתחומה, בנו ובונים מבנים ומתקנים בלתי חוקיים, בהיקף מדהים. הגיעו הדברים לידי כך, שחבורות אנשי „העולם התחתון" עולים על שטח פנוי, בשכונה זו או אחרת בתל־אביב, מציבים פיגומים, בונים מבנים, ועוד בטרם השלימו את המלאכה, מוכרים את ה„בנין המרשים", לזוגות צעירים או מפוני שכר דירה, גורפים הון רב, ורק מאוחר יותר מתברר, הן לדיירים הן לרשויות הנוגעות בדבר, המתבקשות בין השאר „לרשום בטאבו" את „בעל הדירה החדש", עד כמה חמור ומדהים הוא היקף העיסקה הבלתי חוקית שבוצעה.

לדבריו של מר יגאל גריפל, מי שהיה ראש העיריה ועתה בתיק הבניה העירוני, משנת 1968, הצטברו במשרדי מינהל ההנדסה, למעלה מ־5000(!) תיקי הריסה, שעברו כבר את הדיון המפורבל בבתי המשפט, והצווים, מסתבר, עדיין לא בוצעו. מבין אותם אלפי התיקים, ציוותה בית המשפט של עיריית תל־אביב לבצע יותר מ־200 צווי הריסה, ומתוך אלה רק 56 פעולות הריסה בוצעו עד כה.

הסיבות — שונות ולא אחת גם משונות. כל צו הריסה כזה, מחייב גיוס מירבי של אנשי־משטרה ופיקוח, ומלווה בהתנגדויות נמרצות של בעלי המבנים שהוקמו באופן בלתי חוקי. האלה בצעקותיהם מסתייעים במאות תושבי השכונות, שם לרוב מתקיימת הבניה הבלתי חוקית. ההתנגדות הופכת חיש מהר להיות אלימה וזכורים המקרים בהם ביקשה העיריה לבצע את צווי ההריסה, בשכונת התקווה, בגבעת־עמל ובמנשיה, וקמה ה„זעקה הגדולה" של „יפי־הנפש" שלא יכלו לראות הכיצד „זורקים משפחות עם ילדים לרחובות"!

קנסות — והמבנה הבלתי־חוקי הופך לחוקי

לא אחת חוזרים „התיקים" לדיון מחודש בבתי המשפט, ואז מוטלים קנסות והבניה הופכת להיות „מאושרת". העיריה היא אינה מאושרת כל עיקר ממציאות זו, לכן, אומר מר גריפל, בדעתה של העיריה לעשות הכל כדי למנוע בעתיד את הבניה הבלתי חוקית מיד עם התחלתה.

הכיצד? באמצעותה של סיירת הבניה — משיב מר מארק, מהנדס העיר תל־אביב. עם הפעלתה של הסיירת, מתכוונים אנשיה, לצאת אל השטח, מדי יום ביומו ולראות, היכן נערכים לבניה בלתי חוקית, וכך, בשלבי ההתחלה, עוד אפשר להוציא מבית המשפט את צו ההקפאה, ולפתוח בהליכים המשפטיים הרגילים. מסתבר, שהבניה הפרוצה, גאתה, כאשר העיריה לא היו „מספיק עיניים בשטח" — כהגדרתו של גריפל, כדי לכסות את כל שטחה של תלאביב, ואז היו אותם מוסיפי המרפסות, משלימי החדרים והבונים בניינים נרחבים באורח בלתי חוקי מספיקים להשלים את המלאכה, ומכאן ועד להוצאת צווי־ההריסה, בעקבות תהליך ממושך של משפט, הדרך ארוכה.

פישוט הליכים לביצוע הריסה

קיימת, איפוא, בהנהלת העיריה בתל־אביב מגמה לפשט את ההליכים וקביעת תקנות וחוקים שמטרתם — להכביד גם שיותר על מבצעי הבניה הבלתי חוקית בעיר. בין השאר, אומר גריפל, יש בדעתה של מחלקת ההנדסה בעיריה, למנוע את ההעברה של הרישום בספרי האחוזה, לאותם בתים שבהם בוצעו בניות בלתי חוקיות. דבר זה, מאמינים בעיריה, ירתיעו את אותם הסבורים שעל ידי תוספת הבניה הבלתי חוקית „ירוויחו" יותר כספים" וערך ביתם יעלה.

מלבד זאת שוקלים את האפשרות לחוקק חוק בכנסת שיאפשר למינהל ההנדסה בעיריה לבצע את צווי ההריסה או להקפיא תהליך של בניה בלתי חוקית, באורח מיידי, ולא באמצעות בתי המשפט, ששם כידוע „גלגל הצדק טוחן לאט".

מר גריפל מודע לבעיה, שעליה מתלוננים תושבי עיר רבים כי שוב אין ברצונם להגיש תבניות בניה רשמיות, מאחר שהדיונים הן בוועדה המקומית והן בוועדה המחוזית מתמשכים יתר על המידה. הגיעו הדברים לידי כך, שהגשת תבניות בניה רגילה, או השלמת חדר ומרפסת, עלולה להימשך עד לשנתיים ימים ונוכח מצב זה מחליט מי שמחליט להתחיל בבניה ורק לאחר מכן לבקש את האישור. לכן מבקשים בעיריה, למנוע את התהליכים הממושכים בוועדות השונות, על ידי זירוז הבירורים ומתן האישורים הדרושים על ידי העורכים והמוסמכים, בעיריה בלבד.

יזורזו הליכי הוצאת אישורי הבניה

אפשר שעל ידי כך, סבורים בעיריה ימנעו מספר ניכר של בניות בלתי חוקיות בעיר. בינתיים נמסר, כבר הוסמכו מר גריפל, בהוקף הפקידים ומהנדס העיר, לאשר בקשות „התאמה את החוק בלא להזדקק לאישור ועדת בנין ערים". מצד אחד בעקבות הסדר החדש, יקבל כל אזרח המגיש בקשה וזו אינה תואמת את התכנון, הודעה מיידית על אי־ההתאמה והוא יבקש לתקן תכניתו, בהתאם.

„אנו מעוניינים מה ביותר להקל על האזרח" — אומר לי מר גריפל, אך יחד עם זאת העיריה לא תוכל עוד להשלים עם הבניה הבלתי חוקית שהפכה להיות „מכה של ממש". יתכן שהתקפות כלפי המקרים החריגים והפעלת סיירת בניה, שהיו לה את צעדי הבראשית של מתוך תקלות, שבאו, לפרכה ופלא, מצד אנשי העיריה עצמם נועדה לפתוח את הדף החדש בתולדות הפיקוח בעיר.

תל־אביב, אומר איש שיחי שהתיימרה להיות אחת הערים היפות, אינה מצליחה לשמור על חזותה היפה, בשל אותם מקרים חריגים. ואלפי המיבנים הבלתי חוקיים, בתוכם סגירת המרפסות השלמה, „דירות על גגות", תוספת חדרים, „תרומים" לביצור העתה, החליטו, ובהקיפות „להתלבש על הנושא".

דניה - ארץ בעלת מסורת מפוארת בהארחת יהודים

הקהילה היהודית העתיקה ביותר בארצות הסקאנדינאביות נמצאת בדניה ומספר היהודים הגדול ביותר בארץ זו — מתגוררים בעיר השקטה והמצוחצחת קופנהאגן, — עיר בעלת תרבות עשירה עם יופי המורשה הארכיטקטוני האמנותית, דפי היסטוריה יהודית והעיקר האהדה והידידות של האדם שם — אין לשער כמה.

ישנן ערים בעולם והיתה לי ההזדמנות לראות כבר רבות מהן — שהעיר שלהן צורב ומכל פינה נושבת זרות. האנשים רוטנים תמיד ומרוגזים, בחלים ובהולים, כדי להיות תמיד בין הראשונים. בירת דניה, קופנהאגן היא ההיפך מזה. כאן לא אצה הדרך לשום איש ואין מרדפים אחרים. הרחובות עליזים, ערים, כל זר מרגיש את עצמו מיד בבית. אם שואלים על רחוב, אין עוברים את השואל אלא מובילים אותו אל המקום, או לפחות יביטו אחריו אם איננו תועה.

בנוגע לידידותו של העם הדני ליהודים ובעיקר בזמן הבזוע של שנות המלחמה הראשונות, כשהגרמנים כבשו את הארץ הזאת, הנהיגו חוקים אכזריים ונוצרה תנועת מחתרת חזקה, שעליה מספרים ממש אגדות. האמת המלאה היא, שהעם הדני הציל בזמן ההוא למעלה משבעת אלפים יהודים מכליון. מספרים על זה בהדרת ובדביקות, שבסתיו 1943, יום לפני ראש השנה, התייצב לרב מרדכי מלכיאור, רבה של קהלת קופנהאגן, שהגרמנים מתכוננים לגרש את היהודים מדניה.

הרב הודיע ביום א' של ראש־השנה מעל הבימה למתפללים, שיזדרזו להם בפלט. בשעות הלילות מראש השנה עד יום כיפור הצילו דנים נועזים מתנועת המחתרת, יחד עם דייגים אמיצים בנמל של קופנהאגן ליד הים אורסונד — אלפי יהודים. כל לילה באבקו עשרות סירות דייג, בגיוחם של גברים הסוענים אמיצים עם הגלים הסוערים של אורסונד (בעונה היא של סתיו סוער ים האורסונד ביותר) והעבירו במסירות נפש גדולה ובעקשנות את היהודים המיואשים לשוודיה. גברים נשים וילדים ומצאו בשבילם מקום מקלט. אורכו של נתיב ההצלה בים מן הנמל של קופנהאגן לשוודיה השכנה — הוא למעלה משלשים מיל. בדרך זו סיכנו הדנים, ברובם דייגים את חייהם שלהם ושל אלפי משפחות דניות, שהיו מעורבים בעבודה המחתרתית המסוכנת והצילו כמעט את כל הקהילה היהודית של קופנהאגן.

כחמש מאות יהודים, שלא יכלו להציל את עצמם בעוד מועד גורשו הגרמנים למחנות ההשמדה של טרזינשטאט, בצ'כוסלובקיה. מחמש מאות יהודים אלה ניצלו חמישים ושניים וגם זה בזכות המלך הדני, אוהב ישראל גדול, שסיכן את עצמו בעקשנות למען יהודי דניה — חזרו כולם — יחד עם אלפי היהודים, שמצאו הצלה בשוודיה — בשנת 1945 לדניה, מצאו את בתיהם, עסקיהם שלמים לגמרי. כמו כן מצאו את הזיוד של העם, את החסד והידידות כמאז ומתמיד.

ביום השני לשהותנו בקופנהאגן, לקחנו בנמל אורסונד אניה, שתעביר אותנו לשוודיה השכנה לעיר הקטנה, אך המפורסמת, מאלמה. נסענו באותו נתיב ימי של הדייגים הדניים בהצלת היהודים בלילות האימים של 1943. ואפילו בחודש אוגוסט, היה הים סוער מאוד. המדריך, יואר דני, שעסק כל ימי חייו בדייג, פנה לעת זקנתו להדרכת תיירים בים וביבשה. הוא היה אחד הדייגים שבשעתו העביר בלילה אחד בסירתו שלושים וכמה יהודים. פעמיים בלילה הפליג בנתיב הימי הלוך־ושוב והביא את היהודים בכפר — ומסרם בידיהם של השוודים. האדם הזה התגבר, הצנום והנמרץ, סיפר אפיזודות מנסיעותו בלילה ההוא: יסורים, צער, שעות אימים, בכי של ילדים, שמים אפלים, גשם. זקן אחד להש תפילות לאלהיו ומסר לדייג את חלקו לעולם הבא...

העיר קופנהאגן — חדש וישן משמשים בה בערבוביה. בניינים ארכאיים, בכל הקישוטים האמנותיים הקדומים, סגנונות בנייה, פיסולים אבנותיים למופת ברחובות, גגים, כברות, מוזיאונים עם ציורי הרנסאנס, פארקים ועם כל הנוחיות, משכנות אמנות; ולצידם בניינים חדשים, גורדי שחקים שאינם הולמים את המקצב של סגנונות ארכאיים ויצירות אמנותיות קדומות.

בקופנהאגן במיוחד קיים פולחן עצום למלוכה. בכל מקום נזכרים ביראת כבוד המלך המלכה, ארמנותיהם, הפארקים שלהם, תיאטרונות, הרחובות, מגדלים, כברות עמסיות כנסיות. בחזיתה של כנסיה אחת שהיא בת שלוש מאות שנה — חוג מלכותי ערך שם את התונה שלו, חרות באותיות זהב שם התורה המפורש.

ארבע האותיות העבריות רדפו אחרי ממש במשך כל זמן שהותי בקופנהאגן. הבימה שבפנים הכנסיה חטובה בעץ אפור־כהה והיא מלאכת מחשבת של חיטוב עץ. מדוע נתן הארכיטקט של הכנסיה, לחרות דווקא בחזית הבניין באותיות זהב את שם אלוקים בלשון־הקודש, — קיימות סברות שונות: סברה אחת, נועדה להראות, שהמלך של אז היה טוב ליהודים והזמינם להתיישב בדניה. הסברה השניה: הארכיטקט היה יודע של לשונות: רומית, יוונית, לשון קודש, והוא חרת את שם השם בלשון קודש כמו שכתוב: למען ידעו...

הכנסיה הזאת בת שלוש מאות שנה, שוכנת ליד השער של תעלת הלמן. התעלה הזאת — ותוספת שטח ענקי במרכז העיר — משוכנת, מגובבת, ומוקפה בבניינים מלכותיים לאין שיעור. כנסיות, גנים, ארמנות, בניינים ממשלתיים. זהו מרכז רב רושם שממנו נמשכים כל העורקים לכל המקומות החשובים.

הספריה היהודית המלכותית

כן נמצאת שם בגן מפואר הספריה היהודית המלכותית, שהיא פרק מפואר של יהודי דניה. גלות הכרתרת של יהודי דניה בתחום היהדות, ספרות יידית ועברית. הספריה היהודית המפוארת היא ידועה ונושאת את השם: „ביבליוטקה יודאיקה סימונסניאנה" על שמו של הפרופסור דוד סימונסן, רבה הראשי של דניה, למדן חוקר ואחד האספנים הגדולים ביותר של ספרים ביידיש ובעברית. היה לו לרב אחד מאוספי הספרים הגדולים ביותר. כל זה נתן במתנה לספריה היהודית שהיא פאר וכבוד גדול לא רק ליהודי קופנהאגן אלא ליהודי העולם.

כדי להגיע לספריה היהודית יש לחצות גן מפואר, המקיף את בניין הספריה הגדול. הגן משופע בפרחים, נטעים, אילנות עתיקים, פסלים של סופרים דניים גדולים. ליד הכניסה עומד פסל אדיר של ההוגה, הפילוסוף והפסיכולוג הדני סרן קירקגור.

50 אלף כרך בספריה

בספריה היהודית יש למעלה מחמישים אלף כרך של הספרות היהודית והעברית — כמעט כל הספרים שהופיעו במאה התשע עשרה והזמנים קודמים. הממשלה הדנית הקציבה סכום כסף גדול לבניינה ולסידורה של הספריה הזאת. נקנו באלפי דולארים ספרים וכמה סופרים ועסקנים יהודיים באמריקה שלחו את אוספיהם כמתנה לספריה.

מלבד אוסף הספרים היהודי הגדול, שברשותה של הספריה, יש בה אוסף נדיר של הגדות, שהופיעו במאות השנים האחרונות בארצות רבות בעולם. ההגדות מאויירות, כל מיני אותיות דפוס, ציורים, כמו למשל, הגדת סאראייבו, ההגדה הספרדית שטון, הגדת הזהב, הגדת נירנברג, הגדה דארמשטאט, אפילו הגדת ואשינגטון. זהו אוסף נדיר של יקרי המציאות, שהעתקים מהם נמצאים במוזיאונים ובספריות הגדולים ביותר בעולם. ועתה אנו מגיעים לאוסף הנדיר ביותר של ספרים יקרי המציאות בלתי רגילים, אינקונאבולים עבריים, שאפילו העתקים מהם, מוצאים בקושי אפילו בספריות הגדולות ביותר. כמו למשל: המורה נבוכים של הרמב"ם, שיצא לאור בעיר בארצלונה שבספרד, בשנת 1348, כמו כן האוריגינאל של העצומה שמנשה בן ישראל חיבר באמסטרדאם, לקרומוול בלונדון בענין הכנסת יהודים ללונדון, סידורת חומשים, שיצאו בקאהיר בעברית ובארמית, זהו אוסף בקלף, ראויות מחזור ביידיש עתיקה, שנדפס בקראקאו בשנת 1571. כמו כן מחזור טאנהאוזן, שנדפס ברדוס ברבניה בשנת 1593. כמו כן אשר לראות ששה כרכים בן הספר „פרי עץ חיים" שהישיבה הספרדית „עץ חיים" הדפיסה באמסטרדאם בשנת 1728.

400 יקרי מציאות

בספריה היהודית נמצאים ארבע מאות יקרי מציאות כאלה, שאין ערוך להן. אלה הם אוריגינאלים, או העתקים מאוריגינאלים שניצלו אצל אספני ספרים מפורסמים, במוזיאונים במשך של דורות, מימי קדם ועד היום. ביחוד נמצא כאן אוצר של סידורים, מחזורים, ספרי מוסר וכתבי־יד נדירים, שרידים יהודים ורק למראית עין. כמו כן כתובות בירות שהותקנו בידי סופרי סתים באיטליה, גרמניה, צרפת ופולין.

התעכבנו שם כמה שעות והיינו צריכים לשהות שם שבועות תמימים, כדי להכיר את אוצרות הספרים שבספריה היהודית, — שהיא

(סוף בעמוד 8)

מטבחי הפועלים – מחוץ לתחום בשביל הפועל הדתי

מאת יהודה עוזיאלי

„מטבח הפועלים" בארץ־ישראל, שהפך למוסד ומושג של הסתדרות־העובדים, מאז נוסד בשנת 1890, במושבה רחובות, היה שנוי במחלוקת לגבי הציבור הדתי. למעשה, נעשה סמל לקיפוחו של הפועל הדתי, שנמנע ממנו לסעוד את לבו במחיר מינימום, יחד עם חבריו לעבודה, שלא בחלו באוכל בלתי־כשר. הפועל הדתי היה „מחוץ לתחום" במטבחי הפועלים, דווקא בהסתדרות שלחמה לשוויון ונגד אפליה.

בתחקיר מיוחד, שפורסם באחרונה בכתב־העת „בית הפועלים" של פועלי חיפה, מצאנו שהופעה שלילית זו של מטבחי פועלים במפעלים, אשר אינם פתוחים למעשה בפני עובדים דתיים, קיימת גם כיום. גם כאשר המחלקה לסיפוק צרכי דת בבית הפועלים הפכה לחלק בלתי נפרד מהנוף ההסתדרותי, ורבה של ההסתדרות, זכה לייצוג ולמעמד רם בבית־המחוקקים של כנסת ישראל...

אגב מחקר על טיבם של מטבחים במפעלים התעשייתיים, מבחינת ערך המזון, המצב התברואתי ואיכות מידה עונות הארוחות־הצהריים המוגשות במפעלים, על צרכי תזונתם של רבבות העובדים, נתגלו מימצאים מדהימים על הרעלות קיבה קשות, הדלאות ושבורה עגומות גם מבחינת הכשרות. שמחבר התחקיר מתריע נגדם בחריפות. בעקבות ממצאי התחקיר שנערך במפעלים הגדולים באזור חיפה, כמו חברת־החשמל, „המגפרי", „פיניציה", נמל־חיפה ובמפעלי אלקטרוניקה שונים, מינה מזכיר מועצת פועלי חיפה, אליעזר בולק, ועדת מומחים, שהגישה בשבוע האחרון את מסקנותיה, גם מפני באיקתה במפעלים נוספים.

המטבח לא כשר „מטעמים תקציביים"

מתברר, כי בכל שנתפרה בשנים האחרונות תזונתם של המטבחים הושקעו בהם כספים רבים להעשרת פריטי המזון והמכניקה של הבישול, ירדה במקביל האחזקה ההיגיינית של המזון המתאים התברואתיים. שוב אין מגישים במטבח הפועלים לחם צר ומים לחץ, בתנאי דחק של ראשית המאה ושנות הצנע — אם כי המחירים נשארו סמליים ומלווים חלק מהמערכת המגודנת של תנאים סוציאליים, שמהם נהנים רבים מהעובדים בישראל. אלא, שצורות ההגשה והזיהום הסביבתי, מרתיעים עובדים רבים מלנצל „זכות מזלת־זו, ומעדיפים אוכל מן הבית. סיבה נוספת לרתיעה זו, הוא האוכל הבלתי־כשר, המוגש בכמה מפעלים, שרובם ללא השגחה של הרבנות, ובמפעל גדול, כמו „המגפרי", המעסיק 350 עובדים, אף מצהירים „כי מטעמים תקציביים לא הוקפד שהמטבח יהיה כשר".

במפעל הסתדרותי זה אוכלים במטבח הפועלים רק 175 איש כלומר מחצית העובדים. כותב צוות התחקיר: „אחת הסיבות החשובות להירתמות הארוחה בחדר האוכל על־ידי עובדים רבים, היא היעדר כשרות במטבח. הנהלת המפעל מטעמים תקציביים, לא הקפידה על כך שהמטבח יהיה כשר. אין לה מערכת כפולה של כלי אוכל בשריים וחלביים". „תוהו" כותב התחקיר, „כמובן, פגיעה בציבור עובדים גדול ובתנאי עבודתם". הנהלת המפעל מבטיחה כמובן, שבעתיד כאשר „יקום מטבח חדש", תבוא בעיית הכשרות על פתרונה. גם מזכיר ועד הפועלים במפעל התריע על המצב, ותבע למצוא פתרון לבעיית הכשרות, אבל על קיפוח כזה של חוגים לעבודה, אין מכריזים עדיין שביתות במפעלי ההסתדרות.

„יש לציין, כי ארוחה בשרית עולה לעובד ב„המגפרי", כמו במפעלים דומים, 60 אגורות בלבד. היתר מסובסד על־ידי הנהלה המפעלי. רוב המפעלים, אף אלה המבשלים בכוחותיהם את הארוחות ואינם קונים אוכל מוכן מבחוץ, — רוכשים את מוצרי המזון ממקורות כשרים, הנתונים בהשגחת הרבנות, כמו „תנובה", „צרכיה". הבעיה היא פנימית בלבד, של רצון טוב ואמצעים נוספים, ומיתקנים.

במפעלים אחרים, כמו ... החדש, בקריה לתעשיות ... מדע, מקבלים את הארוחות ... ממושב ניר־צביון. כאן, כמוב... בעיות כשרות. ורוב העובדים ... בלסים כמוכשי ליפות, יכולי... הנות מהמטבח המוזל של ... האוכל הוא עשיר והמזון ... משלמים 1.55 ל״י. במקום 20 ... תמורת ארוחת צהריים. מתנאי... מיה ניהנים גם עובדי המפעל „סינגר". דוגמה נוספת לטיב ... וכשרותו, הוא מפעל „פניציה" ... הפרדה גמורה בין בשר וחל... מתקנים ואביזרים משוכללים ... ציבור הפועלים ניהנה מהאו...

חיידקים וחוליים רבים

להלן מגלה התחקיר גם סוו... ליקויים והזנחות מבחינת ה... הבאי התברואה. במפעלים גד... ידועים, כמו חברת־החשמל ... חיפה. היו מקרים קשים של ... המוכיות באותו חודש שהמטב... פועלים רבים לקו בחום גבוה, כאבי בטן קשים והיו רתוקי... מיטותיהם. רבים לקו בהרעלה לא התלוננו על כך. כלומר, ... היא אפילו קשה יותר מזו שב... בבדיקה. באחד המקרים לקו... תיים עובדים בחוגי החשמל ב... קיבה חמורה ביותר. בדיקה ש... רד־הבריאות הצלוהה כי ההרעל... מסוג „סלמונוליה" ומקורה ... הנמצא ב„סלט פנוקי"... התב... שניים מהעובדים לא הקפי... תנאי הניקיון ולכן הומצו בע... במטבח אחר, של מפעלי האל... ניקה בחוף שמן, לקו 53 ... בהרעלת מזון, כיון שהאוכ... החזק בטמפרטורה בגאיכה ... מעלות. מעניינת העובדה כי ... נשאלו הפועלים עצמם לצמדה ... שיעור 62 אחוז כי הם מעדיפים ... האוכל במטבח לאוכל מ־38 ... בוחרים דווקא במטבח נקי, ... האוכל פחות משובח.

בסך־הכל, בוכף לאי שביע... רצון של העובדים, הנזקקים ... גם בימינו, לשירותים הכולו... „מטבח הפועלים", יש אובדן ... פי ימי עבודה בגלל הליק...

(סוף בעמוד 8)

לקראת ועידת איחוד בתי הכנסת בארץ

מקדשי המעט — מקומם תפקידם ויעודם בחיים הציבוריים הדתיים

מאת ש. אהרוני

בבניין הקטן שבשכונה מרגשת ילות רבה. יהודים באים הולכים. המעיינים מבט על המודעות ה־לות המכסות את חזית הבניין היה ויש הנכנסים מיד פנימה; היוצאים בחופזה, מנשקים את זוזה ואצים לדרכם, ויש השוהים ה קלה בחצר. שקיעת הפליה ה־אלין מתנה לדרכם ושותפים ב־זה עם חברים.

פנים, בית־כנסת פשוט — "שטי־", מספר שולחנות מאורכים, ספ־ם כבדים, ארון קודש ללא עיטו־. הפריכת מכסה את כולה. רק לוחות הברית" העשויים עץ ים מעליה.

שני כניסים של יהודים מתפל־ שחרית. אלו יושבים צמודים ומם ואחרים נעים הנה ולשם. ר הקטן, הצמוד, מתארגנת קבו־ נוספת לתפילה, כאשר ליד השל־ מפיינים שני אברכים בספר.

צה האחר של השכונה, עומד תילו בית כנסת מפואר, גבוה במקומם המעורר את יראת כבוד ראיו. כאן השקט אופף את ומ. אין תנועת אנשים סביבו. ם הבניין, אולם תפילה צבע הה־ הקטן של המתפללים, רובם , אובדים בחללו. הם גבלבים הריהוט החדיש ועמודי השיש. אורות המרצדים מנברשות ה־ח אינן יכולות להוסיף חמימות. יק מבליטים עוד יותר את ה־עובדה המצערת, המספר המועט של המתפללים.

מדוע בבית הכנסת הקטן, המשיש באים יותר אנשים לתפילה מאשר בבית הכנסת המהודר? מה הדריך את היהודים לבחור להם בית תפילה זה או אחר?

כשמונת אלפים בתי כנסת נמצאים בישראל. בתי כנסת מסוגים שונים, בעלי סגנון תפילה שונה. ישנם כאלה והפוכים למרכז הפעילות הדתית של התושבים, וישנם כאלה, הנשארים כמקום לתפילה ותו לא.

הדבר ניכר ביותר בישראל. בתקופת הגולה היה בית הכנסת מרכז החיים הרוחניים. בתוך בית הכנסת מצא היהודי מפלט מרוחות התרבות הזרה שאפפו אותו. הוא היה מבצר מפני טמיעה בין הגויים ומפני כליה רוחנית.

בית הכנסת בחו"ל היה המדינה הרוחנית של היהודי "ואהי להם למקדש מעט (יחזקאל י"א) — אלה — בתי הכנסיות בחו"ל (מגילה ריש)". מבית הכנסת, שאב היהודי את הכוח לחזור לירושלים. מכאן עלו תחנוניו במשך אלפיים שנה — "ותחזינה עינינו בשובך לציון". רש"י מפרש את הפסוק בתהלים (קי"ב) — כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו: מדרש אגדה — כשיצא יכניהו לגלותו נשאו עמהם מאבני ירושלים ועפרה — לבנות להם בבבל בית כנסת.

פתח, בישראל, מהו מקומו של בית הכנסת? מהם תפקידיו? אומר לנו מר מאיר רוזמן מרצה לכתבות היהדות באוניברסיטה בר־אילן: "כיום ישנם שלושה סוגים של בתי־כנסת בארץ. ישנם בתי כנסת, הצמודים למקום ליכוד, כמו ליד הישיבות והיכלות הישיבות הגדולות. אני חושב שבתי כנסת אלו מכלאים את תפקידם כראוי. אם אתה נכנס לישיבה, כמו "מרכז־הרב" אתה מוצא שהכל מתנהל באולם בית הכנסת, השיעור, השיחה, הסקלא וטריא. במקומות כאלה, אין מועדונים, בית הכנסת האלו ממלאים היטב את תפקידם.

אופיו של ה"שטיבל"

ישנם בתי כנסת מסוג אחר, אלו הנקראים "שטיבלעך". בית כנסת כזה, מסבצו מיועד לגברים, בעיקר לאנשים שבאו מאירופה, חסידים, אנשים שגרו בעיירות ונהגו בחו"ל להתפלל ב"שטיבלעך". מטבע הדברים הם יוצאו בארץ מקום תפילה דומה. הסיבות לכך רבות, והעיקרון והרגלי. "זה זול, קל יותר למצוא חדר, מרתף, דירה שכורה ולהפוך אותו ל"שטיבעל". וזה קרוב לבית. העיקר אין בו קפידה רבה, אתה חש עצמך בבית. כבר כיום הוא ממלא תפקידים נוספים על תפילה. שם נערך ה"בריה", השליש־זכר. כל השמחות הדתיות המשפחתיות של המתפללים נערכים בו. מתקיימים שעורים במשנה, בפרשת־השבוע. אולם, ברוב המקומות, המתפללים בו מבוגרים אבל אין צעירים והמעט שבאים — זה רק מפני הקרבה הגיאוגרפית לביתם.

אישית, אני מתפלל ב"שטיבעל". בעיקר בגלל הקרבה לבית. לי לא איכפת, לא נוסח התפילה לא ההווי בפנים. לצעירים זה איכפת, אין בו מקום לעזרת נשים. וכיום גם נשים רוצות להתפלל. ב"שטיבעל" לא ייחדו מעולם מקום מיוחד לעזרת־נשים. הסיבה העיקרית היא שהמקום לא נבנה מלכתחילה כבית כנסת, אלא אולתר לכך ומכיוון שבגולה, האשה בדרך כלל באה לבית הכנסת רק ל"הזכרת נשמות", לא לקדיש היומי ולא לתפילת־מנחה אז מדוע להקצות במקום הקטן שאולתר — שטח לעזרת נשים? על כן ה"שטיבעל" ממלא את תפקידו רק בחלקו.

הסוג השלישי הוא בתי הכנסת הגדולים, ההיכלות למיניהם, שהושקע בהם הון עתק. כאן אפשר לראות, ברבים מהם, את בית הבקיש בהרגנו, הם נראים, גדולים ויוקים, כמו זוג זקנים שקנה דירה של 10 חדרים ועתה הם מסתובבים בפנים ולא יודעים מה לעשות עם כל החדרים האלה. רבים מבתי כנסת אלה נעולים רוב ימות השבוע, לאחר התפילה. הם גדולים, מלאים פורמיקה קשה מצוחצחת, לאחרונה אף הולו לשים ויטראזים ומיזוג אויר, דברים שמקררים יותר את האווירה. אתה יכול למצוא שם בכל פינה ספריה גדולה, מתנת המועצה הדתית או המקומיה ותורמים, אבל היא תמיד נעולה, אין קוראים אין שיעורים".

מוסיף מר רוזמן: "הדברים הגיעו גם לידי אבסורדים. רוב המתפללים הקבועים בבתי הכנסת הגדולים הם מבוגרים, רובם ככולם בעלי המעמד הבינוני האמיד. והנה בתי כנסת אלו הקימו קופות גמ"ח, שבהם סכומים גבוהים, הון נעלית. אין למי להלוות. המתפללים הקבועים אינם זקוקים להלוואה ולאחרים אין מלווים משום שכך התקנון".

בית הכנסת הגדול, ההיכל, הפך למשהו סקטי, כעין תיאטרון, גינוני טקס לפי כללים. שם אתה רואה את השממה, התפילה מתהדהדת מקיר אל קיר ואינה יכולה, לדעתי, לעלות השמימה".

אין ספק שישנם יעודים נוספים לבית הכנסת. אין הם תוספת הסריגנית לתפילה אלא משמשים תנאי ורקע לה. רבים עמדו כבר על עובדה זו. לדעתם, אם אנו מצמצמים בית־כנסת לתפילה בלבד, יוכל האדם, במחשבה שניה להגיע למסקנה שתפילה אפשרית גם ביחיד. תפילת יחיד אינה קשורה לבית כנסת. ערך התפילה של בית הכנסת עולה על ערך התפילה של היחיד רק בזה שעם היא הופכת לתפילה בצבור. הצטרפות היחיד לציבור נחשבת לו לאדם לזכות, וזו המידה לסיבתו וגורמה שתפילתו תתקבל ברצון, הרי בשום כך. נקראו מקומות התפילה "בתי כנסת" — מקומות שמתכנסים בהם ושהיחיד מוצא את דרכו לרבים ומצטרף לציבור, וככל שההצטרפות גדולה ומקיפה יותר, ערך התפילה גדול יותר. כי זכות הרבים גדולה מזכותו של היחיד. התנאי הראשון, איפוא, שבית הכנסת יפתח בין כותליו פעולות שיש בהן קירוב לבבות שעל ידן יהפוך הקיבוץ של היחידים לציבור שלם, אחיד ומגובש.

"כיצד להרוג את הזמן"

את התפקידים הנוספים שעל בית כנסת למלא, בעיקר בתקופה הבידורנית, רואה מר רוזמן מזווית נוספת. מסביר לנו: "ליהדות הדתית בישראל ישנם הישגים עצומים. בראשונה בתחום החינוך — כאשר הצליחה להקים רשת חינוך המקיפה את הילד מהגנון ועד האוניברסיטה והישיבות הגבוהות. יש ליהדות הדתית הישגים עצומים במעמד המשפחתי, במקומות העבודה ובממסד הדתי. אולם ישנו תחום שבו היא נכשלה. וזה התחום שאפשר אולי לכנותו כ"תחום הבידור הדתי". למצא תשובה לשאלה העומדת בתקופה שלנו "כיצד להרוג את הזמן".

"לאחרונה יש בידי האנשים זמן רב פנוי. הצעיר־הדתי עייף לו שפע של זמן שאינו מנוצל והוא מסתובב בטל. הוא מחפש תכלית כיצד למלא את החלל. עבר הזמן שהצעיר הדתי היה ניגש אל ארון הספרים, ברגע פנוי, ומוציא ש"ס ולומד סוגיא. היום הוא לוקח עתון, קורא כתבות לא־דתיות, שומע מוסיקה לא דתית. יוצא להתבדר בחברה לא־דתית, כי רוב בקיבות הבידור הם חילוניים. וכלפיהם כאויון לכלי התקשורת, אלו מסמפטים אותו בדברים הרחוקים מחיי הדת. היהדות הדתית לא נתנה את דעתה כיצד למלא את זמנו של הצעיר בשנות השבעים של המאה הנוכחית.

הבעיה אצלו מתחילה לאחר סיום הישיבה התיכונית, והחזרה מהצבא. הוא אינו מוצא מקום בבתי הכנסת הרגילים. הצעיר הדתי הפסיק לבוא בימי חול לבית הכנסת. הוא מתפלל בביה. ל"שטיבל" אינו הולך, קשה לו לסבל את ה"הברה האשכנזית", את "חוסר הקפידה" המבואה הבולט של המקום. לבית הכנסת הגדול אינו נכנס — זה זר לו. אשרינו שזכינו פה ושם למניין של צעירים. אבל כמה כאלו ישנם? זהו המחדל הראשון של היהדות הדתית בכללותה.

תוהם שני הוא האשה הדתית. הנערה הדתית, לא מצאה את מקומה בבית הכנסת. אין לה "בידור־דתי" למלא את זמנה. התפילה היא הולכת לתנועת נוער, אבל מה הלאה? לצערנו, מדגיש מר רוזמן, הנשים הדתיות המתפללות עושות זאת בביתן. אמנם, תנועת האשה הדתית, עושה משהו בקשר לכך, פעולה קיפודים וכוריצים, אולם הדבר מתבטא בערב אחד לחודש.

"על כן צריך בית הכנסת לענות על הבעיות הללו, ולשם כך צריך לשנות את צורתו המסגרתית. ניקח למשל את נושא "הדף היומי", אין ספק כי יצירתן של הרה"ג מאיר שפירא בארגון "הדף היומי" ראויה לציון מיוחד, אבל כיום הצעיר הדתי, האינטלקטואל, אינו מוכן ללמוד דף יומי, בצורה שטחית. הוא יעדיף חמש שורות בדף אבל במלוא עמקותן".

ועוד ביטוי: בכל בית כנסת ובכותל המערבי יושבו שלחן ארוך שבו מתרכזים אלו שמדברים בשעת התפילה. יש הרואים בהם מחללי בית הכנסת. נכון, הם עוברים עבירה. אבל נשאל את עצמנו למה הם מדברים? התשובה היא, פשוט שהם רוצים להתכנס יחד, לשוחח. הם אוהבים לדבר בצוותא, בחברותא. הם יעסקו בבעיות מדיניות, כמו כניסה המפד"ל לממשלה, או בבעיות פוליטיות כמו ביקורו של שר החוץ הצרפתי. אבל מאחר שאין להם מסגרת אחרת לשיחה זו, הם מנהלים אותה בשעת התפילה.

צריך למצוא "בידור דתי"

צריך למצוא בבית הכנסת את הפתרון לזמן הפנוי. יש להקים מדי ערב וערב מסגרות בבית הכנסת שימשכו את הצעיר המבוגר לשם. לדוגמא, החסידות יצרה זאת. היא איפשרה ישיבה בצוותא של אנשים בבית הכנסת, ליד קערת מזונות וודקה ושיחה בטלה. אמנם, היו בשיחה זו, על סיפורי נפלאות של רביים הרבה מוסר השכל, אעפ"י כן זו רק שיחה ולא לימוד. אצלנו צריך להקים מסגרת ל"שיחה בטלה" בחדר סמוך, כעין "קלוב". אבל שיחות רציניות, ע"י כוחות מבפנים ומהחוץ. צריך לפתח שורת שיעורים מרתקים, עם מרצים צעירים שידברו בשפת הנוער. שהבידור לקהל הדתי יהיה במסגרת בית הכנסת וסמוך לבית הכנסת.

עובדה היא שהצבור הדתי צמא לבידור דתי. הנה, מופיעה כעת להקה דתית, והיא ממלאה ערב ערב את היכל התרבות. כמו כן גם פסטיבל־דתי חסידי. הנוער נהר לראות את "איש חסיד היה". למה יש "יצשות זאת שם, מדוע לא להקים דברים דומים במסגרת בית הכנסת? ההנות הדתיות, בבתי הכנסת הגדולים, הסולן המקהלה, אינם מושכים את הנוער, הוא אוהב קצב אחר של מוסיקה מדוע אין משנים זאת בבית הכנסת?

אפשר להביא נער לבית הכנסת. הנה, כתחת להלך ביתי, מתגודדים כל ליל־שבת עשרות בבריינער דשורות משוחחים בקולי קולות. פעם יצאתי אליהם ושאלתי אותם אם הם רוצים לשבות פה זה שבת. כולם הסכימו לשהות אותם לבית הכנסת ובילינו שעה ארוכה. יחדיו. על זמר דתי מפורסם, המתבל את שיריו בדברי תורה, שביקש רשות מאחד הרבנים, שיאפשר לו למלא את בית הכנסת בצעירים, שישמעו שירה ודברי התעוררות ואחר כך יתפללו בצוותא. הרב נטה לכך אולם הגבאים סרבו. אמרו שהם חוששים לריהוט: נכון, לאחר שיחה־תפילה זו, הם לא יהיו דתיים. אבל יישאר בהם משקע. אנו סבורים כמו ר' ישראל מסלנט שאמר אין תורה דתית שנבלעת ונעלמה, ובפרט שלכל יהודי יש נשמה ויש ניצוץ. בשעורים, ובשיחה אפשר לשתף את הנשים. אין צורך שישבו יחדיו, שולחן לחוד לגברים ושולחן לנשים, אבל שיעור שיבין את הכל. שבני הבית הבעל והאשה ידעו כי הערב בבית הכנסת ישנו שיעור, מתקיימת שיחה לאחר התפילה, ניגון וכד'.

העיקר לדכא את כל הפעילות החברתית בתוך בית הכנסת. לערוך את כל סעודות המצווה שם. מדוע הוציאו את התהלוות מבית הכנסת אל אולמות צבוריים. זהו מחדל ראשוני, מקומם במסגרת זו.

יש לערוך מהפכה גם בצורת ניהול בית הכנסת. כל אותם קריטריונים של גבאים ופרנסים חלף זמנם. כשם שבכל תחום בחיים של שנות השבעים עלתה עילית צעירה לגדולה, כן גם צריך שיהיה בבית הכנסת. צריכים לעמוד בראשו, אנשים הקרובים להוראה להינוך כשהרב עומד מלמעלה ו"מנצח" על הארגון של הקמת מערכת משליבה סביב בית הכנסת. לשמחתנו ישנם כבר במספר מקומות רבנים צעירים שהחלו לעשות זאת. אולם רבנים צעירים רבים, עדיין כבולים ע"י הגבאים שאינם מוכנים לשנות ממנה גם כחוט זהו".

האם בית הכנסת צריך להיות כדוגמת המרכז הקהילתי הנהוג בארצות הברית?

מר רוזמן אינו סבור כך. "בחו"ל, מהווה המרכז הקהילתי, הדינה בתוך מדינה" — זו בשבילו מדינה יהודית קטנטונת. שם הוא מתחתן, עורך "ברית מילה" ואפילו נקבר בבית הקברות הסמוך למרכז. שם הוא גם מחנך את ילדיו. הוא משחק ברידג' עם חבריו שם, ואיתם יוצא לפקי ביום א'. כאן איננו זקוקים לכך. כי גם בעבודה גם בצבא מרגיש הישראלי שהוא בין יהודים. בית הכנסת והסובב אותו צריכים להתרכז אך ורק בענין הדת. בבידור הרוחני הדתי. הוא צריך למלא פונקציה חברתית רוחנית לדיירי הסביבה שבה הוא שוכן. כמובן, הוא צריך להיות נאה, מושך, נקי. והקהל ידע כיצד להתייחס למקום כזה. אז אני חושב ה"שלחן הארוך בכותל המערבי" ייעלם, שם לא יתנהלו השיחות הבטלות.

ניצנים לתזוזה בכיוון רצוי

ישנם ניצנים לתזוזה בכיוונים אלו. בעיקר במנייני הנוער שהוקמו במקומות רבים. שם מתנהלת תפילה בצבור, בלחנים מקובלים, בשפה מובנת. הנוער נהנה להתפלל בינו לבין עצמו. עדיין מספרם קטן יחסית. כרם, בתי כנסת במובן רחב יותר, מתחילים דוקא להתגבש, במקומות חדשים, בפרברי ערים שם בית הכנסת מתחיל למלא ייעודים נוספים.

כך גם בבית הכנסת שבגבעת המבתר בירושלים, שכונה שהוקמה רק בשנים האחרונות. מספר לנו אדיר זיק, ממקימי בית הכנסת: עדיין אין לנו בית כנסת, בכל פעם אנו מתפללים במקום אחר, במרתף של זה או על זה, אולם הצלחנו לגבש קהל סביב בית הכנסת. אצלנו אין בעייה של "ספרדים" ו"אשכנזים". מתפללים אצלנו נוסח בני־עקיבא ומשלבים ניגונים ספרדים. שליח הציבור הוא הקובע את הנוסח. הוא מתפלל כפי שיודע. גם ספרי התורה אצלנו מכל העדות. אולם עיקר כוחו של בית הכנסת הזה באחדותו. זהו גרעין משותף אחד. זה מתבטא בשמחות, ב"קידושים" ולא עלינו גם באבל. בית הכנסת הוא מקום הריכוז היחיד של האנשים שבאו לגור יחדיו. כאן מתגבש הגרעין, כאן נוצר ההווי, כאן קם הגוש המגיב, שאיכפת לו, שיכול להתווכח על דברים. עובדה היא ש־95 אחוז מחברי בית הכנסת התגייסו למשמר האזרחי. ציבור דתי הוא ציבור איכפתי. עובדה, יו"ר הוועד של השכונה פנה אל הרב, בבקשה שיעזור לגבש את השכונה".

מוסיף אדיר זיק: "בית הכנסת אצלנו הפך בסיס לפעולות סוציאליות בסביבה, מקום לעזרה הדדית, מרכז לכל מיני מצוות בין אדם ל־ אדיר זיק: "בית הכנסת אצלנו הפך בסיס לפעולות סוציאליות בסביבה, מקום לעזרה הדדית, מרכז לכל מיני מצוות בין אדם לחברו בסיס להתקדמות הורית של האנשים, בזה שארגן הכניות ושיעורים המשתרעים על נושאים רחבים".

אולם זהו מקום בודד. "עדיין אין דפוסים כאלו במקומות רבים. אומר על כך אדיר זיק: "היהדות האורתודוקסית עוברת ההליך של ריפורמה. לא מבחינת ההלכות והדינים אלא מבחינה זו ש"סוגרים" את הדת בבית הכנסת. היהדות הדתית אינה משמיעה קולה בבעיות של בין אדם לחברו, אינה זועקת על הרצח בכבישים, אינה נוקטת עמדה למה שנעשה מחוץ לבית הכנסת. ולא כך צריך להיות, דוקא מבית הכנסת, ממקור קודש זה — צריך להשמע קולו של המוסר היהודי.

"בית הכנסת צריך לתת לנוער אפשרות ליהנות משהייתו בו. הוא אינו אוהב "שמיקלעך חזנות" — אם ירצה לשמוע חזן ילך להופעות. הנוער אינו אוהב את ה"חיתוכים" בקריאת התורה, את מכירת העליות, את התפילה הארוכה. היום אוהבים דברים קומפקטיים שלמים וקצרים וזה צריך להגיש לנוער. והעיקר, יש למצוא לנוער ולצעיר מקום שיוכל להתפתח במובן רוחני. הוא צריך למצוא את הפתרון ואת האתגר שצעיר יקדיש עתים לתורה. ישנם בחורים, בוגרי ישיבות, שמאז שהתחתנו לא קבעו עתים לתורה".

"למה", שואל אדיר זיק צעיר דתי מתקדם כל הזמן, מתקדם מבחינה מקצועית, מבחינה כלכלית, ורק מבחינה יהודית הוא דורך במקום? התקדמותו הרוחנית יכולה להיות אך ורק דרך בית הכנסת.

הקפות שניות באחד מבתי הכנסת בארץ

משרד הדתות מטפל בביהכ"נ

משרד הדתות מטפל בבתי הכנסת. זאב רוזנברג דובר המשרד מספר לנו, כי מתוך כ־8000 בתי כנסת בארץ למעלה מ־6 אלפים הם "שטיבלעך". ומשרדו עוזר להקמת ספריה תורנית, סידורים וחומשים. כן מעניק משרד הדתות עזרה בשיפוצי תורה, והשתתפות בארגון אירועים חגיגיים. דברים אלו יכולים להתפתח, אם בתי הכנסת ירחיבו את פעולתם.

בעיית הקמת בתי כנסת היא קשה. זה עולה סכומים נכבדים. אמנם נאמר כי "אין בונים בתי כנסת אלא בגובה של עיר. ואסור שבתי העיר יהיו גבוהים יותר מאשר בית הכנסת. אולם היום נוכח ההתפתחות המודרנית הטכנולוגית, כשהעיר מלאה רבי־קומות הדבר כמעט שאינו אפשרי, על כל פנים הבעיה מעסיקה את האדריכלים.

אומר האדריכל פרופ' ישעיהו אילן: "המקורות לכך הם משני מקומות. במסכת שבת דף י"א נאמר: כל עיר שגגותיה גבוהים מבית הכנסת לסוף חרבה שנאמר לרומם את בית ה' אלוקינו ולהעמיד חרבותיו ולתת לנו גדר ביהודה". בתוספתא מגילה פרק ב' תניא: "אין בונים בית הכנסת אלא בגובה של עיר שנאמר בראש הומיות תקרא".

"הרמב"ם בהלכות תפילה מסכם את שני העניינים בהלכה אחת וזו לשונו: כשבונים בית כנסת אין בונין אותה אלא בגובהה של עיר שנאמר בראש הומיות תקרא, ומגביהין אותה עד שתהא גבוהה מכל חצרות העיר שנאמר, ולרומם את בית אלוקינו".

"הלכה זו, אומר פרופ' ישעיהו אילן, מתייחסת באופן מדוייק לשני האספקטים העיקריים של הארכיטקטורה, האספקט האורבני והאספקט הבנייני. המושג "גבוהה על עיר" בהסתמכות על הפסוק "בראש הומיות תקרא" מבטא את התייחסות ההלכה לצד האורבני — מיקומו של בית הכנסת בעיר. הדרישה שבית הכנסת יהיה גבוה מבתי העיר מתייחסת לצד הבנייני התכנוני שלו בהשוואה לבניינים אחרים בעיר. בית הכנסת קיבל את מיקומו בגובהה של עיר מקום שאפשר להגדירו כ"ראש הומיות" — במרכז ליד צירי התנועה החשובים.

לדעתו, יש כיום, לאור הבנייה לגובה, והצטופפות רבה של אנשים בשטח קטן, ליחד מיד מקומה לבניית בתי כנסת, במקום שלא יהיה מטרד צבורי מבחינת התחבורה, מרסדות הבידור וכד'. אם כי צריך לבנות בתי כנסת קטנים ונאים מאשר הצטופפות של רבים בבית כנסת אחד.

על בעיית הקצאת מקומות לבתי כנסת, בשיכונים עומד שלום צוריאל מנהל המחלקה להסברה של "היכל שלמה". "איחוד בתי הכנסת בישראל" פנה מספר פעמים למשרדה בדרישה להקצות שטח לבתי כנסת בשכונים החדשים.

בית הכנסת כקולט עליה

— "יש לנו מגמה — שבית הכנסת יהווה מרכז לחיים הדתיים של הקהילה וסביבו יתקיימו ויתרחשו כל אותם אירועים קהילתיים". ואכן, מוסיף מר צוריאל, בזמן האחרון קיבל בית הכנסת משמעויות נוספות אפילו מגורמי חוץ. הנה נתבקשנו עתה, כגוף המארגן את כל בתי הכנסת בארץ, לפנות אל ציבור הגבאים והמתפללים שיעזרו בקליטת עליה. הסתבר, כי חלק גדול מהעולים מגיע לבית הכנסת וכאן הוא יכול לקבל עזרה רבה. אפילו שר הקליטה המפכ"י פנה במכתב אל כל גבאי בית הכנסת שיעזרו בקליטת העליה. מצד האחר קיים האספקט של מיזוג גלויות, בבית הכנסת יש כר נרחב לפעולה כזו".

איחוד בית הכנסת, מתכנס ביום שני לוועידתו הארצית שבו ידונו על הבעיות והדרכים לקדם את בית הכנסת ופעולתו בקרב הציבור. איחוד זה מאגד את בתי הכנסת בכל הארץ שהתשלום הוא 25 לירות לשנה. הפעולה שלנו הן של ארגון גג המייצג את האינטרסים של כל בתי הכנסת בארץ. הנה לא מכבר פעלנו לתת חשמל מוזל לבתי כנסת, או מתדרכים כיצד לנהל פעולות הסברה בתוך בתי הכנסת.

"אנחנו רוצים לקרב את הנוער לבתי הכנסת. הנה, כאן ב"היכל שלמה" הקמנו כעת "מכינה" לתלמידים לבר־מצוות. הם שוהים במכינה חמשה חודשים ולומדים יהדות ולא רק להניח תפילין ולקרוא הפטרה. אנו רוצים שדבר זה ייהפך מוסד קבע בכל בתי הכנסת בארץ".

חשיבות רבה נודעת לאיחוד בתי הכנסת. גורמים רבים מקרב הממשלה מוצאים בו כיום את הדרך להגיע אל ציבור דתי, פעיל. כך עשה משרד ההסברה, וכן נהגים בענייני בטחון. ואכן ראש הממשלה יצחק רבין ישתתף בפתיחת הוועידה.

מסכם ד"ר מ. א. יפה יו"ר איחוד בתי הכנסת בישראל: תפקידו של איחוד בתי הכנסת הולך ומתרחב. הוא מאגד בתוכו את רוב רובם של בתי הכנסת בארץ. גם תפקידו של בית הכנסת הולך וגדל, ואנו עושים מאמצים לבנות מה שיותר בתי כנסת ופועלים להרים את הסטנדרט של המבנים, כדי שיהיו מקום נעים ויקשבו בני נוער לבין כותליו. ובעיקר, מדגיש מר יפה. כשזכינו לראינו שאנו עומדים בפני התעוררות דתית. אנו רוצים לבנות בתי תפילה נאים, על רמה. אינני מתנגד ל"שטיבלעך" — אישית אני אוהב מדי פעם להתפלל ב"שטיבל" אבל אני מתנגד בכל תוקף ש"שטיבעל" יהיה בית כנסת ובית כנסת יתנהג כמו "שטיבעל".

"ישנה התעוררות רבה גם בישובים חילוניים, יש כאלו שבקשו מאתנו שנעזור להם בהקמת בתי כנסת, זה עתה קבלנו בקשות ממושב ברור־חיל וכפר בלום".

מר יפה מספר כי מתוך 50 בתי הכנסת שהובטחו ע"י מר וולפסון כבר נבנו עד עתה 42 בתי כנסת. "כעת הוחלט על בניית שני בתי כנסת נוספים בצפת ובמעלות לזכר התלמידים שנהרגו ע"י המחבלים.

מסכם מר יפה: זה לא מדוייק כי עתה ישנה התעוררות דתית. תמיד היתה התעוררות דתית, אולם לאחר המלחמה הגיעה לשיא: "אנחנו נשקוד שהתעוררות זו לא תהיה לשוא".

על זאת שוקדים אנשי איחוד בתי הכנסת.

איחוד בתי הכנסת בישראל
לקראת הועידה הארצית הרביעית
ברכה לבבית
יהי רצון שתצליחו להרים את קרן היהדות הנאמנה בארץ ובתפוצות.
המועצה הדתית חיפה

באי הועידה הארצית הרביעית
של
יחוד בתי הכנסת בישראל
בירושלים השלימה
שאו ברכה נאמנה להצלחת הועידה
כה לחי!
המועצה הדתית עכו
שמואל מאיר חי — יו"ר

עטרת ברכות
יחוד בתי הכנסת בישראל
לקראת הועידה הארצית הרביעית
המתכנסת בירושלים השלימה
יהי רצון שהשכינה תשרה בכל דיוניכם ותצליחו להרים את קרן התורה בארץ ובתפוצות.
המועצה הדתית טבריה

ברכות מאליפות
יחוד בתי הכנסת בישראל
קראת הועידה הארצית הרביעית
המתכנסת בירושלים השלימה
יהי רצון שיצליחו להרים את קרן היהדות הנאמנה ולהגדיל תורה ולהאדירה.
הרבנות והמועצה הדתית
קרית אתא

ועידה הארצית הרביעית
של
חוד בתי הכנסת בישראל
המתכנסת בבירתנו הנצחית
איחולי הצלחה לדיוניכם
כה לחי!
המועצה הדתית קריית טבעון

חוד בתי הכנסת בישראל
ברכות נאמנות
לקראת הועידה הארצית הרביעית
יה"ר שתזכו להגביר הרמת קרן התורה והיהדות בישראל
המועצה הדתית קרית־ביאליק

המועצה הדתית רכסים
מברכת את
הועידה הארצית הרביעית
של
וד בתי הכנסת בישראל
ומאחלת לועידה ברכת הצלחה!
פ. פרקש יו"ר

לבאי הועידה הארצית הרביעית
של
איחוד בתי הכנסת בישראל
בירושלים השלימה
שאו ברכה נאמנה
להצלחת הועידה
כה לחי!
נגרית קבוץ לביא
דאר נע גליל התחתון
טל. 067—21478
ייצור ריהוט בתי כנסת

לרבני וגבאי בתי הכנסת
המתכנסים
בירושלים השלימה
לרגל הועידה הארצית הרביעית
של איחוד בתי הכנסת בישראל
עטרת ברכות
יהי רצון
שהשכינה תשרה בכל דיוניכם להצלחת הועידה
הרבנות הראשית והמועצה הדתית נתניה
דב פנא יו"ר המועצה הדתית

עטרת ברכות
לבאי הועידה הארצית הרביעית
של
איחוד בתי הכנסת בישראל
איחולי הצלחה בכל דיוניכם
להרמת קרן התורה בישראל.
המועצה הדתית רעננה
מ. זרמן יו"ר

המועצה הדתית מגדל העמק
מאחלת
לבאי הועידה הארצית הרביעית
של
איחוד בתי הכנסת בישראל
המתכנסת בירושלים השלימה
דיון פורה למען חיזוק ערכי הדת במדינה.

עטרת ברכות
לרבני וגבאי בתי הכנסת
המתכנסים בירושלים השלימה והנצחית
לרגל הועידה הארצית הרביעית
של
איחוד בתי הכנסת בישראל
יהי רצון שהשכינה תשרה בכל דיוניהם להצלחת הועידה
לשכת הרבנות והמועצה הדתית באר־יעקב
הרב ז. פירוטה יו"ר המועצה

לועידה הארצית הרביעית
של
איחוד בתי הכנסת בישראל
המתכנסת בבירתנו הנצחית
שפע ברכות
יהי רצון שהועידה תמצא את הדרך הנכונה לקירוב הנוער לבתי הכנסת ולערכי היהדות הנעלים.
המועצה הדתית בני־ברק
שלמה זמרני יו"ר

ברכות מאליפות
לבאי הועידה הארצית הרביעית
של
איחוד בתי הכנסת בישראל
המתכנסים בירושלים השלימה
ברכת ד' תלווה אתכם בכל דיוני הועידה
להגדיל תורה ולהאדירה.
הרבנות הראשית והמועצה הדתית
רחובות

לועידה הארצית הרביעית
של
איחוד בתי הכנסת בישראל
המתכנסת בירושלים השלימה
שפע ברכות
יהי רצון שהועידה תצליח בדיוניה לקרב לבבות
לבתי הכנסת ולהגדיל תורה ולהאדירה.
המועצה הדתית בת־ים

לבאי הועידה הארצית הרביעית
של
איחוד בתי הכנסת בישראל
בירושלים השלימה
מיטב הברכות והאיחולים
יהי רצון שהשכינה תשרה בכל דיוני הועידה
ותצליח לקרב לבבות לערכי הדת היהודית.
הרבנות הראשית והמועצה הדתית
רמלה

לבאי הועידה הארצית הרביעית
של
איחוד בתי הכנסת בישראל
ברכות מאליפות
המתכנסים בירושלים השלימה
יהי רצון שיצליחו בדיוניהם לרומם את מקדשי המעט
ולמלא אותם תוכן ממש לחיזוק ובצור רוח ישראל
ומסורתו הקדושה.
המועצה הדתית חדרה

לועידה הארצית הרביעית
של
איחוד בתי הכנסת בישראל
המתכנסת בירושלים השלימה
שפע ברכות
יהי רצון שהועידה תצליח בדיוניה לקרב לבבות
לבתי הכנסת ולהגדיל תורה ולהאדירה.
המועצה הדתית הרצליה
יעקב יוסף יו"ר

هكذا من الأصل

مكذوب الأمل

הודעת פוקד

- החלה ההתייצבות לרישום ולבדיקות חוזרות של המפוטרים משרות בטחון.
- חובת ההתייצבות חלה על גברים בגילים 18 עד 54 אשר אינם נמנים עם הכוחות הסדירים או עם כוחות המילואים של צה"ל.
- הודעה זו נועדה להקל על המתייצבים ולמנוע מהם טורחה ואיבוד זמן.

א. על המתייצב להקפיד על התאריך ועל השעה הנקובים בצו ההתייצבות שקיבל.

ב. על המתייצב להצטייד בתעודות ובמסמכים הבאים:
1. תעודת זהות.
2. תעודות צבאיות המעידים על מעמדו לגבי חוק שירות הבטחון.
3. במידת הצורך — מסמכים המעידים על מצב בריאותו.

ג. על המתייצב להביא עמו שתי תמונות פספורט.

✡ הקפדה על האמור לעיל תקל על הטיפול במתייצבים בלשכת הגיוס הארצית שבמחנה תל השומר, ותאפשר להם לקצר את תהליך ההתייצבות ולמנוע אבדן מיותר של זמנם.

יצחק רוזן, אל"מ
ראש מרכז גיוס
פוקד
אגף כח אדם

שחמט

בעריכת שלמה קנדלשיין

קרפוב—קורצ'נוי 7:10

בתום הסיבוב ה־17 במשחקי חצי הגמר על אליפות העולם בשחמט המתקיימים במוסקבה, חל שינוי המקרב עוד יותר את אנאטולי קרפוב לניצחון של ויקטור קורצ'נוי כאשר גבר על יריבו שנקלע לדוחק זמן. התוצאה היא איפוא 7:10 לטובת קארפוב ויש לו כבר יתרון של 3 נקודות על קורצ'נוי. נותרו עוד 7 משחקים לסיום התחרות.

בהשתתפות 300 שחמטאים נערכות כעת ב־33 בתים ברחבי הארץ.

✱

אליפות ישראל הפתוחה לנוער תסתיים במשחקים שלאחר חג החנוכה בירושלים.

✱

בחנוכה (8.12.74) יתחילו בבת ים הדו־קרבות לקביעת בכנהו אליפות הארץ האחרונה לגברים ונשים. זימיר ליברזון יתמודד עם משה צ'רניאק. אולגה פודרז'נסקה תתמודד עם בריאנה שטיין.

✱

משה כנעני זכה במקום הראשון בתחרות לזכר דב פורת ז"ל לאחר שנוצח בדו־קרב 1½:2½ את צבי כהנא.

התחרות התקיימה במועדון רמת גן בהשתתפות 30 שחמטאים. כנעני ו־כהנא הגיעו יחד למקום הראשון ולכן נערך דו־קרב ביניהם לקביעת הזוכה.

וסיוקוב מנצח תחרות מנילה

רב אמן יובני וסיוקוב מברית המועצות ניצח בתחרות הבינלאומית שנערכה במנילה בירת הפיליפינים. המנצח־צבר 10½ נק' מ־14 משחקים וקיבל 5000 דולר(!) כפרס ראשון. בהפרש של נקודה הגיע למקום השני אלוף העולם לשעבר טיגראן פטרוסיאן שקיבל פרס של 3000 דולר. במקום שלישי, בציון ישראל האמן הבינלאומי יאיר קריידמן תפס רק את המקום ה־13. זהו הישג דל, אולם יש לזכור כי התחרות במנילה היתה אחת התחרויות החזקות ביותר שבהן נטל אי־פעם חלק שחמטאי ישראלי. 11 רבי אמנים בינלאומיים השתתפו בתחרות זו.

התוצאות המלאות: 1. וסיוקוב (ברה"מ) — 10½ נק'; 2. פטרוסיאן (ברה"מ) — 9½ נק' 3. לרסן (דניה) — 9 נק'; 5—4. גליגוריץ' (יוגוסלוויה) וגיאורגיו (רומניה) — 8½ נק' כ"א; 7—6. ליובויביץ' (יוגוסלוויה) וקבלק (ארה"ב) — 8 נק'; 9—8. אנדרסון (שוודיה) פלגר (מע' גרמניה) — 7½ נק' כ"א; 10. קינטרוס (ארגנטינה) — 1 נק'; 12—11. פורטיש (הונגריה) טורה (פיליפינים) — 6½ נק' כ"א; 13. יאיר קריידמן (ישראל) — 4 נק'; 14. קרדוסו (פיליפינים) — 3 נק'; 15. גרנחה (פיליפינים) — 1 נק'.

נשיא הפיליפינים פרדיננד מרקוס נטל אישית את התחרות תחת חסותו.

משחקים מהדו־קרב במוסקבה
פתיחה אנגלית
(המשחק הראשון)

קורצ'נוי — קרפוב

[illegible]

"שבעה ראשונים" באליפות אנגליה!

באליפות השנתית של אנגליה ארעה תופעה מעניינת. 7 שחמטאים הגיעו יחד למקום הראשון עם 7 נק' כ"א מ־11 משחקים. 31 שחמטאים התחרו באליפות עפ"י "השיטה השווייצית" — 11 סבבים. השבעה הם: בוטריל, בלין, הייגרט, הרטסטון, תיליאמס, וסטין, ומסטל.

✱

באליפות השנתית של נורווגיה זכה אוגרד שצבר 8 נק' מ־9 משחקים.

ספריה ע"ש יוסף הרמן ז"ל

בבית ערכו הנוער הל אביב (רח' ביכורי העיתים) נחנכה ספריה שחמט ע"ש יוסף הרמן ז"ל. הבנוה היה שהשמאי מצטיין וסוסר, חבר מועדון "רעי" תל אביב, ומנהל הוצאת ה־ ספרים "שוקי".

✱

שלמה קנדלשיין נבחר החל מ־27.10.74 כחבר הנהלת האיגוד הישראלי לשחמט, במקום שמואל פרידמן שהתפטר מסיבות אישיות.

✱

מספר שיא של 127 קבוצות נרשמו עד עתה למשחקי הליגה 1975. הקבוצה הדותית "אליצור—רעבסקי" תל אביב תשחק בליגה הלאומית.

✱

התחרות 1/8 גמר אליפות הארץ

דניה — ארץ בעלת מסורת

(סוף מעמוד 6)

מחלקה של הספריה המלכותית ב־ דניה רבה הלשונית הגדולה — מחזיקה ברשותה. מספרים, שהמלך הדני, שחי לפני שלוש מאות שנה, היה וסופר בעצמו, שלח שליחים על פני העולם לרכוש בשביל הספריה שלו ספרי לשון־קודש וכן מספרים, שבדניה היו ספרים עבריים ויידיים זמן רב לפני שהיהודים הגיעו לשם.

הספריה המלכותית הגדולה בקופנהאגן, הכוללת במתקנים אסתטיים, יצירות אמנות, אילנות נדירים, יש לה מהלקות של ספרים בלשונות של עמים, וזוהי לספריה היהודית וההתפתחויותיה מקום חשוב בהלכות הספרים. ספריה מכל העולם וכן אוויר הנשימה של ספרות. הספריה היהודית בקופנהאגן, שהיא עם הדבר כנכס בכל העולם היהודי, אצל סופרים וקוראים. היא השיג נפלא ושבעה אלפים היהודים, הנמצאים היום בקופנהאגן יכולים לשאת בגאון את כתר הנדירות הזה בוכות היהודים, מלומדים, מדענים, סופרים, רבנים, פרופסורים של אוניברסיטאות, שמסרו את זמנם ועמלם והקריבו מפעל השוב זה.

דניה הוציאה בדורות האחרונים כספר גדול של דמויות יהודיות דגולות. בתחומים שונים כמו ספרות בלטריסטית, ספרות מדעית, אמנות. המבקר המפורסם גיאורג ברנדס, מאיר אהרן גולדשמידט, הנרי נתנסון ואחרים, רדו את דפיהם והשלו השפעה לה בספריה ובהקומה מוכובים אחרים.

הקהלה היהודית בקופנהאגן מקיימת בית כנסת יפה, שהוא, כמובן, פתוח רק בלילות שבת ובשבת. קיים גם בית מדרש "מחזיקי הדת", שם אפשר למצוא מניין יהודים אפילו ביום החול ולהתפלל בצבור. ובימי זיכרון כשצריכים להדליק נר־נשמה, ולומר קדיש — אפשר אפילו בקופנהאגן להשיג מניין יהודים. בין שבעת אלפים יהודים וזוהי החיים היום בקופנהאגן ישנם רבים מפולין, שהגיעו הנה בשנים האחרונות, השיגו עבודה והסתדרו. זוהי עיר בעלת קצב נמרץ ותנופה: אמנות ואהיבות, חיוך וידידות, בתיות ובלי רעש או צעקה. במשך ארבעת ימי שהותי בקופנהאגן לא פגשנו אף שוטר אחד אפילו לא מאוחר בלילה בטיול על פני העיר.

על דניה בעבר, יהודים במדינה זו חיבר ספר חשוב והסופר י. זילברברג־הולוויה.

במרחק חצי שעה נסיעה ברכבה דרך הריוויירה הדנית, שוכנת ה־ עיירה אלסינור, שווילאם שקספיר הקנה לה שם עולם ביצירת הגלמוח שלו "האמלט". בעיירה הולאה ב"האמלט" בגלל טירה אלסינור זו־ תופסת מקום כל כך השוב במפעל התאטרוני — קריה אכסניה על שמו של "האמלט", בית מרזח, מלון, ספרייה. הכל לקוח מן הדמיון הלוהט של שקספיר.

העיירה אלוסינור נראית כאילו היא לקוחה מן הריפרטואר והיא של שקספיר. כן זה קדום רומנטי, ישן ושקט. עם בריכה ומגדליה ב־ סבנת הגוטי. מתגלה מגובה ומסביב ישנם הומות כבוצרים מאבבים עבות הצלה וגשרי הריכה. אנו מגיעים לטירה, שהיא תמיד מלאה באנשים, ה"מאבינים" שיעושו עם הכסיף "האמלט" הזוהר, כשהוא משוטט בלילות באולמות האפלים והארוכים של הטירה.

הטירה באולסינור שהיא בת ארבע מאות שנה בקירוב, והמדינה ומן רב לפני שנולד אמן הדראמה, בנר־ יה בחומות אבן עבות. הקבר מהדה אחת לשנייה הוא דרך מנהרות. מגיעים לתוך אולמה כחים עצקים, עם גובלינים על הקירות, המציגים פרקי הסטוריה של דנים, חיות, אנשים בציד, סעודות מלכותיות ו־ שליטים, גם ציורים בני מאות ב־ שנים, תלויים על הקירות, והרהיטים עתיקים, קדומים. אחר כך אנו כבר עים לבית מצגר מערה התת־קרקעית בחומות, שם מוכרחים ללכת שחר הים. מחמת היושן, התקירות הן נמר כות, חבנוי כך שהאסיר לא יוכל לצמוד. באותה המערות יושב המלך מולה ומכבידו כתובות פילוסופיות על חיים ומות, — דבר שקספיר. שומרי האולמות אף הם בתפל־

קפים בדיבוריהם של שקספיר, הנסיך "האמלט" הזוהר הכסף במירת החלומות. האנשים מגבים מדברים על כך בריצינות, לפעמים בהלכה להמהה. הם צצגם מאמינים שבלילות משוטט הנסיך הזוהר החומות, חסר מנוחה ואינו מלשאול שאלות ומקונן על השגעון שלו, בגלל אמו, אביו ומעשים ש. ים. או בגלל אהובתו אופליה יצאה ומשוטטת בכותונת לילה זה בה שלה שבגעון לעולם אחר.

בעצם כל אדם הוא מעין האמלט בין בחלום ובין בהקיץ. כל אחד אוהב להתפלסף על הגודל ועל קיום ולא לקבל תשובה. כאן כל מבקר פילוסוף, אפילו ההגין בית הנוה שוטר, רופא, מורה, מכונאי, אופה, קדר, הקלאי. באולסינור בגללי הטירה הגני פרי חלומו על שקספיר, הוא מה להציג שאלה לעצמו והוא מובה לתשובה.

שקספיר, מחזה הגדול עשה העיירה של דניה בטירתה ובאשלו: "משהו רקוב במלכות דנמארק — לאלמוהית".

זו נעשתה הרא מקום לפולי הרוצים אולי לשכוח לכמה שעות מקומם בעולם, וכמו קיומו הבלהיות או לא להיות, הוא עצם הלותו הוא, בחוזן הקודהבי שלו המקום הזה בהלומה. העיירה סופגנם יהודי.

בבית הנתיבה נמצאת יצירת פול: "מירת דייגים דנית, שם כים יהודיים". זו מזכירה את הגבורה הצבים שהדנים גילו בהצלה יהודים בלילות על פני את המסובבים הזה עשה. פסל הארולד איסנשטיק, פסל יהודי שהוא עצמו היה בין הניצלים לות שבכין כמה לעשור בשנה.

בקופנהאגן שוכנת הרזה של מספר המפורסם, האנס קריסט אנדרסן. בעיר בראים פסלי מאדיינים של גיבורי הסיפורים ראוים מהובבים לזכרו, פחיא והספריות. סיפרו לי, שבעיירה נולד אנדרסן, קיים מוזיאון בן בות יצירותיו ביידיש ובעברית. כן מצוי מסמך של אוניברסיטה פנהאגן, המספר שאנדרסן למד קודש. בבנינה הבערית שלו אנדרסן בבית ספר בקופנהאגן למדו ילדים יהודיים עניים ב־ זכרונותיו משנות הילדות שלו. זה התפרצה כלפי יהודים, — כים אנדרסן בסיפור "האיכר ואמזר, "הבאולתר".

נסיעה בדניה בעיקר בעיר האגן, היא ממש הוויה כיום ה זה כמו הלום ויקיצה עתיק, חדש. מתגלים סיפורים דמיו יאפשר לכריא אותם לאו דווקא בי דפים. הם נקראים מאליהם

בחוג המשפחה

מאת בתיה כרמי

משפחות "אחיות" למשפחות עולים

עשרות צעירים התנדבו לקליטת עולים ב־ מסגרת מאורגנת של "חבורות־קליטה".

הרגשה ראשונה — בעימה. חרים נאים, כרי דשא, אוירה של ערב שבת בבית־הארחה "בית־יהושע". 50 צעירים הבקירות עולים ותושים וישראלים מבינים עצמם לקראת שבת. התבר"ח הדתיים פתים לתפילה, הלא־דתיים ממתינים על הדשא, ארוחת־הערב מלווה ב־ זמירות־שבת ולאט,לאט משתלבים כולם ב־ שירה לאחר מכן שיחות ודיונים בנושא של־ מעני החומני לבאן. קליטתם החברתית של העולים בארץ. ישראל סרוק העובד בהטיבה לדור המשך של הסוכנות ומתרכז במיוחד ב־ נושא הקליטה של העולים ומארגן כאן את הפגישה לצד אורי גורדון ואליעזר שפר ה־ מארגן פגישות שבת למשפחות. "בחוזותי שליח קהילתי בארה"ב, נתקלתי במספר רב של עולים יורדים" — מספר ישראל סרוק, "הד סיבה העיקרית לירידתם היתה אי־קליטתם החברתית בארץ. כשחזרתי ארצה שמעתי על הרעיון של "חבורות־קליטה" בסוכנות והר־ תמתי לעבודה זו עם כל הלב והמרץ. היום כשאני רואה שהפגישות נשאות פרי ויש המתעניינות לפגישות הראשונות אני מבין עד כמה נחוצה פעילות זו לעולים ואני רואה סיפוק בעמלי".

בקרית "מוריה" בירושלים נפגשו לשבת חברתית 50 משפחות, מהן 10 ישראליות והיתר משפחות עולים בעיקר מארצות הרווחה. סך הכל — 120 איש עם הילדים. גם כאן התקיימו תפילות, האוכל היה כשר והיתה זו הזדמנות טובה לתת גם ללא־דתיים לחוש את הרגשת השבת.

התוכנית היתה הדברות והבעת דעות והש־ קפות: מה בעצם רוצים העולים — שאלה שבסיכומה הבהיר שלמעשה אין העולים רוצים שיבואו אליהם מלמעלה מתוך הכרת, הם רוצים שיבואו אליהם עם רצון טוב וחברי.

"אי אפשר לפנות לאנשים צעירים בחו"ל ולדבר אתם על עליה כשתשובתם היא: אתם אינכם יודעים לקלוט אותנו" — מסביר אליעזר שפר את המניע להולכתו להעלות את ה־ הצעה בפני "הוסיבה לדור המשך" — להקים חבורות קליטה.

רוב האנשים בחו"ל מבוססים מבחינה כל־ כלית מוסיף אליעזר שפר, אין להם בעיות של הקלטות מסוג זה בארץ, בעייתם היחידה היא שאינם נקלטים מבחינה חברתית. תחילה צריכה להיות נכונות של אנשים בארץ לקלוט את העולים ואז נוכל לפנות אל אנשים ב־ חו"ל ולדרוש מהם ביתר בטחון לעלות ארצה.

ע"י הנסיון הזה של חבורות־קליטה נפתחה את הבעיה החברתית".

לאחר הפגישה ב"קרית־מוריה" שהיתה רא־ שונה לפגישות והלך על פגישה נוספת ש־ כללה חוג של כ־100 מאנשי ירושלים המעונ־ יינים לעזור למשפחות. החוג התכנס לשיחת הסברה ובה סוכם להפעיל הכניות בירו־ שלים. כך יצא לפועל כבר סיול בבית־הכרם. קבוצה נוספת הגיעה למעון העולים "מבשרת ציון" כדי לסייע לעולים העוברים למקום מגורים קבוע. הסיוע הוא בעצות כמו: באיזה בי"ס לרשום את הילד, היכן נמצאת קופת־ חולים, ייעוץ, הדרכה והזמנת חברים הביתה כשהכוונה היא להגיע למצב שבו תהיה לכל משפחת עולים "משפחה אחות" ישראלית שתאמץ אותה.

בכל אזור הוקם ועד המארגן את הפעולה הכוללת סופי־שבוע בבתי־ספר שדה, טיו־ לים ופגישות שבועיות, לאחר מכן מתארגנים פגישה נוספת בין עולים וישראלים אשר יצרו קשר ביניהם כשמשפחות ישראליות מאר־ חות בבתיהן משפחות עולים וכן להיפך.

פגישות נוספות כבר מצויות בשלבי ארגון כמו אירוח משפחות ישראליות ע"י משפחות העולים במרכז הקליטה "מבשרת ציון".

בית־ספר לזוגות נשואים

נישואים בגיל צעיר מקובלים עד היום בעדה התימנית כשהכלה יכולה להיות בת 13 בלבד. כך יש זוגות רבים שמבחינת גילם עודם נמצאים במסגרת חוק חינוך חובה.

בפגישת "קציני ביקור סדיר" במוסדות חינוך במחוז המרכז אשר נערכה לא מכבר בקרית־ביאליק — הועלתה בעיה זו לדיון.

עקב עקיפת החוק האוסר נישואים בגיל של קטינים, נקלעים זוגות אלו גם בעקיפת החוק של חינוך חובה. על הבעיה הראשונה עדיין קשה להתגבר לכן מנסים בשלב זה להתגבר על הבעיה השניה כשבמשרד החינוך מעונין להעניק לצעירים אלו השכלה בסיסית כדי לאפשר את קליטתם בחברה הישראלית המתקדמת.

במסגרת הדיון הזה מבין "קציני הביקור הסדיר", שהביעו דעה שאין לאלץ זוגות נשואים להיכנס למסגרת חינוכית. לעומת זאת הועלתה הצעה להקים מסגרות מיוחדות לזוגות הצעירים הללו כדי להשלים ולבסס את השכלתם. מסגרות אלו עשויות לפעול בשעות הבקר או באולפני ערב בהתאם לתנאי המקום, עיסוקם ועבודתם של הצעירים. בעיה זו היא אחת מרבות שבהן מטפלים "קציני הביקור הסדיר" במוסדות החינוכיים.

"באחד מסיורי בגני הילדים", מספר יצחק גורדון, מתוך דתי והיק הנושא כיום תואר "קצין ביקור סדיר" — "מצאתי באחד המקומות ילדה בגיל חינוך חובה שאינה מבקרת בגן. ערכתי ביקור בית ומצאתי את הילדה נעולה בחדר. בערב חזרתי לאותו בית ושוחחתי עם האם הו הבטיחה לשלוח את הילדה לגן אבל רק כעבור שבוע ימים. לא הסכמתי לכך ולמחרת בבוקר, הופעתי שוב, רתמתי במו־ידי את הילדה לעיני האם המופתעת ולקחתי את הילדה לגן. תוך כדי שיחה הסביר לי שהילדה ניזונה בתה ולחם בלבד בארוחת־הבוקר והצהרים במשך תקופה ארוכה".

היה זה מוזה מרגין לב כשהילדה הגיעה עם מר יצחק גורדון לבן־הילדים הדבקה בהתלהבות את הצעצועים השונים.

"במעקב שערכתי אחרי הילדה — מוסיף מר גורדון — סיפרה לי הגננת שבשבוע הראשון ציירה הילדה בצבע שחור בלבד ורק כעבור שבועיים־שלושה החלה לצייר בצבעים עליזים יותר.

אך בכך לא נסתיים עדיין תפקידו של מר גורדון. שכן, בעזר הטיפול הסוציאלי עזר לה, בשיתוף עם משרד הסעד — להיקלט בבית משפחה אומנת ולהפוך לילדה שאינה שונה מיתר בני־גילה.

מקרים כמו הנער שבמשך 6 שנים לא למד במסגרת כלשהי ובגיל 12 עדיין לא ידע צורת אות, או מקרה של ילדה בת 14 שעדיין למודה בביתה ד' או נער אשר ברח מהכיתה וישן על הגג הזם בלילות — מאפיינים את דרך פעילותו של "קצין הביקור" אשר בעזרת תכניות שיקומיות מתאימות ושעורי עזר יומיומים שולבו הנערים במסגרות לימודיות ועלו על דרך המלך.

השנה, מספר מר גורדון הממלא תפקידו כיותר "קציני הביקור" מטעם מחלקת החינוך בעיריה ומשרד החינוך והתרבות — מיפלתי מלמעלה מ־200 מקרים של תלמידים שאינם מבקרים במוסדות החינוך אלא משוטטים בחוצות והתוצאה הידרדרות לדרך העבריינות. כמו כן דואג "קצין הביקור" שילדים לא יפלטו במעבר ממסגרת חינוכית אחד לשניה".

כיום ממלאים תפקיד זה כ־120 "קציני ביקור סדיר" בכל

"ערב פרחים ויופי"

השורות חג, שבת ומועד, בקבוקי משקה עטורי פרחים, פרחי הגרברה ועלי סנסיוריה

"קומפוזיציה" אגרטלי קרמיקה מקוריים כנושא לשיזור פרחים אמנותי

ב"ערב פרחים ויופי" שנערך במלון "הילטון" בת"א הוצגו שזורות פרחים אמנותיות בביצוע צוות שזורים והופעות יחיד של מעצבים. את ההנחה ה־ מקצועית נהן הגי בן ששנים מיצירותיו מבוצאים בתמונות.

הרגלי שתיה נכונה

בנסיון שנערך ע"י מכון "הלר" שבבית חל־השומר נבדקו מתקני השתיה של הילדים בבתי־הספר. הד ממצאים הוכיחו שאין מספיק בר־ זיות בהתאם למספר התלמידים ב־ בתי־הספר. גם הזמן הניתן לילדים לרוות צמאונם הוא מועט במיוחד במסגרה שעורי ההתעמלות.

הברזיות בנויות בתכונה שאינה מאפשרת גישה נוחה שדווקא ילדים המתרוצצים מרבים צעוה. היום ר' אינם שותים די צרכם, מגלים הר־ פעות של התייבשות הכוללת בעיקר עייפות לקראת שעות הצהרים ה־ מאוחרות ההייבשות זו גורמת גם לירידה בקליטה וביכולת הלימודית.

"לפי כך" מדגיש ד"ר יהודה שיינ־ פלד העורך את המחקרים במכון "הד לר" "יש להגדיל את מספר הברזיות בהתאם למספר התלמידים. להאריך את שעות ההפסקה בשעורי אימון גופני למטרות שתיה, לעודד שתיה ע"י הסברה נבונה ולספק ספלים ל־ שתיה ליד הברזים מאחר שהוכרר כי אדם שותה הרבה יותר מספל, בקבוק או קשי.

מבמיונות שונים שנערכו בעולם מסתבר שמנגנון הצמא אינו כה מפר הה כמו מנגנון הרעב האדם עפ"י רוב אינו שותה את כמות המים אותה הוא מאבד בעקבות השיפה או תנאי מזג־אויר חמים.

לאחרונה ערך ד"ר שיינפלד מחקר בו נבדקה קבוצת פועלים בתנאי מזג־אויר חם באבו־רודס. פועלים אלו הוד "אוקלימיו" בתנאי מזג־ האויר. הוברר, כי ביום בו מזג־ האויר היה נעים במשך 10 שעות עבודה, שתו הפועלים כ־4 ליטר נוז־ לים. ביום בו תנאי מזג־האויר היו קשים היתה כמות השתיה 4.1 ליטר.

נסיון זה הוכיח כי גם אנשים ה־ מאוקלמים במזג־אויר הם אינם שו־ תים את הכמות אותם הם מאבדים מה שמביא לידי עייפות ההולכת ו־ גוברת והדופק הופך מהיר יותר, חום הגוף עולה ועלולה להיווצר הת־ ייבשות.

"כדי למנוע תופעות אלו אומר ד"ר יהודה שיינפלד", "יש לעודד שתיה ובמקרים מסויימים אפילו להכריח לשתות. הדרך הנכונה לשתיה היא אספקת מים קרים מתוקים שכן ש־ תיה מתוקה מצמיאה ולכן שותים יותר.

שתיה חייבת להיות קרה: שתיה קרה ושתיה שהטמפרטורה שלה היא 13° כלומר שלושה רבעי כוס מכי־ מקרר ורבע כוס מכי ברז כי מים קרים לא ניתן לשתות בכמות מס־ פקת אך רצוי להימנע ממשקאות תוססים שהם עשירי קלוריות ומכי־ לים תמציות המזיקות לגוף.

"אין להאמין בכל אותן דעות", מוסיף ד"ר שיינפלד, "האומרות שאין לשתות לפני האוכל. אדרבא, לילד צמא חייבים להרשות לשתות".

ירושלים קוראת לעלייה
ויהודי בואנוס איירס
"בונים בתים כרגיל"

מאת ד"ר שלמה דוד גולדפארב

בשבוע שעבר התאספו בירושלים נציגי התנועה העולמית של בתי הכנ־ סיות הקונסרבטיביים. לא באתי להיות נוכח בעצמי בימי הדיונים אלא לעמוד על רשמים אחרים שיש בהם לכבדנו לא־כפם.

קודם כל מסכמת העובדה כי זר־ מים שונים ביהדות (בפרט אלו ש־ "זורמים" מאמריקה) מתאספים בגלוי בירושלים בלי מפריע. אין זאת אומרת כי הממסד הקיים מקבל בברכה או בסבר פנים יפות את ההנהגות ה־ קונסרבטיביות והרפורמיות על מוס־ דותיהם, בתי כנסיותיהם, אולפניהם וכו'. אך כי שזוכר את התקופות שלפני שנים מספר, הרי ש־ יודה כי "משהו זז". ו"משהו" זה הוא טאקט וסוביאתם בחינת "פרוטוקול" מקובל בארצות ההופש והתרבות. ה־ הראיה, השכנות של "בית הארגון הקונסרבטיבי אל "היכל שלמה" כבר למדנו כפי נביאנו "כשוכה וכ־ הה הירושקי"...

אינני חושב כי מישהו מאתנו מלא שמחה על התפתחות הדברים בעניני הדה וב־יחסי הזרמים הדתיים זה לזה. אך החיים במדינת ישראל לא הרגילו אותנו לנחת ואושר בכל המישורים הציבוריים והמדיניים. סבלנות היא מידה הנשמעת כצו ראשון בהתנהגות בכל תחומי החיים, וסבלנות ראשונה בצה ביחסים שבין דתיים ל־ חילוניים וכיבוד דעתו ואמונתו של הזולת. אולי זהו פירושו המודרני על הפסוק "ואהבת לרעך כמוך" ופירושו של "מה ששניא עליך לא תעשה ל־ חברך". ומי לא שונא רדיפה והפ־ ליה?

הרי שיש לברך על הסבלנות כלפי זרמים שונים הכבנסים להצטרף ולהיר־ ראות בהר ה'... אך הלב כואב ר־ ההעשוה גוברות לקראת הדיוהים שנבכבו מפי נציגים מחוץ לארץ. בארצות סקנדנביה — ההתבוללות הבשואי תערוכת דוהדים־דהדים, ר־ אין עוזר... ובארגנטינה מקים שם כמגוררים יותר מחצי מיליון יהודים, המצב "הבמבוכבי" שלהם הולך ומת־ ערער.

כל המדינה שורה בסימן השכבה ר־ אפלה, והאנלוקיה היהודית נבטאה ב־ מצב של "יומם היפש"... אין יודע מה יוולד מחר. ויש לזכור כי יודעים כי הנולד יהיה במפלגה המאזיבה על חיי היהודי. ובכל זאת — לא ייאר־ בן — אין היהודים הזים במקומם ו־ אף אין מהכבבים עליה ניכרת. וראשי באושל בייאר הבנהיג של הקהילה השמרנית בארגנטינה, הודיע בקהל רב כי הוא והבריו — לעבודה עומ־ דים לבנות בניינים ציבוריים ובתי־

כנסיה ובתי מדרשות "במדבר הגר־ ראי" ההוא. אחרי הבבול ואחרי בהר־ פכות רבות בדורנו אין הרבנים והר־ בורים מספיקים להבוד מהעבר ומעבידים פנים כאילו "הכל כסדר". היש לך אשליה גדולה בזו? הראביי הפורה המנהיג סוען כי כל זמן ש־ יהודים נמצאים באיזה מקום שהוא — ויהיה זה ברודיזיה או בארגנטינה — חייבים היהודים להמשיך "כאילו הכל כרגיל"...

או לנו ב"כאילו" זה! עכורה ללא חשבון וללא עתיד, בו בזמן שמדינת ישראל קוראה לכל יהודי ברה"מ נפ־ שו חתרד על דבר ה' יחיד על עתיד המדינה לביא לבנות ולהיבנות בארץ אבות ובנים... שומר מה מליל? מה מליל?...

מחוץ ההסכם הקואליציוני

(סוף מעבוד 3)

באשר לסדרי העבודה בנמל אשדוד ישנה בזה מכתב ביוחד.

"סטטוס־קוו בענינים דתיים"

1) בהסכם להסכמים הקואליציוניים הקודמים יישמר גם בתקופה הכנסת השביעית הסטטוס־קוו בתחום בורה ציבורית בשבת ובימי הגים.

2) כגיל יישבר ה"סטטוס־קוו" ב־ ענין חוק הגיוראין הגירושין ובכל שאר ענייני דת.

בנוגע להינוך הדתי יקויימו ההס־ דרים הקואליציוניים הקודמים.

[illegible]

שר הקליטה הגיח תפילין בכפר חב"ד

שר הקליטה שלמה רוזן ביקר אתמול במוסדות הקליטה של כפר חב"ד.

בעת ביקורו בישיבה במקום, שבה לומדים ילדי העולים, פנו אליו הסידי חב"ד בבקשה להניח תפילין והוא נעתר לבקשתם. השר ביקר גם במוסדות אחרים בכפר. שכללו בית ספר מקצועי. בכל לווכדים ילדי עולים, המצק קליטה.

[illegible]

"שידור שר האוצר לאומה"

(סוף מעבוד 3)

תוספת היוקר וביטול הסובסידיות באנו בדברים עם ההסתדרות. הנ־ הגתה השוקדת על האינטרסים של ציבור העובדים, הבהירה הי־ טב את משמעות הפגיעה הקשה בשכבות ציבור העובדים. אולם היא גילתה הבנה ואחריות ל־ מופת. בידיעה היטב את המצב, הסכימה הנהגה ההסתדרות לכל ההסדרים האמורים הודיעה על שיתוף פעולה בלא מצידה לבי־ צוע התכנית. עוד היום יביא מזכ"ל ההסתדרות את עמדתו זו בפני המוסדות ההסתדרות. אני מבטל הזדמנות זו כדי להודות לו על שיתוף הפעולה.

ידועה לי היטב משמעות התכ־ נית החדשה. ברור לי כי אין זו הקפאה ברכה החיים, אלא הורדה דרסטית שלה. זאת כאשר הנמל יוכל על הכל באופן שוה.

בחרנו ברע במיעוטו

אולם החיים קודמים לחיים טו־ בים. אנחנו רוצים להתקיים ולי־ הההזק. הברירה היא: לחיות ברי־ בת החיים נמוכה יותר — או להי־ גיע למצב שבו קיומנו יהיה מסכ־ נה.

בתקופה שלפנינו. כאשר רמת החיים ההכרחית תרד באורח דרס־ טי, חשוב שנדע כי מצבו של האדם בחברה נקבע לא לפי רמת החיים שלו, אלא עפ"י אורח ה־ חיים שלו, ההברה תכיר ותוקיר יותר את מי שאורחות חייו צנו־ עים, מי שנמנע בהבוה מהוצאה ראוה ומבלא את החובות שהמ־ דינה מטילה עליו. ניצור אווירה

צבה לא יחוש עצמו בנח מי ש־ צורך הביעות פאר, טקסי ראוה מתהדר בהסבה בשאדת או ברכוש דוקר־עיניים.

אם נגזור על עצמנו דרך זו י סיכוי טוב שנעבור התקופה ה מספר שנים שבה נתגבר התלצ נבנה את משקנו, נעלה את פר העבודה — ונעלה על הדרך ה לך. אי־אז יש סיכוי שבבוא הקופה זו נוכל להרשות לעצב להעלות בהדרגה את רמת הה באשר יהיה לה כיסוי בעבל כם וביכולתנו בכם.

משבחי הפועלים

(סוף מעמוד 6)

אמורים, ולכן, נזעקה כרגע הפ־ היפה, כדי לתקן את המצב. הם לבדיקת המצב בקירה במפעלים. נים, קיבלה פידע, חקרה ובקה העירה להנהלות המפעלים, כ נתגלתה שיש צורך ביותר פיקוח. הגיעה שודה של המלכות, של הביעה במשרד־הבריאות, מה זה־המקימות שבחותבן קיימים מפעלים באיזור היפה הקופה־ שהתעקב אחרי המצב העבריאה דרישות מוצדקות. אבל שבמה והעזה לדרוש גם כתצמה, כלומר מוצאת פועלי־חיפה והבודי־ה דים, שידאגו להביהם באותו ש־ שבורים ציבורי בבהוה, אינו לפקח ולדרוש זאת בהם. להם זקי־כוף בשרות גם במבחריהם לים, כדי למנוע קיפוח ואפליה הבריהם הרבים, כאינם זוכים לא שירותי המזון, כיוון שאינם בבג ולכן לא ראויים בשבילם למאכל

עיצוב טוב - מהו?

ההיצע המצוי בשוק בתחומים שונים של מוצרי צריכה הוא רב. כדי להקל על עקרת הבית, והצרכן פתח "המרכז הישראלי לעיצוב המוצר" בסדרת הצגות אשר יוחלפו מדי חודש בחודשו. בתצוגה יוכלו הצרכנים לראות מבחן של התוצרת הישראלית ב־ עיצוב באה — מוצרים שזכו ב־ פרס לעיצוב.

זוהי התערוכה השניה הנער־ כת השנה באולם התצוגות ברחי בן יהודה 35 בת"א כשהמגמה היא להחדיר את תודעת העיצוב הטוב, להראות ליצרנים ולקוני־ נים באופן מוחשי־ויזואלי מהו עיצוב טוב. הכוונה איננה דווקא למוצרים המודרניים המצויים ב־ שוק אלא למוצרים שמבחינת אי־ כותם הם מתאימים למצב המוכחי עקרת הבית תוכל לדעת שמו־ צרים אלו נבדקו ע"י אנשי מק־ צוע של מוסד מוכר ואחראי ו־ נמצאו עומדים ברמה סובה. "הד כוונה בעיצוב המוצר איננה רק לצורה הויזואלית וללימוש האח־ רון שלו אם כי גם זה חשוב ואבשים מוחשים זאת — מדגיש מזכיר המרכז לעיצוב צבי בן־צבי. עיצוב מוצר משמע הת־ אמתו למטרה שלה הוא נוצר. עיצוב פירושו גם ולא פחות זה, מחיר סביר. התאמת המוצר ל־ יכולתו של האדם, אחזיה נכונה וטובה וכמובן בטיחות. אם זה בצעצוע יש לדאוג לכך שלא יש־ רוט, שלא יזיק ואת כל זה מב־ סים להציג בתערוכה". אין ה־ כוונה להחזרה באיזשהו "כלי בר" מכיוון שהשוה מצומצם מ־ משום כך גם האפשרויות מוג־ בלות. אך מה שישתדלו להראות כאן יהיה מיטב תוצרת ישראל. תוך הדגמה הסברה מדוע מוצר מסויים זכה בפרס? ע"י כך ידע הצרכן לדרוש מוצרים טובים יו־ תר והיצרן ידרש לשפר את ה־ תוצרת ושיטות הייצור ולהתא־ איכן הן לשוק המקומי והן ל־ יצוא.

היצרנים שמוצריהם יוצגו, יור־ שו להדביק תווית על מוצריהם. בתערוכה מוצגים מוצרים מתחו־ מים שונים: מכשירים חשמליים, מכשירים אלקטרוניים לבדיקות ולימוד, מפרים, רהיטים ואביזרי אינסטלציה וקרמיקה. יחלק מה־ מוצרים יוחלפו בסוף החודש לק־ ראת התצוגה הבאה כך שהקהל יתרגל לכך שאחת לחודש הוא יכול לבקר באולם התצוגה ו־ לראות דברים חדשים.

בקרוב תוצג פינה חדר ילדים שעיצבו יהודה פפר ויעקב לוי־ מחברת "פאן", שהמיוחד בה הוא מקוריות, ריהוט הוצר אוירה נוחה קצת פרועה, כך שלא מורגש שהילד "הופך את החדר". אין פינה רוחיות הדות מה שלא רצוי לילד מבחינת הבטיחות. הד ריהוט קל אך יציב ובעיקר הל מאחר שמבוסס על תומכים כמו ברזל, בדינגה ועץ מבוסה.

כהמגמה לתת ליצרנים בארץ להיפה קדימה נסע השבוע יאשי כהנא היועץ המקצועי של ה־ מרכז — לאירלאנד כדי להכשא משם מוצרים לתצוגה בארץ. הד מכרה תהיה לימודית אך המגמה העיקרית של המרכז היא להדגיש ולהבליט את טיבה התוצרת ה־ ישראלית.

כיום נמצא בהכנתו גם קטלוג שיכלול את המוצרים שוועדה מקצועית מצאה אותם ראויים ל־ היכלל בקטלוג מסוג זה.

ריהוט לחדר ילדים קל, נוח ונמשך

מה להגיש?

חטיפי אבוקדו

האבוקדו עשיר בחלבונים ובויטאמינים A.B.C. מצלי את העונה כדי להגיש מטעמים קלים להכנה.

מעכי היטב את האבוקדו, הוסיפי מיץ לימון ומלח לפי הטעם ועירבבי. מרחי על קרקרים, קישטי ברצועות דקיקות של פלפל אדום חיתוים שחורים.

צורת הגשה מעניינת היא בצורת התמלית לקליפת האבוקדו הוצאת הגרעין וקישוט מעל.